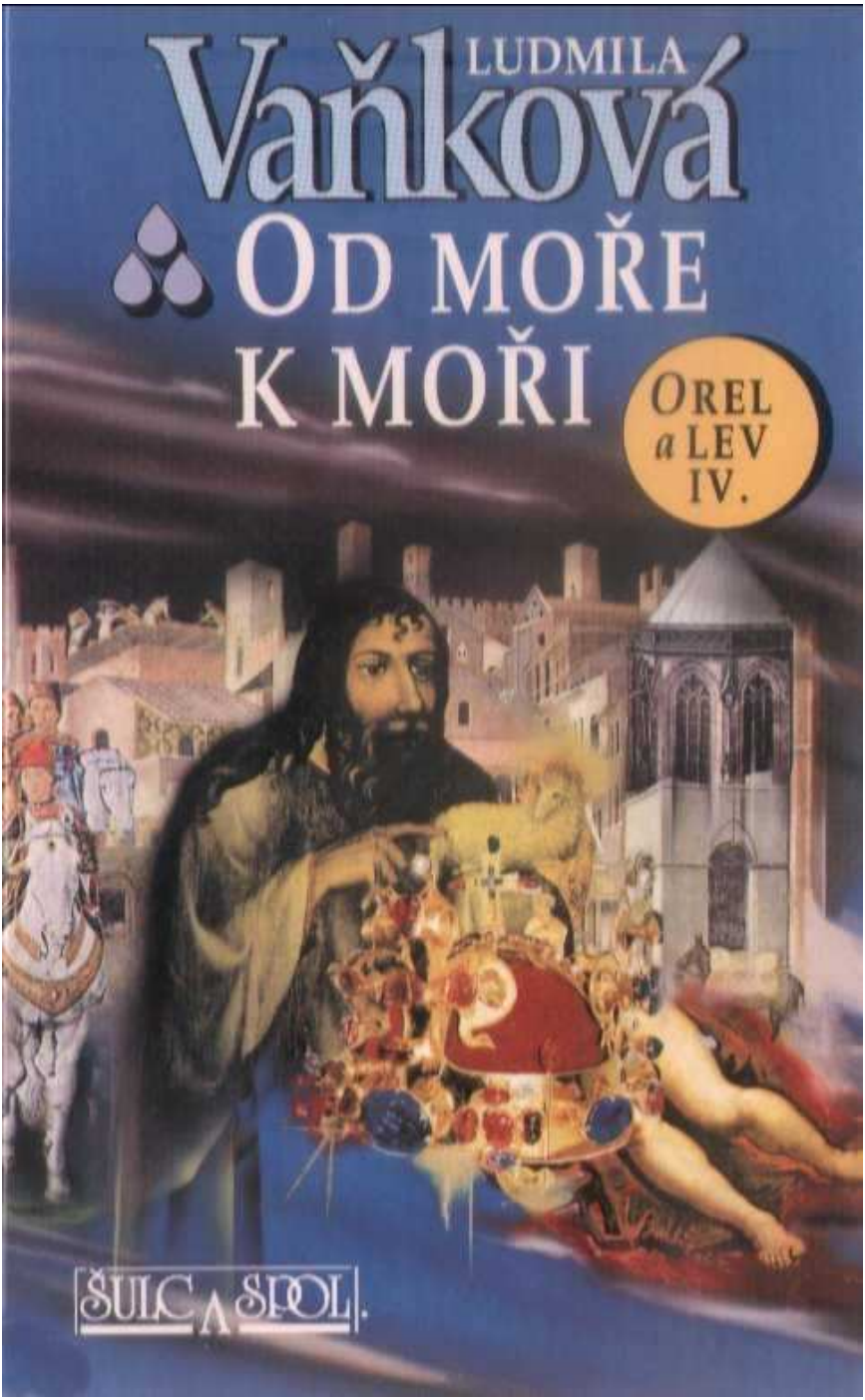
LUDMILA

Vaňková

Od moře k moři

Orel a lev IV.

ŠULC A SPOL.

Od moře k moři

Ludmila Vaňková

CÍSAŘSTVÍ V ROCE JEDNA

Procitnout ráno a dívat se na tebe. Bdít a vidět tě. Čas běží, běží, aby zvěstoval vítězství, ale ulétající touze přináší smrt. Strašlivé dilema. Vzbudit ji - nebo se dívat tu krátkou chvíli, která mi zbývá pro lásku? Dívat se. Zmařit ji. Máme i jiné smysly než okouzlený zrak. Očima ji mohu laskat i v rouše císařovny, když dlaně poslušně svírají žezlo a říšské jablko oblé jako tvoje ňadra, můj Bože, dokážu ještě ctít náš majestát? Po dnešní noci, odměřované sladkým tlukotem slavíků a voláním stráží z karlštejnské věže? Ne. Dívám se rád, ale mým dlaním se stýská.

Anna vzdychla a se zavřenýma očima k němu přivrátila tvář s ústy našpulenými k polibku.

„Spíš?“ zašeptal.

Nepromluvila, až když ji políbil. Ale nebyla to odpověď. „Ještě,“ vzdychla rozmazleně, jak ji to naučila právě uplynulá noc.

Poslechl rád. Bílý den už vstoupil do oken a pobízel k nežádoucímu spěchu. Vychutnat dlouhé objetí a dát se vyrušit v nejnepříhodnější chvíli? Nebo spěchat a připravit se o nejposvátnější hlubinu rozkoše? Hádanka k nerozluštění. Ale touha po dokonalosti v něm zvítězila, i když jen s úsilím dokázal úzkostlivě nenaslouchat zvukům zvenčí.

Císař a císařovna. Milenci od dnešní noci.

„Miláčku, máme jenom tu jedinou noc.“

Najednou se posadila a otevřela dokořán oči. „Jak to, že jedinou? Co zítra? Dnes?“

„Dnes musím zpátky. Málokterá z našich dalších nocí už může být celá.“

„Musíš hned?“

„Snad ještě ne.“ Podíval se na ni. Kůň tryskem tu vzdálenost zmůže snadno. Ne, teď, v té chvíli zázraku nechci vnímat, co se děje venku. Jsem císař. Smím... Smím?

Je bílý den, červánky už máme za sebou, červánky panenského studu s rosou slz. Je bílý den a ona přijímá můj hold se samozřejmostí císařovny. S rozpustilostí divoženky, o které budu vědět i pod vznešeným šatem, který ji co nevidět pokryje. Jsem císař. Prý pán světa.

Ubožejší než otrok, který čuchá svou milou kdesi v zastrčené chýšce, kam vstoupit nenapadne nikomu. Rozjitřeni touhou nikdy neukojenou dosytosti, den za dnem bičováni uprostřed našich slavností. A nikdy, nikdy se nedovíme, jestli je vůbec možné dosáhnout jejího dna a nasytit se docela.

Kéž bych měl svátek každý den. Ale už nemohu neposlouchat. Zrádné kroky se přiblížily. Můj Bože, ne!

„Miluju tě," řekla, „a chci tu zůstat."

„Zůstaň. Ty můžeš."

„Ty ne?"

„Ne. Ukradl jsem tu jedinou noc. Chtěl jsem, aby byla dokonalá. Možná jsem ani to neměl. Příliš mnoho času jsme strávili a ještě strávíme na cestě."

Dlouho mlčela. „Strávíme ho spolu," řekla pak s malým povzdechem a prsty v jeho dlani se pohnuly mazlivé k nesnesení. „Nemůžeš-li zůstat, vrátím se i já."

„Zlobíš se proto?"

„To přece nesmím."

„Ty smíš všechno. Jsi císařovna."

Usmála se. „Jen s tebou, císaři."

„Příště..." Zarazil se.

„Co bude příště?"

Co bude? Spíš jsem se ptal sám sebe, kdy to bude. Ačkoli samozřejmě ložnici máme i v Praze na Hradě. „Příště bude už Karlštejn zařízený," řekl ukázněně. „Nebudeme muset spát na vypůjčené posteli. Bude velká sláva, až budeme zasvěcovat hrad. Bude tu spousta lidí a..."

„Ne!" vykřikla. „Mně se to líbilo takhle!"

Mně taky, lásko. Mně též. „Ano, spousta lidí," opakoval smutně. „Ale snad se nám podaří jim utéci."

Zavrtěla hlavou. „Nepodaří. Nepodařilo se to docela ani dnes."

„Vidíš? Jsi císařovna víc, než já jsem císař." Karel ji políbil a vstal. Už nebylo možné neslyšet nesmělé ťukání. „Díky, že zachraňuješ náš majestát."

Anna si přetáhla přikrývku přes hlavu. „Ty se zlobíš," ozvala se zdušeně.

„Samozřejmě se zlobím!" vykřikl. „Ale na sebe. Ty neplač."

Tiché popotáhnutí ho poučilo, že se nemýlil. „Nepláču," řekla.

„Můj choť mě pokáral právem. Ale císař ne.“

Měl sto chutí vrátit se a pokrýt ji polibky od hlavy až k patě, ale poslední slovo ho vzpamatovalo. „Císař se omlouvá své nejlíbeznější choti,“ řekl vážně. „A kdykoli mi připomeneš moje povinnosti, budu, musím ti být vděčný. I když nebudu rád.“

Tichý zvuk se tentokrát podobal spíš smíchu. S potěšením to vzal na vědomí, obrátil se ke dveřím a rázně otevřel.

„Proč rušíš?“ utrhl se nevrle na Buška.

„Je skoro poledne,“ řekl Bušek omluvně. Dovedl pochopit, oč jde.

„A co má být? Kdybychom měli hlad, ozvu se.“ Užuž se chystal znovu přirazit dveře, ale nerad si to rozmyslel. Tohle dělám vždycky. Do poslední chvíle si odmítám připustit, že věci jdou jinak, než jak bych si přál. Nejednou se mi to už vymstilo. Ohlédl se po Anně a povzdychl si. „Kdo přijel?“ zeptal se už mírněji.

„Posel pana arcibiskupa. Přijel hned v noci, ale netroufl jsem si rušit. Ale jeho vzkaz je prý naléhavý. Čekal jsem do poslední chvíle, kdy bys to ještě mohl stačit do Prahy.“

Do Prahy. Ano. S tím jsem počítal. Arnošt by jistě nevzkazoval zbytečně.

„Pošli sem někoho k obsluze mé choti. Oblékneš mě vedle. A pak ho zaveď...“ Kam? Kde mohu přijmout návštěvu na nedokončeném Karlštejně? „Přřjmu ho na nádvoří,“ zasmál se. „Stejně, jak to vypadá, hned vyrazíme.“ Obrátil se k Anně. „Má drahá, nejspíš se poženu tryskem. Zatím se rozmysli, jak pojedeš ty.“

Arnoštův vzkaz byl naléhavý. Z Anglie se vrátil Dětřich z Portic a s ním burgundský šlechtic ve službách anglického krále Eduarda. Spor, do kterého by se Karel raději nemíchal.

Jan Lucemburský před deseti lety za Francii položil život i z nejhlubšího přesvědčení. Byl také blízkým osobním přítelem krále Filipa Šestého. Vztah jejich synů už zdaleka nebyl tak jednoznačný. Karel ve Francii vyrůstal od svých tří let, měl tam řadu přátel, miloval je a možná právě proto se ho pohraniční intriky francouzského švagra dotýkaly osobněji a cítil je víc. Francii nepokládal za domov od té chvíle, co prvně jako dospělý vstoupil do Čech. A jestli po otcově smrti Karlovy vztahy s Francií ochladly, bylo to i proto, že král Filip se necítil být vázán synovi českého krále náhradou válečných výdajů, které byly značné. A platily se z Čech.

Jan Druhý, vášnivý obdivovatel rytířského českého krále, nejspíš

žárlil, císař byl určitě víc než kterýkoli král. Byť šlo i o krále Francie. Na druhé straně anglický král Karlovi stéblo přes cestu nepřeložil. A zatímco Jan Francouzský usiloval o císařovu přímou vojenskou pomoc, Eduardovi stačilo zachování neutrality. Vzájemná dohoda tu byla snadnější. Míšeňský Baltazar, Jan ze Saarbrückenu a leckterý říšský pán se mohli dát najmout do služeb kteréhokoli krále, císař ne. Ani jako český král.

Už dávno povolil Eduardovi najímat žoldnéře v říši. Stejně by nebylo v jeho silách to účinně zakázat. Pomalu vypršelo pracně uzavřené příměří a dalo se čekat, že nebude prodlouženo. Po bitvě u Crécy se Eduard k nelibosti Jana Druhého zmocnil i strategicky nejcennější kořisti, města Calais přímo na pobřeží, což mu usnadňovalo vylodění na francouzském břehu kdykoli. Až za Kanálem bylo slyšet harašení zbraní.

Pro císaře tu pořád zůstávala svízel nezbytného mírového zprostředkování mezi nepřáteli, císař je, marná sláva, pán světa. Nemůže jenom přihlížet, jak se utkávají dvě nejmocnější říše, byť i nebyly součástí té římské. Jedna z nich byla ostatně jeho druhá vlast. Ale vlast macecha, ne matka. Tu pravou nosil ve svém srdci a byla jenom tady.

Anna už čekala u koní. Statečné dítě! Pohladil její paži a obrátil se k svému kancléři Janovi ze Středy.

„Co dělá malíř?“ zeptal se.

„Chodí sem tam po druhém patře Velké věže, dívá se po stěnách a něco si mumlá. Jeho choť...“

„Vážím si chotí, ale malíř je důležitější,“ přerušil ho Karel. „Při vší úctě k památce tribuna.“

„Mám stejný zájem jako pan kancléř,“ ozvala se Anna nečekaně. „Chtěla bych mít tu paní ve svém fraucimoru, jestli dovolíš.“

Karel svraštil obočí. Dovolím? Z úst císaře je dovolení příkaz. Ale mohu to odmítnout své Aničce?

„Zalíbila se ti?“

„Velice.“

„Budeme na Karlštejně tak často, jak to jen půjde.“

„Nechceš ji vzít do Prahy?“

„Když je to tvoje přání...“ Utajeně vzdychl, ale Anně to neušlo.

„Počkej,“ zarazila ho, když pustil uzdu a obrátil se zpátky k druhé bráně. „Kam chceš jít?“

„Musím s ní přece promluvit. Nebylo by slušné jenom vzkázat.“

Tvářila se velice zamyšleně. „Teď nemáš čas. To počká do naší příští návštěvy.“

Hnali se tryskem. Za hodinu si Karel všiml, že Anna zaostává, a zarazil koně, aby na ni počkal. „Jsi unavená?“ zeptal se starostlivě.

Pokřiveně se usmála. „Myslím, že po dnešní noci je pro mne tahle jízda trochu obtížná. Pojedu pomaleji. Jeď napřed. Když to nestihnu do soumraku, nevadí. Včera byl úplněk a je jasno.“

Políbil ji.

„Mně stačí Bušek. Ostatní ti tady nechám k ochraně.“

„A kancléř?“

„Bude jen rád. Nemiluje tak prudkou jízdu.“

„Počkej ještě.“ Chvíli se na něj dívala. „Mají se moc rádi?“

„Kdo?“

„Malíř a ona.“

Usmál se. „Moc.“

„A on zůstane na Karlštejně?“

„Musí. Ale už jsem ti přece řekl, že se tam budeme často vracet.“

„Dost často pro vlídné přátelství,“ řekla vážně, „ale ne pro lásku. Zapomeň, oč jsem tě žádala. Byla jsem sobecká. Moje osamění je jen moje. Nechci, aby ho se mnou sdíleli ti, kdo nemusí. A zvlášť ne ti, kdo jsou mi milí.“

„Miluju tě,“ řekl jí místo odpovědi a dlouze ji políbil. „Netušíš, jak moc.“

V divokém trysku se nemohl ohlížet, ale dobře věděl, že ona stojí uprostřed družiny a dívá se za ním. Dovedl si představit i úsměv, kterým ho provázela. Stejný se usadil i na jeho rtech. Něžný, unavený a posmutnělý.

Poledne. K noci je daleko.

FRANCIE A ANGLIE

Francouzský král byl Karlův švagr, ale neviděli se spolu už pomalu deset let. Od bitvy u Crécy do Francie nezavítal. Anglického krále viděl prvně, a zatím i naposledy, téměř před třiceti lety v Remeši při korunovaci prvního krále z rodu Valois, Filipa Šestého. Dvanáctiletý Karel přihlížel tehdy z klubka dětí, kterými se hemžil královský dvůr, jak Eduard přijímá svá jihofrancouzská léna z ruky nového krále Francie.

Filipovi z Valois se obřad tehdy jevil jako vítězství, ale bylo to ví-

těžství hodné Pyrrha. Za deset let se všechno změnilo. Eduard z šestnáctiletého chlapce s nejistým postavením ve vlastní zemi dospěl ve skutečného vladaře a začal se rozhlížet po kořisti. Objevil ji snadno. Akvitánii-Guyenne na francouzském jihu kdysi jeho předkové postupně vyženili - ostatně pocházeli z královského francouzského rodu a na anglickém dvoře se až donedávna mluvilo jen francouzsky. Gaskoň a Foix byly tradiční spojenci Anglie proti francouzskému králi, který se mohl - možná - spolehnout jen na Languedoc, vklíněný do nepřátelských území. Na východ od Rhóny zase území římské říše, Provence, království Arelatské s *Burgundskem a Dauphine, Alsasko, Lotrinsko, Bar a na severu Francii uzavírala v jednotném pásu řádka říšských vévodství od Lucemburska přes Brabantsko, Henegavu až po Flandry. Ani hraniční Artois a Pikardie nezachovávaly vždycky věrnost králům z rodu Valois. Eduard jako vnuk slavného Kapetovce Filipa Čtvrtého v přímé linii vystoupil s vlastními nároky na francouzský trůn a na jeho dvoře se vždycky našlo místo pro urozené rebelanty z Francie. Před nařčením z velezrady v nejasném dědickém klání měli dobrou výmluvu. Obhajují přece zájmy oprávněného dědice proti uchvatiteli. Počátek čtyřicatých let toho století tak plynul v trvalém hašteření. Francouzi občas zaútočili na Guyenne a Angličané na Francii. Nakonec se to vždycky rozmělnilo v žabomyší spor. Až došlo k osudnému zvratu. Anglický král rozhodujícím způsobem -zvítězil u Crecy v bitvě, která pro něj vypadala předem prohraná. Anglická houževnatost tu slavila úspěchy proti francouzské rytířské rozmařilosti. Eduard Anglický ovládal od bitvy u Crécy Calais, Karel Navarrský z titulu vévody d'Évreux dzžel rozsáhlá uzemí v Normandii a o Bretaň léta sváděli tuhý boj králův bratranec Karel de Blois s anglickým přívržencem Janem de Montfort. Francie byla vlastně v takovém oobklíčení docela malá.*

Přesto se cenila na vítězství, a možná právem. Do Avignonu měla volný přístup údolím Rhóny, v anglických državách četné spojence a ve velkých říšských územích na západ od Rýna až po Brabantsko měl už dávno hlavní slovo francouzský král.

Jenomže Jana Druhého odstrašující příklad jeho otce v ničem nepoučil. Francouzské rytířstvo! Chvástaví hrdinové, odhodlaní statečně umírat. Ale neschopni podřídit se sebeméně kázni. Mraky nad Francií se stahovaly nezadržitelně. Odstrašující příklad hrdinného otce naopak poučil Karla. Úraz, který ho před pěti lety na dlouhé měsíce vyřa-

dil z života bojovníka, zvolna kladl závoj za závojem přes sklon k hazardu a rytířské dobrodružnosti, který po dlouhá léta určoval mnohé činy jeho života.

První čas císařství se s prvním časem lásky snášel velice špatně. Karel si sice uměl vybrat schopné úředníky, ale nakonec musel mít u všeho svůj císařský nos. Taky chtěl. Celoživotní úsilí nemohl obětovat bláhovostem znovunalezeného mládí, ať po tom toužil sebevíc. Země, která nebyla jen jeho přirozeným domovem, ale i domovem jeho vlastní volby, země pustošená od smrti Václava Druhého čtyři desetiletí, dokud se Karel nemohl sám ujmout svrchované vlády, ta země dosud očekávala královské skutky, které by ji vynesly na místo, kam patřila. Deset let ji zveleboval bez ničivých zásahů svého otce a už předtím se o to snažil ze všech omezených sil, ale k splnění vladařského snu to bylo pořád málo. A deset let jako římský král se snažil uvést v soulad zmatené vření v ostatních částech říše. Slovanských, německých, francouzských. Ty byly zvlášť ohroženy, jak se k nim už léta nenápadně sunula ruka krále Francie. To, s čím Jan Druhý tak úporně zápasil na jihu své země, dělal sám na její východní hranici. Karel byl jistě uctivý syn svého otce, který statečně padl za Francii u Crécy, ale jako římský císař nesl i hrdý titul *vždy rozmnožitel říše.* Nemohl být její umenšovatel. A ať se mu chtělo sebevíc, nemohl se k anglo-francouzskému sporu točit zády. Poslové z Anglie, poslové do Francie. Útěk do samoty byl nadlouho jediný.

V roce císařské korunovace byl letní dvůr v Praze mimořádně početně navštíven, jak pány i hodnostáře lákala Karlova nová hodnost. Anně až do té noci na Karlštejně její důstojenství královny a teď i císařovny připadalo spíš jako dětská hra. Najednou byla dospělá, docela a ve všem všudy, a měla zahanbující pocit, že břímě starostí, které spočívá na manželových bedrech, by měla umět ulehčit. Jenomže pořád nevěděla jak.

„Tebe něco trápí," řekl Karel starostlivě, když se jednou po špičkách vplížil k ní do ložnice a místo tichého oddechování hlubokého spánku se setkal s očima široce otevřenýma do tmy. Dokonce se leskly tak nápadně, že znepokojený manžel ten třpyt odhadl nejspíš na slzy.

„Nejsem ti k ničemu," hlesla Anna a schovala tvář na jeho prsou.

„Jak to, že ne?!" vykřikl. „Co tě to napadá? Teď! Jsi pro mne všechno. Všechno, co je v mém životě líbezné a povznášející."

„Příliš pracuješ. A já...“

„...a ty mi po těžkých dnech dopřáváš spočinout ve své náruči. Díky.“

Nechala se zlíbat. To vždycky s potěšením. Ale Karel cítil, že něco není v pořádku. „Co ti vadí?“ zeptal se, když se nosíkem zavrtala do jeho ramene. Pořád měl pocit, že Anna nemá daleko k pláči. „Nelíbí se ti být moje žena doopravdy? Možná jsi ještě moc mladá. Já ještě můžu čekat, opravdu.“

„Ne, co si myslíš!“ vykřikla. „To mě podezíráš, že se ti v noci přetvařuju? To vůbec ne.“ Malinko se usmála a přitulila se k němu blíž, pokud to ještě šlo. „Ale...“

„Ale?“ povzbudil ji.

Chvíli mlčela. „Radši o tom nebudu mluvit,“ řekla pak s povzdechem. „Asi by ses mi smál.“

„Přísahám, že se smát nebudu,“ ujistil ji vážně. „Nejvíc ze všeho chci, abys byla se mnou šťastná. V čem dělám chybu?“

„Ty v ničem. To všechno já.“ Popotáhla, zatímco tiše vyčkával. „Věřím, že jsme oba stejně šťastní, když jsme spolu. Ale jen v noci. Za dne si s tebou připadám jako prázdná loutka, kterou jen předvádíš svým hostům, zatímco tíha života leží na tobě. Chtěla bych něco udělat. Cokoliv, co by ti ulehčilo.“

Děťátko, pomyslel si s úsměvem, který zůstal jen v jeho duši. Na rty ho nepustil, aby se jí to nedotklo.

„Ty bys chtěla být císařským rádcem?“ zeptal se s naprostou vážností.

„To jistě ne,“ hlesla zaraženě. „Co tě to napadlo?“

„Mě přece ne.“ Chvíli ji hýčkal. „Já své rádce mám. Je to arcibiskup, kancléř, komoří, případ od případu i jiní hodnostáři. To je jediná pomoc, kterou můžu jako vládce mít. Ale císařství má i druhou tvář, neméně důležitou. A v té plníš svou úlohu skvěle. Že tě předvádím hostům? Jistě. Je co předvádět. Císařská choť je nedílnou částí mého majestátu. Ale jestli ti vadí tahle úloha, můžu to změnit. Co bys chtěla ty?“

„Nechci se jenom bavit. Chci být užitečná.“

„Jsi. Lesk slavností tě dosud těší, to je dobře. Jsi ještě mladá. Ale jak půjdou roky, poznáš - a možná už brzy - jak úmorná práce to je. A přece je jí třeba. Úsměv císařovny mnohdy vyváží příkoří, kterému se její choť nemohl vyhnout. V lecčems mi jednou možná i poradíš. Je

mnoho lidských vztahů, kterým muž vždycky nerozumí, protože nemá čas o nich přemýšlet anebo schopnost je chápat. Ale i na to je ještě brzy.“

„Ano, pro tebe jsem pořád dítě,“ řekla hořce.

„Ne, nejsi,“ ohradil se. „Dokonce ani neříkám, že jsi příliš mladá. Nikdo nemůže být mladý příliš. Nepospíchej a těš se z darů života. Mládí je krátké, bohužel.“

„Bereš mě vážně?“ zeptala se zkoumavě.

„Naprosto.“

„Tak se mi svěřuj i s těmi starostmi, o kterých si myslíš, že jim nemůžu rozumět. Snad nebudu. Ale pocítím tu tíhu a chci ji s tebou nést.“

„Díky,“ řekl. „Nezapomenu.“

A možná právě tohle je to, co potřebuju. Nejlíp si člověk ujasňuje myšlenky, může-li je vyslovit. Mluvit nahlas sám pro sebe je hloupé. A kdokoli jiný by odpovídal a pletl mě.

„Nikdy mi nikdo neřekl nic chytřejšího,“ usmál se a otřel jí slzy. „Ale ty mi na oplátku slib, že mě přerušíš, jakmile tě mé starosti začnou nudit. Nechci, abys nakonec přede mnou začala utíkat.“

Z pláče se bez přechodu rozesmála. „Utíkat před tebou! Já?“ Zvážněla. „A začneme s tím hned.“

Hned? Jsem unavený a chce se mi tvé lásky. Ale nechtěl ji urazit. „Musí to být hned?“ zeptal se opatrně. „Je noc, královna bláznů. Moudré řeči se k ní nehodí.“

„Budeš mluvit moudře?“ usmála se ještě rosou slz.

„Ja ne. Ty!“

Stáhla se do sebe „Neměla jsem začínat,“ hlesla uboze „Nevim, co mě to napadlo „

„*Mě* to napadlo. Jen jsi mě přivedla na cestu spásy Vydáme se po ní okamžitě.“

„Teď?“ zeptala se zaraženě. Radši už budu mlčet, nebere mě vážně. Jak mám poznat, kdy co myslí doopravdy? Před chvílí…

Nenechal ji dlouho trápit „Ta cesta je jiná ve dne a jiná v noci. Po obou mě pravě ty nejlíp povodíš.“ Políbil ji na špičku nosu „Měj se mnou trpělivost, prosím. Budeš ji potřebovat, až vyliju na tvou hlavu pohár svých starostí.“

„Neboj se,“ usmála se „Nevzdám to.“

Nevzdala to a ráno mu připomněla noční rozhovor „Nechci ti ka-

zit chuť při snídani Jenže vím, že mi potom zase hned utečeš.“

„Nemám to v úmyslu. Chtěl jsem ti navrhnout, abychom si vyjeli někam ven. Někam, kde nás nikdo nevyruší. Chceš?“

„Ty nemáš dneska vůbec nic?“ zeptala se překvapeně „Žádné setkaní či zasedaní rady?“

„Všechno mám jako jindy. Ale rozhodl jsem se to odložit.“ Dlouze se na ni zadíval „Ty a já,“ řekl „Ty a já jsme teď přednější.“

Utéct. Utéct starostem a přitom nezapomínat na důležitost věci. Léto se chýlí k podzimu a je krásně svěží ráno, noci už bývají chladnější. Letíme, jako by do nás vstoupil vítr, který nás neumí dohonit. Až pojedeme zpátky, bude se nám opírat do tváří. To už horce…

Pojedeme zpátky? Teď se mi zdá, že bychom mohli dojet až do Karlštejna a vrátit se zítra. Co říkáš, lásko? Jistě bys souhlasila. Ale ne To nejde. Už ten den je víc, než jsem si měl dovolit. Je toho moc. Radši si sedneme tady na kraji lesa u Zbraslavi. Nechci tě oklamat Povím ti všechno, ať už tě to zajímá či ne. Máš pravdu. Jsi císařovna a musíš vědět, co se děje kolem tvého zamilovaného chotě, který by radši každou vteřinu dne trávil u tebe.

Nic nevíš o Francii. Jak bys mohla? Vyrůstala jsi docela jinde. Nic nevíš o Kanálu, přes který se táhnou nitky z Anglie. Zjara jsi zahlédla jenom nádherně modré moře u italských břehů a neznáš to ocelově šedé, které za bouře bije o bretaňský břeh či rozlévá se u severních krajů mé říše, která vlastně není má. Římsky císař! Ani Řím mi nepatří. Jsem bezmocný a mocný zároveň. Od moře k moři sahá moje panství. Jsem pán světa, z něhož ovládám nepatrný cípek, a to ještě jenom *jako.* Vidíš mě velkého? Snad jsem takový i tak. Vedl jsem desítky krvavých bojů, ačkoli nejsem tyran, který by chtěl vládu držet mocí, protože vím, že to natrvalo nejde. A taky se mi příčí ubližovat, i když se tomu vždycky nevyhnu.

Tvé oči jsou modré jako nebe. Díváš se na mě mlčky a já v té chvíli nesmyslně věřím, že chápeš, proč se držím stranou anglo-francouzského sporu, proč chci mít papeže raději v Římě než v Avignonu, proč potřebuju mít na Dunaji pevný hrad, i když tím popouzím své mocné sousedy, proč jsem odložil projednám dávno stvořeného zákoníku až na letošní sněm, jemuž dodá lesku má nová hodnost korunovaného císaře, a tisíc jiných proč, která mě trápí a v noci mi často nedají spát, ač bych své nesmyslné bdění mohl trávit o tolik příjemněji, kdybych tě probudil. A proč to vždycky nedělám.

„To všechno tě trápí?“ zeptala se tiše

„To všechno mě trápí zrovna v téhle chvíli. Dohromady je toho asi tisíckrát víc. A kdyby se mi povedlo se všeho zbavit a vyřešit to, za každou starostí vyvstane okamžitě deset nových. Ještě chceš do nich nahlížet? Přísahám ti, že svou úlohu císařovny plníš dokonale i bez toho.“

„Přece jenom si myslíš, že jsem hloupá. Tušila jsem to.“

Znělo to odtažitě a Karel si pospíšil svůj přehmat napravit „Ne Jenom ti dávám na vybranou. Ať zvolíš cokoliv, v mých očích to tvůj obraz nezkalí. Ani v nejmenším jsem tě nechtěl odradit. Rozuměla jsi všemu?“

„Jenom málo.“

„To vůbec nevadí.“ Přitáhl si její hlavu na rameno a pokračoval se zasněným úsměvem „Dávno jsem se necítil tak skvěle. Myšlenky mi většinou přicházejí neurovnané a někdy mi dá práci se soustředit. Jak jsem je musel uspořádat pro tebe, srovnaly se i mně v hlavě. Díky. Už tím, že jsi mě vyslechla, jsi mi pomohla. A moc.“

Anna zrůžověla. „Celou dobu, po kterou jsi mluvil, jsem si vyčítala, že tě moje rozmary okrádají o tvůj drahocenný denní čas.“

„To nejsou rozmary. To bylo vnuknutí, lásko. Nedovedeš si představit, jak jsem šťastný, že tě mám.“

„To jsem i já. Začínám si i vedle tebe připadat dospělá.“

„To si nemusíš připadat. Jsi.“ Políbil ji. „Jsi neobyčejně podobná své matce. Byla to krásná dívenka.“

„Proč sis nevzal ji?“

„Byl jsem ženatý.“

„Ale pak, když už jsi nebyl.“

„To už jsem měl tebe.“

„Přece jsem byla dítě. Bylo to proto, že možná budu dědit Svídnici a ona ne?“

Kyselé jablko. Ale kousl do něj odhodlaně. „Vidím, že starostem vladařů rozumíš líp, než dáváš najevo. Ano. Proto jsem tě zasnoubil se svým synem.“

„Neptám se na syna! Vzal sis mě proto ty?“

„Možná i proto. Ale nejen proto. Už jsem tě znal, má drahá. Víš, co se mi stalo, ale nikdy jsem ti neřekl, jak skončilo mé předchozí manželství.“

„Paní Anna se zabila při pádu z koně. To přece vím.“

„Skončilo dávno dřív. Nikdy se nesmířila s tím, jak vypadám.“

„Ty žertuješ,“ hlesla nejistě. „Přece jste se měli rádi.“

„Předtím. Třeba se i ty ještě pamatuješ na urostlého rytíře. Možná i půvabného, už je to dávno, zapomněl jsem.“

„To přece jsi pořád.“

„Dítě!“ vykřikl. „Chceš mě potěšit, ale mám přece zrcadlo. Pravda, nedívám se do něj často. Pro jistotu, víš?“

„Ty jsi ale hlupák,“ prohlásila s převahou. „Překvapuje mě, jak jsi ješitný.“

Zaraženě se na ni podíval. „To asi jsem,“ přiznal váhavě. „Vidíš, už přemýšlím jako ona.“

„A proč? Už jsme o tom mluvili nejmíň stokrát. Nepamatuješ?“

Ovšemže se pamatoval. I na pohled plný soucitného pochopení, když její oči byly ještě dávno očima dítěte.

„Jí se zdálo, že mě zjizvená tvář proměnila v cosi opovrženíhodného. A chovala se tak.“ Usmál se. „Takže se dá říct, že jsem si tě vzal z ješitnosti.“

„Takové vysvětlení mi vyhovuje. Babička totiž říkala, že jsi byl velmi zamilován do maminky a mě sis vzal jen kvůli Svídnici.“

Ježibaba! Karla při vzpomínce na uherskou královnu matku obešel vztek. Co jsem jí udělal? V životě jsme se zase tolikrát neviděli a vždycky jsem se snažil být zdvořilý. Kvůli jejímu choti Karlu Robertovi a teď kvůli Anně. A samozřejmě nepodceňuju oddaného syna Ludvíka.

„Mamince tě tenkrát bylo taky strašně líto,“ pokračovala Anna. „Ale myslím, že nechápala, že ses vlastně nezměnil.“

„Já vím,“ řekl tiše. „Vůbec ti nelžu, když ti řeknu, že jsi jediná. Ze všech nejmoudřejší. A byla jsi už jako děťátko. Vůbec s nikým jiným bych nemohl být šťastný. Tvůj strýc Bolek přece ještě může mít syna. Je jen o čtyři roky starší, než jsem já. Svídnice! Jistě, je to lákadlo pro vladaře. Jenomže já si občas dopřávám ten přepych být také muž.“

„Jako strýček Kazimír?“ zeptala se potutelně.

Karel se zamračil. Nevydařené manželství Kazimíra Polského pokládal za svou osobní hrubou chybu. Nevěstu mu tehdy, byť v dobré víře, sám dohodil.

„To doufám ne,“ řekl odměřeně, protože Kazimír byl ve vztahu k ženám zcela bez zábran, což pohoršovalo i jeho, ač v nedávné minulosti sám nebyl zvyklý si cokoli odříkat. Ale byl vybíravý a vždycky

hleděl nepobuřovat. Kazimírovo řádění bylo až příliš veřejné. Král bez dědice. Jejich vztahy byly proměnlivé, ale přes všechnu rozdílnost povah cítil k svému polskému sousedovi spíš přátelství, byť i ostražité.

„A copak se o mně ještě říká v Budíně?“ zeptal se s úsměvem.

„Že sis mě vzal proto, že jsem mladá a můžu mít ještě hodně dětí. Taky syna.“ Podívala se mu zpříma do očí. „Já ti ho chci dát. Jen nevím, jestli se mi to podaří. Ještě nikdy jsem to nezkoušela.“

Potlačil úsměv. „Spolu to dokážeme,“ řekl vřele. „Tím jsem si jist.“

Kde beru tu jistotu? Polský král syna nemá a Ludvík Uherský dokonce žádné děti. A já... Zamrazilo ho i v tom parném dnu. Vstal.

„Pojď, vrátíme se. Tvůj strýc Bolek přijede a přiveze snad i tvou matku. Bylo by hloupé, abychom je zmeškali.“

Bolek Svídnický přijel sám. Anička byla ještě skoro dítě a na smutnou zprávu zareagovala dětsky. Rozplakala se a utekla. I Karel zatoužil chvíli zůstat sám a ujasnit si, co pro něj smrt Kateřiny Svídnické znamená. Nedávný rozhovor vzbouřil vzpomínky. Láska? Dost možná i byla. Nikdy nedovolil, aby třeba jen v jeho nitru došla výrazu. Teď mohl svobodně vzpomínat, protože jakýkoli cit k té mrtvé jen zvyšoval lásku k jejímu dítěti.

Pln této myšlenky zašel za Annou. Vzlykala s tváří zabořenou do podušek. Rychle se obrátila, když ho slyšela. Přisedl k ní, zvedl ji k sobě a hýčkal ji v náruči. „Už mám jen tebe,“ řekla v slzách a přitiskla se k němu blíž. Ano, mohl bych být její tatínek. Pro osiřelou dívenku je to snad tak dobře.

„Vždycky mě budeš mít,“ zašeptal. „Budu tě chránit před celým světem. Přísahám.“

MAJESTAS CAROLINA

Předposlední Přemyslovec král Václav Druhý byl panovnický zjev ve středověku řídký. Toužil dát věcem ve své zemi řád a jeho uskutečnění umožnit zvýšením vzdělanosti. Psaný zákoník a vysoké učení v Praze. Obojí zůstalo jen při záměru. Jednak pro odpor české šlechty a také pro králův předčasný skon. Svou houževnatou vytrvalosti by snad dokázal nepříznivé okolnosti zlomit aspoň v něčem - ale zemřel v necelých čtyřiatřiceti letech. Po jeho smrti v Čechách nadlouho upadla královská moc. K nové slávě ji vzkřísil až Václavův vnuk Karel, po

matce Elišce Přemyslovec, který se sny svého královského děda pokusil uvést v skutek. Vysoké učení se mu zavést podařilo a v Praze tak vznikla vůbec první univerzita v římské říši severně od Alp. Se zavedením zákoníku váhal déle. Ačkoli ho už dávno připravil za pomoci učených mužů a svých přátel, byl si dobře vědom, jaký odpor vyvolá u české šlechty, zrovna tak jako za Václava. Stál za ním jeho bratr Jan Jindřich Moravský, arcibiskup Arnošt z Pardubic, olomoucký biskup Jan Očko, kancléř a biskup litomyšlský Jan ze Středy, dvorští hodnostáři Zbyněk Zajíc z Házmburka, Bušek z Velhartic a Ješek z Vartemberka, pražský purkrabí Vilém z Landštejna, Rus z Litic, Hašek ze Zvířetic, kteří se na vytváření zákoníku přímo podíleli. Právnicky vzdělaní preláti přispěli k jeho zákonodárné formě, ostatní sbírali a třídili listiny z dávných soudních rozhodnuti a konečnou podobu celému dílu vdechl císař osobně. Mnohé nový zákoník převzal ze starého zvykového práva, ale snažil se o pevný řád soudních výroků. Dřív soud rozhodoval případ od případu a rozsudky za stejné zločiny se samozřejmě lišily.

Karel se pokusil učinit přítrž panské zvůli, která soudy zhusta ovládala. A dobře věděl, že to vzbudí odpor a hněv. V padesátém pátém roce, po slavné císařské korunovaci v Římě, mohl doufat, že na panský sněm zapůsobí jeho nový majestát. Na svatováclavském sněmu toho roku po návratu z Říma se rozhodl konečně zákoník sněmu předložit.

Ne, neměl jsem to dát předčítat kancléři. Má vtíravý, protivně jásavý hlas. Mám ho z té duše rád, ale někdy je i mně nesnesitelné, jak se snaží ze všech sil zalíbit se. Že mně, to bylo jasné i těm pánům dole, a v té chvíli bylo krajně netaktické předvádět, jak mi ti mně blízcí zobou z ruky. Nechtěl jsem s tím obtěžovat Arnošta, ale měl jsem. Určitě by mi neodřekl. Arnošt je přesvědčivý, a ač ze všech blízkých je mi právě on nejbližší, zůstal svůj. On a Bušek. Jinak mě obklopuje vzduchoprázdno. Jako by si jinak mou láskou nikdo nemohl být jist. Taky, až na Aničku, není. Své city vždycky úzkostlivě odměřuju a stále zvažuju, jestli jejich předmět je jich vskutku hoden. Je tohle cit? Ten se přece neptá a milovaného se zastane proti všem.

Jsem zkrátka rozumbrada. Jen mi to vrátili. Když jim nedávám důvěru naslepo, proč by ji oni měli dávat mně? Viděl jsem, jak se spokojeně šklebí Jošt z Rožmberka. S tím se máme neradi od prvního

spatření. Daleko líp vycházím s jeho bratry, i když on je ovšem hlava rodu, a nastane-li neshoda, oni nepůjdou za mnou, ale za ním. A Jindřich z Hradce? Ano, toho divocha mám asi rád. Vlastně docela určitě, často už jsem mu odpustil, co nikdy nikomu. Tak to s mým rozumářstvím možná nebude tak zlé.

A kdybych všechno posuzoval tak chladně, taky by mnou teď necloumal ten spravedlivý vztek. Leccos jsme přece zachránili. Sebevznešenější lapka neujde trestu se souhlasem celé panské obce. Proti tomu se styděli hlasovat i ti, kterých se to vlastně docela dobře týká. A vzdali se i dobrovolně práva volby, zemřu-li jednou bez syna. Umřu-li bez syna – Aničko! Ne, pevně věřím, že se to nestane, ale léta plynou a jakákoli zlá náhoda může udělat konec v okamžiku. Stanovit dědice bylo třeba. Už proto, aby si se mnou zlomyslný osud ošemetně nezahrál.

Můj bratr Jan a jeho rod jsou teď i v Čechách v bezpečí. A určitě to leckomu nevonělo, ale asi cítili, že je třeba mě nějak odškodnit. Přesto vztek mám. Nevím, co je lepší. Být moudrý vladař, který před nezbytím chladně ustoupí a nezadá si, anebo člověk srdce, který svou pravdu hájí bouřlivě až do nejtrpčích konců?

Konec. Stalo se. Nemá smysl se rozčilovat, ale zlost mnou cloumá k nevíře. Taktak jsem dokázal zakončit zasedání s milostivým úsměvem na rtech. Ano, chtěli jsme se s vámi jen poradit, milí páni. Nic víc. A samozřejmě váš požadavek je spravedlivý a není proč mu nevyhovět. Do dvou týdnů to moje kancelář vyřeší.

Odvolat? Já? Nic není potupnějšího. Musím si vymyslet nějakou přijatelnou formu. A stejně budou všichni vědět, jak to je!

„Mohlo to dopadnout hůř," promluvil Arnošt smířlivě za jeho zády

Karel se zastavil „Taky líp," utrhl se vztekle

„To jsi snad nečekal."

„A ty ano? Když ne, tak proč jsi zmařil tolik času při revizi mého kodexu!"

„Nebyl to zmařený čas. Leccos jsme si ujasnili. Mnohé z toho se ti bude hodit a věřím, že nakonec po tom sáhnou i soudcové. Ostatně to nejdůležitější je zachováno."

„Podle toho, co pokládáš za nejdůležitější. Dělají z císaře a krále onuci!"

„To přeháníš. Jen nechtějí ohrozit vlastní postavení. Právo nakla-

dat svobodně se svým majetkem. A abych ti řekl pravdu, moc se nedivím. Schválit tuhle část zákoníku by mohlo být nebezpečné. Císařem a králem nebudeš vždycky ty.“

„Můj bratr..“

„Ani tvůj bratr. Chtěl jsi, aby zákoník měl trvalou platnost. O to šlo. Dokud jsi naživu, stejně uděláš, co chceš. O tom asi vůbec nikdo nepochybuje. A asi ti v tom také nikdo nebude zvlášť bránit - pokud nepřekročíš určitou mez.“

„Já, já si mám klást meze, a oni ne?“

„Vždyť si je kladou.“ Arnošt se usmál a položil mu ruku na rameno „Tak se nečerti. Já si na zákoníku nejvíc cením toho, že se zastává práv těch, kterým je každý upírá. Kolik lidí už doplatilo na zvůli mocných, kteří, chráněni svým postavením, loupili a vraždili beztrestně. Odstranit tuhle nespravedlnost bylo to první, k čemu jsem upjal snahu - a ty taky, neříkej. To bylo u zrodu naší myšlenky. Ne neomezená moc panovníka. A vidíš - s tím souhlasili. Vskutku to s českými pány není zas tak zlé. Dobrovolně si kladou meze a žádají to i od tebe. Myslím, že to je spravedlivé.“

„Ty, první mezi spravedlivými! Ovšem.“

„Jen si to vybij na mně,“ řekl Arnošt poklidně „Je to lepší, než aby ses zesměšnil před ostatními. Namouduši jsem z toho měl trochu strach, zvlášť když se Rožmberk choval tak vyzývavě.“

Karel zvedl nos. „Nevšiml jsem si,“ utrousil vznešeně.

Rožmberk! Neměl důvěrnějšího přítele nad Arnošta, přesto by se mu nikdy nesvěřil s ponižující zkušeností se svou vlastní chotí a panem Joštem. I když se nejhorší skutek nestal, tím si byl jist. Tři roky. Jako by to bylo včera. Už pouhá vzpomínka na drzost, s níž se jeden z jeho vlastních hodnostářů pokusil vstoupit do královského lože, ho přiváděla k zuřivosti. Kdykoli zachytil pohled bývalého komořího, jako by ji četl i v něm. A marně bojoval s podezřením, že sebevědomý pán pokukuje i po Aničce.

V tom se nemýlil. Možná zde hrálo svou roli i rodové zatížení pánů z Růže, jehož přední členové v minulosti několikrát trpívali na královny vdovy, ale přece jen tu byl jistý rozdíl. Ani Anna Falcká, ani Anna Svídnická královny vdovy zdaleka nebyly, i když je zdobila koruna, v případě Anny Svídmcké dokonce císařská. A ani pan Jošt nedosahoval velikosti svého otce či Závise z Falkenštejna ačkoli, stejně jako on, ani jeden z nich nebyl prvorozený, i když se řízením Prozře-

telnosti oba stali hlavami mocného rodu, pan Závis dokonce za života svého staršího bratra, což svědčí o jeho vůdčích kvalitách. Ty Jošt prokazatelně neměl. Narodil se jako syn v pořadí třetí, a popravdě řečeno, nikdy svým rodičům nebyl moc k radosti. Bohatě jim to vynahrazoval nejstarší Jindřich, předurčený svým zrozením za dědice nejvyšší hodnosti a hlavu rodu, jeden z důvěrných přátel tehdy markraběte Karla. Ale Jindřich před deseti lety padl u Crécy, druhorozený Petr nastoupil církevní dráhu a vedení rodu spadlo na Jošta stejně jako vysoký dvorský úřad.

O ten přišel brzy. Pravý důvod, který znal jen on sám a císař, překrylo ozbrojené hašteření se strýcem Vilémem z Landštejna, za kterého se císař postavil svou celou mocí, a ani po sjednaném smíru Joštovi úřad nevrátil. Nikdo se nad tím nepozastavil. Ptát se císaře! Jošt se s tím nesvěřil ani vlastní matce. Paní Kateřina milovala svého nezdárného syna, ale stěží by projevila pochopení pro jeho poklesek. Byla jediná, před kým měl Jošt jakžtakž úctu a koho miloval opravdu nezištně. Když se - ve vzteku nad nezdařeným dvořením mladé císařovně - vrátil rovnou z Říma domů dávno před ostatními, nalezl k svému žalu už jen otevřenou hrobku ve vyšebrodském klášteře.

Brzy mu otrnulo. V měsících před císařovým návratem se pilně věnoval jeho choti a dospěl k závěru, že ho zklamala spíš proto, že ve své čiré nevinnosti nepoznala, kam jeho snažení směřuje. Bylo jí šestnáct a jistě se tak světských zájmů nenadálá. Nedovtípila se ani teď, což bylo s výhodou. Mohl počkat, až pavučinky, kterými ovíjel opatrně její srdce, zesílí v pouta jistější.

Zato se dovtípil císař, a ač neměl pochybnosti o své Aničce, byl pobouřen. A taky - což si přiznával jen nerad - znepokojen. Jošt byl půvabný mladý muž a vyzrál od nepodařeného dobrodružství s Annou Falckou nepochybně ve zkušeného a úspěšného svůdníka. Karel měl jemný nos a vycítil nebezpečí brzy, ale chránil se Aničce jejího oblíbence rozmlouvat. Připadal by si směšný sám před sebou. A před ní samozřejmě o to víc. Císařova letního dvora v Praze se pan Jošt nezúčastňoval. Jen císařovnina.

Věděla to? „Co dělá Jošt z Rožmberka v Praze?“ zeptal se jí jednou tak ledabyle, že kdyby byla zkušenější, jistě by to vzbudilo její pozornost.

„Přijel na zasedání soudu, aspoň tak mi to řekl,“ odpověděla s čirou nevinností. „Je na tom něco zvláštního?“

„Vůbec nic. Až na to, že kolem mne se objevují jenom jeho bratři. Ale dověděl jsem se, že bývá často u tebe.“

„Co z toho vyvozuješ?“ zeptala se.

Bylo to podezíravé? Nebylo? „Z toho vůbec nic,“ pospíšil si honem s odpovědí. „Jsem rád, když se bavíš. Ale myslel jsem,že bys snad mohla vědět, proč se mi vyhýbá. Nemám s Rožmberky nejlepší zkušenosti. Před třemi lety jsem se jim musel postavit dokonce se zbraní.“

„Vzbouřili se?“ podivila se. „Proti tobě?“

„Jindřich z Hradce a Jošt z Rožmberka nevědí, co dělat samou bujností. S mladými pány bývá potíž.“ Usmál se. „Ostatně i se mnou bývala. To by ti nejlíp vysvětlil můj otec.“

„Jindřich z Hradce byl s tebou přece v Pise! Sám jsi mi říkal, jak se o tebe zasloužil.“

„Ano. Jan z Rožmberka taky. Starosti mi dělá jen tvůj Jošt.“

„Když není tvůj, tak můj není taky,“ prohlásila rozhodně. „Já se ho zeptám, co proti tobě má.“

„To nedělej,“ okřikl ji rychle. „Kdoví co by ti napovídal. Velkou cenu jeho lži nemají.“

„Proč myslíš, že by mi lhal? Vypadá upřímně.“

„Tak? A jak ještě vypadá pan Jošt?“

Zarazila se. „Když o tom tak přemýšlím,“ řekla pomalu, „řekla bych, že se příliš vystrojuje. Ale my se přece taky vystrojujeme, ne?“

„My jsme císařští manželé.“ Karel se usmál. „Už o tom nehloubej. Nám nic jiného nezbývá a jemu asi taky ne. Rožmberkové jsou velice mocný a velice bohatý starý český rod. Slib mi, že mu nic neřekneš. Nebylo by to k ničemu dobré.“

„To ti slibuju.“

Už si zazlíval, že na to vůbec přivedl řeč. Upoutat její pozornost k Rožmberkovi bylo to poslední, co chtěl, a dát najevo Joštovi, že mu jeho zájem o Aničku vadí, to už vůbec ne. Uklidněně přijal její slib, ale když mu Jošt z Rožmberka druhý den přišel složit poklonu, dotklo se ho to velice nepříjemně, ač to nedal znát. Co! Včera jsem ji přece žádal...

„Byl u mne Jošt z Rožmberka,“ řekl jí a přes všechnu snahu to znělo nevrle.

„Tak vidíš, že ses přece jenom zmýlil!“ zaradovala se. „Asi mu pan Petr řekl, co máš před sněmem práce. Nejspíš tě nechtěl zdržovat,

ale vůbec nepozdravit...“

„Tys mu říkala?“ přerušil ji.

Podívala se na něj velice vyčítavě. „Vždyť jsem ti slíbila, že ne!“ vykřikla. „Co si o mně myslíš?“

„Ale je to přece podivná náhoda, že přišel hned dnes.“

Odmlčel se. Anna se odvrátila a v té chvíli si připadal hrozně. Dobře věděl, že skrývá slzy. Děťátko! Ne, neobelhala by mě. Jsem starý mrzout, co víc, starý žárlivec. Místo co bych byl vděčný nebi za takovou líbeznost, ještě ji trápím.

„Prosím tě, neplač!“ vykřikl a obrátil ji k sobě zpola násilím. Ale bránila se jen málo. „Já vím, že jsem nesnesitelný, ale jsem unavený a chování předních pánů před sněmem mě znepokojuje. Bojím se o osud svého zákoníku. Moc mi na něm záleží.“

V té chvíli mu sice nešlo o zákoník, ale byla to dobrá výmluva. A pokud jí Anna tenkrát nevěřila, dnešek ji zbaví pochybností nadobro. Aspoň něco. Pan Jošt chtěl císaři udělat schválnost, ale spolu s ostatními možná zachránili klid milence.

Karel si uvědomil, že Arnošt pořád mluví, patrně v obavách, že císařský hněv doutná dál, a řekl smířlivě: „Jsem s tebou moc rád, příteli, ale po tom perném dni tak plném nenávisti si přece zasloužím i trochu jiné lásky než té křesťanské. Modlit se za můj klid nemusíš. Už mě zlost přešla.“

„Modlitba nikdy neuškodí.“

Arcibiskupova odpověď padla do prázdna. Karel se vzdaloval úprkem, jak se ho najednou zmocnila touha vidět ji.

Anna radostně vyskočila, když vstoupil, a zahnala jediným pokynem celý fraucimor. „Myslela jsem, že tě uvidím až při hostině,“ řekla dřív, než ji stačil políbit, a nadlouho to byla poslední slova.

„Chtěl jsem tě vidět dřív. Dnes budeme marnit noc dlouhým vysedáváním. Poslední sněmovní den! Nic jinak nezbývá. Ale už je mi dobře,“ řekl po tom předlouhém mlčení.

Spokojený zvuk jeho hlasu ji zmýlil. „Schválili to!“ vykřikla jásavě.

„Ne.“

„Jak to, že ne? Přece jsi říkal, že už jste skončili.“

„Skončili jsme, protože už není o čem rokovat. Čeští páni - jsou prostě čeští páni. Tatínek mě varoval včas, ale neposlouchal jsem. To mám za to, že jsem nebyl dost uctivý syn.“

„Ty žertuješ,“ řekla nedůvěřivě. „Kdyby to bylo tak, jak říkáš, tak by ses tvářil jinak.“

„A jak?“

Rozesmála se.

„Miláčku! Já přece vím, jak umíš být vzteklý.“

Vida. I tohle dítě se mi posmívá. Ale pod vlivem právě uplynulé chvíle nedokázal pocítit rozladění. Natáhl se pohodlněji a zavřel oči. „Ještě mě neznáš,“ řekl. „Jsem mírný jako beránek.“

„Mluv se mnou vážně,“ zaprosila.

„Já s tebou mluvím úplně vážně. Odmítli celý dokument. Nejen to. Musím jim výslovně potvrdit listinami, že je zákoník nijak neváže.“

„Tebe to nemrzí?“ zeptala se překvapeně.

„Z čeho soudíš, že mě to nemrzí?“

„Říkáš to, jako bys byl z toho kdovíjak šťastný.“

„Jsem šťastný, ale zdaleka ne z toho.“ Otevřel oči. Skláněla se nad ním a tvářila se nadmíru starostlivě. „Uvědomil jsem si, o co strašnější by bylo nemít tě,“ zašeptal a přitáhl si ji blíž. „Zákoník! Budiž. Dal nám všem spoustu práce, ale Arnošt to řekl dobře, hodně jsme zachránili. To nejdůležitější pro bezpečí lidí a pro spravedlnost na soudech. A to ostatní? Dokud budu mít dost moci, dokážu si to prosadit i bez schválení. A když ji já či moji nástupci mít nebudem, stejně si panský sněm udělá, co chce. Nepřijali zrušení dědičných úřadů? Vidíš, jeden jsem už zrušil a zůstane to tak. Ani slovo nepadlo o tom, že mám nějakou povinnost udělat nejvyšším komořím zas pana Jošta z Rožmberka. Tak daleko by nezašel ani on, aby si snad myslel, že bezdůvodně zbavím úřadu někoho tak schopného, jako je Zbyněk z Házmburka, a o tolik zkušenějšího než celý pan Jošt. Dobře ví, že by si to s ním musel vyřídit sám. A pana Zbyňka samozřejmě ani nenapadlo, aby mu svou hodnost nabídl zpět, i když proti zákonu hlasoval taky. Takže vidíš, že se vlastně nic nestalo.“

„Tak proč jsi tomu věnoval tolik času, když na schválení nezáleží?“

„Záleží na něm, bohužel. Všechno by bylo mnohem jednodušší, ale aspoň nezlenivím, když budu muset zas a znova prosazovat zvlášť každou maličkost. A taky to je dobré varování. Teď vím, že sněmu v Norimberce nemůžu předhodit nový říšský zákoník najednou zčistajasna celý. Chce to větší přípravu. A možnost probrat jednotlivé části,

ne přijít s předem zpečetěným návrhem. V římské říši je ještě víc a ještě rozdílnějších zájmů, než může kdy být v Čechách.“ Podíval se na ni. „Nenudím tě?“

„Ne, vůbec ne,“ odmítla horlivě takové podezření. „Jaké odvolání jim chceš dát?“

„To je právě to, co nevím,“ přiznal se. „Tahle podmínka mi připadá dost hloupá. Královská vůle má zůstat nad ostatními.“ Vzdychl. „Vidíš, a už se vůbec necítím tak šťastně. Když o tom začnu mluvit...“

„To můžeme napravit,“ špitla tichounce. „Nebyl jsi u mne řadu nocí.“

Je den, ale na tom nezáleží. Ona zavírá oči, ale já se dívám rád.

Na rozdíl od ní mám nač. Snad jsme s tím nesmyslným sněmováním skončili dost brzy, aby do večeře byl ještě čas. Musí být, už je skoro říjen a teprve se pomalu začíná smrákat. Ještě je čas.

Nesmělé zaklepání ne zrovna v příhodné chvíli. Anna se lekla a vklouzla pod přikrývku. Jako by sem na nás někdo mohl vtrhnout!

„To je jako v Pise,“ vykřikl mrzutě. „Pojď sem. Proč se schováváš?“

Ale sám dobře věděl, že sladká chvíle pominula k nenavrácení.

Anna se posadila a na její tváři se objevil nepřítomný, téměř vizionářský úsměv. „V Pise!“ zašeptala. „Ano, to je to.“

„Co je co?“ zakoktal nechápavě.

„Hořelo.“

„Teď ale nehoří, aspoň doufám.“

„Ale mohlo by.“

Otevřela doširoka modré oči. Snad pro jejich lesk, který ho jako vždycky uchvacoval, se nedokázal soustředit a pochopit dřív, než to vyslovila.

„Řekni, že zákoník shořel, ne že byl zamítnut. Když není, přece nikoho nezavazuje. A nemusíš nic odvolat.“

Shořel? Ano, vlastně je to něco podobného. „A pak že mi nejsi k ničemu!“ řekl s citem a políbil ji. „Měl jsem na to přijít sám, ale jsem rád, že to napadlo právě tebe. Díky, můj krásný první rádce. Jako vždycky tě poslechnu.“

KOLBIŠTĚ V MÍRU

Ze všech chocholů na kolbišti ten královský byl největší a nejpestřejší. Dobře ho bylo vidět ze všech stran. Jan Francouzský, který se obvykle rád předváděl, z toho tentokrát neměl valné potěšení. Jeho oblíbený turnajový bílý hřebec pro jakési nepatrné poranění pokulhával a Jan byl nucen vzít si jiného. Jenomže trval na tom, že král musí vyjet na bílém koni. S bělouši v královských stájích byla v té chvíli svízel. Ten, kterého mu nakonec osedlali, v ničem nepředčil vraníky a ryzáky ostatních rytířů, spíš naopak.

Jan se na dlouho odkládaný turnaj těšil jako malé dítě. Paříž už dávno žádný neviděla. Morová vlna se zvedala zjara a polehala s příchodem zimy. Některé roky výrazněji, jindy méně. Ale ani v těch nejmírnějších letech nebylo záhodno svádět dohromady takové množství nadšenců. Sníh by byl lepší. Účast by byla důstojnější a také diváky by na tribunách nákaza ohrožovala míň.

Mor hrozil. Někdy číhal jen za obzorem, ale v tomto století hrozil vždycky. Jen zřídka se některým zemím vyhnul jako před šesti lety Českému království. Tehdy jeho hrozivá vlna zasáhla ničivě celou Evropu a Jana připravila téměř v stejné chvíli o matku i choť. Znovu oženit mladého vdovce bylo nabíledni a volba jeho královského otce padla na mladinkou Blanku Navarrskou. Současně se sám mínil oženit s matkou dědice Burgundska. Malému Filipovi Burgundskému bylo tehdy pět let. Sňatek spojený s poručnictvím a tím i přímou vládou ve významném Franche Comté, byl pro francouzskou korunu patrně výhodnější než spříznění s Navarrským královstvím, které v osobách Blančiných bratrů nemělo nijak nouzi o právoplatné dědice. Tak to Janovi také vysvětlil jeho otec, když při zásnubní slavnosti bez varování náhle vyměnil obě nevěsty.

„Za tři roky mi bude šedesát, ty už brzy povládneš, synu," řekl a poplácal překvapeného Jana po rameni. „ Královna vdova není totéž co královna. Musím Francii po]istit Burgundsko lépe, než bych to učinil svým sňatkem." Olízl se jako mlsný kocour, když se zadíval na půvabnou Blanku, které bylo tehdy pouhých devatenáct let. Byla skutečně překrásná. Jan si naprosto nemyslel, že zachování Burgundska Francii závisí na jeho svazku s vdovou po burgundském vévodovi, ale

netroufl si otci odporovat. To si nedovolil vůbec nikdy.

Král Filip doufal, že si po boku líbezné mladinké choti vynahradí dlouhá trudná léta, která strávil s chromou panovačnou ženou, ale své vytoužené manželství přežil jen o několik měsíců. Zlí jazykové neváhali přičíst jeho náhlý skon nepřiměřeným radovánkám v loži mladé krásky. Ať tak či tak, Jan se stal králem jednatřicetiletý a okouzlení krásnou nevlastní matkou ho po boku ničím nevynikající všední choti nijak neopouštělo.

Také dnešní slavnost byla na její počest. Královna se v královské lóži po jejím boku raději ani neukazovala. Burgundsko! Bývalá vévodkyně hořce cítila, že je to jediné pouto, které k ní váže přelétavého chotě. Protože Blanka Navarrská si zakládala na své ctnosti a její blouznivý obdivovatel si prostě hledal útěchu, kdykoli a kdekoli ho napadlo. Mnohdy i mezi muži, na jejichž hohocení si potrpěl.

Rytíř, který proti němu teď vyjel na vysokém vraníku, byl navarrský král. Jan si s nelibostí uvědomil, že díky té nerovné výšce koní ho mladý rytíř převyšuje, ačkoli opěšalý byl drobnější. Schválně. To určitě udělal schválně, když viděl, že nemám svého urostlého hřebce. Karel Navarrský je odjakživa drzý mladík. A dnes ho nesrovnám. Ve šraňcích ostatně zřídka. Ovládá rytířské umění dokonale. A je pro klání v nejlepším věku. Třiadvacet let. Já už... U všech všudy, copak je šestatřicet moc? Jan Český ve svých šestatřiceti.. Ano. To mě zrovna ženili s jeho dcerou a ze skvostného turnaje si právě on odnesl palmu vítěze.

SPOR S NAVARRSKÝMI

Jan Francouzský se pokládal za veskrze rytířského krále. Vedl ho k tomu jeho otec Filip Šestý a před očima měl zářný vzor, Jana Lucemburského, slepého českého krále, který byl souvěkovci pokládán za korunu všeho rytířstva. Dlužno podotknout, že rytířští králové byli postrachem pro svoje země. Francie byla zadlužená až po uši a ani České království na tom nebylo líp, dokud po rozhazovačném otci nepřevzal vládu jeho uvážlivý syn. Naneštěstí pro Francii Filip Šestý takového syna neměl, ostatně by se mu asi nelíbil. Jan byl vychován mezi vlajícími chocholy turnajů s vidinou vítězných bitev v čele nepřekonatelného francouzského rytířstva. Rozhazovačností daleko předstihl i nesmyslnou marnotratnost svého otce. V prvním roce vlády stačil sedmnáctkrát znehodnotit francouzskou měnu a v příštím desetiletí to

dokázal ještě sedmdesátkrát.

Záliba v královské nádheře u otce i syna možná pramenila z pocitu méněcennosti. Nebyli Kapetovci. Byli Valois. Janův děd Karel byl mladší bratr Filipa Čtvrtého, jednoho z nejmocnějších francouzských králů, který dokázal sesadit v Římě papeže a jeho nástupce přilákat do Avignonu na dosah francouzské moci. Jeho tři synové se po řadě vystřídali na trůnu. První dva, Ludvík a Filip, po sobě zanechali pouze dcery. Třetí, Karel toho jména Čtvrtý, se svou poslední chotí Janou ďEvreux měl syna pohrobka. Nemluvně bylo francouzským králem jako Jan První jenom několik měsíců. Jeho poručníkem a regentem království a po jeho smrti i dědicem trůnu se stal syn Karla z Valois. Děti v prvním roce života umíraly často, ale ne vždycky jejich smrt přispěla k povýšení toho, kdo měl nad nimi bdít. Navíc uchazečů o uvolněný trůn bylo víc. Filip Čtvrtý měl totiž i jiného synovce po bratru Ludvíkovi, hraběti ďEvreux, který druhorozeného Karla dokonce přežil a stal se tak nejbližším následníkem. A měl také dceru Isabelu, matku mladého anglického krále Eduarda Třetího.

Bylo pravděpodobné, že Francie nebude chtít na svém trůnu vládce Anglie. To by se stala druhořadou zemí, což se s francouzskou ctižádostí nijak nesnášelo. Ale syna Ludvíka ďEvreux bylo třeba nějak odškodnit. Královský trůn! Filip Čtvrtý vyženil kdysi se svou chotí Navarrské království, které po smrti prvorozeného přešlo na jeho dceru Janu. Novy král se raději pojistil i proti jejímu nároku Janu provdal za Filipa ďEvreux a Navarrské království po něm zdědil jejich syn Jejich syn Karel, který pocházel z královského francouzského rodu nejen po otci, ale dokonce i po matce. Dalo by se říct, že je to nejčistší Kapetovec v celém rozsáhlém příbuzenstvu. Také to tak cítil. A ačkoli Filip ďEvreux byl vždy loajální a důvěrný přítel Filipa Šestého, jeho syn si neodpustil dávat najevo, že ho Valois ošidil.

Král Jan přijal výzvu Karla Navarrského a okamžitě zalitoval. Jen s obrovským štěstím se mu podařilo udržet se v sedle po tom nárazu. Ne, tohle nebudu opakovat. Ne před Blankou, která se v bratříčkovi vidí.

Odjel k hrazení a dal se odstrojit. Konečně i dívat se na zápolící rytíře je milé. A v královské lóži je ona sama.

„Copak se přihodilo Vašemu Veličenstvu?“ zeptala se Blanka rozmarně.

„Uvolnily se mi postraňky a váš bratr mě málem srazil.“ Jan se usmál. Dobrá výmluva. Tohle mi nikdo nedokáže. A až můj kůň bude zase zdráv...

„Karel bojuje skvěle,“ podotkla.

„Jistě. Utkat se s ním je vždycky požitek. Ale někdy ho předčí rozkoš přihlížet boji s vámi.“ Zvedl její ruku k svým rtům a políbil ji. „Víte, že my dva jsme měli být manželé?“

Utajeně vzdychla. Ovšemže to věděla. A kdyby na to náhodou zapomněla, král jí to připomínal téměř vždycky, když se setkali. Jistě, jako manžel by byl asi příjemnější než ten starý satyr Filip Šestý. Ale nejspíš by neumřel tak včas. Být královská vdova vůbec není zlé a mladé milence si mohu volit podle chuti. Já vím, že mě dáváš hlídat, milý pane. Ale naštěstí mám bratry, kteří mě chápou a milují. O příležitost není nouze. Ani o mladé muže dychtivé mého objetí.

„Jenomže Vaše Veličenstvo už má jinou choť,“ řekla s cudně sklopenými víčky. Král v ní sice odpor nebudil, ale dobře věděla, že se svobodou by byl rázem konec. A ač si nijak nevážila Jany z Auvergne, dřív burgundské vévodkyně a nyní francouzské královny, kdoví. Kdoví co dokáže ženská pomsta a pocit ohrožení. Ten právoplatná choť nemusí mít u náhodných milenek, ale Blanka Navarrská je sestra navarrského krále a francouzská královna vdova. Ne, Veličenstvo, vyzkoušet vaše objetí mi za tu sázku nestojí.

Mezitím Karel Navarrský dole na kolbišti pokácel většinu svých soupeřů a ani jeho devatenáctiletý bratr Filip nezůstával pozadu. Právě se chystal skolit o rok mladšího francouzského následníka, který zápolil pod znakem Delfína. Přisvojil si ho spolu s knížectvím, které jeho děd Filip Šestý pro něj koupil od posledního vévody, Delfína Humberta, aby prvorozený královský syn měl ještě před nástupem na trůn spolehlivější základnu moci, než byla Normandie, bývalý úděl krále Jana, dokud byl pouze francouzským následníkem. Jenomže také v Normandii vlastnil rozsáhlá území Karel ďÉvreux, král navarrský, a krom toho to byl břeh hned po Calais nejbližší břehu anglickému a vhodný pro vylodění nepřátelských vojsk. Mladý Karel z Valois byl titulárně sice také normandským vévodou, jako býval jeho otec, ale patřilo mu tam jen pár míst.

Ve skutečnosti měl pocit, že mu nikde nepatří nic. Také dnes ve šraňcích mu nebylo zrovna volně. Rytířské hry příliš neovládal, ač ho otec tvrdě měl k obrazu hrdiny a muže. Byl to vytáhlý bledý mladík,

nepříliš silný, nijak krásný a nepevného zdraví. Byl hloubavý, ale to mu na kolbišti nepomáhalo. Vzhledem k svému mládí se obdivoval hrdinům. Karel Navarrský byl mimo šraňky dost zbabělý, ale to dauphin zatím nepostřehl. Uctíval ho až nezřízeně, možná právě proto, že se tolik lišili.

Karel Navarrský postřehl manévr svého bratra a vjel mezi oba mladíky.

„To ne, Filipe!“ vykřikl. „S Karlem se utkám sám.“

Dauphin neklidně poposedl v sedle. „Já bych radši...“

„Jen pojď.“

Dauphin váhavě pobídl koně. Nechtělo se mu vyválet se na zemi. Ale jeho protivník se nerozjel nijak prudce a dřevcem na štítu ho spíš podržel.

„Musíš se umět postavit soupeři,“ řekl. „Držet štít rovně a neuhýbat. A nebát se, že tě vyhodí ze sedla. To sletíš z koně ještě dřív, než se srazíte.“

„Ty jsi mě šetřil.“

„A co mi zbývá?“ zasmál se Karel. „Dovedu si docela dobře představit, jak ti je.“

„Tohle ty neznáš.“ Dauphin smutně svěsil hlavu. „Neviděl jsem tě ve šraňcích couvnout. Nikdy.“

„Protože jsi o pět let mladší,“ zasmál se Karel. „Když jsi se prvně pořádně podíval do arény, už jsem byl dospělý. Já si z doby před svým patnáctým rokem z rytířských klání nepamatuju skoro nic. Jen jednou, to mi bylo sedm, poslední klání Jana Českého. Vyhodil soupeře ze sedla, až se rozplácl o hrazení. A to už prý byl slepý. Docela.“

„Slepý!“ vykřikl dauphin. „Jak věděl, kam má zasáhnout?“

„To si neumím představit. Ale dokázal to. Viděl jsem to na vlastní oči a nikdy na to nezapomenu.“ Ohlédl se. „Pojď, musíme nastoupit, nebo se tvůj otec bude zlobit. Nemá rád, když rytíři místo boje klábosí u hrazení.“

„Radši bych odstoupil,“ řekl dauphin nemohoucně.

„Nemůžeš. Ještě naposled. Srazím tě docela jemně, uvidíš. A jednou na zemi, nemusíš už pokračovat v boji. Chceš?“

Dauphin vzdychl. Myšlenka na tvrdý pád se mu nijak nezamlouvala, ale nebylo zbytí. Karel Navarrský byl zdatný sok. Prohrát proti němu není hanba, málem před chvílí vyrazil ze sedla i francouzského krále. A odstoupit jen tak - ne, to vskutku nejde.

Vyjeli proti sobě. Navarra si dal záležet. Jeho dřevec vynesl soka plavně ze sedla s elegancí a takřka s něhou. Dauphinovi náraz skoro vyrazil dech, ale vzápětí se ho zmocnila úleva. Konec, už nemusím. Proč jsem se vlastně vyhýbal srážce? Už jsem mohl mít dávno pokoj místo toho, co bych se třásl děsem před najíždějícími soupeři. Karel je pro mě víc než přítel. Vlastně bratr. Jak jinak se dívat na švagra?

Jeho Jana je ostatně moje nejmilejší sestra. Bylo jí čtrnáct. Už brzy se jeho chotí stane skutečně. Je to směšné. Já, nedochůdče, už mám dceru, dokonce z mladických pokusů před svatbou i dva syny, o kterých se moc nemluví. A on, rytíř a hrdina, pořád nic.

Karel už sesedal vedle něho. „Stalo se ti něco?“ zeptal se starostlivě. „Dával jsem pozor, ale při pádu z koně člověk ovšem neví. Co je ti?“

„Nic.“

„Tak proč jsi zůstal ležet ?“

Dauphin se zvolna posadil. „Zamyslel jsem se.“

„Zamyslel ses! Na zemi mezi koňskými kopyty při turnaji! To se mi snad zdá.“ Pomohl mu na nohy. „Mudrci. Pojď, půjdu už taky. Nějak mě to dneska nebaví.“

Ve skutečnosti pásl po francouzském králi, a jakmile žádoucí sok opustil kolbiště, přestal ho celý turnaj zajímat. Karel Navarrský byl ctižádostivý mladý muž. Dělal, co se od něj očekávalo, a snažil se dělat to dobře, což se mu zhusta dařilo. Měl k tomu všechny předpoklady. Chytrost, obratnost a zjev, který přitahoval ženské oči. K jejich srdcím mu pak našel cestu sametový hlas a podmanivá výmluvnost. Řečnit dokázal o všem a taky o ničem. Nebýt pekelné ctižádosti, která ho stravovala, mohl být jeho život víc než příjemný. Král. Ale Navarra byla menší než leckteré významnější hrabství, chudá, zadlužená a utopená v Pyrenejích. Mladý Karel se cítil na víc. Vlastně na všechno. Svou hru hrál obezřele a nerad riskoval, ale někdy to bez toho nešlo. Král oba mladíky uvítal nevraživě. „Nějak brzy jste se unavili, mladí pánové,“ řekl jízlivě.

„Ne dřív než Vaše Veličenstvo,“ odpověděl Karel drze, ale jeho úsměv byl andělsky nevinný. Občas neodolal říkat poťouchlosti, ale rychle se pokusil smýt jejich účinek. Tak i teď. „Ve skutečnosti nejde o únavu. Ale zdá se mi, že šraňky jsou plné chlapečků a skutečný soupeř mezi nimi chybí. Od chvíle, kdy Vaše Veličenstvo opustilo kolbiště...“

„Máte pravdu.“ Jan se ze strany podíval na Blanku. „Je to první podzimní turnaj a účast je ještě nevalná. Pro mládence, jako je můj syn, je to ale dobrá škola.“ Nevlídně si změřil dauphina. „Ještě se musíš hodně učit, chlapče,“ řekl svrchu. „Už je ti osmnáct. Leckterý rytíř v tvém věku kácí ze sedla i zdatné soupeře.“

„Má už ale dcerku,“ vložil se do toho Karel Navarrský prostořece. „To se leckterému rytíři v jeho věku nepoštěstilo.“

„Mně ano. Dokonce syn.“ Královu pozornost upoutal pohyb v hledišti a docela mu ušel pohled, který Karel Navarrský vyměnil se sestrou. Oba sklopili oči jako na povel a rychle potlačili úsměv.

Ne dost rychle, aby si jich na rozdíl od otce nevšiml dauphin. Zamračil se. Znal ty utrhačné pověsti a neměl rád představu, že je šíří právě jeho obdivovaný švagr. Karel z Valois. Ať tak či tak, to jsem. Konstábl d'Eu byl prý levoboček mého děda. Dal ho snad otec popravit právě proto? Ne, přece nemohu dát víru tak sprosté pomluvě své vlastní matky! Ne. Nepodobám se sice otci, ale o nic víc ani matce či slavnějšímu ze svých dědů. A o mém lucemburském původu pochybovat přece nelze. Ostatně můj otec musí vědět, jestli mohu být jeho syn. Už by si poradil i se mnou, kdyby měl nějaké pochybnosti.

Král Jan si je vskutku nepřipouštěl. Kdoví jestli k němu utrhačné pověsti vůbec pronikly. A i kdyby, nepřikládal jim důležitost ani jindy, natož teď, když napjatě sledoval dva muže, kteří si neurvale klestili cestu mezi diváky. Přímo ke královské lóži.

„Karel de Blois?“ řekl s podivem. Králův vzdálený bratranec, bretaňský vévoda, nebyl v Paříži častým hostem.

„Panebože, to je ohava!“ vykřikla Blanka při pohledu na vévodova průvodce

Byla to pravda. Ten, který se zarputile cpal za bretaňským vévodou, byl ošklivý tak mimořádně, až budil sympatie. Aspoň v dauphinovi, který s výjimkou Karla Navarrského zrovna nemiloval krasavce. Podsaditý a nevysoký, s rozpláclým nosem a temnou pletí spíš připomínal podivného ďáblíka či kozonohého boha stád z pohanských mýtů. Až na ty růžky. Ty mu na první pohled chyběly, protože se blížil prostovlasý a slušně s čapkou v ruce z úcty ke králi.

„Čemu vděčím za potěšení vás zase vidět, bratranče[?]“ zeptal se král vlídně.

Karel de Blois patřil mezi nejvěrnější přívržence francouzské koruny. Musel stát při králi, neměl-li přijít o podporu v Bretani. Sám by

se docela rád vzdal bojů. Měl Blois a byl dědicem Chatillonů a stálé bretaňské válčení ho už unavovalo. Jenže měl ctižádostivou choť. Jeanne de Ponthiévre byla dědička Bretaně a Karel de Blois jí nedokázal odporovat. Ostatně být vévodou ho docela těšilo, ale jeho hlavní ctižádostí bylo přece jen něco jiného. Zasvětil svůj život drsnému odříkání ve slepé víře, že možná ještě za svého života by mohl být prohlášen za svatého. Jediné, čeho se neodříkal, byly ženy.

„Nevím, jestli je to zrovna potěšení." Vévoda se na králův pokyn spustil do křesla. Blanka si nenápadně odsedla. Vévodův průvodce byl sice ošklivý, ale vypadalo to, že se myje, zatímco sličný Karel de Blois hleděl dosáhnout svatosti především tím, že si odpíral rozkoš koupele a přiměřeně tomu zapáchal. „Černý princ se vylodil v Bordeaux, už to bude týden. Pár dní trvalo, než ke mně dorazil posel, a pak zase, než jsme pro jistotu zajistili přístavy v Bretani. Bertrand ví víc, jestli je Vaše Veličenstvo ochotno ho poslouchat."

ČERNÝ PRINC

Černý princ se říkalo anglickému korunnímu princi, který měl nastoupit na anglicky trůn jako Eduard Čtvrtý, ale o jeden rok předešel do hrobu svého otce a králem se stal až jeho syn Richard, toho jména Druhy, mimochodem pozdější manžel české princezny Anny. V té době ani jeden z nich ještě nebyl na světě a mladému Eduardovi bylo pětadvacet let. Výkvět rytířstva, nazývali ho. Byl předním členem Podvazkového rytířského řadu, který jeho otec založil na sklonku čtyřicátých let. Mnozí z jeho řadových druhů ho na taženi jižní Francii v říjnu a listopadu doprovázeli. Táhli 25O mil od Atlantiku k Středozemnímu moři a zpět. Za dva měsíce proměnili kvetoucí krajinu v poušť. Nebyla to výprava válečná, ale trestná. Eduard Anglicky jako přímý vládce svých jihofrancouzskych provincii přísně trestal ty, kdo se provinili jakýmkoli projevem přátelství k francouzskému králi - vrchnímu lennímu pánu, kterému anglicky král před sedmadvaceti lety skládal přísahu věrnosti. Teď byli vzbouřenci všichni, kdo svazek s Francií uznávali, a zasluhovali přísný trest. A s nimi všichni nevinní, kteří se o spor mocných nezajímali, ženy, starci a děti, prostě všechno nešťastné obyvatelstvo vypleněné krajiny. Jen Gaskoň se zachránila. Její vévoda Gaston de Foix býval sice královským kapitánem v Languedoku (přestože ho ani nenapadlo zúčastnit se osudné bitvy u Crecy), ale brzy se nepohodl s Janem Druhým a strávil dlouhé měsíce v jeho vězení. Vyšel

z něj nedávno a Černý princ ocenil jeho naprostou nestrannost, která Angličanům umožnila rozmnožit počet žoldnéřů o ty z Gaskoně. Tvořili významnou část anglického vojska. Gaskoňsky šlechtic Jean de Grailly, jemuž přezdívali Captal de Buch (docela mimochodem též vojevůdce navarrskeho krále), byl dokonce členem anglického Podvazkového řadu a jeho pomoc při taženi byla nemalá. Bez ohledu na své válečné činy si Černý princ potrpěl na rytířská gesta. V rytířské bitvě mezi rytíři.

Bertrand du Guesclin měl sytý, podmanivý hlas. Bylo by příjemné zavřít oči a poslouchat ho, kdyby obsah jeho řeči byl potěšitelnější.

Takhle všichni naslouchali s děsem - až na Karla Navarrského, kterého anglický vpád nechával lhostejným. Možná mu působil i škodolibou radost. Ostatně o něm věděl dávno předem.

Guesclin se při pohledu na něj zarazil. „Doneslo se mi, že anglický král s Lancasterem se chystají vylodit v Normandu. Ale zdá se, že jejich spojenec tam na ně nečeká „.

Všechny zraky se obrátily na Karla Navarrského „Nejsem jejich spojenec," řekl klidně. „Již půldruhého roku ne. Přijal jsem normandská léna pánů ďÉvreux z rukou francouzského krále. Nechci je ztratit."

„Karle," ozvala se Blanka, „nejde jen o léna. Francie je přece naše vlast."

„Snad tvoje, sestro," řekl lenivě. „Já jsem navarrský král a své spojence si mohu volit svobodně."

Jan to nerad spolkl. V tuto chvíli nemohl potřebovat, aby Karel Navarrský přešel znovu na stranu anglického krále. „Velmi mě těší, synu, že jsi došel k správnému rozhodnutí," řekl s přemáháním a kromobyčej vlídně. Ač jejich vztahy byly silně proměnlivé, občas důvěrným oslovením připomínal mladému zeti jejich příbuzenský vztah. Když se to hodilo jako právě teď. Jejich smír před půldruhým rokem byl vynucen okolnostmi a dnes se ukázalo, že šlo o velmi prozíravý krok.

Karel de Blois si mladého krále měřil nevraživě. Odjakživa mu nedůvěřoval. Nebyl před šesti lety při tom, když mladý Karel po smrti své matky převzal vládu v Navarrském království a ve všech državách rodu ďÉvreux, zejména v Normandii. Karel de Blois strávil v anglickém zajetí devět let od nešťastné bitvy u Crécy a teprve nedávno se

jeho choti podařilo shromáždit výkupné a dostat ho zpátky. Mezitím se sousedské poměry mezi Bretaní a Normandií docela změnily. V bojích o bretaňské dědictví Karlův otec Filip ďÉvreux a po něm jeho choť Jana Navarrská docela samozřejmě stranili francouzskému chráněnci Karlovi de Blois, manželovi dědičky Jeanne de Ponthiévre, proti Janovi de Montfort, kterého podporoval anglický král.

Válka mezi Francií a Anglií se zástupně odehrávala i v Bretani a pokračovala vlastně bez přerušení až na dílčí krátká příměří. Vztahy se sousedními pány bývaly často důležité. Z normandských držav rodu ďÉvreux však v posledních letech už pomoc nepřicházela. Ani v posledním půldruhém roce, kdy Jan Druhý žil se vzpurným zetěm ve shodě.

Francouzský král mrzutě sledoval hru pohledů. Teď se právě příliš nehodilo, aby se sousedé štěkali. Karel Navarrský ostatně zachovával aspoň nestrannost. Těžko se totiž dalo čekat, že zasáhne do bojů po boku Karla de Blois. Bylo dost známo, že je osobním přítelem Jeana de Montfort.

„Měli se vylodit v Cherbourgu," řekl Karel Navarrský nečekaně. „Eduard s Jindřichem z Lancasteru. Spojit se s Černým princem, který jim měl táhnout naproti od Bordeaux, a odříznout tak celou Bretaň."

Tvářil se ledabyle, jako by právě nevyzradil plány svého nedávného spojence. Karel de Blois zrudl vzteky. „Vy iste to věděl předem?" vykřikl rozhořčeně.

„Jistě," odtušil Karel klidně. „Taky jsem věděl, že v Cherbourgu přistát nemůžou. Mají ovšem Calais, ale z Calais je do Bordeaux příliš daleko."

„Mohli jsme..."

„Nic jste nemohli. V Bordeaux se Angličané můžou vylodit, kdykoli se jim zachce."

Jan Druhý se konečně propracoval ke královské vznešenosti a vložil se do rozmluvy. „Co navrhujete?" zeptal se ovládnutě.

„Kdo? Já?" Guesclin se rozhlédl po přítomných a uvědomil si, že se na něj všichni dívají. Včetně Karla de Blois, který byl vlastně jeho pán a měl se vyjádřit rozhodněji. „Myslím, že to dopadlo ještě až moc dobře. Cherbourg! To by nás pěkně stiskli. Mluvil-li pan hrabě pravdu..."

„Jsem král," přerušil ho Karel ježatě.

„To ovšem, Vaše Veličenstvo. Promiňte, neuvědomil jsem si. Ale

vystupoval jste zde jako pan ďÉvreux, nejmocnější leník normandského vévody. Vaše Navarra těžko zasáhne do těchto bojů. Leží na samé hranici se Španělskem a její strategický význam je pro Angličany pramalý. Jejich vlastní državy jsou Francii mnohem blíž. Ale Normandie - to je ovšem jiná."

„Taky se tam většinou zdržuju, pokud nejsem v Paříži." Přes smířlivou řeč se Karel pořád mračil a vypadalo to, že ten úlet bretaňskému vojevůdci hned tak nezapomene. Kde ho vůbec vzali? Karel de Blois se z anglického zajetí po devíti letech vrátil teprve nedávno. Takže to vypadá na kulhavou Jeanne. Ano, to je povedená dvojice. A on si ještě vtipkuje na můj účet! S tímhle obličejem!

„Jestli to všechno byla pravda, myslím, že druhá část Angličanů jinde než v Calais přistát nemůže. Vašemu Veličenstvu tedy zbývá chránit Artois a Pikardii. Pokud jde o jih země..." Guesclin pokrčil rameny. „Tam mnoho nenaděláme. Většina pánů se chová příliš suverénně a v nejlepším případě zachovají neutralitu. Černý princ se ale bude muset ukázat, jinak ztratí podporu těch váhavějších. Bretaň je teď pro něj velmi nejistá. Myslím, že potáhne od moře k moři přes Carcassonne a cestou pro výstrahu vyplení Languedoc. Nezbývá než spolehnout se na vévodu ďArmagnac. Ovšem nemohu tajit Vašemu Veličenstvu, že neúměrně vysoká berně silně popudila sedláky. A přijdou-li ještě o úrodu a o své domy..."

„Ptali jsme se vás na vojenskou radu, pane du Guesclin. Vládní problémy už nechtě laskavě na nás," přerušil ho Jan břitce. „Berně! Bude ještě vyšší. Z čeho myslíte, že mohu platit vojáky, aby uchránili jejich domovy?"

„Vojáci domovy nechrání, Vaše Veličenstvo," ušklíbl se du Guesclin chmurně. „Kdyby ano, přispívali by na ně lidé ochotněji. Co vy uděláte v Pikardii, přistane-li Eduard u Calais? Spálíte domy i obilí, vy sami svým vlastním lidem. Tak se to ve válce dělá, aby se nepřítel neuživil. Dělám to samozřejmě i já, jinak se válka vést nedá. Ale je mi to odporné."

„Mně taky," prohlásil Jan ne zcela přesvědčivě. V té chvíli vyloženě lhal, protože vypleněná země ho zajímala jen jako území nikoho, kde se nepřítel neuživí. Ale nechtěl popudit Guesclina. Podle chování Karla de Blois bylo zcela zřejmé, že klíčová postava bretaňského odporu je on. A Bretaň, ten stále krvácející vřed na těle Francie, bylo třeba udržet za každou cenu. Vyhlídka na spálený jih nebyla zrovna

vlídná, ale odtud přílišné nebezpečí nehrozí. A bude-li tažení anglického prince příliš brutální, popudí jeho možné spojence. Tam je jich bohužel dost. „Takže krásný pan hrabě de Foix bude mít návštěvu. Jistě vytouženou," řekl škodolibě. „Dobře, nestarejme se o Gaskoň. Na zimu se Černý princ musí vrátit aspoň do Bordeaux, ne-li vůbec až do Anglie. Nechcete vyzkoušet svou obratnost na kolbišti? Já už jsem dnes skončil, ale navarrský král je zdatný bojovník a jistě se do šraňků vrátí, požádáte-li ho."

„Turnaj?" Du Guesclin pochybovačně potřásl hlavou. „Nikdy mě nenapadlo vstoupit na kolbiště. Boj není hra, Vaše Veličenstvo. A v čase války už vůbec ne."

„Cože? Vy jste nikdy...?"

„Jednou ano. Ale to mi bylo sedmnáct. Od té doby nikdy. A nehodlám na tom nic měnit. Netěší mě se předvádět. A už vůbec ne zmrzačit sebe nebo jiné ve chvíli, kdy Francie potřebuje každou paži a každý meč."

Blanka obdivně vzdychla. „Tak mluví jenom pravý muž," řekla uchváceně.

„Já pro vás nejsem..." Jan se kousl do rtu. Cože! Jak se to moje obdivovaná krasavice dívá na toho ošklivce?! Ale potřebujeme ho, nepochybně. Třeba to ona cítí také tak. „Jste dobrý Francouz, pane du Guesclin," řekl tedy, jak dokázal nejvlídněji.

„Jsem Bretonec, Vaše Veličenstvo." Du Guesclin se ohavně zašklebil, což měl být patrně zdvořilý úsměv. Blanka se na něj dívala jako uhranutá. „To vůbec není totéž."

Karel de Blois si povzdechl. „To bohužel dobře vím. Bretaň! Stála mě už příliš mnoho a obávám se, že stálé vraždění se asi moc nelíbí nebesům."

Blanka se zvedla. Turnaj už stejně nesliboval velkou zábavu. „Doprovodíte mě, pane du Guesclin?" zeptala se k všeobecnému údivu roztomile. „Obklopují mě jen dvořané a moje společnice. Někdy je to nudné. Ráda bych si jednou poslechla někoho, kdo myslí přímočaře a také to tak říká. Lichocení jsem si užila už dost."

Guesclin se zamračil. „Lichotit vám nebudu v žádném případě, paní. Není to se ženami můj zvyk."

„A co je váš zvyk se ženami?" zeptala se.

Zarazil se. „To se vás, myslím, netýká."

„A co když ano?"

Karel de Blois věděl své a díval se za odcházející dvojicí s výrazem mírného překvapení. „Na roztomilosti ho neužije," řekl. „Myslím, že v tomto případě Její Veličenstvo přeceňuje moc svých půvabů."

„A co je jeho zvyk se ženami?" zeptal se dauphin zvědavě.

„Násilí. Přece vidíte, jak vypadá. Ale má mužské potřeby jako každý. Ve válce si přijde na své kdykoli a víc ho nezajímá. Nemyslím, že nějaké potřeby má i jeho cit."

Jan dobře věděl, jak to je s mravností budoucího světce Karla de Blois. Zavšivený a páchnoucí měl stěží víc možností než ošklivý du Guesclin. „Proč vlastně toužíte být prohlášen za svatého?" zeptal se nečekaně.

„Jste král Francie, pravda?"

„Ano, to jsem."

„Vidíte. To já být nemohu. A světec je víc, před tím pokleká i papež. Veřejně. Před vámi jenom v duchu."

Karel Navarrský mezitím táhl dauphina ve stopách své sestry. Vypadal znepokojeně.

„Co je ti?" podivil se dauphin. „Chce být jen zdvořilá."

„Myslíš?" Karel vzdychl. „Ona se strašlivě nudí. Navonění páni ji dávno přestali zajímat. Koketuje tu s tím, tu s oním, vím to. Ale tohle je něco docela jiného."

„Proboha!" vykřikl dauphin. „Styděl jsem se na něj třeba jen podívat, abych ho neurazil. A ona..."

„Ona na něj civěla jako u vidění, toho sis nevšiml? Ostatně v noci není vidět. Je tma."

„Co v noci?!"

„Přeber si to."

„To snad ne." Dauphinovy myšlenky se konečně odpoutaly od pobuřující dvojice. Důvěrných chvil, kdy s Karlem byli docela sami, tak příliš nebylo. „Poslyš, myslíš si, že otec může přikázat novou berni, i když s tím stavy nebudou souhlasit?"

„Může všechno, je král Francie." Karel se usmál. „A co se tím trápíš zrovna ty? Tvému otci je šestatřicet, je zdravý jako řípa a v plné síle. Králem hned tak nebudeš. Či myslíš, že ano?"

Chvíli se na sebe dívali a prvně v životě měl dauphin pocit, že přítel k němu není upřímný. „Ve snu mě nenapadlo posadit se už teď na otcův trůn," řekl pomalu. „Ale musím počítat s tím, že jednou na něm budu sedět. Dívám se kolem sebe a leccos se mi nelíbí."

„Co například?“

„Například hned to, že nevím, na které přátele je spolehnutí.“

„A tobě je jasno, s kým jít?“ Karel se krátce zasmál. „Já jsem navarrský král a Kapetovec. Zatímco ty...“ Podíval se na něj ze strany a změnil tón. „Tak si všechno tolik neber. Víš co? Půjdeme radši za ženskými. To je přece klání, ve kterém obstojíš.“

Ale přes tu rozpustilou řeč se pořád tvářil starostlivě, když sledoval pohledem sestru, která právě mizela v bráně svého paláce, stále provázená podivným bretonským strašidlem.

Du Guesclina pozvání překvapilo, ale vcelku byl zvědavý. Dřív se v Paříži vždycky nudil. Ženy se od něj odvracely, jak by ne. A jinak? Dvorní plesy ho nezajímaly a turnaje taky ne. Hazardní hry nehrál. Obvykle se snažil z města co nejrychleji uniknout. Zpátky mezi své, kde si ho vážili. Paříž byla nepřátelská ke všemu, co nebylo zženštilé a krásné. Janův dvůr byl plný půvabných chlapců, kteří se ucházeli o královu přízeň. Někdy jim dával přednost před ženami, změnu měl rád. Zvlášť když ta jediná, po které nejvíc toužil, se vytrvale vyhýbala jeho pokusům o sblížení.

Hejno královských milců Bertranda obzvlášť odpuzovalo. Možná právě proto se nikdy neobjevil u dvora, kdykoli byl nucen doprovázet Karla de Blois při některé z jeho řídkých návštěv. Ta dnešní byla výjimečná svou naléhavostí a taky tím, jak probíhala. Šel s nejkrásnější ženou Paříže a zatím si nedovedl představit, jak to skončí. Odpuzovala ho příslušností k té lesklé společnosti, které jasně vládla, a zároveň ho nevysvětlitelně přitahovala. Skoro měl strach. Násilí na francouzském královském dvoře si neuměl představit a jiné zkušenosti vlastně neměl.

Vešli do paláce a před tváří udiveného služebnictva ho Blanka zavedla rovnou do ložnice. Zastavil se na prahu. „Nechápu...,“ začal.

„Musím se převléknout,“ řekla. „A nechci se připravit ani o minutu vaší přítomnosti. Vím, že budete spěchat. Pojďte dovnitř a zavřete za sebou dveře, prosím. Táhne.“

Převléknout - a nezavolala komornou? A kde? Nebylo tu žádné diskrétní zákoutí, kam by se mohla skrýt. Pomalu odložil opasek a plášť. Usadila ho tak, aby na ni dobře viděl, a před jeho očima se začala svlékat. Rázem byl znovu na nohou.

„Posmíváte se mi?“ zeptal se zadrhle.

Otočila se. „Vypadám tak?“

Její oči byly velmi vážné a soustředěné. Neproniknutelné. Dobrodružství ho lákalo nejen svou nezvyklostí, ale ještě váhal. Nemůže to přece myslet vážně. Jsem pro ni mouřenín, cosi zvláštního, co nikdy neviděla. Když se k ní přiblížím, začne křičet a svolávat služebnictvo, dovedu si to představit. Krom toho je sestra Navarrského. Chce mě ponížit?

Než si to stačil srovnat v hlavě, Blanka přistoupila až k němu. „Jsi krásný," vydechla. „Můj Bože, jak jsi krásný!"

Bez sebe vzteky se vztyčil a dal jí políček. Vrátila mu ho okamžitě. Chvíli se rvali, konečně se zmocnil škrábajících a bijících rukou a zkroutil jí je za zády.

„Chceš vědět, jak to dělám?" zasyčel. „Takhle."

Blanka vykřikla bolestí, ale zároveň to byl výkřik vítězný. Pokoušela se o odpor zuřivě a marně. Ani nechtěla, aby se jí dařil. Ale vycítila, že ho tím vyprovokuje k větší hrubosti a k násilí, na jaké nebyla zvyklá, znechucená dlouhou řadou malicherných pletek, kdy uvzdychaní ctitelé banálními a stále stejnými oklikami mířili k banálnímu a stále stejnému cíli.

Obvykle jim ho odepřela. A kdykoli ne, vždycky ji to nakonec znechutilo. Zisk nebyl valný a uspokojení žádné. Nuda. Tenhle si počínal, jako by dobýval pevnost. Nečekal na úsměv milostného souhlasu. A dobyl ji tvrdě, cílevědomě a jednoznačně. Přestala se vzpouzet přesně v pravé chvíli, aby touha volně vykvetla a mohla vyznít mohutným akordem. Pro ni to byl jedinečný zážitek.

Pro něho taky. Byl uchvácen jako nikdy. Neznal lásku, jen potřebu těla, kterou je někdy třeba ukojit. Teď stál před zázrakem. Ten vítězný závěr ho zmátl. Oběť obvykle dlouho zoufale vzlykala a pak se ponížen odplížila z místa činu, často nelacinéh a vždycky nepohodlného. Tady skončili na přepychovém loži a ani nevěděl, jak se tam při tom zápasu dostali. Vlastně znásilnila ona mě, pomyslel si s humorem, jaký mu byl jindy cizí, a přitiskl její hlavu k svému rameni.

„Nechci, aby ses na mě dívala," řekl sveřepě. „Jsi zvrhlá."

„Ano, to jsem," souhlasila okamžitě. „A dneska jsem šťastná, že jsem taková. Kdybych nebyla, vyhnula bych se ti obloukem a připravila se o nejvyšší rozkoš svého života. Můj krásný netvore!"

Jestli čekala, že ho znovu rozběsní, zmýlila se. Ten zvláštní pocit, který dosud nedokázal pojmenovat, v něm zvítězil.

„Tak se dívej, když chceš," řekl. „Protože také já se chci dívat a

jinak bych neviděl tvé oči. Jsi krásná. Nikdy v životě jsem neměl tak nádhernou ženu.“

Z jeho úst to znělo urážlivě. Zatetelila se blahem v očekávání nového útoku, ale jen se sklonil a přejížděl rty po tom rozdychtěném těle. Pro něj to bylo cosi nového. Ženu, která se skutečně bránila, nikdy nemohl takhle líbat a na takovou krásu vlastně ještě nikdy v životě nenarazil.

Příště budu něžný, umiňoval si. Příště. Bude vůbec příště?

Blanka ho vyvedla z pochybností. „Jak dlouho se zdržíš v Paříži?“ zeptala se.

„Nevím. Dva tři dny. Celý týden sotva. Budu se muset vrátit do Bretaně.“

„To je málo,“ řekla. „Dobře, nebudu vycházet. Přijď, kdykoli budeš chtít.“

„Chtít budu vždycky.“ Znělo to jako obyčejná dvornost, ale Blanka věděla, že vyjadřoval jen skutečný stav mysli. Ocenila to. „Jen nevím, budu-li moct. Nejsem král, abych byl výhradním pánem svého času.“

„Nevadí, budu čekat pořád. Třeba jen zaskoč. Na chvilku.“

Těch denních chvilek bylo požehnaně, ačkoli se Guesclin zdržel jen tři dny. Ale ještě rychleji než krátké dny plynuly dlouhé říjnové noci.

Nenadálá nemoc královny vdovy vzbudila nejdřív obavy, později úsměv anebo rozhořčení. Podle toho. City francouzského a navarrského krále pro tentokrát byly shodné. Jan jí hned první den poslal dvorního lékaře. Vrátili ho od vrat paláce. *Její Veličenstvo má u sebe svého. Nechce obtěžovat.*

Jenomže jejího lékaře bylo vídat po krčmách jako kdykoli jindy a nevypadal nijak znepokojeně. Ostatně nevěděl, že jeho paní vlastně stůně. Nezavolala ho. K jejímu kvetoucímu zdraví se lépe hodil žák Martův nežli Aeskulapův. Leckomu neuniklo, že do těch zakázaných dveří vstupuje až příliš často pan Bertrand du Guesclin.

SOUSEDÉ ŘÍMSKÉ ŘÍŠE

Hrad jako z pohádky. Hosté nešetřili obdivnými výkřiky, už když se prvně vynořil mohutný masiv jeho věží. Císařovi hodnostáři se horlivě omlouvali za nedokončenou výzdobu. Teprve před sedmi lety se kladl základní kámen, pánové! Předtím tu nebylo nic, jen holá skála. Zvenčí jsme hotovi, ale uvnitř...

Jistě bude všechno dokonalé jako vždycky v sídle císaře. Hosté byli zdvořilí, ale také tomu každý skálopevně věřil. Ať sebenehotovější, císařův Karlštejn nepochybně předčí všechny hrady, co je jich na světě.

Karel jel spokojeně v čele. Listopadový den se neobvykle vydařil. Pozdní slunce prozařovalo mlhu a rudě se lesklo v rosných kapkách na podzimním listí. Bezděky vzpomínal na den, kdy do této krajiny přišel prvně. Byl právě takový nádherný podzim. K řece se přiblížili na protějším břehu a už tenkrát ho upoutala skála čnící nad vodou. Hrad. Tehdy sen, dnes skutečnost.

K jeho pohodě přispívalo i to, že hojně navštívený dvůr může už dnes zhlédnout ten div stavitelského díla a že v jeho průvodu krumlovské bratry zastupuje jen nejmladší Jan. Pan Jošt se odporoučel, sotva skončil sněm, a ani si nepočkal na potupné listiny, které vymáhal na císaři. Odjížděl roztrpčen, a když se Karel na to zeptal Anny, zčervenala jako růže a odvedla řeč jinam. Už nenaléhal, stačilo mu to. Dobrodružný pán se zřejmě nakonec odhodlal k dlouho odkládanému vyznání a dostal košem. Karel nechtěl Aničku uvádět do rozpaků. Zjevné rozladění mladého Rožmberka mu zcela stačilo.

Tak pohodlné ubytování pro tolik lidí nenašel na svých zastávkách vždycky ani francouzský král. Při královském putování bývalo zvykem nocovat v klášterech či v městských příbytcích. Na hradech zřídka. Ale ve vesničce v podhradí by se lože pro urozené hosty stěží našlo. A pokud ano, už bylo obsazené. V podhradí bydleli ti, kdo stavěli hrad. Kameníci. Tesaři. Často i malíři. Jejich přepestrá směs stála u vjezdu a nadšeným halasem vítala císaře i jeho hosty. Slavné zasvěcení hradu. Konečně se dočkali. Císař tu sice tu a tam už pobyl, ale vždycky sám a v polních podmínkách. Teď vezl s sebou nejen sloužící, ale i celou svou kancelář, urozené pány a dokonce knížata. Vzne-

šená společnost směřovala na říšský sněm do Norimberka, ale Karlštejn, to neměla být jen letmá zastávka po cestě. Karlštejn se měl stát pojmem, který ve vzpomínkách účastníků bude putovat až do Norimberka a dál. Do Štrasburku, Anhaltu a Řezná i do krajů spřátelených slezských vévodů, kterých v Karlově průvodu byla vždycky celá řádka.

Jen k nejbližšímu sousedovi do Rakouska ne. Chromý vévoda Albrecht neposlal ani syna, Karlova zetě, na protest proti tomu, že tak významná země jako Rakousko nemá mít v říši právo kurfiřtského hlasu. Ale Karel byl ctitel tradic a také nebylo možné kurfiřtský sbor rozšiřovat nekonečně. V Rakousku kurfiřtský hlas nikdy nebyl, i když z habsburského rodu byl už několikrát zvolen římský král.

Ostatně Albrechtovi vadila možná víc koupě Donaustaufu, pevného hradu nad brodem přes Dunaj, který zadlužený řezenský biskup - možná neoprávněně - prodal císaři, a vzbudil obavy z pronikání českého vlivu do další významné oblasti nejen v rakouském vévodovi, ale i v bavorské větvi Wittelsbachů, kteří se navíc rovněž velice právem obávali o svůj kurfiřtský hlas. Karlův předchůdce císař Ludvík Bavor kdysi rozhodl, že se ve volení římského krále budou obě větve rodu střídat. Ale starší nárok měla vždycky větev falcká, se kterou Karel tradičně o mnoho lépe vycházel. Ostatně Bavorovi synové drželi Branibory, k nimž se další kurfiřtský hlas vztahoval. Dva hlasy v jedné rodině, to se i umírněným zdálo příliš. Krom postižených císař nenašel žádné odpůrce své snahy vnést pevný řád do hlasů říšských voličů.

„Vítejte na Karlštejně."

Purkrabí, Vítek z Bítova, se ujal hostů a Karel se urychleně ztratil do věže, aby se podíval, jak za tři měsíce práce pokročila. Byl spokojen. Nazítří velký hon v podzimních lesích. Večer hostina s vínem z karlštejnské vinice. Týden utekl jako voda. Nastal čas vyrazit. K říšskému sněmu do Norimberka.

Cecca se dlouho dívala za lesklým průvodem, který se pomalu vzdaloval, než se zadumaně vrátila k Odorikovi. Po celou dobu vznešeného obhlížení hradu byl jako na trní a utekl ke své práci, sotva společnost začala sedat na koně.

„Tobě se nezdá divné, že už jsme tu čtvrt roku a ještě jsme nebyli v Praze?"

Vyletěl, když mu neomaleně vzala štětec z ruky. „Cože?“ Trpělivě opakovala svou otázku.

„Praha? Co bych tam asi dělal?“ Vzpamatoval se, když na něj upřela velké vyčítavé oči. „Tobě se tady nelíbí?“

„Lesy jsou přenádherné. A řeka je určitě aspoň čistší než Tibera. Ale na hradě už znám každý kámen a vlastně nebydlíme. Nenapadlo ti, že já jsem zvyklá spíš na život v městě?“

„Praha přece není Rím.“

„Spíš ne, ale přece to nemůžu posoudit, když jsem ji ani neviděla. Je to hanba. Tvůj císař je na ni pyšný stejně jako na ten hrad.“

„Tolik ne,“ ohradil se.

„Jsi zamilovaný hlupák. Bohužel už ne do mě.“

„Do koho asi?“

„Přece do hradu.“

„Ukaž.“ Vzal jí štětec zase z ruky a chvíli pokračoval v práci, zatímco Cecca zvolna propadala beznaději. Pod vousy se usmíval. Co byli tady, pomalu si zvykl doma dělat pána, ale nechtěl to přehánět. „Tak,“ řekl konečně, znalecky se podíval na náčrtek a odložil štětec. „Půjdeme se chvíli projít. A oblíkni se, je tam zima.“

Nahoru do lesů, nebo dolů k řece? Rozhodl se pro řeku. Podzimní Berounka byla výš nad peřejemi klidná jako lesní tůňka. Melancholicky plynula, pokrytá spadanými listy, které se občas zatočily ve víru kolem zvědavé rybky, když vyhlédla nad hladinu a zase zmizela.

„Do Tibery toho tolik nenapadá,“ řekla tesklivě. „Je to krásné, ale je tu smutno. Tatínek měl pravdu. Zima tu nebude nijak příjemná.“

„Snad to vydržíme.“ Úkosem se na ni podíval. „Co ti vadí?“

„Mně?“ ušklíbla se. „Ty jsi doma ve věži a já v podnájmu. Co se mi na tom má líbit?“

„Ani v Římě jsme pořádně nebydleli, a přesto jsi opustila senátorský byt.“

„Jenomže tam jsi bydlel se mnou. Tady chodíš jen přespat. Někdy.“

„Lituješ, že jsi šla se mnou?“

Představila si zpustošený Řím a vzpomínky. „Ne,“ řekla rozhodně. „Ale právě proto se chci usadit se vším všudy.“

„Docela s tebou souhlasím.“ Podíval se na ni ze strany. „Císař mi na pražských Hradčanech věnoval dům. Taky musím vstoupit do pražského malířského cechu, už na mě čekají. Nezlob se na mě. Měl jsem

ti to říct, ale zapomněl jsem. A stejně se nemůžu odtud hnout, dokud nebudu hotov.“

„Hotov!“ vykřikla. „Se sto dvaceti obrazy? To budeš tak za deset let a kdoví jestli!“

„Obrazy můžu malovat i v Praze. Ale vyřešit celý prostor kaple můžu jenom tady. To sis ani nevšimla, co je na mých výkresech?“

„Nevyčítej,“ řekla celkem pokorně. „Já jsem tu přece nemusela zůstat. Císařovna mě prý chtěla do svého fraucimoru, ale ten tvůj Karel jí to rozmluvil.“

„Proč říkáš pořád můj. Tvůj není?“

„Ze všech chlapů, co je jich na světě, je můj už jenom jeden. Bohužel to moc dobře ví a chová se podle toho. Dokud si nebyl jist, byl snesitelnější.“

„Už nejsem?“ Popadl ji a zatočil se s ní, ale když ji zase stavěl na zem, vypadal znepokojeně. „Ty bys radši s nimi jela do Norimberka?“ zeptal se.

„Klidně jsem mohla. Ty by sis toho ani nevšiml.“

„Tak to se mýlíš.“

„Jistě. Neměl by ti kdo nosit večeři.“

„Cecco!“ zaprosil. „Co mám udělat, abys byla šťastná?“

„Ty možná nic.“ Usmála se. „Řekni mi, kde máme ten dům. Podívám se do Prahy sama.“

„Taky...,“ odkašlal si. „Taky mám usedlost. Dvůr, tady poblíž Karlštejna. Na Mořině.“

„To snad není pravda! Proč jsi mi to neřekl?“ vykřikla pobouřeně. „Tři měsíce tu bydlím v díře, kde se ani pořádně neotočím! A stravuju se kamenickou šlichtou, když máme vlastní slepice!“

„Císařská kuchyně...“

„Když je tu císař, tak to je pohoda,“ přisvědčila. „Jenže tu bohužel nebývá moc často. Přesto se zdá, jako by myslet na naše pohodlí měl víc času než ty.“

„Taky tady mi slíbili postavit domeček,“ řekl provinile. „Nezlob se. Vůbec jsem ještě nenašel chvíli, abych mohl něco zařizovat. To přece víš.“

Ovšem, věděla to. A taky věděla, že v tom je jeho štěstí. Jistěže si ho zasloužil. Hrad nad nimi jí najednou připadal méně nepřátelský než v uplynulých dnech.

„Já mám těch chvil, že nevím co s nimi,“ usmála se. „Přenech mi

tuhle starost, ano? Neměla bych tě tak rozmazlovat, ale chci mít někde konečně spořádanou domácnost.“

„Jsem sobec,“ přiznal zarmoucené. „Já jsem na to vlastně ani nezapomněl. Jen jsem se bál, že mi odjedeš.“

Chvíli se na něj dívala. „Pojď domů,“ řekla pak. „Už je mi zima. Uvidíme, jak umíš zahřívat.“

Uměl to dobře. Ale okénkem táhlo a v malé místnosti nebylo ohniště, kde by se dalo zatopit. S děsem si vzpomněl, co tribun vyprávěl o českých zimách. Musím myslet i na obyčejné věci života. Vypadalo to tak snadné, dokud bylo léto! Přivedl jsem ji sem a nestarám se. Vůbec bych se nemohl divit, kdyby mi utekla.

„Jeď do Prahy, když chceš,“ řekl kajícně. „Bude mi smutno k zalknutí, ale vydržím to. A pospíším si, přísahám. Příště...“

„Příště ti odjedu radši do Norimberka.“ Kýchla a stáhla se pod peřinu. „V císařských palácích bývá aspoň krb.“

Z Rakouska se na norimberský sněm nedostavil nikdo, jak Karel správně předpokládal. Přesto do poslední chvíle doufal, že vévoda Albrecht přistoupí k smířlivějšímu řešení. Nebylo milé mít na hranicích znepřáteleného souseda, a krom toho si Karel Albrechta považoval. Vždycky se mu s ním dobře jednalo a určitě ho nemínil v jeho državách ohrožovat. Ale kurfiřtský hlas do Rakouska? Musel by ho někomu odejmout a ten *někdo* by zase na císaře zahlížel a vlastně plným právem. Ne, Albrechte. Chápu, že bys pro svého hezkého synka chtěl něco lepšího, než máš sám, a já ostatně také, má jediná a milovaná dcera je jeho choť. Jenže i svrchovaná vláda má své zásady. Měl bys to vědět, říkají ti přece Albrecht Moudrý, ale zaslepila tě láska k synovi.

Možná je to tím, že jsi na něj čekal dlouho a dočkal se ho spíš zázrakem. Už léta jsi byl nemohoucí mrzák upoutaný do křesla, když se ti zdařilo ho zplodit. A div divoucí, hned po něm další a zase další. Vskutku se nedivím, že se na Rudolfa díváš jako na poselství nebes. Jenomže jsi ho rozmazlil. Domýšlí si moc o své jedinečnosti, zvlášť když se v něm vidí celá rodina, mou vlastní dceru nevyjímaje. Je to líbezný pár a vlastně jsou ještě děti. Šestnáct a čtrnáct let! Mají před sebou dlouhou a krásnou budoucnost. Ale ne na kurfiřtském stolci. To prostě nejde ani pro oblíbeného člena mé rodiny.

Ostatně i z Wittelsbachů je tady v plném počtu zastoupena jen vě-

tev falcká a z bavorských bratří pouze Ludvík Braniborský, protože spolu s desetiletým bratrem Otou je markrabím v Braniborské marce, kam odjakživa patřil jeden kurfiřtský hlas. A neupřu mu ho, ač bych rád. Ctím staré právo. Kdyby se nedostavil na sněm jako jeho bratři... Ale Ludvík ví dobře, oč jde, stejně jako jeho stejnojmenný starší bratr, za kterým poslušně spěchal do Mnichova, jakmile jsme jednání skončili. Na kurfiřta to nebylo zrovna vlídné, ostatní mě ještě doprovázeli. Co dělat. Ludvík Tyrolský a Hornobavorský je hlava rodu a určitě má za sebe a ostatní bratry na mě vztek. Ale já jsem zavázán Ruprechtovi a ostatně kurfiřtský hlas odjakživa patřil do Falce.

Mladšímu Ludvíkovi se říká Říman pro odlišení, ale také proto, že je první syn, který se Ludvíku Bavorovi narodil už jako císaři, i když nikdy císaři tak nepochybnému, jako jsem já. Já, první skutečný císař po Fridrichu Druhém pomalu před půldruhým stoletím. A ten byl ještě skutečným císařem vlastně jen v Itálii. To já sice tak doslova nejsem, ale pochybuju, že Fridrichovo panství sahalo na sever od Říma. Království obou Sicílií. Pro zbytek říše jenom podle jména. A ani on se s papežem nesrovnal.

Já svůj boj s kurií vedu vskrytu a úspěšněji. Byli bláhoví. K čemu jsou vyzývavé proklamace, že papež nemá co mluvit do římské volby a v mezidobí, když není římského krále, mu nepřísluší pravomoc světské správy nad říší? Ne, nic takového. Já papeže ctím. Ale v naší císařské knize, v té nové, kterou teď po částech dávám schvalovat říšským sněmem, je řečeno vlastně totéž, ale zdvořileji. Kurfiřti mají právo volby a nově zvolený král se ujme vlády okamžitě a samozřejmě své zvolení ihned ohlásí papeži s žádostí o požehnání. Žádný moudrý papež mu ho neodepře, potřebují se vzájemně. Římský král římského biskupa a naopak. A aby v říši nedošlo k nežádoucím zmatkům, jsou pro případ nepřítomnosti římského krále přesně určeni vikáři pro celé říšské území. Což samozřejmě platí i pro případ, kdy římského krále není. A než se v Avignonu stačí nadechnout, aby začali protestovat, je tady cukrátko na usmířenou: císařského titulu může římský král volně užívat až po císařské korunovaci v Římě, která patří k výsadnímu právu papeže.

Neupírám mu ho, Řím je přece jeho město, domov papežství. Ale měl by se tam přestěhovat z Francie. Tak na okraji říšských území, jako leží Provence, přece vladař, byť i duchovní, natrvalo sídlit nemůže. Dobře chápu, že v Avignonu je příjemněji než ve zchátralém Ří-

mě, a patrně taky bezpečněji. Ale místo toho co bych dosazoval v Římě vzdoropapeže, jako to dost nešikovně udělal Ludvík Bavor, vyvíjím jemný, ale vytrvalý tlak na toho řádně zvoleného. Už si netroufá mi odpovídat ne. Jenom že ano, samozřejmě, ale je třeba vyčkat konce anglo-francouzského sporu a k jeho řešení má z Avignonu blíž.

To je ovšem pravda. Stěží mohu co namítat. Válka mezi Francií a Anglií ohrožuje celé křesťanstvo a příměří horko těžko uzavřené po bitvě u Crécy loni zjara vypršelo bez prodloužení, což nad slunce jasněji dokazuje plenění Černého prince od moře k moři na jihu Francie a sebekratší tažení anglického krále od Calais k Remeši. Že se s francouzským vojskem jenom strašili bez velké bitvy, je snad dobře, ale vždycky se to podařit nemusí. Už proto ne, že můj milý švagr francouzský král prahne po odvetě za porážku, kterou jeho otec utrpěl před deseti lety.

Ale já jsem v té bitvě byl a pochybuju, že pod neosvícenou vládou Jana Druhého se francouzské rytířstvo změnilo k lepšímu nějak výrazněji. Spíš naopak. I já jsem kdysi dostal rytířské ostruhy a bojoval jsem v nesčetných turnajích, přece jsem syn svého otce, ale je mi nad slunce jasnější, že taková lesklá bublina snadno splaskne, když stane tváří v tvář ukázněné houževnatosti, ke které Eduard Anglický prozřetelně vede své bojovníky. Necouvnout. Nedat se zastrašit pestrými chocholy a válečným křikem, tou samolibou *bravurou,* pro kterou neexistuje české slovo, protože *odvaha* totéž není. Ta nečeká na obdiv, prostě je. A Angličané ji - bohužel? bohudíky? - mají.

Ano, jsem nestranný, jak papež v Avignonu není, ani být nemůže. Jménem říše se nezamíchám do toho sporu, můj švagr Jan mě z příchylnosti k Francii už vyléčil. Čeká snad pomoc od někoho, komu strká prsty do jeho území? Moje nabídka přátelství je vázána na to, že s tím přestane. A vlastně mu za ni nenabízím nic většího, než že nedovolím anglickému králi, aby najímal válečníky mezi mými leníky. A protože vím, že Jan se teď bůhvíproč cítí na vítězství, ani neočekávám kladnou odpověď. Už proto, že ani s Eduardem jsem nepořídil a neodradil ho od vpádu na francouzský jih. co by tak asi zmohl papež?

Oba mají jen krásné řeči a Eduard mu dokonce bez skrupulí lže. A vlastně není divu. Docela dobře ví, na čí straně je Avignon.

Ke mně se chová zdvohleji. Kdyby se celá říše postavila ve válce na stranu Francie, bylo by mu úzko. Protože v případě otevřeného nepřátelství ani Baltazar Míšeňský, ani Jan ze Saarbrückenu a leckdo

další by se možná Anglii na pomoc nevypravili.

Možná. Docela jistě to nevím. Císař, pán světa! A ani věrností mladších synů svých knížat si nemohu být jist. Ale sněm v Norimberku probíhá o mnoho lépe než v Praze. Snad proto, že jim jednotlivé body předkládám k úvaze. Ne se vším projeví souhlas, ale nakonec se dohodneme. Ustoupit z rozumných důvodů lze, ale zcela odvolat je trapné. Z občasných zklamání mě v noci utěšuje Anička a v její náruči si vždycky s potěšením uvědomím, že tu není nejstarší Rožmberk. Možná by pošťuchoval, i když tu nemá do čeho mluvit. V Norimberku jsou čeští páni jen jako součást mého dvora a právo spolurozhodovat přísluší jen říšským knížatům.

Odškodnil jsem je. Postavení Čech v rámci římské říše jako prvního a zcela výjimečného království mezi ostatními říšskými zeměmi, jehož vladař se svým významem rovná všem králům jiných zemí, určitě muselo uspokojit jejich ctižádost. Z kurfiřtů nikdo nic nenamítal a žádný div. Za ten ústupek si dali zaplatit mnohými ústupky pro své země. Budiž. Čechy mi za to stojí. Také proto, že mým milým pánům možná uniklo, že je s tím spojena nemilá zásada, že nikdo z Českého království nemůže hledat spravedlnost za hranicemi a odvolávat se k jinému soudu, než je soud českého krále. Možná jim neunikla. Ale zastánci zvykového práva stěží mohli něco namítat. Tu a tam se někdo pokoušel ten zvyk zlomit a hledat jinde ochranu před soudem svého krále, většinou u římských císařů, kteří se moc rádi míchali do českých věcí. Už nebudou. Právo, které nad svými poddanými český král uplatňoval odjakživa, bude ctěno i v cizině a ani můj soud nad nimi nebude nikdy císařský. Rozhodnout budu smět jen z moci českého krále.

Skoro dva měsíce úmorných každodenních jednání. Konec. Toužím se vrátit do tišivé náruče Karlštejna, ale žel ještě nemohu. Má říše nemá jen hranici na západě. Ale na návštěvu u Ludvíka Uherského se těší i moje Anička. Na jeho dvoře strávila polovinu dětství a má tam své lásky, které já sám tak upřímně sdílet nemůžu. Ale budu se snažit ze všech sil a nejen proto, aby byla šťastná. Potřebuju dobré sousedství a spřátelenou paži směrem k jihu. Ta Ludvíkova sahá daleko.

Ludvík Uherský se vyznamenal, a ač by tomu Karel nikdy nevěřil, k tak vřelému a slavnostnímu uvítám císařského dvora ho měla jeho matka, královna Alžběta. Nejstarší sestra polského krále Kazimíra

chovala ke Karlovi dávnou nevraživost od prvního spatření. Docela bezdůvodně, zdálo by se. Asi tu promlouval dávný dětský strach, když v dobách, kdy dítě vnímá pouze citem, provázela z úkrytu do úkrytu svého otce. Viník - český a polský král Václav Druhý, Karlův děd. Dva starší bratři toto strastiplné dětství nepřežili. Její třetí bratr, dnešní polský král, se narodil o řádku let později, kdy už byl Vladislav Lokýtek nepochybný král. Ten pocit neznal. Ale Karel byl pokrevní dědic Přemyslovců, což Kazimírovi jeho otec vytrvale vštěpoval. A sestra též.

Také Ludvík Uherský byl třetí syn a zůstal naživu jediný z pěti bratrů. Jediný - a bezdětný. Jeho první choť, Markéta Česká, Karlova starší dcera, padla za oběť moru ještě v dětském věku. Podruhé se ženil téměř současně s Karlem s dcerou bosenského knížete a ani za tři roky tohoto manželství neměl žádné děti. V necelých třiceti to jistě nebylo velké neštěstí, zvlášť když jeho nová choť byla ještě o rok mladší než Anna Svídnická.

Aničku Alžběta milovala ze všech svých vnoučat nejvíc. Celá ta sláva byla vlastně kvůli ní, i když Ludvík využil příležitosti, aby bez domácích mračen uctil mocného souseda. Styky s Karlem mu matka vždycky silně zazlívala a ani Annin sňatek se neobešel bez jejích protestů. Nicméně - ač nerada - nahlédla, že nelze s velkou slávou vítat císařovnu a kamsi odložit císaře, pána světa. To Karel byl - a on a Ludvík se v této chvíli velice potřebovali. Královna matka to zachmuřeně vzala na vědomí, ač se jí to ve skutečnosti vlastně hodilo. Aničku měla docela pro sebe dlouhé hodiny císařských královských porad a oba vládci zase možnost nerušené hovořit. Ludvíkova matka se velice ráda pletla do vládních věcí a málokterá královská rada se bez ní obešla.

V té chvíli štěstí, že zase vidí milované dítě, to jaksi přehlédla a oddaný syn bohatě využil příležitosti. Matku zbožňoval od dětských let, a i když si často přál se osamostatnit zcela, vždycky se stalo něco, co mu zabránilo ji bezohledně odstavit. Naposledy to byla Kateřinina smrt loni v létě, když si uvědomil, že z početné řádky dětí matce vlastně zbyl už jenom sám. Pět synů! Dva starší bratři zemřeli jako děti, mladšího Ondřeje zavraždili osmnáctiletého v Neapoli a jeho maličký syn následoval do hrobu brzy za ním. Nejmladší z bratrů Štěpán, vévoda chorvatský, jediný z nich měl naživu děti s Markétou, dcerou císaře Bavora Wittelsbacha. Dokonce synka, ale tomu ještě

nebyly ani tři, když jeho otec předloni náhle zemřel. V pouhých dvaadvaceti!

Nádhera, s níž byl císařský pár přijat v Rábu, byla skutečně bezpříkladná. Krom vzácných darů pro císaře a jeho choť pršelo zlato na všechny jejich průvodce až do posledních kleriků císařské kanceláře. Karel se usmíval. Vřelé přivítání by ho těšilo i bez těch skvostů. Ale takhle bylo víc než zřejmé, že Ludvík Uherský ho potřebuje velice. Docela jistě mnohem víc, než císař potřeboval jeho.

„Myslel jsem, že jedeme na rodinnou návštěvu, Ludvíku," řekl. Před několika lety, kdy byla jeho dcera uherskou královnou, mu říkával synu. Teď, po svém posledním sňatku s Ludvíkovou neteří, mu vlastně mohl říkat strýčku, ačkoli je dělilo víc než deset let ve prospěch mládí uherského krále. „Vskutku jsem nečekal tak honosné uvítání."

„Prvně se vidíme po tvé a Annině císařské korunovaci. A myslím, že je to také prvně, co římský císař zavítal do Uher. A pokud jsem v historii světa nějakou takovou návštěvu přehlédl, pak určitě byla spíš se zbraní v ruce. Vážím si míru, který mezi námi vládne."

„Za tvého otce byl neporušitelný," podotkl Karel. „A já bych se rád připojil ke spolku, který jsi uzavřel s rakouským vévodou. Přiznám se, trochu mě znepokojuje, že jste ho uzavřeli *proti komukoli."*

Ludvík se podmračeně podíval na Karlova bratra, moravského markrabího Jana, který se tvářil jako neobyčejně nevinné jehňátko. V dobách bouřliváckého jinošství ho měl velice rád, ale léta rozvážné odpovědnosti jeho náklonnost zviklala. „Pozval jsem i Albrechta," řekl poněkud upjatě. „Slíbil mi, že přijede. Vašemu smíření nestojí nic v cestě, pokrotí-li pan markrabí laskavě v budoucnu svou bujarost."

Pohraniční šarvátky, do kterých se Jan Jindřich často zaplétal, Karla odedávna zlobily, ale většinou se zdálo, že byl v právu, když pronásledoval rakouské nájezdníky. Vévoda Albrecht ze svého křesla, k němuž byl dvacet let upoután, ve svých pánech budil daleko méně válečnické úcty než zdatní a bojeschopní Lucemburkové. A Jan byl k tomu tak trochu divoch. Vynahrazoval si léta mládí, která strávil jako nikým nerespektovaný přívažek své choti v Tyrolech, a daleko méně než Karel byl smířlivě naladěn vůči Wittelsbachům, s nimiž byl Habsburk sešvagřen. To ostatně byl i Ludvík až do smrti svého bratra. Bylo dost známo, že když Štěpán zemřel, příbuzenské city mezi uherským dvorem a rodinou někdejšího císaře značně ochladly.

Karel záměrně přeslechl poslední část věty. „Nevím, proč bych se měl s Albrechtem smiřovat," řekl lehce. „Žádný spor mezi námi přece nevypukl. Ani on, ani Rudolf se nezúčastnili říšského sněmu v Norimberku, ale to má čistě osobní důvody." A na otázku v Ludvíkových očích dodal: „Velice mě to mrzí, ale ani jako císař s tím nemohu nic udělat. Jde o kurfiřtský hlas pro Habsburky. Neprosadil bych to, Rakousko ho nikdy nemělo."

„Říká se, že jsi hlasy rozděloval nově."

„Ne, jen jsem v tom zmatku udělal pořádek. Světské hlasy byly vždycky čtyři. Falcký, saský, braniborský a český. Rodiny, až na tu moji, se nám rozrostly a při každé volbě byly nejasnosti, komu pravý hlas náleží. Jak víš, vedlo to občas k volbě dvou římských králů. Takový stav je pro říši vždycky neutěšený."

Ludvík se pokusil hájit svého spojence a souseda. „To chápu. Ale Rakousko je mnohem významnější země než Sasko nebo Branibory. Ostatně i Falc se dávno značně scvrkla po rozdělení na Horní a Dolní Bavory."

„Falckrabí byl vždycky nejvlivnější kurfiřt v říši."

Ludvík se usmál. „Domníval jsem se, že to je český král."

„Český král má docela zvláštní postavení, které s ostatními nelze srovnávat."

„Proč ne?"

„Protože je král. Korunovaný a pomazaný. I kdyby už nebylo ničeho jiného."

Tomu Ludvík rozuměl. „Ale stejně je to podivná vazba," řekl váhavě. „Království v království!"

„Taky mě to kdysi znepokojovalo. Hodně jsem o tom přemýšlel, ale je to vlastně jasné. Český král volí římského krále, ale není jeho poddaný. Jeho postavení je rovnoprávné. Byl bys na tom stejně, kdyby Uhersko přistoupilo k římské říši. Nebo Polsko."

„O tom já ani Kazimír neuvažujeme."

„Já vím. Ale volit římského krále je výsada, která mnohdy může být i užitečná. Je to přece jen mocný soused."

„A císař?"

„Císař je nade všemi."

„Nade všemi ve svazku římské říše," doplnil Ludvík poněkud popuzeně.

Karel se usmál a nechal to bez poznámky. Pán světa! Uhersko a

Polsko snad nejsou svět? A Francie? Anglie? Ne, sjednotit se lze jen dobrovolně. „Ale ani císař nemá právo dosazovat v Čechách vladaře," řekl. „Ani schvalovat ho mu nepřísluší. Čechy nejsou na říši spadlé léno, ani když vymře královský rod."

„Tvůj děd udělil české léno svému synovi," podotkl Ludvík škodolibě.

„Tvého otce zase uznal papež proti řádně zvolenému králi, mému strýci. V Čechách to bylo něco jiného. Císařův syn se oženil s dědičkou země a český sněm ho řádně zvolil, jak bylo jeho právo."

„Můj otec byl také řádně zvolen," ohradil se Ludvík ježatě.

„Jistě. Nehádejme se." Karel položil smířlivě ruku na jeho paži. Musím opatrně. Občas v něm paní matka procitá. „Jsem ti velmi vděčný, že jsi Albrechta pozval. A zejména že jsi dokázal neuvěřitelné, aby skutečně přijel sám. Lecjaká neshoda se vyjasní spíš z očí do očí. Chápu, že usiluje o povznesení Rakouska kvůli Rudolfovi. Ale jeho sousedem je český král, ne římský císař."

Jan se vložil do rozhovoru. „Vsaď se, že ho štve náš milý Ludvík, manžel mé bývalé choti. Má nás v žaludku a nevím proč. Spíš bych měl v žaludku mít já jeho."

„Nevíš proč?" Ludvík se konečně usmál i na Jana. „Má zkrátka pocit, žes to vyhrál. Tvá Markéta... Viděls ji někdy v poslední době?"

„Nikdy!" vykřikl Jan. „Ještě toho trochu. A neříkej, prosím, *tvá Markéta*. Jsem šťasten, že jsem se jí zbavil, přísahám."

„Vidíš, a to on by byl asi taky. Já jsem ji viděl, příteli. Myslím, že my všichni tři dohromady tolik neválíme. A je tak chtivá milování, že Ludvík by ji určitě už dávno dal otrávit, kdyby neměl strach, že přijde o Tyroly. Habsburci na ně mají odjakživa spadeno. Ne, to není on, kdo pošťuchuje. To je daleko spíš Albrechtův milý syn. Bylo mu patnáct a ctižádostivý je jako peklo."

„To synové knížat bývají."

Odmlčeli se. Bolavé místo. Mlčel i Jan, který na rozdíl od nich už měl krom jedné dcery i dva syny a jeho choť se znovu čekala. Ticho porušil Ludvík. „Co je to za prokletí!" vykřikl najednou. „Jako by se týkalo jen králů. Kdekdo má syny."

„Jsi mladý," řekl Karel pokojně. „Já jsem syna měl. A pevně věřím, že ještě mít budu. Ale dokud se moje naděje nesplní, nechci, aby ruka náhodného vraha případně zanesla nové zmatky do mého království. V této chvíli je mým následníkem můj bratr a po něm jeho nej-

starší syn.“ Podíval se pozorně na Ludvíka. „Také tvůj bratr zanechal po sobě nejen syna, ale také dceru. Je, pokud vím, přibližně téhož věku jako Janův Jošt. Naše rodiny už často usilovaly o spojení, a ne vždycky se to zdařilo. Tentokrát...“

„Jsou jim dva roky,“ přerušil ho Ludvík a utajeně vzdychl, když si vzpomněl na matku. Zachytil Karlův pohled a vzmužil se. Dobře, bude se mi aspoň lépe jednat o tom, na čem mi záleží. „Mají ještě čas, ale slibuju, že o tom budu uvažovat. Tvůj synovec zdědí přinejmenším Moravu.“

„Bylo by to dobré sousedství,“ podotkl Jan Jindřich nediplomaticky.

Ludvík svraštil obočí. „S Chorvatskem?“ zeptal se jízlivě.

„Mezi otci přece,“ odpověděl Jan tak bezelstně, jak byl schopen, když ho upozornilo bratrovo nenápadné kopnutí pod stolem. Ten zamýšlený sňatek spolu probírali ze všech stran. Ludvíkův malý synovec byl neduživý chlapec a Alžběta byla - stejně jako Jošt v Čechách - pravděpodobná dědička Uherského království. Možná i Polského, vejde-li ve skutek dědická úmluva mezi Ludvíkem a Kazimírem pro případ Kazimírovy dřívější smrti bez synů. Anebo Ludvíkovy. Ale Kazimírovy dcery byly vdané, bratry neměl a jeho neurovnané manželství neslibovalo, že může přinést Polsku dědice. Ludvíkova neteř byla v dané chvíli jediná hodnota, na kterou mohli sázet. A ostatně jak římská císařovna, tak uherská královna byly ve věku, kdy mohou mít ještě dětí nepočítané. Jošt jako moravský markrabí a malá Alžběta jako chorvatská kněžna se postavením rovnají. S tím zatím počítejme. S ničím víc.

Ludvík se obrátil ke Karlovi. „Dokud jsme ještě sami, rád bych si s tebou promluvil o něčem, co se Albrechta příliš netýká,“ řekl váhavě. V Karlových záměrech se nevyznal. A přes to okázalé přátelství - kdoví.

„Já vím. O Itálii,“ odpověděl Karel pokojně. „Překvapuje tě, že jsem uhodl? Je to přece nasnadě. Já vím, že jsi ve sporu s Benátkami kvůli Dalmácii. Jsem jejich přítel, ale jsem ochoten je proti tobě nepodporovat. K tomu jsem se nikdy nezavázal. A dohodneme-li se spolu, mohu ti urovnat cestu. Mám některá léna akvilejského patriarchátu, která se hodí za výchozí body tvého tažení, a patriarcha Mikuláš je můj bratr. Jistě mi vyhoví. Také tě mohu jmenovat říšským vikářem v severní Itálii. I když o spojení s říší neuvažuješ,“ dodal s malým

úsměvem, „tvé přátelství je mi nade vše, Ludvíku.“

Ano, uherského krále potřeboval. Jen s jeho pomocí mohl smluvit trvalejší mír, na kterém mu velice záleželo. Spor s Habsburky byl nežádoucí a zbytečný.

Jakmile smažeme nedorozumění, pozvu Albrechta s Rudolfem k jednání o Kateřinině věnu, to je dobrá záminka. A pak si mladého pána trochu přitáhnu. To by tak hrálo, abych ho nepřesvědčil, jaké jsou meze jeho možností. Nasadím mu je tak vysoko, jak je jenom možné, přece mi na něm už kvůli Kačce *záleží.* Snad to ten mladý jelimánek pochopí. A taky se mi po Kateřině stýská. Na pár měsíců je pozvu k svému dvoru. Nejradši bych i s Albrechtem, ale chápu, že není dost pohyblivý. A také nadlouho svou zemi opustit nemůže.

Večerní hostina proběhla utěšeně. Včas na ni dorazil i Albrecht Rakouský, který to do Rábu měl z Vídně skok. Pro něj byl ovšem i krůček namáhavý. A tvářil se zachmuřeně.

Karel si uvědomil, že se mu s ním teď bude jednat mnohem hůř. Jednak sám na sobě cítil, že se stává s lety popudlivější.

Tím spíš Albrecht, už víc než dvacet let uvázaný jenom ke křeslu. Nadto se jejich zájmy začaly křížit až nebezpečně. Rakouskobavorská hranice mohla být trvale bolavým místem sváru mezi Habsburky a Wittelsbachy, ale protože mezi nimi šlo především o Tyroly a Albrechtova dcera byla zasnoubena dědici Tyrol Menhartovi, synovi Markéty Tyrolské a Ludvíka Hornobavorského, dalo se předpokládat, že stanou v jednom šiku.

A proti komu především? Nebylo tak těžké uhodnout, že troufalost, s níž se císař pokusil vysunout výběžek českého panství až k Dunaji, vyvolá v obou nejen nevraživost, ale dokonce pocit přímého ohrožení. Území nových spojenců obemykalo Čechy ze tří stran a Karel cítil potřebu koupí Donaustaufu vsunout mezi ně aspoň klín, nehledě už na užitečnou stránku věci. Ovládnout Dunaj z pevného hradu nad brodem znamenalo i daleko lepší podmínky pro říční obchod, který po Dunaji odpradávna probíhal.

Sňatkové spojení s Menhartem Tyrolským a tím i s jeho otcem stejně jako nedávná spojenecká smlouva s jeho bratrem Štěpánem postavila Albrechta nekompromisně do šiku Karlových nepřátel, i když se o otevřeném nepřátelství s Wittelsbachy zatím nemluvilo. Ale bylo víc než známo, že vrcholem císařské snahy o soulad s rozvětveným bavorským rodem mohl být jen velmi opatrný mír a nikdy skutečné

přátelství.

Ale mezi námi přece bývalo, Albrechte!

Ludvík Uherský si jako hostitel počínal znamenitě. Nejváženějšímu hostu, císaři, uvolnil místo v čele stolu po své pravici. A z druhé strany k němu posadil rakouského vévodu, aby je nikdo nerušil při žádoucím rozhovoru. Karel si byl vědom toho, že Ludvík sleduje jeho zájem, a stěží proto mohl namítat, že po jeho boku nesedí jeho císařovna. Tu Ludvík obratně posadil mezi sebe a matku, čímž se mu zdařilo odpoutat Alžbětinu pozornost od jednání, do kterého by jistě ráda a velmi nevhod zasahovala. Přizvaní hudebníci přímo za jejími zády zvukovou kulisou překrývali tichý rozhovor. Alžběta se mračila, ale nemohla synovi zazlívat tuto poctu milované císařovně. Aspoň se občas dotkla Aniččiny ruky, když se jí zdálo, že se příliš dívá na Karla.

Ani Anna nebyla s rozsazením tak docela spokojená. Byla zvyklá sedat vedle manžela a přes Ludvíka s ním nemohla vyměňovat tiché poznámky, které je oba uprostřed hlučných společností spojovaly. Ale rychle pochopila, že je třeba, aby se o to usilovněji věnovala babičce. Pestrý Karlův doprovod, tvořený nejen řadou dvorských hodnostářů, ale i knížaty, jako byl Rudolf Saský a řada slezských vévodů, mohl snadno budit dojem, že jde jen o veselou společnost, která se sešla u pohostinného stolu.

Moravský markrabí pak uzavíral řadu po druhém boku rakouského vévody.

Albrecht jedl jen málo.

Nedostatek pohybu mu nedovoloval stejně bohatýrské výkony jako jeho sousedům, které pozoroval s mírnou závistí. Jsou zdraví. Karel z nebezpečného úrazu před pěti lety unikl takřka bez následků. Co jsou mi platná rovná záda a nezjizvená tvář! Měnil bych. On jistě ne. Proč taky, když ta líbezná dívenka se v něm vidí. I moje manželství je spokojené, ale na takové mládí bych si netroufal.

„Postrádal jsem tě v Norimberku, Albrechte," začal Karel opatrně. „Já vím, máš to dál než do Rábu, ale přesto jsi mohl poslat aspoň syna. Rád bych ho mezi říšskými knížaty uvítal."

„Sněmovali jsme ve Vídni," odsekl Albrecht stroze. „Nemohl jsem ho uvolnit."

To byla zřejmá provokace.

Rakouský sněm, svolaný k stejnému termínu jako říšský, dával

okázale najevo habsburskou přezíravost. Ano, ani do Říma mě nikdo z nich nedoprovázel. To Wittelsbachy aspoň zastupoval Štěpán Bavorský.

„Škoda. Ale nevadí, můžeme se sejít zvlášť. Stejně jsem mu dosud nepotvrdil Kateřinino věno, a i první splátku jsem zatím zůstal dlužen. Chtěl bych to napravit dřív, než mě zase pohltí taková řada neodkladných povinností jako po jejich sňatku. Posílat zlato po sebeurozenějším poslu prvorozenému synu rakouského vévody nepokládám za vhodné."

„Řezenskému biskupovi jsi také vysázel zlaťáky na stůl?" zeptal se Albrecht velmi jízlivě. „Zasloužíš obdiv. Já bych si netroufl stahovat církevní zboží pod světskou správu. Ale ovšem, jsem jen rakouský vévoda."

„To *jen* je zbytečně skromné," řekl Karel umírněně. „Ano, jsem císař. Ale jak vidíš, sedíš zde po mé pravici."

„Také mě překvapuje, že sis za souseda nevyžádal kurfiřta římské říše," podotkl Albrecht se zřejmou narážkou na Rudolfa Saského. „Patří přece k tvým nejbližším přátelům."

„Doufal jsem, že ty též." Karel se pokusil o důvěrnější tón. „Co to mezi nás vstoupilo, Albrechte? Přece ne jenom Donaustauf a kurfiřtský hlas."

„Jenom! To ti nestačí?"

„Ne. Donaustauf je moje bašta proti Wittelsbachům a kurfiřtský hlas v Rakousku nikdy nebyl, to přece víš. Ani tvůj otec, ani tvůj děd, kteří oba byli římskými králi, to nezměnili. Proč bych měl teď já?"

„Protože Rakousko je významná země, se kterou by se mělo počítat. Protože v čele jednoho z nejslavnějších evropských rodů nebude navěky stát nemohoucí mrzák, ale rytíř, který o své právo může bojovat."

„O jeho právo budu věrně bojovat po jeho boku," prohlásil Karel pevně. „Ale ne proti právu jiných. To snad nežádáš. Říkají ti *Moudrý*, Albrechte. Prosím, buď."

„Říkají mi taky *Chromý*, a to jsem," zabručel Albrecht nevrle. „Nebudeš mít mír se sousedy, když budeš nadále opomíjet mého syna a dovolíš svému bratrovi, aby mi raboval pohraničí."

Markrabí Jan se nadechl, ale na Karlův výstražný pohled zůstal zticha. „O tom chci uzavřít dohodu. Ani ty, ani já a žádný z našich pánů ani z jedné strany," prohlásil Karel nabádavě. „Můžeš-li to ty za

Rakousko zaručit, já se zaručím i za bratra.“

„I za pány z Růže?“

„Jsou to tvoji přátelé.“

„Jak kdy.“ Albrecht se zádumčivě podíval na Jindřicha z Hradce, který se hlučně bavil na dolním konci stolu. „I za toho se chceš zaručit?“ zeptal se s malým úsměvem.

Karel se zarazil. „Udělám, co mohu,“ řekl pak. „Ale víš dobře, že s jihočeskými pány jsi zadobře spíš ty než já.“

„Ani já nejsem vždycky zadobře se svými pány,“ usmál se Albrecht. „Dobře, dohodněme se s tou výhradou. Mně postačí markraběcí slib.“

„A jak to bude s tvým synem?“ zeptal se Jan Jindřich a tvářil se, že nevidí bratrův varovný pohled.

„Co tím chceš říct?“ zamračil se Albrecht.

„Jenom to, že se budu bránit, budu-li napaden. A totéž právo samozřejmě přiznávám i Rakušanům. To mě nic nestojí. Já vádu přes hranice nezačnu.“

„Rudolf přece...“

„Ne, Rudolf jistě také ne,“ vložil se Karel honem do rozhovoru, i když bylo jasné, že Albrechtův nezbedný syn občas pošťuchuje. Ale přímý zásah proti otcovské vůli si snad netroufne. „Ostatně s ním doufám budu mluvit přímo. Chtěl bych náš rozhovor dokončit na domácí půdě nebo u tebe ve Vídni. Už tak jsme zneužili Ludvíkovy pohostinnosti, která si zaslouží větší ocenění. Hostina je vpravdě královská.“

Albrecht se zakuckal. „Tím neuvěřitelnější je novina, jíž mě vyčastoval Ludvík Říman. Nepochybuju, že si to vymyslel.“

„Oč jde?“

„Prý jsi se změnil v asketu. Nebo to není pravda, že jsi při říšském sněmu v Norimberku zakázal všechny hostiny? Právě ty!“

Karel se usmál. „Docela všechny ne, Albrechte. Ale účastníci sněmu se každý večer až do rána cpali a pak mi usínali při jednání. To ti Wittelsbach neřekl? Ještě teď bych byl v Norimberku a neprojednal vůbec nic, kdybych je nechal v tom pokračovat. Všechno má svůj čas. To víš, že mi to přišlo líto. Ale Ludvíkův kuchař a jeho víno mi to dnes bohatě vynahradili.“ Podíval se přes uherského krále na Aničku. „Nemohl bych si teď na chvíli přesednout ke své choti, Ludvíku?“ zeptal se. „Hodina pokročila a nikdo si toho ani nevšimne. Ostatně místo v čele stolu náleží právem tobě. Už jsi mi ho na dost dlouho

přepustil.“

„Rád.“

Jaká jsme to s Ludvíkem sehraná dvojice bez jeho paní matky, pomyslel si Karel s úsměvem, když pod stolem na okamžik vyhledal Anninu ruku. My oba dobře víme, že i uherský král má své želízko, které potřebuje přihřát v ohni, dokud hoří vlídným plamenem. Nad italskou nížinou čnějí Tyroly a přijmout z rukou akvilejského patriarchy moje Belluno a Feltre Ludvík nemůže bez souhlasu Wittelsbacha. Aspoň v míru ne. A jediný bezpečný most k Wittelsbachům máme oba přes Albrechta. Ne, v přátelství s ním je třeba setrvat.

„Babička mi vyprávěla o starostech mého strýce polského krále,“ řekla Anna a pokusila se úsměvem spojit své oba sousedy. S Karlem se jí to podařilo, ale vřelý pohled, který vyslal k uherské královně, se odrazil od kamenné tváře.

„Dávno jsem se s Kazimírem nesetkal,“ řekl nicméně tak vlídně, jak jen dokázal tváří v tvář její odmítavosti. „Má nějakou starost, s kterou bych mu mohl pomoci?“

„Má jako vždycky starosti s Řádem,“ odsekla. „Váš milý otec i vy sám jste k tomu přispěli až dost.“

„Zkusím to napravit, i když se tím necítím nijak zvlášť vinen,“ řekl Karel co nejzdvořileji. „Čas návštěv ještě neskončil. Velmi rád vašeho bratra v Praze uvítám. Stará přátelství je třeba upevňovat, nebo se časem rozklíží.“

„To vaše je asi velmi staré, anebo vůbec nebylo,“ utrousila pohrdavě. „Ale nepřátelství mezi vámi se ani mně nelíbí. Už kvůli ní,“ hodila hlavou k Anně. „Vzkážu Kazimírovi. Uvidím, co vy dva spolu svedete.“

Taktak se přemohl, jak v něm bublalo vzteky. Kvůli Aničce ji nechtěl urazit a zachytil i Ludvíkův znepokojený pohled, ale nemínil tak docela přijmout přisuzovanou úlohu. „ Vzkážu mu sám,“ řekl suše a už se na ni ani nepodíval. „Vy se neračte obtěžovat. Lépe se domluvíme s ním.“

Uherská královna matka byla jediná z té nejvznešenější společnosti, jíž Karel dosud obřadně vykal. A nejspíš to tak už zůstane. Co naplat. I lásky vznikají na první pohled. Ještě že Anička je rozumná a chápe, že mezi mnou a matkou její matky osudově vzniklo něco jiného. Můžu se sebevíc ptát proč, nic se tím nezmění.

S Anninou rukou ve své se znovu zadíval na Albrechta. Rád bych

věděl, jak to mezi ním a Wittelsbachy ve skutečnosti je. Jeho shoda s nimi je možná dočasná. Vlastně bych ho měl v tom přátelství podporovat, zachová-li ho i mně. Stěží se obejdeme bez nestranného prostředníka. Já jsem se dohodl s Ludvíkem Římanem, ale Branibory jsou na severu, a vůbec se syny Markéty Henegavské to jakžtakž jde. S bavorskou větví je to horší. A přece mezi předky císařovny Beatrix Hlohovské, jejich matky, se skví český král Přemysl Otakar První stejně tak jako mezi Markétinými můj praděd Jindřich Lucemburk. Ale je na světě vůbec panovnický rod, který s ostatními není spřízněn? A přece se všichni hádají. A nejužší pokrevní vazby jsou odjakživa mezi Francií a Anglií.

HLAS KRVE

Anglická královna Isabela byla vlastní sestřenice Filipa Šestého a také Filipa ďÉvreux, navarrského krále. Synové všech tří žili ve složitých vztazích. Jan Druhý nepřátelství s Anglií už zdědil po svém otci. Jeho iniciátorem byl ovšem anglický Eduard, který, ač schopnější, se v mnohém podobal svému soku.

Jan Druhý byl prchlivý, podezíravý a neobyčejně tvrdohlavý. Své okamžité nápady prováděl bez uvážení a hned. Sotva pár měsíců po otcově smrti před šesti lety se začal bez skrupulí zbavovat jeho hodnostářů a vlastní si volil podle rozmaru srdce a bez ohledu na hlas rozumu. Nejkřiklavější případ byla poprava konstábla d'Eu, hraběte de Guines, který se po čtyřech letech vrátil z anglického zajetí. Jan ho dal okamžitě štít pro vlastizradu, ač kdekdo naléhal na řádný soud. Co víc, pro Francii životně důležitý úřad konstábla svěřil svému oblíbenci, zženštilému Karlovi de la Cerda, synovi vypuzeného kastilského prince, který vyrůstal mezi ostatními dětmi francouzské královské rodiny.

Karel ďEspagne, jak se mu také říkalo, byl od dětství nejdůvěrnějším přítelem korunního prince Jana, s kterým, jak se věřilo, ho spojoval i milostný poměr. Navíc zabitý konstábl býval důvěrným přítelem Janovy první choti a leckdo ho pokládal za skutečného otce dauphina.

Krvavý čin králi v kritické době anglického ohrožení znepřátelil značnou část francouzské šlechty. V neposlední řadě Karla Navarrského a jeho bratry, kterým odňal zděděné hrabství Angouleme. Nejstaršímu Karlovi bylo tehdy osmnáct. Osmnáct let. Věk dospělosti,

kdy královští princové sahají po trůnu.

Ještě si netroufl. Také přijal odškodnění - ruku a věno malé francouzské princezny. Ale jeho vznětlivý bratr Filip se svými přáteli nenáviděného Karla ďEspagne přepadl a zavraždil a rozzuřený král Jan navarrské bratry na oplátku zbavil všech normandských lén. Karel se rozhodl bránit je se zbraní v ruce a slíbil bez rozpaků spojenectví anglickému Eduardovi. Francouzský král docela výjimečně postavil hráze svému vzteku, a vědom si nebezpečí, které hrozilo z možného spojenectví Karla Navarrského s Anglií, nabídl mladému zeti čestné vyrovnání. Navarrský rychle zvážil svoje možnosti. Francouzský král byl blíž než Anglie. Nakonec přijal. Ani ve dvaadvaceti si ještě netroufl pokusit se o větší sázku. Dnes mu bylo čtyřiadvacet. A návnada, jak se zdálo, se vznášela na dosah.

V dohledu byl i mocný spojenec. Bohaté francouzské měšťanstvo bylo s královským hospodářstvím ještě daleko nespokojenější než šlechta, kterou popouzelo spíš královo zasahování proti těm nejvýznamnějším z jejích řad.

Obecná nespokojenost se v roce 1355 projevovala co chvíli, nejvýrazněji při podzimním zasedání generálních stavů ze severní Francie.

Po zkušenostech z jižních provincií, které právě vyplenil a vypálil anglický korunní princ, aniž by se kdokoli zmohl na obranu, zněl královský apel na vojenské výdaje velice věrohodně. Stavy, kde polovina všech hlasů patřila právě měšťanstvu, berní nakonec vypsaly, ale ne do rukou královských kolektorů. Aby peníze vybrané na žold pro ochránce vlasti nemohly být použity nijak jinak, zůstaly pod přísným dohledem měst, která je shromáždila, a každé z nich svůj kontingent vyplácelo zvlášť. Což popuzenému králi tlumočil s nepohnutou tváří pařížský rychtář a mluvčí kupeckého cechu Étienne Marcel, jeden z nejbohatších mužů třetího stavu Francouzského království.

Jan Druhý čekal porozumění pro svoje potřeby rytíře a krále. Bláhově se ničím vinen necítil a neblahý stav země přičítal lakotě měšťanů, spiklencům všeho druhu a jeho vztek jen vzrůstal. Vydržel mu bez opadnutí až do jara.

Dauphinovi jídlonoši v síni rouenského hradu od rána snášeli mísy. Jejich pán očekával řádku normandských pánů, které si pozval už k snídani. K pozdní královské snídani samozřejmě. Jen Karel a Filip

Navarrští tu už byli od předchozího dne. Přijeli bez pozvání o den dřív, protože Karel měl v úmyslu svého mladého přítele ovlivnit ještě před setkáním s ostatními, i když to byli vesměs jeho přívrženci a dauphin je vybíral podle jeho rady.

Princ je uvítal velmi nevrle. Měl tady také svou choť, kterou velice miloval, a právě se chystali uložit k spánku. Navarrští bratři byli skvělí společníci, ale pitka s nimi byla to poslední, nač měl v té chvíli chuť.

Karel okamžitě pochopil situaci. „Jsme strašně unavení," halasil hned ve dveřích. „Odpusť, že neposedíme. Ale máš nás kde uložit a spolehl jsem se, že nás na noc nevyženeš. Potřebuju si s tebou v klidu promluvit, než se sjedou i ostatní. Ale myslím, že to docela postačí až ráno. Leda bys chtěl..."

„Ne ne," vykřikl dauphin s úlevou. „Jenom si odpočiňte, bratři." Vydal příkazy a okamžitě zmizel, aby si to snad Navařané nerozmysleli. Nocí lásky si vážil nadmíru. V Paříži jich pro samé královské radovánky tak mnoho nebylo.

Teď tedy seděli s Karlem u krbu a šeptali si jako praví spiklenci, aby oklamali nastražené uši přecházejících služebníků. Každá královská domácnost byla plná špehů, ať už najatých vlastními nebo cizími. Dokladem toho byla ostatně i návštěva Karla Navarrského.

„Tvůj otec připravuje list pro císaře. Je to odpověď na jeho nabídku."

Dauphin se ani nezeptal, odkud to Karel ví. Na podivnosti královského dvora byl už zvyklý. „To je snad tajemství, ale jeho význam pro mne mi zatím uniká," řekl. „Jsou to hrátky mezi Francií, Anglií a říší za vytrvalého zasahování svaté stolice. Neříkám, že mě to nezajímá. Ale nechápu, proč s tím jedeš za mnou s takovým spěchem. Že by se císař měl ujmout smírčí úlohy, je nabíledni. Anglický král určitě ví také, že papež v Avignonu musí být přívržencem Francie. Má matka byla císařova sestra a její otec přímo bojoval po boku mého děda. Přesto se zdá, že císařovy vztahy k nám od Crécy zřetelně ochladly."

Od Crécy? Ovšem. Císař, pán světa, stěží může riskovat, že bude mezi poraženými, a odhadnout správně vítěze v tomhle sporu bylo přetěžké. Za Eduardovo vítězství před deseti lety by nikdo předem nedal ani zlámaný groš. Ale válečné štěstí je vrtkavé. Pro všechny by bylo užitečnější domluvit se v míru, ale pro rytířské panovníky, jako byli francouzský a anglický král a zejména jeho syn, to nebylo. A taky

šlo o peníze, aspoň Angličanům. Jan Druhý zase tolik nehleděl na zisk, kde kynula sláva a odčinění hanebné porážky. Jeho otec prohrál svou velkou bitvu. Jan mínil dokázat, že ho předčí. Vítězství bylo nasnadě. Že se to tak jevilo i v šestačtyřicátém roce, to si francouzští hrdinové nepřipouštěli.

A tentokrát to bylo ještě horší. Nespokojenost s rozhazovačnou vládou ve Francii byla obrovská. Ani králův prozíravý syn nemínil nechat nově vypsanou daní ožebračit svou Normandii, kde byl jeho nejmocnějším leníkem právě navarrský král. A dobře věděl, že normandští páni, města ani sedláci by s odváděním daně nespěchali, i kdyby je nepošťuchoval Karel Navarrský.

„Nechápeš? Nebýváš vždycky tak nechápavý. Něco ti řeknu. Císař měl jisté požadavky a tvůj otec je odmítl do jednoho. Cítí se na vítězství víc než kdykoli předtím a vůbec se mu nechce dělat ústupky. Císaře, tvého strýce, pěkně naštve. Možná se nakonec přidá i k Anglii."

„To je nesmysl a víš to dobře," odmítl ho dauphin ostře. „Já nejsem císař, ale kdybych byl, věděl bych, že si mohu zachovat svou prestiž, jen zůstanu-li nad sporem."

„Před deseti lety..."

„Před deseti lety nebyl ještě císař."

„Ale byl římský král."

„A také syn Jana Lucemburského, který byl tehdy ještě živ. Někdy... Někdy z úcty k otcům děláme i hlouposti."

Karel Navarrský si ho zamyšleně měřil. Vida. Vždycky byl zticha a poslouchal mé moudrosti. Docela mě spletl. Ale je chytřejší, než jak se rád tvářívá. To ta milostná noc s jeho chotí mu dodala tolik sebevědomí, že snad chce dávat rozumy i mně? Moc chytrosti v jeho hlavě se do mých plánů zrovna nehodí, ale zkusme to. Levná vítězství nemají velkou cenu.

„Asi máš pravdu," řekl pokorně, „ale to nic nemění na tom, že Angličané ve velkých střetnutích zatím proti všemu očekávání vždycky vyhráli - i bez přímé pomoci římského císaře a proti všem intrikám papeže."

Dauphin se zamračil. „To já nechci."

„Já vím. Ale podívej se na svého otce. Jestli to tak půjde dál, zdědíš království, po kterém budeš moci chodit jenom na zapřenou s žebráckou mošnou. To je to, co chceš?"

„A co tak asi proti tomu můžu dělat? Otce zavraždit nedám, i kdybych mohl. Je bláznivý, ale mám ho rád.“

„Já jsem tě přece nenaváděl k vraždě!“ vykřikl Karel Navarrský. „Jenom si myslím, že se docela zbytečně vystavuješ otcově nemilosti. Samozřejmě se ožebračit dát nesmíme, ale tebe má on docela ve své moci. Uvědomuješ si to? Když se teď postavíš proti vypsané berni...“

„Ještě jsem neřekl, že se proti ní postavím.“

„Dobře, nepostavíš se. Ale kdo myslíš, že tě pak bude vítat s nadějí jako krále?“

„Kdy - pak?“

„Až zdědíš trůn.“

„Sám jsi řekl, že na vladařské starosti mám dost času.“

„Před půl rokem není dnes. Dobře. Už vidím, že jsem se za tebou štval zbytečně.“

Dauphin couvl. „Ani jsi mi ještě neřekl, proč vlastně. Přece ne kvůli otcovu dopisu císaři.“

„A přece ano. Císař je tvůj strýc. Tvůj otec si ho také nechce znepřátelit docela. Chce mu poslat dárek. Dva trny z Kristovy koruny, která patří k největším svátostem křesťanského světa. Císař je velký sběratel relikvií. Možná že za tu cenu bude ochoten přehlédnout i urážku.“

„A co já s tím?“

„Chce mu je poslat po tobě. Příští měsíc pořádá císař v Metách říšský sněm. Je to na rozhraní říšského a francouzského vlivu a k vašemu setkání se hodí mimořádně.“

„Vida,“ řekl překvapený dauphin. „To si mě otec považuje, když mě chce pověřit takovým poselstvím.“

„Je to tvá jediná příležitost.“

„Jak to myslíš?“

„Zůstaň s císařem.“

„Proboha proč?“

„Budeš mít nejvlivnějšího spojence, jakého si můžeš představit. Císař si bude vážit tvého rozhodnutí a určitě tě nevydá. Pro říšskou politiku by to byla výhra. I pro tebe. Co si myslíš? Francie válku nevyhraje. Jen se podívej na ty slavné rytíře. Jsou zvyklí předvádět se na turnaji, ale v bitvě rozhoduje chytrost a kázeň, ne chvástavost. Tvůj otec si novými daněmi popudil i ty dobráky, kteří mu odpustili znehodnocování peněz a všechno předchozí nesmyslné utrácení. Hodí vás

oba do jednoho pytle a budeš to mít jednou mnohem nesnadnější, když zůstaneš zapražen do stejné káry s ním.“

Dauphin si ho zádumčivě změřil. Chce mě snad mít z cesty? Ale mám bratry a otec by neváhal mě prohlásit za levobočka, kdybych ho v rozhodující chvíli podvedl. Té pomluvě sice nepřikládá víru, ale chytil by se jí, kdyby musel. Jan Lucemburský i moje matka jsou už po smrti a není tu jiného mstitele za pohaněnou čest. Ale možná by ta historka zaměstnala francouzského krále na východní hranici a Eduard by tak měl volné ruce.

„To by mě zavazovalo,“ řekl. „Když už víš tolik, jistě ti je známo, jaké ústupky od Francie si císař žádá. A mohl by mi připomenout úsluhu, až jednou budu já francouzský král. Nechci.“

„Raději se dáš poručníkovat? Jsi dospělý a otec tě peskuje jako kluka.“

„Je to otec. Císař je jen strýc. A vsaď se, že by mě za ten útěk taky vypeskoval.“

„Přece jsem nemluvil o útěku.“

„A o čem?“

„O pozvání.“

„Proč by mě měl zvát?“

„Jsi dědic francouzského trůnu a tvoje matka byla jeho sestra. Myslel jsem to dobře, ale když nechceš, není o čem hovořit.“

Filip Navarrský se vložil do rozhovoru. „On mluví francouzsky,“ podotkl pokušitelsky. „Vyrůstal v Paříži. Vůbec bys nebyl sám. A na takovou cestu můžeš vzít svou choť s sebou. Bývá to zvykem, ne?“

Karel Navarrský pochopil, že nepochodili, a nechtěl budit další podezření. „Nech toho,“ okřikl bratra. „Je to čistě Karlova věc. Jenom jsem radil, ale zdá se mu, že je moudřejší.“ Položil ruku na dauphinovu paži. „Ne, já ti to nezazlívám, opravdu. Možná máš pravdu. Já mám důvody mít k tvému otci opatrnější vztah. Ale doufal jsem, že ani ty nesouhlasíš s tou novou berní.“

„Nesouhlasím s ní. Ale v této chvíli nezbývá než platit vojáky. Daleko víc nesouhlasím s tím, jak se naložilo s tou předchozí.“

„A jsi přesvědčen, že s touhle bude tvůj otec nakládat uvážlivěji?“

Dauphin pokrčil rameny. „Je král,“ řekl odtažitě. „Na tom nic nezměním.“

„Tak se mě přece neboj. Chceš-li se stavět na odpor, potřebuješ spojence.“

Dauphin se chtěl ohradit, ale dveřník už ohlašoval pány ďHarcourt. Možná jsem si měl rozmyslet, koho zvu, pomyslel si melancholicky. Harcourt osobně zavraždil pana ďEspagne a pochybuju, že mu to královský otec někdy zapomene, i když se ve chvíli tísně tvářil smířlivě. A jestli mé pozvání všichni budou chápat, že se chci stavět na odpor... Přece jde jen o berni a ožebračení země. Možná jsem protest měl vznášet nejdřív z Dauphine. Tam nejsou žádná léna hrabat ďÉvreux a neupadl bych v podezření, že se s ním spolčuju. Naše přátelství je otci trnem v oku. Má mě za příliš důvěřivého. Ale mně se Normandie zdála důležitější. Přece jen za Viléma Dobyvatele přešla na anglického krále a přes Kanál se táhne tolik svazků, až je to na pováženou. A kdoví co mají Navarrští za lu-bem. Nějak jsou až příliš k tělu. Vůbec nechci hrát něčí hru a zejména ne tu jejich.

Docela bez nálady zasedl ke stolu, když se shromáždili i ostatní páni, a nevrle myslel na to, že se Jana z Bourbonu, jeho choť, nudí sama v ložnici. Všichni tu byli bez manželek a pokládal za vhodnější nerušit pánskou společnost. Čím víc o tom přemýšlel, tím víc docházel k závěru, že celá snídaně vlastně vůbec nebyla jeho nápad. Dost snadno si to nechal namluvit a teď se zlobil sám na sebe. Jako často ve společnosti Karla Navarrského si připadal hloupý. Přece se musím vzchopit a uplatnit vlastní názory. Francouzský král budu já, ne on.

Odhodlal se k revoltě. „Pozval jsem vás, abychom se poradili, jak nejrychleji shromáždit berni," prohlásil provokativně a v duchu se pásl při představě, jak Karel Navarrský potlačuje zuřivost. Chtěl mě předhodit jako svého panáčka? To se tedy spletl.

Harcourt se ozval. „Mysleli jsme..."

„Nechte mě domluvit, ano?" řekl dauphin ostře. Jak se vžíval do úlohy vladaře, bylo mu líp. „Dobře víte, že je naše země ohrožena. Měli jsme velké štěstí, že loni na podzim anglický král nepřistál v Cherbourgu, jak měl v úmyslu. Normandie by na tom byla stejně jako vypleněná Pikardie a Artois."

„Pokud vím, vypálil je především francouzský král."

„To se před nepřítelem dělává. Ne že by se mi to líbilo, ale je to menší zlo. Nepřítel by to udělal stejně a táhl by se zásobami dál. Snad jste slyšeli, jak si na jihu Francie počínal rytířský Černý princ. Já věřím, že vám mohu důvěřovat, jinak bych vás nezval. Karel Navarrský přece loni tomu přistání zabránil. A nikdo z vás nepřijal závazek proti Francii. Byli byste sami proti sobě."

„Sami proti sobě jsme, budeme-li platit. Je to moc.“

Dauphin usoudil, že pro svůj vladařský profil už udělal dost. To by se Janě líbilo, pochválil se a uvolněně se usmál. „Ano, berně je příliš vysoká,“ couvl. „Myslím, že bychom ji měli omezit. Ale neplatit vůbec...“

Strnul. Hluk z chodby zaznamenal už před chvílí, ale nepřikládal mu valnou důležitost. Dveře se najednou rozlétly a dovnitř se vhrnula skupina ozbrojených chlapů. Dauphin vyskočil a couvl ke stěně. Tasené meče mu naháněly hrůzu, zvlášť když sám byl neozbrojen. A to byli tady všichni. Neslušelo se na návštěvě u královského prince řinčet zbraněmi.

Karel Navarrský zbledl jako stěna a k dauphinově podivu se pokusil schovat se za něho. Jeho bratr Filip byl blízko okna. Bez váhání ho rozrazil a vyskočil ven. Za ním se hrnuli ostatní, ale útočníci jim brzy odřízli cestu spásy. Dauphin v jejich čele rozeznal královského maršálka pana ďAudrehem a první leknutí ho přešlo, i když pořád ničemu nerozuměl.

„Kdo se hne, je syn smrti!“ zařval maršálek.

V patách za ním se objevil sám francouzský král v přílbě, odstrčil svého syna a obořil se na Karla Navarrského. „Zrádče!“

Karlův panoš Colin Doublel se s dýkou hnal na pomoc svému pánovi. Dauphin vykřikl. Jan se bleskurychle otočil a taktak zachytil útočníkovu ruku. „Chopte se ho! Jeho pána taky!“

Karel Navarrský se vrhl na kolena a přeskakujícím hlasem prosil o milost. Vyděšený dauphin se konečně vzmohl na slovo.

„Otče!“ vykřikl. „Chceš mě nadobro zneuctít? To jsou moji hosté a mně jsou posvátní! Nemohu dopustit...“

„Dost! Jsi příliš důvěřivý a ničemu nerozumíš. Kdybys věděl to, co vím já...“

Dauphin marně čekal na vysvětlení, co měl vlastně vědět. S třesoucími se koleny radši couvl z dohledu zuřícího otce. Ať už se stalo cokoli, dobře chápal, že král se chopil první příležitosti k pomstě na vrazích svého oblíbence. Teď popadl Jana ďHarcourt za kabátec tak prudce, že mu ho roztrhl od límce až po pás. „Jste zrádci a vaše zločiny byly odhaleny. Modlete se, aby vám odpustil Bůh, protože světská spravedlnost vám neodpustí. Jste mrtví muži. Rozumíte?“

„Vaše Veličenstvo!“ vykřikl Karel Navarrský. „Nemám s tím vůbec nic společného, skutečně. Přijel jsem už včera na přátelskou ná-

vštěvu k vašemu synovi. Nic jsem s ostatními pány nesmlouval. Vyrušili jste nás tak brzy, že opravdu ani nevím, oč tu šlo. Jestli se dopustili zrady, zříkám se jich. Nikdy to nebyli opravdu mí přátelé. Já...“

„Mlčet!“ zařval král. „Nebo s vámi naložím stejně jako s nimi.“

Zsinalý ďHarcourt plivl Navarrskému do tváře a tím mu nejspíš zachránil život. Královi pacholci zajatce vykopali ze dveří a Jan se obrátil k synovi. „Nikdy nedostaneš rozum!“ zahřměl. „Odjakživa se mi nelíbilo to přítelíčkování s Navarrou. Jsi první, koho by podvedl, jen kdybych ho nechal. Teď se sebereš a odjedeš rovnou do Paříže. Sám.“

„Mám tady svou choť,“ ohradil se dauphin.

„Dokonce svou choť!“ Jan se otřásl a trochu se vzpamatoval. „Dobře. Vezměte svou choť a zmizte, pane. Už vás tu nechci vidět. S těmi řečmi o posvátnosti hosta! Moji hosté to nejsou a nikdy nebyli. Pryč!“

Dauphin překotně poslechl, ale přece jen před odjezdem přišel králi i s Janou složit poklonu. Král se už tvářil smířlivěji. „Dohlédněte mi na něho, drahá,“ řekl a políbil snachu na čelo. „Radši si ho držte v ložnici a nepouštějte ho k prostřeným stolům. Mívá hosty, kteří by se neštítili ho otrávit.“

Dauphin poslechl otcův pokyn k odjezdu okamžitě. Blahopřál si k tomu, když se dověděl o průběhu příštího královského dne. Nazítří vezli čtyři odsouzené k šibenici na kárách, které doprovázel král osobně v plné zbroji, jako by očekával, že je někdo přepadne. Možná právem, kdyby bylo dost času na to, aby se událost rozkřikla. V polích za městem dal najednou zastavit, jak se mu zdálo, že slyší vzdálený dusot koní, a poručil, aby byli popraveni okamžitě. Dokonce věrný maršálek protestoval.

„Bez kněze? Bez rozhřešení?“

„Zrádce si rozhřešení nezaslouží.“ Král změřil pohledem všechny čtyři a ušklíbl se. „Až na tohohle,“ pokynul hlavou směrem k Doublelovi. „Vztáhl ruku na krále, ale není spiklenec. Zaslouží čestnou smrt.“

Narychlo přivolaný kněz přispěchal a pokusil se úkradkem udělit svátost i ostatním. Král si ho už nevšímal.

„Není tu šibenice,“ namítl orleánský vévoda, jeho nejmladší, který už litoval své účasti.

„Nikdo tu neumí mávat mečem? Stít! A hned!“

Voják vybraný k této podivné službě byl tak roztřesený děsem

před rozzuřeným králem, že potřeboval šest ran mečem, aby oddělil ďHarcourtovu hlavu od těla. Už se viděl sám s hlavou na popravčím špalku. Ale s ostatními třemi se mu už dařilo.

„Hlavy napíchněte na kopí a těla odvlečte k šibenicím," přikázal král nakonec. „Budou tam viset dva roky na výstrahu všem." Obrátil se a v průvodu zapátral očima po spoutaném Karlovi Navarrském, který se snažil být v té hrůzyplné chvíli neviditelný. Ale král svůj záchvat zlosti už vybil. Být na místě jeho bratr Filip, skutečný vykonavatel Karlovy vůle, kdoví. Navíc Karel Navarrský byl pomazaný král, byť i zemičky tak nevýznamné jako Navarra. A krále popravit nelze. Ne, to nikdy. S něčím podobným já nezačnu.

„Hnal jsem se za vámi třicet hodin, pane," řekl Karlovi sarkasticky. „Bylo by mi líto přijít tak brzy o vaši společnost. Podržím si vás v Paříži."

Nepříčetný záchvat zuřivosti ho zvolna přecházel. S těmi kárami s naloženými bezhlavými těly za zády se cítil skvěle. „Vím cosi, o čem nemůžu mluvit s nikým, ani s tebou," řekl nicméně na vysvětlenou mlčícímu bratrovi. Byl jeden z mála, ke komu choval ještě důvěru.

Ale pravda byla jiná. Nevěděl nic. Jen to, že se mu zběsilou pomstou ulevilo. Cesta Normandií proběhla bez incidentu a už si připadal v bezpečí. S Karlem Navarrským v cele v Chateletu byl vlastně o hodně bohatší. Sáhnout na majetek nepřítele bylo slušné a v pořádku.

Nedocenil nejen skutečnost, že ďHarcourt byl z rozvětvené rodiny, kterou se mu celou podařilo znepřátelit, ale že unikl i Karlův mladší bratr Filip, v rodinných sporech vždycky ten nejrozhodnější. Nikdo z těch, kdo zachovali život, nebyl svědkem zbabělého chování navarrského krále. Ten, kdo mu plivl do tváře, už nepromluví. A mladý vězeň se co nevidět stane hrdinou každého, komu kdy král neprozřetelně ublížil.

PRAHA PO PATNÁCTI LETECH

Praha se rozlévala do šíře. Kancléř císaře Karla se mírně zadýchal, když s vlajícím pláštěm pospíchal Soukenicí ulicí k svatopetrské bráně a ještě dál, až k vinicím na jižním svahu hory Vítkovy. Cíl jeho cesty byl původně docela blízko jeho vlastního domu na Kurném trhu. Jenomže krásná paní, s níž se mínil setkat, si zrovna usmyslela dohlížet na práci svých vinařů. Vlastně by to byla krásná příležitost, mít tak víc času.

Jan ze Středy se mlsně olízl, ale nedovolil svým myšlenkám utéct dále, než se slušelo. Radostí života se odříkal jen nerad. Ale v poslední době nejen arcibiskup, ale dokonce i císař zle zahlíželi na volné mravy duchovenstva, a Jan ze Středy byl biskup. Pravda, obročí měl pouze naoko, jak bylo zvykem, a bohatá diecéze mu měla nahradit výlohy vysokého úřadu. Ten byl čestný, jako ostatně všechny hodnosti na vladařských dvorech. Ale ne všichni hodnostáři měli dost vlastních prostředků k vydržování byť sebemenšího, ale nákladného dvora, který by byl nádherou hoden zařadit se do císařova průvodu.

Jan ze Středy rodinný majetek neměl. Aspoň ne takový, který by stál za řeč. A císař jeho obětavé služby náležitě ocenil, když mu vymohl biskupský stolec nejdřív v Naumburku a teď v Litomyšli. Jako kancléř se tam pochopitelně nezdržoval, ale jednou byl biskup a očekávalo se, že se podle toho bude chovat. Tichou dohodu, ač nerad, dodržoval. Ale podívat se přece není hřích.

Přesto se občas opatrně ohlížel, jestli ho nesledují čísi bdělé oči. Cítil se nesvůj. Před chvílí potkal, spíš náhodou, nového registrátora, kterého císař převzal z moravské markraběcí kanceláře, a setkání v něm nevzbudilo příjemné pocity. Ne že by ho zrovna podezíral ze špiclovství, Jan Milíč byl až bezelstně důvěřivý a otevřený. Nebýt toho, ani by si kancléř nevšiml, že tichý pilný úředník je nesmiřitelný karatel volných mravů, zejména osob duchovních. Tím se netajil, a už vůbec ne před vysokým císařským i duchovním hodnostářem, kterého pokládal za svého přirozeného spojence.

Jenže tak docela to pravda nebyla. Na rozdíl od Arnošta z Pardubic a olomouckého Jana Očka, mužů mravů zcela přirozeně příkladných, kancléř se musel přetvařovat. Jeho chutě vůbec svaté nebyly a

občas jim i podléhal. Teď už se dlouho neodvážil a pokušení tím jen rostlo. A ač se jeho podřízený dávno vzdálil, pořád jako by v zádech cítil jeho pátravý zrak. Co dělat, špatné svědomí. I když jeho dnešní poslání bylo docela v rámci jeho povinností. Až na maličkost: se vzkazem mohl poslat kohokoli jiného a jindy by to nepochybně udělal. Byl zhýčkaný a krom služby císaři i pohodlný. Už jeho náhlá čipernost byla podezřelá. Nerad na sebe upozorňoval.

Ta, kterou hledal, k jeho žalu stála až nahoře na vinici, snad kvůli rozhledu. Malý domek, kde bylo možné i chvilku pobýt, byl vprostřed svahu a Jan tiše doufal, že ji najde tam. Cesta až nahoru byla pro něj krušná a řádně se zadýchal.

„Biskupská Milosti!“ uvítala ho zdálky s přehnanou uctivostí. „Čemupak vděčím za tu čest?“

S dělníky na vinici mluvila česky, ale kancléře oslovila německy. Byl to vysoký císařský hodnostář, a i když na Karlově dvoře se česky mluvilo, mezi bohatým pražským měšťanstvem vládla němčina. Byla užitečnější ve styku s cizími obchodníky.

Kancléř se ošil. To oslovení z jejích úst neměl rád, i když si svého obročí vážil. Ale zdálo se mu, že mírně posměvačný hlas ho odkazuje do patřičných mezí.

„Chtěl jsem vám oznámit, paní Kristino, že jsem si dovolil zamluvit vaše tři hospody na Starém Městě pro vzácné hosty. Ujišťuju vás, že vám to kdekdo bude závidět.“

Jestli čekal, že mu z vděčnosti padne rovnou kolem krku, zmýlil se. „Čekám kupce z Antverp,“ zamračila se. „Kdopak je tak vzácný host, že nemůže bydlet na předměstí?“

Dopřál si malé zadostiučinění. „Polský král,“ řekl poťouchle, a když se rozzářila, dodal kvapně: „On sám bude nejspíš bydlet v císařském paláci na Hradě, ale bude mít početný doprovod a potřebuje ho mít blízko. Spíš než vaši kupci.“

Svraštila obočí. „S velikou námahou jsem je přetáhla z Ungeltu. No dobře. Možná se spokojí s ubytováním na Novém Městě. Je to dál, ale můj dům tam je nový a prostornější.“

„Nezasloužím si dík?“ zeptal se všetečně. „Mnozí nabízeli i odměnu za tu službu.“

„Kolik?“ zeptala se stručně.

„Můj Bože, paní Kristino!“ vykřikl pohoršené. „Zač mě máte? Na císařském dvoře nikdo úplatky nepřijímá, na to vezmu jed.“

„To už vám doufám císařští kameníci tešou náhrobek," ušklíbla se.

„Kdo?" vykřikl. „Povězte mi to. Musím..."

„To byste se divil," přerušila ho. „Ale můžu to říct velmi stručně. Všichni."

„Vy žertujete!"

„Možná. Ale teď mě omluvte, mám ještě práci."

„Zjara na vinici příliš práce není, a už vůbec ne pro paní. Tolik vás obtěžuje moje společnost?" zeptal se vyčítavě. „Doufal jsem, že mi dovolíte vás doprovodit domů. Máme přece cestu společnou."

Zkoumavě se na něj podívala. „A vám nevadí ukazovat se s ženou na ulici?"

„Vaše počestnost je přece známá," řekl dost smutně.

Její blízkost v něm jako vždy vzbudila odvahu čelit případné pomluvě. Přece i císař a arcibiskup musí pochopit, že je nanejvýš žádoucí dobře se postarat o tak vzácné hosty, jako byl polský král Kazimír a jeho průvodci. A kde už lze nalézt lepší ubytování než u paní Kristiny Rokycanské, rodem z rodiny Olbramoviců, které je za časté půjčky zavázán sám císař, o jeho otci ani nemluvě. Na druhé straně nelhal ani jí. Kazimírovu návštěvu před patnácti lety si leckdo pamatoval a jeho marnotratná štědrost právem budila ve všech, kdo s jeho dvorem přijdou do styku, ty nejsmělejší naděje. Zajisté mohl očekávat, že paní Kristina svou vděčnost projeví aspoň milostivým úsměvem.

Tak se také stalo. „Dobře," usmála se Kristina. „Nevadí-li to Vaší Milosti, budu hrdá na váš doprovod."

Vlastně by si zasloužil i něco navíc, pomyslela si. Nejsem nevděčná a takových projevů přátelství si vážím. Jenomže mě život naučil za těch deset let, co jsem ovdověla, že příliš ochotné muže je lépe si držet od těla. Prahou se každý drb roznese okamžitě a počestná městka si něco takového nemůže dovolit. Z mých hostinců by se staly peleše, kam se táhne chátra, kdyby mě slušní hosté opustili. A to by se stalo ve chvíli, kdy můj domov by se změnil ve vykřičený dům kvůli přelétavému dobrodružství. Třeba by bylo i zajímavé a leckteré další taky. Jenže mi brzy bude třicet a krása není věčná.

Ostatně kancléř mě ani nepokouší a cítím se s ním v bezpečí. Má úctu před císařem i před arcibiskupem a za pohled nic nedám. Vlastně mě to těší, a pak, je užitečný. Královský dvůr! Kdekdo mi bude záviděť. A taky se kdekdo bude ptát, co za to.

Zachmuřila se a Jan ze Středy to přičetl své ruce, která se jaksi připletla k té její. Okamžitě ji stáhl zpátky.

„Čekáme každým dnem příjezd polského královského dvora. Prosím vás, buďte připravena," řekl ještě, když se loučili. „Nemějte obavy, zpravím vás včas." A to myslel docela vážně.

Kristina prošla své tři hostince. Ten nejprostornější přiléhal těsně k jejímu domu. Tady ubytuju nejvzácnější hosty, pomyslela si. Ale jestli budou všichni jako jejich král... Při jeho poslední návštěvě před patnácti lety jí bylo jedenáct a dobře se pamatovala, jak si v spřátelené městě povolil uzdičku, aby si vynahradil nezdařené námluvy. Česká princezna, jeho nevěsta, náhle zemřela ještě před svatbou a opuštěný milenec dojal leckteré ženské srdce. A uměl toho bohatě využívat.

Ne, od Kazimíra Polského radši dál. Kdyby to těsné sousedství vyvolalo řeči, ubytuju se vedle u bratra. Stejně jsem pořád sama. Život letí a povinností přibývá. Takhle týden, možná dva budeme zase spolu. Déle královská návštěva asi nepotrvá. A odměna bude víc než královská.

V myšlenkách celkem růžových došla ke svému domu. Hned ode dveří zaslechla zevnitř podezřelý šramot.

„Kdo je tam?"

„Nikdo, paní. To bych přece..."

„Ticho."

Podomek se tvářil překvapeně. A taky byl nahluchlý. Ale teď, když ho Kristina upozornila, už to slyšel taky.

„To není možné," řekl. „Snad nějaká kočka?"

„Kočka!" Kristina opovržlivě odfrkla. „Vezmi si vidle nebo něco a pojď!"

Sama popadla těžkou železnou tyč, která ležela v průjezdu, zvedla ji jako pírko a vydala se napřed po schodech. Podomek funěl za ní. Už slyšeli i cinkot nádobí.

Kristina rozrazila dveře jako fúrie. Dva chlapi nad zpola naplněnými pytli překvapeně odskočili od otevřené almary.

„Utíkej!"

Jeden si nadhodil pytel přes rameno a hbitě proklouzl podle podomka na pavlač. Druhému Kristina zastoupila cestu. S tyčí vypadala hrozivě. Rychle odhadl situaci a znovu strčil do vrá-vorajícího podomka. Přes pavlač to už nešlo, ale ke dveřím a na schody snad ano.

Kristina po něm skočila a zachytla cíp jeho kápě. Vyškubl se, ale stačilo to, aby zahlédla tvář. Přeskočil podomka, který se pracně sbíral ze země, a byl pryč. Marně se za ním hnali po schodech. Ačkoli mu těžká kořist překážela, byl rychlejší. Podomek byl starý, napadal na nohu a pletl se do cesty Kristině, které se navíc zamotávaly sukně kolem nohou. Nestačili mu. Na ulici ho viděli už jen mizet v dálce.

„Zloděj!“ vřískla. „Chyťte zloděje!“

„Odpusť mi, paní, já...,“ ozval se za ní podomek.

„Měla jsem jít sama,“ řekla mrzutě. „Jenom jsi překážel.“

Vrátila se do domu. Dostali se sem zřejmě po pavlači. V sousedním domě nikdo nebydlel už pár měsíců, a že paní teď chodí na vinici a bývá tam až do večera, bylo dost známo. Císařský kancléř ji nenavštěvoval každý den.

Ničemové! Ukládala zpátky, co zbylo, a počítala škodu. Vyznali se. Nejcennější kousky zmizely. Jantarové mísy. Stříbro. Dokonce zlatá číše, kterou jejímu otci dal kdysi jako zástavu na půjčku král Jan a už ji nikdy nevyplatil. Kristina si jí vážila nad jiné a kvůli ní z otcovského dědictví oželela mnohem víc, než přikazoval zákon. A křišťál! Proč? Při útěku ho jistě rozbili. Hovada. Vraždila bych.

Zastrčila petlici u dveří na pavlač a vrátila se dolů. „Ty dávej pozor,“ řekla podomkovi. „A kdyby něco, křič. Křič hned! Kde je Apolenka?“

„Dala jsi jí dnes volno, paní,“ připomněl jí podomek.

Pravda. No co, toho jednoho jsem poznala docela dobře.

Vydala se k rychtáři. Mikuláš Reinbotův svůj úřad zastával teprve od loňska a dalo se očekávat, že se ještě bude snažit. Přednesla svou stížnost, a když došla k tomu, že zlodějovu tvář viděla na vlastní oči, rychtář ožil.

„Znáte ho, paní?“

„To se ví, že ho znám,“ řekla. „Už jednou mě okradl před deseti lety, když přišel s posledním pomazáním za mým nebožtíkem. Na smrtelné posteli z něj na odpuštění hříchů vyloudil pěkný měšec zlaťáků!“

„Počkejte,“ zarazil ji rychtář. „Chcete říct, že to byl kněz?“

„Ano, ten sakrista od Svatého Linharta. Je to kurevník a hráč. A taky zloděj. Martin Cvik se jmenuje. Je známý jako falešný peníz.“

To byl. Mikuláš Reinbot povzdechl. „Jenomže já s tím nemůžu nic dělat, paní Kristino.“

„Jak to, že nemůžete? Odsvědčím to svatou přísahou. Rychetní právo přece v Praze platí.“

„To ano. Ale ne na kněze. Ti podléhají pouze právu pana arcibiskupa.“

„Ne!“ vykřikla. „Ještě mi říkejte, že pan arcibiskup drží ochrannou ruku nad takovými! Když ho čapnete hned teď, všechno u něj najdete. A klidně ho pak i s důkazy předejte arcibiskupovu souďu.“

Rychtáři se do toho zrovna nechtělo. Arnošt z Pardubic byl nejvýš spravedlivý, ale dostat se až k němu bylo nemožné. A řádka jeho úředníků od neúplatného Štěpána z Uherčic až po ty nejposlednější byla dlouhá a končila právě těmi, kteří nastavovali dlaň. A zloděj na úplatky měl. Paní Kristina jistě taky. Nebyla to žádná chudá vdova, svůj podíl po manželovi i po otci dovedla rozmnožit jako málokterý muž.

„Zkusím to,“ zahučel. „Ale musím vás upozornit, že to bude něco stát.“

„Jak to myslíte?“

„Arcibiskupský oficiál a jeho úředníci...“ Odkašlal si. „Mají své výlohy, víte?“

„Cože?“ vykřikla. „U pana arcibiskupa taky? Nebo co mi tu naznačujete?“

„Jenom to,“ řekl vážně a nerad, protože by se raději zalíbil tak krásné ženě, „že se vám spravedlnost možná ani nevyplatí za to, co za ni budete muset zaplatit.“

To jsem kancléře rovnou mohla utěšit, že na úplatkářství nestůně jen jeho kancelář, pomyslela si hořce. Taky arcibiskupští. Vida. „Zatímco tady mluvíme, stačí to schovat,“ řekla příkře. „Jděte. Máte přece nějakou povinnost.“

Rychtář sehnal biřice a šel. Z ukrytí lupu nemusel mít strach. Špatný kněz Martin docela drze přerovnával mísy a počítal příbory.

„Co můžu pro vás udělat, rychtáři?“ zeptal se vlídně.

„Vrátit paní Kristině všechno, co jste ukradl v jejím domě,“ řekl Mikuláš pochmurně. „V tom případě jsem ochoten se přimluvit, aby nežalovala panu arcibiskupovi.“

„Já že jsem kradl? Co si to dovolujete?“ Martin se vztyčil. Byl urostlý a skoro o hlavu převyšoval podsaditého rychtáře. „Tohle všechno patří kostelu,“ řekl ctnostně. „Je to dar.“

„Od koho dar?“

Martin potřásl hlavou. „Že se tu s vámi vůbec bavím!“ řekl. „Nemám právo prozradit jméno dárce, který si nepřeje být jmenován. A vy vůbec nemáte právo mě tu vyslýchat, i kdyby nešlo o tak zřejmou záležitost církve. Jsem kněz. Kdyže se ta vaše loupež měla stát?“

„Zrovna teď před chvílí. Sotva před hodinkou.“

„Tak pojďte se mnou ke kostelníkovi.“

Rychtáře i oba dráby vystrkal před sebou ze dveří a pečlivě je zavřel. Vešli do kostela. Vychrtlý kostelník rozsvěcel právě svíce před večerní bohoslužbou.

„Pojď sem,“ zavolal ho Martin. „A řekni tady rychtáři, kde jsem byl dneska celý den.“

Kostelník se ušklíbl. „Přece tady, otče.“ Obrátil se k rychtáři. „Já nerozumím, oč jde. Otec Martin strávil na modlení celý čas od oběda, pane. Až přišla před chvílí ta prosebnice a odvedla ho. Musel jste ji ještě potkat na schodech.“

Rychtář nikoho nepotkal a věděl, že taky nikdo neodcházel. Sehraná banda. Kostelník tak nejspíš odpovídal popisu, který mu dala Kristina na Martinova komplice. „A můžeš to, sousede, odpřisáhnout tady v kostele?“ zeptal se přísně.

Kostelník se vyplašeně podíval na Martina a ten rychle zasáhl. „To nemůže. To je svatokrádež. V kostele! A na příkaz světského úředníka, který se sem smí přijít nejvýš pomodlit! Ne, až venku.“

Vyšli ven. „Přísahám,“ zakoktal kostelník a koukal zmizet.

„Udělal jsem až příliš, rychtáři,“ řekl Martin zvysoka. „Pan oficiál by mě určitě pokáral. Tohle si nemůžete dovolovat. Buďte rád, když si nebudu stěžovat panu arcibiskupovi.“

Rychtář stál před zabouchnutými dveřmi a chvíli přemýšlel, jestli by neměl ještě zajít za farářem, ale rozmyslel si to. Farář od Svatého Linharta byl zřídka střízlivý a jeho sakrista se s ním nejspíš pro jistotu dělil. Mají to dobře spočítané.

Váhavě, co noha nohu mine, se vracel ke Kristině. Už na něj čekala s jedním ze staroměstských konšelů.

„Měla jste takový strach o svůj křišťál, paní Kristino,“ řekl chmurně. „Tak to nemusíte. Je celý.“

„Viděl jste ho?“

„Na vlastní oči.“

Při pohledu na něj si Kristina uvědomila, že asi nemá důvod k radosti. V zarytém mlčení vyslechla jeho příběh.

„Co budete dělat?“ zeptala se.

„Nic. Nemůžu.“

Změřila si ho jako saň. „Na to si platíme rychtáře!“ Pohodila hlavou a vyšla ven.

Konšel, Seidl kramář, vyběhl za ní. „Počkejte,“ zarazil ji. „Chcete své věci zpátky?“

„To bych řekla, že chci! Zrovna teď, když mám ubytovat průvod polského krále! Kdoví který veliký pán v něm bude. A já bych mu měla podávat jídlo na cínu?“

Jakub Seidl býval u ní častým hostem a ukradené věci viděl možná stokrát. „Buďte o té loupeži zticha,“ řekl jí.

„Já že mám být...?“

„Dobře vám radím. Nikomu ani slovo. Já něco udělám.“

Večer Kristina v kuchyni vztekle mlátila železnými hrnci. Děvečka Apolenka, která jí vařila, zůstala kdesi venku. Vyhodím ji. To už přestává všechno. A nebudu se takhle nuzovat. Mají pravdu ti pomlouvači, co o mně rozšiřují, že jsem lakomá. Jen s podomkem a jednou děvečkou! Ne. Mám na víc. Hned zítra najmu služebnictvo. Kdyby jich v domě bylo víc, nikdy by se sem zloději nedostali. Samozřejmě mě můžou okrádat sluhové. Proto jsem žila skromně a vida, co z toho mám. Apolenka! Ta skončí špatně. Možná ji ten její milý přemluvil, aby si vydělávala lehčeji než službou. Ne nadarmo dělá portýra u paní Hofarty z největšího hampejzu v Benátkách. Věřila jsem, že právě proto chce za ženu slušnou holku. Ale kdoví. Slušná žena ho neuživí a je zvyklý na snadné živobytí. Jenže co čeká ji?

Druhý den zašla za švagry a bratrem a sehnala tři děvečky a podkoního. Taky jídlonoše. Když paní, tak paní. Ukážu jim, ať to stojí co stojí. Mám na to. Věčně na cínu jíst nebudu.

To se jí splnilo, sotva s průvodem nového služebnictva dorazila domů. Na ulici ji oslovila jakási zahalená ženština. Tajemně. Že jde o něco důležitého. S plným domem *svých* lidí si Kristina dovolila ji vzít až do průjezdu. Když zavírali vrata, všimla si na rohu Apolenky a jejího chasníka, který před sebou tlačil káru. Sama vztekle zabouchla. To tak! Tu chamraď už v domě nechci vidět.

„Copak chceš?“ zeptala se svrchu holky, která před ní stála s drzým úsměvem. Asi taky jedna *z těch.* Praha je jich teď plná. No co, čekají je zlaté časy, až přijede polský král.

„Mám něco na prodej, paní. Bude tě to zajímat.“

Odhrnula šátek na ošatce, ve které ležela Kristinina zlatá číše!

„To je přece...“ Kristina se zarazila. Číši si cenila nade všechno, ale nechtěla přijít o to ostatní. Pomalu. Zavolat bičice je čas vždycky. „Copak za to chceš?“ zeptala se opatrně.

„Mám toho víc. Za pět grošů je všechno tvoje.“

„Za pět...?“ To se mi zdá! „Kde je to ostatní?“ zeptala se příkře.

„Venku na ulici. Hlídá to tvoje děvečka.“

Kristina z toho nebyla zrovna moudrá, ale budiž. Pět grošů pro takovou holku bylo dost, ale určitě věděla, že celý lup stojí za víc. A taky věděla, kam s tím jít. To nevypadalo na toho zloděje Martina.

„Kdepak jsi to vzala?“

„To je dárek, víš?“ Holka se ušklíbla. „Jsou dary knězi a dary od kněze a ani jedny z nich tak docela dobrovolné být nemusí.“

Vida. Okrást zloděje! To se mi líbí. „Jestli je venku všechno to, co chci, dám ti deset grošů. Zavolej je dovnitř.“

„Napřeď ty groše, paní.“

Kristina se rozesmála. „Dobře. Dám ti je za tu číši. A těch pět ti pak přidám za to ostatní.“

Když Apolenčin Ondřej dotlačil káru do průjezdu, Kristina spráskla ruce. Byla naložená po okraj! „Tak tohle všechno nechci,“ řekla rozhodně. „Vybírej se mnou, Apolenko. Nechápu, jak tě tohle mohlo napadnout.“

„Já jsem tam s nimi nebyla,“ ohradila se Apolenka. „To bych nikdy... „

„Dobře. To, co mi patří, nos nahoru.“ Kristina ještě naposled prohlédla poloprázdnou káru a znovu ji přikryla. „Už běžte, vy dva,“ řekla. „Tohle nechci mít v domě.“

„Můžeme si to nechat?“

„Na to se neptej mě. A měli byste jít ke zpovědi. Ale radši ne k Svatému Linhartovi.“

Ondřej se zazubil. „Možná byste to měla poradit panu Jakubovi. Náš nápad to nebyl. To jen že tady Kuňka to u pana sakristy zná. Přes noc byl v Benátkách. To se domů hned tak nevrací.“

„Na to jste se spolehli?“

„Jen na to ne. Hlídal nám ho pan Jakub.“

„Kdepak to?“

„Přece u paní Hofarty.“

Vida, jak mužská nemravnost může být užitečná! Kdyby byl Mar-

tin jen zloděj a Seidl kramář jen poctivec, už bych to krásné náčiní nikdy neviděla. Doufám, že se rychtář pobaví, až si mu Martin Cvik přijde stěžovat. Přijde-li. Dávat průchod spravedlnosti se mu asi moc nehodí.

Seidl kramář ji navštívil hned nazítří a pozorně se zadíval na police. Při tom pohledu se mu zřetelně ulevilo. Možná měl strach, jak ochotní pomocníci s jeho nápadem naloží. Nic by si na nich nevzal. Nemohl přece přiznat, že v tom má prsty.

Chvíli okouněl, ale pak se odhodlal k upřímnosti. Přece oba dobře věděli, oč jde.

„Já vím, že byste se raději dovolala práva, paní Kristino," řekl. „Ale čekala byste dlouho a nejspíš marně. Před Bohem i spravedlností jste zůstala čistá a já už nějaký ten stín unesu. Kvůli vám rád."

„Když si pomyslím, že kvůli mně jste musel vstoupit do hampejzu!" zabědovala pokrytecky. „Vy! Takový ctnostný muž!"

Jakub se ošil. „Vy tu holku znáte?" zeptal se opatrně.

„Ne. Ale ten portýr je snoubenec mé komorné." Apolenka od včerejška výrazně postoupila v žebříčku hodností Kristinina domu. „Jenomže vybrali celý ten zlodějský sklad. Nechala jsem si jen, co mi patří. Možná bych jim z vděčnosti měla sehnat překupníka, ale nechci s tím nic mít."

„Cože? Vzali toho víc?" Seidl potřásl hlavou.

„Když se to tak vezme, těžko mohli rozeznat, co vzal ten lump u mě. A těžko jste vy od nich mohl čekat nezištnost."

„O nezištnost tu nešlo. Dal jsem jim..." Zarazil se.

„Kolik?" zeptala se stručně.

Chvíli se na ni díval. „Berte to jako projev přátelství, paní Kristino," řekl pak. „A taky z pocitu provinění, víte? Jsem přece konšel. A když nedokážeme svým měšťanům zajistit bezpečí..."

„Ano. Vlastně to byla vaše povinnost. Ale měl by se na tom podílet i rychtář," zasmála se. „Chtěla jsem jen vědět, kolik dostali ještě k těm patnácti grošům ode mne."

„Cože?" vykřikl. „Přísahala mi, že nebude chtít víc než groš!"

„Uklidněte se. Chtěla jenom pět. To ostatní jsem jí dala z čiré vděčnosti. Také vy přijměte můj dík. A pak na to oba zapomeneme. Hezky rychle, ano? Nikdy mi nikdo nic neukradl. Můžete říct i rychtáři, že jsem se zmýlila. Byla jsem předevčírem moc dlouho na jarním slunci a to pak mívá člověk vidiny."

K uvítání vzácného hosta se Praha přioděla květy. Leckdo se ještě pamatoval, jak před patnácti lety mladý polský král přijížděl ke své svatbě také zjara.

Letos se o účelu návštěvy nemluvilo. Nejspíš šlo o to, utužit poněkud rozviklané přátelství mezi polským králem a císařem, které se v uplynulých letech nejednou změnilo až ve válečný konflikt. A přece byl Kazimír Polský vítán v Praze s neskrývanými sympatiemi. Lidé stáli ve špalírech v ulicích, kudy projížděl. Nezvyklou cestou od severu přes rozlehlý Koňský trh.

Sám se na změněné město díval s úžasem. Tehdy byla Praha sotva poloviční. O velkorysém Karlově stavebním plánu věděl, ale neuměl si to dost dobře představit. V hloubi duše ho to přece jenom hnětlo. Krakov s Prahou srovnání nesnesl ani dřív, natož teď. S Karlovým sídlem mohla dnes úspěšně soupeřit jen Paříž. Praha po patnácti letech byla úplně jiná.

A přece byla táž. Když vjeli do uliček Starého Města, rozhlížel se s neskrývaným dojetím. Patnáct let. Jako by to bylo včera. Nejradši by je ze svého osobního života vymazal. Před patnácti lety Markéta, jeho nevěsta, dosud žila. A on byl plný nadějí.

Nádherný průvod postupoval dál k císařskému sídlu a ulice se zvolna prázdnily. Jen občas projel chvatně osamělý jezdec v barvách polského krále či císaře. Jeden z nich sestoupil před domem paní Kristiny a zatáhl za šňůru zvonce. Vida. Už žádné klepadlo, paní jde s dobou. Ale marná sláva, předkové byli moudřejší. Tohle zvonění panstvo v komnatách přece jen víc ruší.

Našňořený sluha se objevil ve vratech.

„Můžeš paní Kristině Rokycanské ohlásit sandoměřského stolníka pana Mikuláše Wierzynka?“

Před domem ho čekat nenechali. Vyběhl ochotný podkoní, zavedl koně do dvora a hosta vedl sluha vzhůru po schodech. Ani na mázhauze, zařízeném s panským vkusem, pan Mikuláš dlouho nečekal. Paní Kristina se objevila zázračně brzy s hlubokou poklonou.

No to je něco! pomyslel si Wierzynek se skrytým úsměvem při pohledu na bujně vnadnou postavu paní domu a uklonil se ještě hlouběji než ona, aby ukryl výraz svých očí.

„Přišel jsem si prohlédnout ubytování,“ řekl. „Pan kancléř mi laskavě dal vaše jméno. Váš dům je skutečně překrásný a honosný, ale

zdá se mi trochu malý.“

„Nebudete přece bydlet tady,“ řekla. „Mám v blízkém sousedství tři volné hostince a v případě potřeby můžu vyprázdnit i čtvrtý. Kolik že vás je?“

Probrali počet hostů i jejich nároky a nakonec prošli všechny tři domy, kde pan Wierzynek rozhodl o umístění jednotlivých členů královského průvodu. Nakonec ho Kristina znovu pozvala k sobě do domu. Pan stolník se choval obřadně a krom toho už zřetelně překročil padesátku. Neměla pocit, že tím svou pověst ohrozí. Jídlonoš, číšník, děvečky, všechno obskakovalo vzácného hosta.

„A vás ubytují s králem na Hradě?“ zeptala se.

„Ne. Proč se ptáte?“

„Že jste pro sebe nevyčlenil byt.“

„Myslel jsem, že snad tady,“ nadhodil.

„Ne, to nepřichází v úvahu,“ prohlásila rozhodně. „Tady bydlím já sama. Jsem vdova, nemám manžela. Takže jistě chápete, že pánské nocležníky přijímat nemůžu, i kdyby to byl sám král.“

„Ale ne!“ řekl s úsměvem. „Vy byste vyhnala i krále?“

Rozesmála se. „Toho asi ne. Ale to vy přece nejste.“

„Ne, to nejsem. Poohlédnu se někde... Asi poblíž Jeho Veličenstva. Máte docela pravdu.“ Vstal. „Můžu tu nechat koně? Rád bych se prošel vaším krásným městem pěšky.“

Kristina se dívala, jak odchází, a hlodaly v ní pochybnosti. Možná jsem udělala chybu. Teď bude shánět byt někde jinde a nejspíš sežene. Co by mi to udělalo, přenechat dům těm nejvzácnějším hostům! Kdoví jestli nakonec neodstěhuje i svůj průvod. Urazila jsem ho? Poláci jsou prý nedůtkliví.

Jenže pan Wierzynek nebyl Polák a kromě toho měl i docela jiné záměry. S poťouchlým úsměvem přešel provizorní dřevěnou lávku vedle smutných zbytků kamenného mostu a stoupal příkrou cestou ke Hradu.

Tam už se odbývalo setkání na nejvyšší úrovni. Uvítání mezi Karlem a Kazimírem proběhlo docela jak se sluší mezi císařem a králem. Ale Karel dobře věděl, že je třeba navodit srdečnější atmosféru, a ukončil slavnou audienci tak brzy, jak to jen šlo bez urážky polského majestátu. Byl znepokojen. Najisto čekal, že Kazimíra bude doprovázet jeho choť. Sám bez Aničky nevyjížděl bez vážných důvodů.

Obřadní škraboška spadla spolu s dveřmi zavírajícími se za posledním hodnostářem. „Jsem moc rád, že tě vidím, děvče," řekl Kazimír a vřele rozevřel náruč vstříc Anně. Jaksi až příliš vřele.

Pokud se to Karla dotklo, nedal to znát. Všiml si, že Kazimír po něm lstivě pokukuje. „Tak líbeznou neteř bych líbal taky rád," řekl vyzývavě. „Ta má je bohužel v plenkách. A ty ostatní jsou ve Francii. Trochu z ruky pro strýčkovské objetí."

„Závidíš?" Kazimír ještě jednou ke Karlově nelibosti políbil Annu a pustil ji. „Jsi zdvořilý," dodal s povzdechem. „Ona je moje praneteř. Spíš něco jako vnučka. Vidíš, mohl jsem být tvůj bratr a jsem tvůj děd."

„S tím dědem jsi to trochu přehnal. Těch šest let, které nás dělí, na to nestačí. A já, jak vidíš, jsem už důstojnější než sám papež. Čas s námi nazpátek nekráčí."

„To přece nejsou roky," vložila se Anna nečekaně do rozhovoru, vzala Karla za ruku a obrátila se ke Kazimírovi. „Přece se pamatuješ, co se stalo před pěti lety."

„Ano, slyšel jsem. A přiznám se, že jsem byl zvědavý." Zadíval se z Karla na Annu a zase zpátky. „Máš štěstí. Vidím, že vztah žen k tobě se tím nezměnil. Sestra mi o tom vyprávěla značně kysele. Máš nepochybně zase milující choť."

„Ty přece taky," odvážil se Karel na nejistou půdu. Kazimírovo rodinné štěstí bylo dost nejasné. Přinejmenším ho kalilo to, že z druhého manželství neměl žádné děti.

„Já?" Kazimír se ušklíbl. „Ty neposloucháš, co si vrabci štěbetají, viď?"

Karel se zasmál. „Nerozumím jim. Ale trochu mě překvapilo, že jsi přijel sám. Adleta je snad nemocná?"

„Nevyléčitelně. Dá-li se to nazvat nemocí."

„Nerozumím ti o nic víc než vrabcům."

„Spíš nechceš." Podíval se na Annu. „Běž si hrát, dítě. Tlachy starců by tě nezajímaly. A pokud ano, tvůj milující choť tě v nevědomosti nenechá."

Anna se tázavě podívala na Karla. Ten cítil z Kazimírova hlasu nevraživost, kterou by Anička možná zmírnila, ale odhodlal se jí čelit jako muž. Otálet a chodit kolem horké kaše nelze. Ne pod tíhou koruny.

„Poslechni našeho hosta, lásko," řekl něžně a políbil ji. „Po těch

letech si máme co povědět.“

„S Annou jsi to vyhrál.“ Kazimír se zadíval na zavírající se dveře. „Vyrostla z ní nádherná holka. Jako by z oka vypadla své matce. Kateřiny je škoda. Ze všech neteří, co jsem jich kdy měl, jsem ji měl nejradši.“ Podíval se vychytrale na Karla. „Ty taky, viď? Něco jsem slyšel od sestry.“

„Uherská královna mívá velké oči.“ Karel si povzdechl. „Nemá mě ráda.“

„Já tě taky někdy nemám rád,“ ušklíbl se Kazimír.

„Někdy. Ale u ní je to neměnné. My dva se taky někdy milujeme. Zvlášť když přijedeš do Prahy.“

Kazimír se zasnil. Karel se chránil porušit mlčení, jak i jeho se zmocnila ta teskná vzpomínka. Kazimír promluvil první.

„Patnáct let!“ vzdychl. „Nikdy nezapomenu. Tvoje sestra - to byla jediná láska mého života. Nikdy jsem nepotkal už takovou. Nikdy. Já vím, co se o mně říká, a co vlastně je docela pravda. Ale přísahám, jí bych zůstal věrný. Tím jsem si jist. Proč jen ji tvůj otec neprovdal dřív za mne než za toho Jindřicha! Ona byla žena jediného muže. Mohl jsem to být já. Pozdě. Umřela na lásku.“ Podíval se na Karla. „Ty si myslíš, že jsem balvan bez hlubšího citu,“ řekl posměšně. „Možná už jsem. Ale tenkrát jsem nebyl. Docela dobře vím, proč umřela. Byla ochotná si mě vzít jako ledová panna v cizím loži. Myslela, že tak umoří můj cit a prostým odevzdáním těla - jistě ne příliš často - vlastně ani neporuší závazek věrnosti mrtvému. Jenomže jsem ji začal přitahovat. To muž vycítí. A ona nechtěla. Nechtěla žít bez chotě a syna, sama šťastná. To jsme mohli být oba, tím jsem si jist. Živý přece nemá zůstávat s mrtvými, musí dokázat zapomenout, ale to ona prostě nechtěla. Paličatá až k smrti. Doslova. „ Vztekle praštil pěstí do stolu, vyskočil a rozčileně přešel po místnosti. „Paličatá zrovna jako ty, máte to v rodině,“ vykřikl. „Už chápeš, proč tě někdy nemám rád a někdy ano? Ji bych měl rád vždycky.“ Postavil se k oknu a zadíval se dolů na město v květech. Vypadalo docela stejně jako tenkrát, až na ty nové ulice za starou hradbou. Opřel čelo o chladný kámen, jak se ho zmocnilo pohnutí.

Karel se na něj díval s mírným údivem. Kazimíra na jemný cit nikdy necenil, a když jeho sestra Markéta zemřela těsně před zamýšlenou svatbou, pro jistotu mu obratem opatřil jinou nevěstu. Konečně chápu, v čem byla ta chyba. Otec to poznal okamžitě. Ani jeho jsem

nikdy necenil na jemnější cit. Sebe ano? Jsem mezek. Vůbec si nezasloužím něžnou Aničku. Měla docela pravdu. Její vnímavost budu potřebovat. A moc.

„Vždycky jsem si myslel, že Adleta je neplodná," řekl bez přechodu. Najednou si byl jist, že Kazimír chápe docela přesně, proč na to přivedl řeč. „A bylo mi to líto kvůli tobě. A taky kvůli tomu, že mě ten nešťastný sňatek připravil o tvou náklonnost. Musel jsi to přece zazlívat prostředníkovi, i když je nabíledni, že jsem to neudělal záměrně. Chápu víc než dobře, že král potřebuje následníka." A po malé odmlce dodal opatrně: „Ty s ní nežiješ?"

„Ne. Po svatbě jsem to zkusil, ale nekonečně mě odpuzuje. Prostě nemůžu."

„Něco ti řeknu. Mezi mnou a mou druhou chotí se kdysi stalo něco, co můj vztah k ní od základu změnilo. Hnusilo se mi vstupovat do jejího lože. Přesto jsem to občas dokázal s ohledem na dědice. Po tom, co umřel syn, kterého jsme spolu…"

„To nesrovnávej. Tvá první Anna byla kráska a jsem si jist, že velmi vášnivá. Tvůj odpor nevznikl při prvním doteku. Nebo snad chceš říct, že jsi hned napoprvé zplodil syna a pak už nikdy nic?"

„Ne, to netvrdím. Jenomže léta nám utíkají. Není to tak dlouho, co jsem se přesvědčil na vlastní kůži, že smrt může přijít nenadále. I ke králům. Vyvázl jsem taktak. A jak jsi viděl, nijak slavně. Stačí se na mě podívat. Ani nevím, jestli si zasloužím to štěstí, že Anička mě už znala dřív a srdcem okamžitě pochopila, že vnější podoba člověka nezmění. Má tehdejší choť nepochopila nic. Vážím si Aničky nade všechno. Jediná láska života? To je pro mne ona. Vím to bezpečně." Vzhlédl ke Kazimírovi. „Ale o mne tu nejde," řekl otevřeně. „Jak chceš svůj problém řešit ty? Syna nemáš a patnáct let jsi zmařil. Čas nečeká."

Kazimír se konečně obrátil. „Ty jsi se snažil a výsledek je stejný," ušklíbl se. „Ani ty nemáš syna. To by mi věru nestálo za to přemáhání. Ne. Syna jsem chtěl mít jen s Markétou. Příštího polského krále. S Adletou? Nikdy. Takového zmetka posadit na polský trůn! Ne, dcery z prvního manželství mi musí stačit. Ženy jsem měl stejně vždycky raději. Kdyby mezi mnou a chotí, kterou jsi mi pověsil na krk, nestálo nic jiného, byl bych šťastný. Ani ty přece nemáš dědice po třech letech s Annou. A nezdá se, že jí to zazlíváš."

„Mohu mít ještě syna. Mám mladou choť. Bylo jí třináct, když

jsme se brali. Nejsem tak bezohledný. Pevně věřím, že dá mé zemi dědice. A kdyby mi ho nebesa odepřela, můj bratr už syna má. A ne jednoho.“

„Jak to dělá? Už má tři syny! A čtyři, připočtu-li toho mladíka, který navštěvuje kapitulní školu při pražském kostele.“

„Bereš-li to takhle, má jich pět. Jeník má ještě bratra.“

Kazimír se zachmuřil a vydal se znovu na pochod po místnosti. „Já mám z levého boku několik dětí,“ řekl. „Dcery a dcery a dcery. Kdybych měl nelegitimního syna, tak bych ho mohl uznat veřejně. Jak to máš ty s dětmi mimo manželství?“

Karel se zamyslel. „Vlastně o žádných nevím,“ řekl pomalu.

„Nepřetvařuj se.“

„Nepřetvařuju se, opravdu to nevím.“

„Tak zpytuj svědomí.“

„V tom mi svědomí zrovna nepomůže. Vážně nevím. Abych byl docela upřímný, většinou mě to ani nezajímalo. A pokud ano, tak jsem z ohledu na domácí klid matky pátrat nemohl.“

„Ano, ty všechno potají, já vím. Však mi tě nejednou dávali za příklad. Nepohoršovat. Neurážet svou choť. Poslouchej, jsi věrný Anně?“

„Aničce? Vždycky.“

Kazimír si ho kriticky změřil. Ani dnes nevypadá nejhůř a jizvy jsou konečně ozdobou bojovníka. Navíc - je to císař. To platí jiná měřítka i pro ženy. „Dejme tomu. Ty ses navenek vždycky honosil mravností zrovna jako Ludvík,“ ušklíbl se. „Jenže ten se honosí z donucení, a protože mu - mezi námi - nejspíš nic jinak nezbývá. To ty jsi měl i přes to skrývání vždycky pověst velkého svůdce. Já docela veřejně taky. Že nikde nic nezplodil synovec Ludvíček, tomu se ani nelze divit. Ale ty anebo já? Jen se podívej na bratra. Ta Markéta Korutanská byla blázen. Cením ho na víc než toho jejího studeného Wittelsbacha.“

„Nediv se jí,“ řekl Karel smířlivě. „Byl mladší než ona, a když dospěl, odpuzovala ho. Donesli mi, že se před ní v noci zamykal. A ona chtěla mít milence a taky děti.“

„No, má je. Dokonce syna.“ Kazimír se zastavil nad Karlem a naklonil se k němu. „Víš o tom něco? Slyšel jsem, že je slabomyslný.“

„Markéta to měla v rodině,“ řekl Karel. „Její sestra taková byla taky. Vlastně měl Jan z pekla štěstí. Syn? Radši snad žádný než slabomyslný. Je to dědic země. Vždycky musí mít poručníka, a když ro-

diče zemřou, rozeberou si jeho páni zem po kouskách. Zvlášť v Tyrolech, tam je moc dobře znám. A co dál? Oženit ho? S kým? Aby zas plodil děti, stejné jako je sám?“

„No vidíš, chromému Albrechtovi taková vyhlídka nevadila. Klidně mu zasnoubil svou dceru.“

„To už je dávno. Na úplně maličkých dětech to přece nepoznáš. A krom toho ho neviděl. Schovávali ho dobře i před zdravými, natož aby se k němu dostal on. Chlapci je dneska čtrnáct a Markétce Habsburské jedenáct. A neslyšel jsem, že by Albrecht na uskutečnění sňatku nějak spěchal. Taky - docela přísně vzato - ten Menhart je přece jen levoboček. Ne, od Albrechta to byl jen politický tah. Nemyslím, že mu dceru dá doopravdy. Výmluv pro oddálení naplnění sňatku se najde vždycky dost.“

„Ty věříš na lásku v otcovském srdci? U Habsburka? S Menhartem přece přijdou do rodiny Tyroly a Albrecht má synů jak naseto. Vidíš to. Mrzák! Ten si nemusí lámat hlavu s nástupnictvím jako ty a já.“

„Já dědice mám. Můj přirozený následník je můj bratr. Zatímco Ludvík Uherský...“

„Je syn mé sestry. Z hlediska krve je to totéž.“

„Ludvík je bezdětný. A stonavý.“

Kazimír se rozesmál a znovu si přisedl ke Karlovi a k číši. „Očpak ti vlastně jde, milý bratře? Já chápu, spojené království polské a uherské v sousedství tvé říše, to není zrovna milá vyhlídka. Pořád aby ses snažil udržovat dobré vztahy a Ludvík je nedůtklivý. Krom toho ho docela ovládá jeho matka, má milá sestra Alžběta. Ale neboj se, Ludvíka do hrobu nepředběhnu. Já ne, na rozdíl od něho jsem zdráv. Mým přímým dědicem pak může být jen jeho syn, a on ho nemá.“

„Má ho jeho bratr.“

„O tom v dědické úmluvě nebyla řeč. A i kdyby, dokud jsem živ, můžu úmluvy kdykoli změnit. Ale Ludvíkovi to neudělám. Potřebujeme se. Jakpak bychom jeden bez druhého obstáli? Vždyť si nijak nepřekážíme a naše spojenectví je životně důležité, a ještě spíš pro mě než pro něho. Ludvík ostatně nepřekáží ani tobě. Jeho pohled se upírá k jihu. Ne na sever nebo na západ.“

„Týká se mě, jsem římský císař. A jeho výboje komplikují můj vztah k Avignonu. Chtěl bych mít papeže v Římě. Ale dokud Ludvík hrozí Neapoli, nedostanu ho tam. Uherští nájezdníci nemají nejlepší

pověst, a abych byl docela upřímný, tak po právu. Dobře, Ludvíka jsme pochovali, i když možná trochu předčasně. V Polském království, pokud vím, nemohou na trůn zasednout ženy. A kdybys to chtěl po zákonu změnit, tvoji páni ti na to sotva přistoupí. Mně taky na podzim nepřistoupili na nový zákoník."

„Ten přece shořel," ušklíbl se Kazimír. „Nebo snad ne?"

Karel se zamračil. „Nechme můj zákoník. Nevím, proč ho sem vůbec pletu. Asi že jsem to sousto ještě nestrávil. Či ovládáš své pány líp než já?"

„Mnohem hůř. To přece víš. Jinak bys Polsku tak snadno neodloudil slezské vévody." Kazimír zhluboka vzdychl. „Taky proto potřebuju Ludvíka. Nikdy nevím, kdy je na ty ostatní spolehnutí, protože mi mezi ně pořád strká prsty ten neodbytný šťourálek český král. Chápu tě. Rád bych to zkusil mezi tvými pány, ale nějak to nejde. Naštěstí není třeba měnit nástupnický řád. Nemám sice bratra, ale zato má moje nejstarší dcera syna. Ta, která byla zasnoubená s Ludvíkem Římanem a pak s malým synkem tvé sestry Markéty. Nakonec jsem ji provdal za pomořanského Bogislava. Zdá se, že budou mít dětí celou hromadu. Alžběta si pospíšila. V patnácti syna! Udělala ze mě dědka už ve třiatřiceti. Malému Kažkovi je teď jedenáct. Znám ho dobře. Dcera s dětmi jezdívá často do Krakova. Kažko je silný, zdravý a hezký jako celý ten rod. Nazrzlý severan, ale budiž. Je to má krev. Určitě ho poznáš, až bude větší a pustíme ho do světa. Ty vnuka ještě nemáš, viď?"

„Ne. Kateřině je teprve čtrnáct. Nevím, jestli s Rudolfem už vůbec žijou jako manželé. Jana - jeho matka, manželka Albrechta Habsburka - je na to přísná. Děti se prý mají rodit až dospělým rodičům. Něco na tom je. Prvorozený je dědic trůnu."

Kateřina. Mé jediné dítě, které mi z těch tří zůstalo. Zamrazilo ho.

„A Anna je podle tebe dospělá?" zeptal se Kazimír trochu škodolibě.

„V sedmnácti? Řekl bych, že je."

„No vidíš. Já ti docela nezištně přeju následníka."

„Já tobě přece taky!"

„Když uvážím, že jsi to byl ty, kdo mi do postele strčil Adletu Hesenskou, mohl bych o tom vážně pochybovat. Teď bys měl najít nějaké řešení."

„Vím o jediném - a máš ho docela v moci ty."

„To nepřichází v úvahu. O mém jemnocitu snad svědčí to, že jsem ji ještě nezapudil. Nechci si znepřátelit jejího tatíčka. Pořád čekám, že jednou mi uteče sama. Jenomže za patnáct let ji to ještě nenapadlo. Jak to, že jí nic nechybí? Milence nemá, pokud vím.“

„A kdyby ho měla?“

„To by pak bylo jednoduché. Takovou nehoráznost by nepřehlédl ani Jindřich Hesenský. Napadlo mě to, nemysli si. Jenomže té sehnat milence je nad moje síly. Kdybych ho podplatil, ještě se někde uřekne a nevím, co bych pak o rozvodu vykládal papeži.“

„Nechtěl bys přece jen...“

„Ne.“ Kazimír se protáhl a vstal. „Praha je inspirující. Nenajdu-li tady řešení, tak aspoň lék na bolavou duši jistě. Patnáct let! To je výročí hodné vzpomenutí a Praha je plná krásných žen.“ Podíval se po očku na Karla. „Přikázal jsem, aby mě ubytovali ve městě. Tvůj palác je krásný, ale nechci být na obtíž.“

„Už jsem dal příkazy,“ zakoktal Karel zaskočeně. „Mně vůbec nejsi na obtíž.“

„Nepovídej. K vrkání hrdliček se havran jako já moc nehodí. Ale nechci ti předstírat ušlechtilost, k té mám jako obvykle daleko. Mám rád svou svobodu a nám oběma to bude ku prospěchu. Nebydlím ani u Ludvíka, když jsem v Budíně. Tvým slavnostem se vyhýbat nebudu, ani státnickým rozhovorům. Ale den má čtyřiadvacet hodin a chci rozhodovat sám, jak s nimi naložím.“

„Nevydal jsem příkazy k ubytování krále! Tvůj doprovod a ty, to je přece rozdíl. Abys měl při návštěvě u mne nepohodlí...“

„Neboj se. V tom případě tě kajícně poprosím o střechu nad hlavou. Ale nic takového nehrozí, aspoň doufám. Tvůj kancléř mi přísahal, že zajistil v Praze tři nejpohodlnější domy, a můj ubytovatel si je šel prohlédnout. Dám na jeho vkus. Svůj přepych mám rád, ale při cestách tak neskromný nejsem.“

Kancléř se zakoktal, když slyšel tu novinu, a Karel jeho zděšení přičetl obavám z náročnosti královského hosta.

„Procházka Prahou neuškodí,“ řekl mu vlídně. „Podívám se sám. Ty prosím dohlédni, aby všechno proběhlo ke králově spokojenosti. My si cestou pražskými ulicemi osvěžíme staré vzpomínky.“

„Chodíš často pěšky do města?“ zeptal se Kazimír zvědavě.

„Často.“

Kazimír potřásl hlavou a nechal si svou úvahu pro sebe. Byla zby-

tečná, což pochopil okamžitě, když se k nim připojila Anna. Sám měl rád změnu, ale kdoví. Kdyby byl dostal tu jedinou... Snad ani nelhal. Ale už to bylo dávno a krom té smutné vzpomínky ho k Praze poutaly i jiné, veselejší, na utěšitelské ženské náruče. Mínil si je znovu zopakovat, a líp. Tentokrát v něm zdrcující smutek neseděl. Tehdy ještě bylo pražské město spjaté do kruhu hradeb, které se daly obejít v jednom dni před obědem. Přešli po dřevěné lávce na místě kamenného mostu, který si ještě pamatoval ze své předchozí návštěvy, a zabočili do křivolakých uliček Starého Města. Tady byly ty nejvznešenější domy. Ale nemohl se zbavit pocitu, že mezi novými osadníky za příkopem by bylo pohodlněji.

Došli na Kurný trh. Dům Mikuláše Rokycanského se tyčil za kostelem jeho patrona a hned vedle velký hostinec. Čistý a omítnutý.

„To je všechno?“ zeptal se Karel kancléře, který jim vyběhl vstříc.

„Ne, jistě ne. Průvod Jeho Veličenstva se do tří domů vešel snadno. Teď s panem Wierzynkem jednáme o změně. Ale nevím. Přece jen palác na Hradě...“

Kancléřova marná snaha vyzněla naprázdno, když se ještě před sandoměřským stolníkem objevila paní domu a poklesla v kolenou v přehluboké pokloně. Kazimír zrovna zazářil, když ji viděl. Vida, přímo v domě! Ani hrubá kytle by nezakryla vznosnou krásu té postavy. Rusé vlasy a temný sametový pohled. Můj Bože, co si přát víc?

„Jsem přesvědčen, že zde budu spokojen jako nikdy,“ prohlásil vřele.

Kristina vzhlédla a v kancléři kleslo srdce, když zachytil výraz jejích očí. Král. Krasavec. Já jsem obtloustlý úředníček, byť i mám svůj vliv. Jak se to na něj dívá?!

„Dovoluji si co nejuctivěji pozdravit Vaše Veličenstva,“ řekla skromně. „Je pro mne velká čest uvítat ve svém domě vladaře, který už před patnácti lety naše město oslnil.“

„Na to se nemůžete pamatovat,“ namítl Kazimír dvorně.

„Ale ano, pamatuju se. Bylo mi už deset, takové věci dítě nezapomíná.“

Ubrala si rok, řekl si kancléř mrzutě a zaškaredil se na ni, jak jen mohl. Ani si toho nevšimla. Zářícím pohledem odhadovala Kazimíra a výstražný zvonek v jejím nitru cinkal na poplach. Pozor! Tisíckrát pozor a zvlášť na tohohle. I po patnácti letech je to neobyčejně svůdný pán.

„Jsem ráda, že Vašemu Veličenstvu mohu nabídnout svůj dům," řekla se sklopenýma očima. „Můj hostinec je pohodlný, ale pro krále se hodí víc přepychu. Doufám, že ho u mne naleznete v dostačující míře. Osobně dohlédnu, aby Vašemu Veličenstvu nechybělo nic."

„To je docela ve vaší moci, paní," prohlásil Kazimír rozjařeně. „Obávám se, že se mi u vás tak zalíbí, že budu zanedbávat všechno ostatní."

„To je příliš lichotivé. Prosím, dům je váš. Mí lidé mají příkazy poslechnout na slovo vaše služebníky. Váš komorník už uspořádal věci docela podle vašeho vkusu. Přejete-li si odpočinout po cestě..."

„Ano, to bych rád," řekl chvatně. „Jeho císařské Veličenstvo a má líbezná neteř to jistě pochopí."

Karel to jistě chápal. „Přeju ti sladký odpočinek, bratře." Kazimír sebevědomě vešel do domu se slibem, že se dostaví včas k večerní hostině, a Karel se obrátil k Anně. „Malá ukázka strýčkovy rozvernosti," usmál se. „Nevadí. Bude se mi s ním líp jednat. Ale..."

„Podívej!" sykla Anna.

Kazimírova hostitelka vycházela z domu, provázena dvěma služkami, které nesly velký koš.

„Paní!" zavolala na ni Anna. „Mohu se zeptat, kam tak pospícháte?"

„Domů, Vaše Veličenstvo."

„To není váš dům?"

„Jistě je, a většinou tady také bydlím. Ale musím Jeho Veličenstvu zajistit všechno pohodlí. Ubytuju se na těch pár dní či týdnů u bratra."

Karel se zakuckal. Nabídl Anně rámě a vydali se zvolna zpět. Anna se smála docela otevřeně. „Myslíš, že si chudák strýček zaslouží takové zklamání?"

„Bude se mi s ním jednat o něco hůř, ale určitě večer přijde včas. Ostatně, lásko, dneska není zítra ani za týden. Kazimír si snadno sežene náhradu anebo zvolí zajímavější dobrodružství. Nechme to na něm."

„Co bys zvolil ty?"

„Vždycky jen tebe. Pojď, pospěš si, tady tě nemůžu líbat. A my se před večeří nepostíme jako Kazimír."

Den odjezdu se nebezpečně blížil. Kazimír sice po svém zvyku

vymetal pražské hampejzy, ale jeho rozdychtění se trvale upínalo k jediné hvězdě, jak už se v tomto městě pomalu stávalo zvykem. Ne, už do Prahy nepřijedu. Čeká mě tu jen rozjitření a jinak nic. Panečnice jsou v každém městě. Snad ne tak pěkné jako tady, ale jsou.

Šustící sukně paní Kristiny, která vždycky stačila zmizet včas, než stočil dvorný rozhovor k tomu, oč usiloval, ho pomalu uváděla v šílenství. Městka! Vážil si patricijů svých měst, ale vévodkyně to nebyla. Jistě patřila k nejbohatším, bylo to vidět na jejím příbytku, kde se mu z jantarových mis podávaly ty nejvybranější krmě. Přesto - byl král. A mohl poručit. Jenže se to příčilo jeho hrdosti muže a pak kdoví. Nebyl v Polsku, ale v Čechách, v sídelním městě římského císaře.

S tím se setkával jen při slavnostech. Důvěrné jednání odbyli v jednom dnu bez obvyklého kličkování, jak oba dobře věděli, co je ve vzájemných vztazích v jejich nejvlastnějším zájmu, fiada hostin a turnajů na počest královského hosta už byla vlastně zbytečná. Ale předem určený pořad Kazimírových pražských dní v tiché dohodě oba dodrželi. Kazimírovi se nechtělo ukončit pobyt v pohostinném městě dřív, než se mu podaří dostat vyhlédnutý vzácný úlovek, a Karel byl vcelku rád. Mohl z času vyměřeného v jeho povinnostech polskému hostu věnovat větší část Aničce. Nejen ukradené chvilky a krátké noci po dlouhých únavných dnech. V líbezném jaru byl čas i na projížďky a něžné klábosení, které je sbližovalo, a co víc, pomalu zbavovalo Annu ostychu a pocitu, že pro svého chotě neznamená víc než hračku pro chvilkové rozptýlení.

„Takhle se strýček jezdí vyřádit do ciziny?“ zeptala se Anna, když se jim doneslo, jak jejich host tráví své volné dny a noci. „V Budíně se o tom při jeho návštěvách vyprávělo dost a dost. Babička se vždycky velice zlobila, když o tom někdo přede mnou mluvil.“

„Já se taky velice zlobím, když o tom někdo mluví před tebou,“ usmál se Karel. „Ostatně se o tom určitě vypráví i v Krakově. Možná se to jen nedoneslo až do Svídnice. Nebo to Bolek zakázal. Bývali s Kazimírem velcí přátelé, než jsi ho přetáhla na mou stranu. Za to ti vždycky bude patřit můj dík.“

„Neodváděj řeč jinam. Myslíš, že Kazimír tohle provádí i v Krakově, kde má svou choť?“

„Nemá ji tam. Ubytoval ji v Žarnovci. To je do Krakova dvakrát tak daleko jako z Karlštejna do Prahy. Nikdy s ní doopravdy nežil. Tušil jsem to, ale teď mi to řekl sám. Patnáct let! Asi mu není tak do-

cela jedno, jakou ženu má v posteli. Adleta se mi nezdála ošklivá, ale nejspíš se moc nepovedla. Neměl jsem příležitost to vyzkoušet.“

„A chtěl jsi?“

„Ani tenkrát a teď už vůbec ne.“ Povzdechl si. „A vlastně mi může být jedno, když odkáže královskou korunu Ludvíkovi Uherskému. S věncem slezských knížectví trvale spojených s Českou korunou nás Polsko tolik neohrožuje. Kdyby splynulo s Braniborskem, bylo by to horší.“

„Hrozí to?“

„Ne. A nechme už Kazimíra. On se o nás taky nestará.“

Kazimír měl skutečně jiné starosti. Jejich tichým důvěrníkem byl pan Wierzynek. Ten s Kristinou pobýval častěji než jeho roztoužený král. Dařilo se mu ji občas vyčíhat. Všiml si, že chodí do svého domu téměř výhradně až po Kazimírově odchodu a několikrát se prostě zdržel. Kristina ho vídala ráda. Těm setkáním nepřičítala z jeho strany žádný osobní zájem a skoro měla pravdu. Pan stolník dbal o blaho svého vladaře a chránil se ho popudit.

„Vaše pohostinství bylo skvělé, ale mám dojem, že Jeho Veličenstvo bylo zklamáno,“ řekl jí jednou nedlouho před odjezdem.

„Ó, Bože, to mě mrzí!“ vykřikla. „Ale víte, že jsem všechno sháněla velmi nakvap. Nikdo mě neupozornil, že budu hostit i krále...“

„Já ano,“ řekl šelmovsky. „Nevzpomínáte si na náš první rozhovor?“

„To bylo upozornění? Krom toho přišlo pozdě. Jeho Veličenstvo se dostavilo ještě týž den.“ Zatvářila se starostlivě. „Co mu u mě chybělo?“

„Vy,“ řekl prostě.

„Já?“

„Ano, vy. A neříkejte, že jste to nevěděla. Tak krásná žena dobře ví, že může být předmětem obdivu i korunovaných hlav. A náš král...“

„Já vím. Pamatuju si ho před patnácti lety. Ostatně je mi známo, že i teď byl několikrát v Benátkách i ve starém hampejzu u řeky a také navštěvoval pražské lázně, nejen ty královské.“

„Jste dobře zpravena.“

„To musím být, pokud si chci udržet svoje hosty.“

„My ale vašimi hosty nezůstaneme. A těžko se do Prahy v dohledné době vrátíme.“

„To vím. Ale mám už takový zvyk. Snažím se vždycky vyhovět. Nebýt toho, možná bych přišla o stálé zákazníky, které jsem kvůli vám vystrnadila.“

„Bylo tu obsazeno?“

„Ještě ne. Ale čekala jsem kupce z Flander. Ubytovala jsem je pak na Novém Městě. Mám tam taky hostinec. Možná to tam měli i pohodlnější, je prostranný. Ale nevím. Nikdo si nestěžoval.“

„Flanderské kupce?“ zeptal se se zájmem. „Jezdí k vám často?“

„Kdykoli přijedou do Prahy. Zajímají vás?“

„Jistě. Já jsem totiž taky flanderský kupec. Do Polska jsem se přistěhoval až jako dospělý. Mikuláš Verzaen jsem se jmenoval dřív, ale jméno mi popolštili. Naštěstí. Už je to třicet let a Poláci mě chápou jako svého. Ale mám v Antverpách své známosti. Kdo k vám jezdívá?“

Probrali několik jmen, ale vrtěl hlavou. „Ano, už velmi dávno jsem tam nebyl. Asi se všechno změnilo. Anebo moji staří přátelé do Čech nejezdí.“

„A chtěl byste se vrátit?“ zeptala se ho s mírnou zvědavostí.

„Já? Nikdy. Země na východ od Odry, to je zlatý důl pro každého kupce. Lidi tam neumějí obchodovat.“

„Myslíte, že ani já to neumím?“

„Hostinství není obchod, milá paní,“ řekl. „Ale vážím si vašich úspěchů. Deset let vdova a manžel vám zanechal jen málo, všechno dostal jeho syn. A poradila jste si skvěle.“

„Děkuju.“ Podívala se na něj a řekla s odstupem: „Vypadáte, jako byste se mi mínil dvořit.“

„To bych mínil moc rád,“ povzďechl si. „Jenomže nesmím.“

„Kdo vám to zakázal?“

„Můj cit dvořana. Taky se hledím udržet, kde jsem, a k tomu je třeba vědět všechno. Hodnost sandoměřského stolníka není v Polsku málo. Nevím, jestli český podkomoří znamená víc. Ale tady u vás jsem spokojen - pokud je spokojen i král.“

„Právě jste říkal, že není.“

„To si tak neberte. *Zatím* není, řekl bych.“

To *zatím* Kristinu znepokojovalo. Do svého domu nechodila často a výhradně, když byl Kazimír pryč. Možná by jí ani nevadilo ho potkat, kdyby se to dalo zařídit čirou náhodou. Ale vyhledávat ho?

Vyřešil to za ni. Po marném čekání a dlouhém okolkování se ko-

nečně rozhodl přikročit k útoku a navštívil Kristinu v domě Šimona Olbramovice v rohu Rybného trhu na Velkém rynku. Stejný přepych jako u Kristiny. Jen nedoléhajícími okny se po celém domě šířil nepříjemný zápach ze stánků rybářů.

„Stalo se něco, Vaše Veličenstvo?“ vykřikla ulekaně. „Dala jsem přísné rozkazy...“

„Ne, nic takového, co by vyžadovalo královskou návštěvu. Krom vlastního chtění.“ Pokročil k ní blíž. „Vy přece dobře víte, co k vám cítím,“ řekl vřele. „A neříkejte, že jste lhostejná. I ve vašich očích čtu stejnou touhu. Tak proč? Až odjedu, na všechno bude pozdě.“

„Ano. Pozdě by bylo litovat.“ Přistoupila k oknu. Uprostřed rybího trhu stál pranýř a katovi pacholci právě k němu přivazovali jakousi ženu v potrhané košili. „Myslíte, že bych chtěla skončit takhle?“ zeptala se tiše.

„Co to říkáte! Vy? Tuhle holku by nepřijali ani v nevěstinci. Máte k ní stejně daleko jako královna.“

Otočila se. „Jako královna! Jenže to já nejsem. A tím mezi námi všechno končí dřív, než to začalo. Neprodám svou ctnost za šperky a prsteny, které jste mi posílal, leda by jeden z nich byl prsten svatební. A to, jak sám dobře víte, možné není. Ne mezi námi. Já se živím poctivě a jsem urozeného rodu, jeden z mých bratrů je rytířem. Ale vy jste král. A ženatý.“

„Ženatý nejsem.“ Dlouze se na ni zadíval. Nikdy se mu nezdála krásnější. „Žena, kterou za mne provdali, nikdy mou chotí nebyla. Takové manželství je neplatné i před tváří Boží. Patnáct let jsem se jí nedotkl. Přísahám.“ Od svatební noci, měl správně dodat, ale ušetřil si to. Jeho prohlášení by tak ztratilo svou váhu.

„Chcete říct, že nikdy...“

„Celých patnáct let,“ potvrdil obojace.

Vzchopila se. „To mnoho nemění na tom, že jste král. A já...“

„Vy budete má královna,“ zašeptal horce. „Teď hned, okamžitě. Vraťte se se mnou do svého domu. Prosím. Snesu vám všechny poklady světa. Přísahám.“

„I královskou korunu?“ zeptala se nevěřícně.

Zarazil se. Zašel jsem příliš daleko. To nemohu.

A proč vlastně ne?!

„I tu,“ prohlásil odhodlaně. „Učiním vás polskou královnou. Pojďte. Vezmeme se vedle u minoritů. Hned.“

V Kristině na chvíli zvítězil zdravý rozum. „Ne," řekla odmítavě. „Chci královskou svatbu. A oddávat nás musí biskup ve vašem chrámě, ne potají špinavý mnich. Ale k tomu se neodhodláte."

„Že ne?" Kazimír byl odjakživa hazardní hráč. A teď se rozhodl, že všechno skončí podle svého chtění. A hned. „Všechno bude tak, jak si přejete. Vy jste královna." Žádný neplatný sňatek, kočičko? A stejně bude neplatný, i kdyby nás oddával sám papež. Jenomže krakovského biskupa k tomu nepřemluvím. Ale jak by ona poznala biskupa? Tyniecký opat je samý dluh a je to dobrý kumpán. Málokdy bývá střízlivý a mně je oddán nade všechno. Ostatně sám je ženatý. S tím nesnáz nebude a v ornátu se vyjímá velebně, i když je namol. „Biskupa mám ve svém průvodu," řekl důstojně. „A svatby se odjakživa konají v domě nevěsty."

Zrůžověla. „Tady nemohu," špitla.

A vlastně jsem si to ještě nerozmyslela. Panebože, co udělám? Královna! To by mi císař nikdy neprominul. A arcibiskup tím míň. Dispens? Z čeho, jsem vdova. A ostatně, ta je jenom pro vznešené. Nikdy bych už nemohla vkročit do Prahy. A tady jsem doma. Tady mám všechen svůj majetek. Přátele, rodinu. I nevlastního syna budu postrádat, snášeli jsme se vždycky skvěle. A když se král rozvedl i s kněžnou, se mnou jednou ještě spíš. Nebo ho dokážu upoutat natrvalo? Královna! O tom se mi nikdy nesnilo.

„Smím se rozmyslet?" zeptala se tiše.

„Ne." Vzal ji do náruče. „Ne teď. Ne dřív, než se políbíme."

Ten polibek byl dlouhý jako věčnost. Ale v domě Šimonově nemohl nic víc. Škoda, že nejsme u ní. Je to pár kroků. Mohli bychom...

Ale vymkla se mu včas. Nerada, ale rozhodně.

Oči jí zářily. „Až po svatbě. Ale nezastírám, že i mně čekání bude dlouhé."

Kazimír odjížděl z Prahy s nevídaným spěchem. Ve skvostném průvodu přibyla řádka naložených vozů. Kristina se zajistila, jak jen dokázala. Několik výstavných budov s rozlehlým palácem na mázhauze Na Veselí za frontou domů k rynku změnilo majitele za úpis splatný v Krakově. Věno královny.

Nebyla to sice řádka měst či kus bohatého území, ale doplňovala je její nevídaná krása. Kazimírovi průvodci měli přísné rozkazy. Chovali se ke Kristině s uctivostí hodnou skutečné královny. A tyniecký

opat se několik následujících dnů opíjel jen v ústraní a dal si říkat Excelence namísto Milosti.

Kazimír jen zářil, když přemohl první pochybnosti po neuváženém rozhodnutí. Byl zvyklý neodpírat si nic a konečně, mohl se docela dobře pokládat za svobodného. Dávno tak žil. Že Kristina Rokycanská nemůže dát Polsku dědice trůnu, bylo dost jasné. Případného syna ale může čekat slavná církevní budoucnost. S tím by každá matka byla spokojená. Ale nechci ji přece kvůli dětem. Když nepřijdou, tím líp.

„Nebudeme čekat až do Krakova," řekl Kristině, když překročili hranice Českého království. „Většinu cesty máme sice za sebou, ale chci, abys tam vjela už slavně jako královna."

„A koruna?" zeptala se nesmlouvavě.

„Poslal jsem pro ni. Bude na svatbě."

„A korunovace?"

„V Polsku je korunován jenom král. Korunovace královny není u nás zvykem," zalhal si.

„V Praze jsem viděla korunovat čtyři královny," nedala se.

„Královnou budeš v Krakově, ne v Praze."

Podíval se na ni se zalíbením. Pýcha jí slušela, byla to pýcha královny. Pro první čas neměl obavu z prozrazení. A představím-li ji jako královnu, všichni se k ní jako ke královně budou chovat. Zdát se něčím a být to skutečně, to vlastně není žádný rozdíl, pokud to přijímá i naše okolí.

A co se mi na ní líbí nejvíc, je to, že je docela v mé moci a dobře to ví. A přesto se tváří, jako bych se jí teprve začal dvořit a ona měla v rukou celou milostnou hru. Mohl bych sebrat její vozy a vysadit ji u cesty, nikde by se pomoci nedovolala. Už není nic, ani Kristina Rokycanská, významná pražská patricijka, její rodina ji zavrhla a kdoví jestli císař ze své moci nepozastavil prodej těch domů. Proti mně by sice nezakročil, ale proti ní, kdoví. A i kdyby ne, ten Wierzynkův úpis pozastavit mohu já a do Krakova, pokud vůbec, přijede nahá a bez peněz. Ona to dobře ví, a přesto se pořád tváří jako paní. Ví totiž předobře, že nejsem násilník, který by chtěl mocí utrhnout, co si žádá, a nízce se mstí, když nedosáhne svého. Ne, to není můj způsob a ona to ví. Proto ji miluju. A i když z ní nemůže být skutečná polská královna, vynasnažím se, aby to nepocítila. A krakovským slavnostem přítomnost krásné královny jen prospěje.

Hnězdenský arcibiskup bude možná protestovat, ale papež bude mlčet. Mé země mu řádně odvádějí petrský halíř, to je to, na čem mu *záleží*. Ještě mě nikdy neobvinil z nemravného života, ačkoli přisámbůh měl k tomu tisíc důvodů. Nikdy jsem ovšem své milenky ještě neposadil na královský stolec v Krakově. Jenže z Avignonu je do Krakova daleko.

Tyniecký opat se zhostil svého úkolu s náležitou velebností. Jen jednou málem upadl, když zakopl o stupeň oltáře, ale dva mniši z jeho kláštera bděli nad jeho bezpečností a zachytili ho včas. Vanula z něj sice vůně pálenky, ale Kristina měla sklopenou hlavu a stěží potlačovala slzy štěstí. Necítila nic.

Kazimír se na ni díval s výrazem hladového psa, kterému konečně před čenichem zavoněl dlouho odpíraný kus masa. Hostinu v refektáři s Kristinou opustili mezi prvními. Svatební noc strávili v tynieckém domě, který patřil panu Wierzynkovi. Noc splnila očekávání jak Kazimírovo, tak Kristinino. Do Krakova vjížděli jako velmi spokojení a velmi vznešení královští manželé.

Hold města Kristina přijala vpravdě s královskou vznešeností. Po patnácti letech si tedy král Kazimír konečně přivezl z Prahy vytouženou choť. Jen potají a v koutě se šuškalo, že to vlastně žádná choť není. Ba ani královská princezna. Ale její krása ohromovala. Se zářícím králem byli nádherný pár.

Kazimírův náhlý odjezd přišel Karlovi vhod. Znamenal sice ztrátu lenivého času manželské pohody, ale v zemi narůstaly zmatky, jaké nečekal. Jeho věrný přítel, starý pražský purkrabí Vilém z Landštejna, zemřel a jeho mladí příbuzní začali zlobit jako na povel.

Kolem každého dědictví vždycky nastaly nejasnosti. Možná i očekávaná smrt starého strýce zavinila ten odpor proti přijetí mých dědických zákonů. Ano, Vilém mi povolil na svém území stavbu královských hradů. Ano, Vilém mi vrátil Hlubokou. A já, milí páni Rožmberkové a pane Jindřichu z Hradce, potřebuju mít pevné hrady, aby mi vás z nich moji purkrabí hlídali. Dobře jsem věděl, proč jsem se za vás nezaručil Albrechtovi, a Albrecht dobře věděl, proč se on za vás nezaručil mně. I když jsme mluvili každý o *svých* pánech. Jenomže vy jste také jeho páni. Máte značnou část svých statků v Rakousku a váš vladař je vždycky ten, kdo se právě hodí. Ne ne, takhle to nepůjde.

Přešel velkým mlčením pohoršení, které Kazimírův odjezd s Kris-

tinou vzbudil u dvora i v městě, a chystal se vyrazit v čele malého vojska, které jeho maršálek stihl shromáždit. Zároveň letěl vzkaz bratrovi na Moravu. Zbytečně. Jan Jindřich byl vždycky prvním terčem útoků, a než jeho císařský bratr dorazil, byl v plném boji. Anna, ač nerada, Karla tentokrát nedoprovázela.

„Nechci tě mít kolem sebe při potyčkách s ozbrojenci," řekl jí, když se loučili. „A když už jsem musel sebrat hotovost, nevyplýtvám všechny síly jenom na pány Rožmberky. Aspoň něco mi schválili z mého zákoníku a je třeba to podepřít. Žádní loupeživí rytíři a žádné přepadání. S tím uděláme rázný konec. Nebyl jsem dlouho v Čechách a zase odjedu. Chci nechat hejtmanům zemi v míru. Jošta z Rožmberka smetu hravě. A zatímco se bude chystat mírová dohoda, můžu zbývající čas strávit užitečněji."

„Jak užitečněji?"

„Na koni v plné zbroji. Jako v Itálii. Ale ani tam jsem nechtěl, abys mě při tom viděla."

„Vždycky jsi válčil rád," řekla tiše.

„Nikdy. Ale bývá to třeba, bohužel."

„A já?"

„Ty počkáš v Praze a budeš hrát slavnou císařovnu. Nikdy nemohu vědět, kdo přijede. A zmazaný válečník není to pravé k přijetí vzácných hostů."

Jak vzácní mu budou doopravdy, to netušil ani při střetnutí s družinou Rožmberků, ani při dobývám Žampachu, kde vykonal rychlý a přísný soud nad urozeným násilníkem, ba ani ve Vídni, kam se ve spěchu nakonec odebral bez Aničky, jak potřeboval stihnout schůzku, kterou plánoval už na květen. Ostatně na květen plánoval i velký říšský sněm v Metách. Ale nejdřív potřeboval dát do pořádku věci v Českém království.

Jeho zahraniční vztahy byly teď víc než dobré díky obnovenému Kazimírovu přátelství. S Ludvíkem Uherským táhl Kazimír vždycky za jeden provaz a proti Wittelsbachům ze západu oba jistila dohoda o vzájemné vojenské pomoci. A ačkoli otázka Kazimírova manželství byla ožehavější než kdy jindy, Karel se rozhodl zavřít oči a o další osudy pražské patricijky paní Kristiny Rokycanské se nestarat.

V Praze se dohromady nevědělo nic. Jenom Karlův kancléř, litomyšlský biskup Jan ze Středy, Kristinino zmizení nesl těžce.

BÁSNÍK A TI DRUZÍ

Francesco Petrarca se v Basileji nudil už druhý týden. Poslali mě moc brzy. Asi schválně, Bernabó Visconti nechtěl riskovat, že císaře zmeškám. Zmeškat ho nesmím. Mé poselství je delikátní a nemohu ho vyřizovat v Metách při sněmu. Potřebuju mít císaře docela pro sebe. Nejen potřebuju, taky chci. Nemyslím, že dokážu pochopit, proč před rokem tak narychlo opustil Itálii, ale poslal jsem mu v prvním rozrušení příliš rozhněvaný dopis. Chci, aby věděl, že se s ním setkám s potěšením, ne s odporem. A co víc, Bernabó i Galeazzo, moji příznivci, jsou dost rádi, že z Itálie vytáhl paty. A velice nejistí ohledně jeho dalších záměrů. Já bych je uvítal, kdyby to znamenalo pro Řím císařskou přítomnost navěky. Jenže to nesmím. Naštěstí nezáleží na mně, co císař udělá.

Bylo krásné jaro a už vlastně přecházelo do léta. Petrarkova mrzutost vzrůstala, jak trávil osamělé dny v najatém pokoji v hostinci, z něhož nevycházel ze samého strachu, aby nezmeškal některého z poslů, kteří vytrvale projížděli cestu mezi Staufen a Basilejí, protože tam někde podle zpráv, které měl Galeazzo Visconti, měl císař cestou k sněmu strávit nejméně deset dní. Jednoho dokonce poslal až do Met, aby zjistil, jestli se náhodou přece jen sněm nekoná. Cest tam vedlo mnoho a ta kolem Basileje nepatřila mezi nejkratší. Ovšem pojede-li císař z Vídně, jak se proslýchalo...

Poslové sem tam přijížděli a vždycky naprázdno. Nebylo jich mnoho. Petrarca nemiloval hlučný doprovod. Také proto je s lehkým srdcem poslal na výzvědy. Aspoň byl sám. I když ne tak svobodný, jak by si přál. Ostatně svobodný nebyl ani na dvoře Viscontiů. V Miláně bývalo volněji i za vlády obávaného arcibiskupa Giovanniho. Aspoň pro básníky a umělce všeho druhu, protože krutovládce byl zároveň velký přítel múz. Jenomže po jeho smrti hrábl po dědictví nejstarší synovec Matteo a jeho dva mladší bratři ho obratem odpravili. Z Bernaba, nyní nejstaršího z rodu, šla hrůza a krom toho neměl smysl pro krásu.

Petrarca se raději uchýlil do Pavie k mladšímu Galeazzovi, který opustil Milán nejspíš ze stejných důvodů jako on. Navenek ovšem bratři vystupovali v dokonalé shodě, zejména vůči těm nejmocnějším -

papeži, který by v Itálii rád rozšířil své přímé panství, tolik okleštěné výboji signorů, a císaři, o kterém nebylo jasné, na čí straně ve skutečnosti stojí, i když se veřejně jistě nemínil znesvářit s kurií. Ale do hry se chystal vstoupit uherský král, příbuzný a teď nově i přítel Karla Čtvrtého, dříve přítele Benátčanů. Vždycky nepřátel Milána.

Jde Ludvíkovi Uherskému skutečně jenom o Dalmácii? Z Akvileje, kam směřoval, se může obrátit stejně tak k východu jako k západu.

Byl to Galeazzův nápad za tímto delikátním posláním vyslat Petrarku. Jediného, o kom věděli, že si ho císař váží a nebude ho podezírat ze lstivých záměrů. Básník tím nebyl zrovna nadšen, ale odmítnout nemohl. Už proto, že se docela těšil na nové setkání s císařem, i když se na něj velmi, velmi hněval. Pro opuštěnou Itálii i pro ten vavřínový věnec básníka, který loni zavěsil na šíji jinému.

Tentokrát se posel vrátil mimořádně brzy. Petrarca na zaklepání bezmyšlenkovitě vstal a otevřel dveře. Ale za nimi nestál žádný z jeho lidí.

„Máte se zeptat, kdo to je, dřív než odemknete," řekla nespokojeně žena, která stála za dveřmi, a prošla dovnitř kolem překvapeného Petrarky. „Jste stejně neopatrný jako vždycky, básníku. A zavřete," dodala s malým úsměvem, když na ni pořád nechápavě civěl. „Pořádně, na závoru. Tak. A teď mě smíte obejmout, jestli ovšem chcete."

Jistěže chtěl. I když to nebyla jeho milenka ani doopravdy, ani v marném toužení. „Ve snu bych se nenadal, že vás tu najdu, Kateřino. Přísahám, že bych se poohlédl dřív. Dva týdny jsem tu zmařil bez jediné přátelské duše."

„Ale to je vaše chyba," zasmála se. „A taky jste nenašel vy mě, ale já vás. Nikdy by mě nenapadlo, že o mně nevíte. To já o vás dobře vím celých těch třináct dní. Jste ovšem slavnější než já."

„A neskrývám se."

„Já se teď taky neskrývám. Ale už se snad blíží doba, kdy zase začnu. A vy jste zapomněl na dobré způsoby," pokárala ho a posadila se bez vyzvání.

„To ne. Jen jsem se pořád ještě nevzpamatoval ze štěstí, že vás vidím."

„Je to štěstí?"

„Je. Ve vzpomínkách je štěstí, i když jsou trpké. A ty s vámi patří k nejveselejším."

Rozesmála se. „To jste řekl moc hezky. Ano, když se tak dívám zpátky, naše cesta do Neapole byla vlastně veselá. A ještě veselejší ta moje druhá. Svým způsobem i ta poslední, i když okolnosti po Ondřejově smrti už byly tragické. Já jsem vlastně docela proti své vůli a smyslu svého poslání udělala neapolským králem Ludvíka Tarantského. A to je směšné. Velice."

„Nevěděl jsem, že jste tam byla znovu," řekl překvapeně.

„Ano, už mě tak zneužívali. Teď nikam nejezdím."

„Papež se na vás rozhněval?"

„Ani nevím. Nemluvila jsem s ním, všude byl zmatek po bitvě u Crécy." Vzdychla a její oči posmutněly. „Jela jsem rovnou domů."

Pozorně se na ni podíval. „A kde jste doma? Nikdy jste mi to neřekla. Myslel jsem, že patříte k papežskému dvoru v Avignonu."

„To bývalo. Ale teď jsem doma v Basileji v domě Burkharta Möncha."

„Jako co?"

„Jako sladká, draze vydržovaná milenka snad nevypadám. Jsem jeho žena. Zíráte? Asi jste nečekal, že se vdám. Já vlastně taky ne."

Vzpamatoval se. „Proč ne? Jste mnohem krásnější, než vás pamatuju. Asi jsem se dobře nedíval."

„Díval jste se docela dobře," řekla vyrovnaně. „Krásnější? Sotva. Možná vypadám trochu jinak. Mateřství ženu promění."

„Ovšem, vypadáte mnohem jemněji. Tehdy jste byla tvrdá jako žula. Vy máte děti?"

„Dítě," opravila ho. „Synáčka. V zimě mu bylo devět. Ale už jsme o mně mluvili až dost. Nechcete mi povědět, proč sedíte dva týdny zavřený v Basileji? A proč vaši lidé jezdí sem tam do Staufen a zpět?"

„Přece je něco, co nevíte," řekl spokojeně.

„Představte si, že ne. Myslela jsem, že vás poslali za císařem."

Až se zakuckal leknutím. „Kdo vám co říkal?"

„Vidím, že i moje zprávy jsou někdy falešné."

„Vůbec ne. Čekám tu na něho."

„Tady?"

„Ano. Z Vídně tudy pojede na sněm v Metách."

„To pojede. Jenže ne z Vídně. Bude se vracet do Prahy. Čekají ho tam. Moc bych se divila, kdyby marně. A ostatně ještě není ani ve Vídni."

„Vy víte vždycky všechno," řekl kysele.

„Vadí vám to?“

„Tohle ne. Vadí mi, že mě poslali tak brzy. To přece nemohlo být schválně.“

„Asi nebylo. V Metách se mělo sněmovat už koncem května. Jestli jste Karla chtěl stihnout cestou, tak to jste tu byl právě včas.“

Petrarku trochu zmátlo to důvěrné označení, ale koneckonců se tak císař jmenoval a Kateřina, nyní Mönchová, si nepotrpěla na obřadnost. Aspoň ne tehdy, když ji znával.

„Císař sněm odvolal?“ zeptal se.

„Ne, jen ho odložili.“

„Na kdy?“

„Na Vánoce.“

„Panebože!“ vykřikl zoufale. „Nemůžu tady přece strávit půl roku!“

„Já už tu trávím deset let,“ řekla nevzrušeně. „Dá se to vydržet. Ale když je vám to dlouho, budete muset za ním do Prahy.“

„To nemůžu. To už bych ho rovnou mohl vyhledat při sněmu v Metách.“

„Proč nemůžete?“

„Galeazzo a Bernabó...“ Zarazil se, jak z něj bezděky vyjela jména těch, kdo ho posílali.

„Ano?“

„Totiž, o ně vlastně vůbec nejde, ale...“

Zmlkl. Kateřina se na něj chvíli dívala jako na nějaké zvláštní zvíře. „Copak je?“ zeptala se jemně. „To jako nemám vědět, že jste tady z jejich pověření?“

Zahanbeně se na ni podíval. Samozřejmě to věděla, jako už dávno věděla všechno. „Promiňte. Nějak jsem si už zvykl dělat tajnosti. Já vím, že s vámi nemusím. Ale oni nechtěli, aby císař věděl, že mě za ním posílají. Setkal bych se s ním jako náhodou, víte?“

Kateřina se rozesmála. „A to si myslíte, že je padlý na hlavu? Přece jste se s ním už setkal, ne? Když to vím já - a ujišťuju vás, že přes svou zvláštní vlohu mám jen zlomek těch možností, co on - tak si to dávno štěbetají vrabci na pražských střechách. Náhodou! Ti milánští bratři mě překvapují. Jejich strýc, arcibiskup Giovanni, nebyl tak bláhový. Žil ovšem jak se sluší mravně a měl jasnou hlavu. Přece se nechcete zesměšnit. Seberte se a jeďte do Prahy. Nic jiného vám nezbývá. Radím vám sama proti sobě, protože namouduši ráda bych si tu s

vámi ještě popovídala. Do Vánoc! Skvělá doba na prohloubení přátelství.“

„Nechci do Prahy.“

„Proč ne?“

„Je tam zima.“

„Cože? Přece je léto!“

„Je tam zima,“ opakoval tvrdohlavě. „Mluvil jsem v Avignonu s římským tribunem. Ještě mu mrzl nos jen při vzpomínce.“

Potřásla hlavou. „V Praze není o nic hůř než v Basileji. Váš tribun tam byl přes zimu, to padá sníh. Ale to přece v Alpách taky. I tady. Někdy i v Lombardii.“

Petrarca se otřásl při vzpomínce. „Ano, tam přitáhl sníh a mráz předloni s císařem.“

„Když chcete čekat až do Vánoc, možná se vám to stane zas. Básníku! Přece mějte rozum. Praha byla krásná už před deseti lety. A teď je prý ještě krásnější.“

„Barbarská země,“ vedl dále svou. „A Němci jsou těžkopádní. Špatně s nimi vycházím.“

„Tam není tak moc Němců.“

„Tak kdo tam žije?“

„Češi.“

„To nejsou Němci?“

„Ne.“

Vzdychl. „Počkám tu. Počkám tu ještě nějaký čas, přece nemůžete vědět všechno. Co když přijede?“

Usmála se. „To se mi líbí. Víte co? Pošlu Tabse - svého přítele -, aby to zjistil přesně. A do jeho návratu se budu těšit z vaší společnosti. U nás vám bude pohodlněji než v hospodě a Harti vás rád pozná. Jindřich taky.“

Zpozorněl. „Kdo je Jindřich?“

„Přece můj syn.“

Chvíli se na sebe dívali. Petrarca se dobře pamatoval na to jméno, které mezi nimi jednou padlo. „Má jméno po něm?“ zeptal se prostě.

„Nejen jméno. Je to jeho syn.“

„Váš choť to ví?“

„Jistě. Byl to jeho bratr. Nestihli jsme se vzít.“ Podívala se na něj. „Ale u nás doma stejně jako kdekoli je chlapec syn Burkharta Möncha. Nezapomeňte.“

„Takže jste našla přece jen svou lásku," řekl tiše. „Tenkrát jste tomu nevěřila."

„Byla jsem šťastná. Velice. Jako nikdo. Bohužel jenom krátce. Byli jsme spolu sotva rok. Padl u Crécy, už je to deset let."

„Má Laura ho přežila jen o tři roky. Padla za oběť moru. Tehdy řádil zle. A já byl daleko. Až v Parmě."

„Já ještě dál. Byla jsem zrovna v Neapoli."

Vzal ji za ruku. „Vždycky jsem věděl, že patříme k sobě. Docela jinak než žena a muž."

„A jak?"

„Jako dvě ztracené děti. Jsme oba sirotci."

Do Žarnovce se pobuřující zvěst donesla za pár dní po králově návratu. Adleta Hesenská, velice zanedbávaná Kazimírova choť, nebyla nijak výbojná a zprvu to brala jako jeden z manželových výstřelků, na které si už, ač nerada, zvykla. Ale ještě nikdy žádná z jeho milenek nevystupovala v Krakově jako polská královna!

Když měsíc po měsíci pověsti neustávaly, odhodlala se pohaněná Adleta k odvetě. Shromáždila svůj dvůr, na polskou královnu velmi skromný - což Kazimír zdůvodňoval tím, že její otec mu dosud dluží větší část jejího věna - a vydala se do Krakova hájit svá práva královny. A choti.

U brány ji mohli zastavit. Ale král nevydal příkaz a ti, kteří si dovolili ho pomlouvat jen potají, se tiše bavili představou, co se teď stane. Adleta, neohlášena, se objevila náhle jako zjevení uprostřed královské slavnosti. Kazimír ji neočekával. Nikdy nepřicházela. Teď šla rovnou ke Kristině a vztáhla ruku k zlatému vínku, který obepínal záplavu rusých vlasů.

Kazimír ji chytil za zápěstí a zeptal se zlověstně a tiše: „Co tu děláte?"

„Jsem polská královna," řekla třesoucím se hlasem. „A mám právo..."

„Polská královna jsem já!" vykřikla Kristina zuřivě. „Kdo je to?"

„Nikdo," řekl Kazimír a probodl nešťastnou Adletu hněvivým pohledem. „Nikdo, o koho byste se měla zajímat, má drahá." Pustil Adletu a obrátil se ke Kristině. „Moje jediná královna jste vy."

Adleta se vzchopila. „Na jak dlouho?" vykřikla. „Měla byste mít víc rozumu a studu, paní. Jsem jeho..."

„Odveďte ji," přikázal Kazimír a uklonil se před Kristinou. „Budeme tančit dál, prosím."

Poněkud otřesena s ním vkročila do kola, zatímco plačící Adletu vyváděli.

Hesenská kněžna se za dveřmi vzpamatovala a vymkla paži z rukou panoše. „Pusť mě," řekla chladně a vztyčila hlavu. Její dívky, které nevpustili dovnitř, se kolem ní zděšeně seběhly. „Ta žena nosí paruku," řekla zvučně, aby to bylo slyšet až uvnitř v sále. „Ty vlasy nemůžou být její. Nejspíš je prašivá." A odcházela dlouhou chodbou hrdě, jak sluší královně.

Slova nazdařbůh vystřelená ale zalétla až ke Kazimírovi. Zamračil se a ohlédl se po Kristině. Ty vlasy jsou vskutku až nepřirozeně krásné. Je možné, že bych si nevšiml?!

Ukončil slavnost tak předčasně, že vzbudil podiv.

„Chci už být s tebou sám," řekl a utopil tvář v těch podezřelých vlasech, aby si nevšimla jeho výrazu.

„Ano, já taky."

Kristina byla sice mnohem střízlivější než její domnělý královský choť, ale jeho objetí ji zdaleka neomrzelo, ačkoli po všech těch štědrých nocích se ho už dávno mohla nasytit, ba přesytit. O milování mezi mužem a ženou dosud věděla jen málo. Vdali ji mladou za chladného počtáře, který si ji bral kvůli věnu. Celý život jí rodiče vtloukali do hlavy, jak si má počínat počestná panna a později žena a matka. Ctila to. Docela ráda by se stala matkou, ale v krátkém manželství se to nepodařilo. Starala se aspoň o malého Mikuláše. Dospěl až příliš rychle, a ačkoli byl stěží o deset let mladší, říkal jí slušně maminko. V prostředí, v němž žili, se to patřilo. Žena byla nedílnou součástí manželova života a jeho rodiny.

Až jako vdova získávala svobodu, ale taky jenom v něčem. Například v tom, že bez příhany své cti směla podnikat. Kristinu bavil život mužů a byla úspěšná. Nepotřebovala si dokazovat, že je krásná. Dobře věděla, že je. Krása jí sloužila jako nenahraditelná přednost při vyřazování konkurentů. Až s Kazimírem si uvědomila, že je to zbraň, kterou lze dosáhnout i víc. Krom nejvyšších poct i rozkoš, o jaké se jí dosud nesnilo. Oddala se jí celým srdcem a ráda.

Kazimír Polský byl milenec bez vady a hany. A šťastná Kristina žila jako v pohádce, ve které nechyběl ani král. Jako jindy s ním rozechvěle kráčela k ložnici v blaženém očekávání.

Kazimír byl zvyklý oddávat se vášni bez zábran, ale tentokrát ho cosi rozptylovalo až příliš neodbytně. Ne, nemůžu se vnořit do hlubin rozkoše, dokud se nepřesvědčím. Má pověst milence by utrpěla. Sám cítím, že nejsem tak průbojný jako jindy. Ona přemoženě vzdychá, ale asi se to už naučila. Má k lásce vlohy. Panebože! Byla by to škoda, jestli... Ne, musím se přesvědčit.

Nadzvedl se a ze všech sil se chopil rusé kadeře.

„Co děláš!“ vykřikla. „To bolí!“

„Třeba chci, aby to bolelo,“ řekl zlověstně a vlastně mluvil pravdu. Paruka nebolí. Vrkoč, který uchopil, naštěstí držel pevně. „Plač!“ vykřikl. „Jestli to opravdu bolí, tak plač! Ještě! Víc!“

Nezadržitelně se rozplakala ani ne tak z poslušnosti jako bolestí a úzkostí. Takhle ho neznala. Co se s ním stalo? Co se stalo s tím neodolatelným milencem? Ne, nebylo nic příjemného dát si při milování rvát vlasy. Vláčel ji sem tam po zváleném loži, jako by se ho zmocňovala čím dál tím větší zuřivost. Snad čeká, že tak povzbudí ochabující mužnost, která jako by dnes umdlévala. Co bude dál?

Ale všechna bujná síla se najednou vrátila, když se bez jakýchkoli pochybností přesvědčil, že kadeř drží pevně. A všechny ostatní. Žena v jeho náruči zoufale vzlykala a najednou ho to naplnilo zvrhlou rozkoší. Tohle jsem ještě nepoznal. Nikdy s žádnou. Vlastně Adletě vděčím za vzácný požitek. Má krásná královna pláče a já ji musím přinutit zapomenout. Nesmí ve mně vidět surovce a zvrhlíka. Třeba by se mi i vyhýbala. Nechci. Miluju ji. Víc než kdykoli.

Slzy pomalu osychaly. Než se noc přiblížila k ránu, Kristina docela zapomněla, že neproběhla celá v nezkalené rozkoši.

Léto se zrovna nevydařilo. Téměř celou cestu z Vídně lilo, až za Pískem se trochu vyčasilo, a dokonce vysvitlo i slunce. V Rakousku se ani neukázalo. I Vídeň byla zahalená v mlze, ač byl červenec.

Z císaře i jeho celého doprovodu chmurná nálada spadla jako mávnutím čarovného proutku. Zejména se rozdováděl mladý Habsburk Rudolf, následník rakouského vévody. Hnal koně tryskem podél řádky jezdců a zvýšeným hlasem vyzýval k závodění kdekterého mladého pána z císařského doprovodu. Nakonec se dal zlákat osmnáctiletý stejnojmenný syn Konráda Olešnického, který, jak se dalo čekat, přes výstražné signály, které k němu vysílal jeho otec, nad mladším Rudolfem hladce zvítězil. Mladý Karlův zeť se připojil k jeho boku

značně rozmrzelý.

„Dali mi pomalého koně. Prý abych nesrazil vaz. Nevím, co otec pořád má. Knížecí synové jsou dospělí od dvanácti."

„Jak který, Rudolfe," usmál se Karel. „Ale tebe to nemusí znepokojovat. Už ti přece bylo šestnáct."

„Co nevidět mi bude sedmnáct," odsekl Rudolf a zaškaredil se jako čert. „Nejsem zas o tolik mladší než Konrád. Ale včera se chlubil, jak významný chov koní mají v Olešnici. Asi je to pravda. Myslíte, pane, že bych se tam mohl podívat?" obrátil se na Karla.

„Proč ne? Z Prahy zajedeme do Vratislavi. Olešnice je blizoučko."

„Stejně jsi byl lepší," ozvala se Kateřina. „Dobře jsem se dívala. Na koni sedíš o moc líp. Ale samozřejmě, na jezdci mnoho nezáleží, když je kůň pomalý."

Mrak na Rudolfově čele se zčásti rozptýlil a Karel se uznale podíval na svou dceru. Nedívala se na něj. Měla oči jen pro Rudolfa. Karel pochopil, že svou nesmyslnou chválu myslela patrně vážně, a uvědomil si, že by byl raději, kdyby to byla jen ženská lest. Ctižádostivý a sebevědomý Rudolf ho znepokojoval. Že se v něm viděl jeho otec, to se dalo pochopit, ale pro manželku to mohlo být nebezpečné. Zvlášť když je Rudolf právě ve věku, kdy se pokukuje po ženách určitě starších než Kateřina. Čtrnáct! Vypadá hezky, ale je to přece jenom ještě kůzle. A Rudolf si připadá náramně dospělý.

Vlastně je stejně starý jako Anička, uvědomil si se zachvěním a po zádech mu přeběhlo lehké mrazení. Ne že by se obával nevěry ze strany své choti, ale byla krásná jako nebe a Rudolf, který ji dávno neviděl, pokud vůbec někdy, to jistě ocení. Císaři a pyšnému manželovi takový obdiv nevadí, ale co to mazlivé kotě, moje dceruška? Ani já jsem nebyl líbezné Blance z Valois vždycky věrný, ale nikdy to nepocítila. Věděl jsem, čím jsem povinen svému postavení. Ví to Rudolf? A měl jsem ji určitě rád. Má Rudolf rád Kateřinu? Je tak zahleděný do sebe, že se to nepozná.

„Co je ti, tatínku?"

Je to ale vnímavé dítě. „Nic." Vztáhl ruku a pohladil tu její na uzdě koně. „Jen jsem se zamyslel."

„Vypadal jsi tak znepokojeně."

„To se ti jen zdá. Naopak, přemýšlel jsem o samých hezkých věcech. Líbí se mi, jak hezký máte vztah s Rudolfem."

Celá se rozzářila. „Ano, máme se moc rádi. Je tak hezký! A chyt-

rý. Někdy mám pocit, že si ho ani nezasloužím.“

„Tohle si nesmíš myslet,“ řekl přísně. „Jsi taky moc hezká. A nesmíš být hloupější než on. Pamatuj si, že jsi z mnohem lepšího rodu než celý pan Rudolf, ať už se o tom ve Vídni říká, co chce.“

„Habsburkové jsou prý nejstarší panovnický rod na celém světě,“ špitla. „Už za starého Říma...“

„Nesmysl,“ okřikl ji už nevrle. „Jsi moje holčička. Zachovej si soudnost, ano? Habsburkové jsou významná rodina, to jistě. Do jiné bych tě neprovdal. Ale zdaleka se nevyrovnají Přemyslovcům, natož Lucemburkům. A ty jsi obojí. Mezi tvými předky byl Karel Veliký, a to ani nemusíme až do dávnověku. Našli by se i tam. Rudolfův praděd, první římský král z toho rodu, byl předtím jenom hrabě z Habichtsburku. Za sto let mají jistě právo pokládat se za královský rod, ale dál jejich sláva nesahá.“

„Rudolf říká...“

„Nesmíš mu všechno věřit.“

„Ale já chci!“ vykřikla se slzami v očích. „Chci mu to věřit! Mně na tom nezáleží, ale jemu ano. Někdo mu musí věřit, tatínku!“

„Věři mu jeho otec. To snad stačí.“

Dlouho mlčela. „Ne,“ řekla pak se sklopenou hlavou. „Myslím, že vévoda tomu nevěří. Jenom ho nechce ranit, tak je zticha. Jenomže to se vycítí. Rudolf tím velice trpí. Ale já mu věřím opravdu a on to ví. Jenom se mnou je šťastný. A já s ním.“

Karel se zadíval do upřímných hnědých očí a usmál se. „To je dobře.“

Ano, je to dobře. My muži jsme ješitné plemeno. Já jako Rudolf. Jsem na tom líp, protože mě v dětství neměl kdo rozmazlovat. Můj otec si jakživ nemyslel, že jsem zázrak stvoření, a matku jsem viděl naposledy, když mi byly tři. A měl jsem se co otáčet. V Rudolfově věku jsem se už tužil v signorii při vládě i na bitevním poli a vůbec jsem neměl čas zkoumat svou výtečnost. Spíš se mi zdálo, že občas selhávám, protože v tom věku člověk na máloco stačí. Stačil jsem dost, a přesto to bylo málo. Signorii jsme neudrželi. A i když to docela zřejmě nebyla moje vina, připouštěl jsem si to. A možná si to myslel i můj otec. Nevím. Nevytkl mi to, ale taky mě nepochválil. Byl to skvělý začátek. Hned zkraje jsem se poučil, že nic zadarmo nedostanu. To můj milý zeť nepotřebuje hnout prstem a na zlaté míse mu přinesou modré z nebe.

Ať. Kateřina má možná pravdu po svém. K jeho srdci je to zřejmě jediná cesta a nemůžu ji kárat, že to vycítila šestým smyslem ženy. Kdyby to chtěla řešit rozumem, nikdy by se jí nepovedlo to bezprostřední okouzlení, které Rudolfa zdá se přitahuje právě k ní. Bez ní by si připadal méně skvělý. Takže stačí poradit Aničce, aby ho trošku přehlížela. Zdá se, že není z těch, kdo by útočil na nedobytnou pevnost. Já jsem takový byl.

Praha je uvítala překvapením. A samozřejmě vjezdem z nejslavnějších. Už dávno žádný královský průvod nevjížděl z polí rovnou do Hradu. Ne. Hezky všemi pražskými městy od Vyšehradu, jako se jezdívá při korunovaci. Jenom to trochu kazí ten dřevěný most. Ale vím, proč čekám se započetím jeho stavby. Je třeba dát mu do základů osudový vklad, aby ho nestrhla už žádná povodeň, jako ta při narození Kateřiny.

V hradní bráně nás vítá procesí řeholníků a knězi a na nádvoří sám arcibiskup s mou chotí. A ještě někdo. Málem jsem zapomněl na císařský majestát, ale uvědomuju si, co dlužím Aničce, naší lásce a dlouhému odloučení. Je první, s kým se objímám. Hned po ní s básníkem, protože dobře vím, že Arnošt se neurazí. Neurazil se.

Rudolf je kupodivu zticha a vypadá zakřiknutě. Přece jen jsme tě ohromili, chlapečku? Rozlehlé Nové Město s rovnými širokými ulicemi lemovanými kamennými domy, prostorné tržiště s kaplí k uctívání svátostin, rušné Větší Město, Menší Město s panskými paláci a nad tím vším mohutný Hrad s císařským palácem a rodící se velebnou katedrálou. A před ní *Básník*, největší a nejuctívanější v celém křesťanstvu. Přišel mě pozdravit a podělit se se mnou o plody svého ducha. Já ovšem vím, že ve skutečnosti přišel z vůle Bemaba a Galeazza Viscontiových, protože cestu do Prahy před rokem odmítal. Ale teď je tady a vidí. Vidí, že není jenom Řím, Milán či Pavie. A přijede-li jednou do Paříže, uvidí, že slavné sídlo francouzského krále se nevyrovná tomu, kde má svůj trůn moje císařství.

Jdu do paláce, po levici mám Aničku, po pravici básníka a provinile se obracím po Arnoštovi. Ale ten dobře ví, čeho je třeba, a vede si mladé manžele, jako by Kateřina byla jeho dcera, a ne má a Rudolf nejváženější z hostů. Stejně je musím opustit. Za dva měsíce mé nepřítomnosti se toho příliš nahromadilo. A čekají poslové z těch nejslavnějších dvorů. Z Francie. Z Anglie. Z Avignonu. Z Říma. Rudolf už vypadá přímo zdrceně. A dávám si velice záležet, aby odlesk té

slávy padal i na jeho choť. Mou dceru Kateřinu, která v něm vidí pánaboha. Horší je, že ho v sobě vidí i on.

Dlouhé hovory s básníkem. Kratičké noci s Annou. Po dlouhé době konečně i parné letní dny. Ale čas odpočinku není. Ne, ještě ne, a kdoví jestli vůbec někdy bude. Chtělo by se mi slavnostně zasvětit můj Karlštejn, ale ještě budu muset počkat. Ještě není čas spočinout.

Zprávy odevšad jsou znepokojivé. Anglický král se tváří, že se uchází o zprostředkování míru, ale zároveň haraší zbraněmi a odmítá odvolat svého bojechtivého syna z francouzského území. Že tam není jen na výletě, je víc než zřejmé. Francouzský král odmítá všechny požadavky a přátelská smlouva, kterou nabízí, by vlastně potvrdila všechny výdobytky, které lstivě krok za krokem po celá léta získával. Nemohu ji přijmout, stejně jako on nemohl přijmout moji nabídku. Burgundsko. Dauphine. Verdun. Cambrai. Věčná místa sporu. Já nejsem můj otec, abych pro Francii obětoval vše, a ani on není jeho otec Filip, který byl tak velkorysý k přátelům. Ostatně kdoví. Jsme přátelé, já a Jan Druhý?

A papež, který se chytá stébla a mermomocí by mě chtěl do toho sporu zatáhnout, ačkoli se tváří, že ho chce řešit smírem. Ale mír není možný mezi rozvaděnými kohouty, a zvlášť ne prostřednictvím někoho, kdo by jednoho držel za křídlo, aby na něj ten druhý mohl snáz skočit. Můžu se divit Eduardovi, že nemá důvěru k papeži a ani ke mně? Zůstávám stranou sporu. To by mu mělo stačit na důkaz nestrannosti. Jenže to nejspíš pokládá za uskok. Syn Jana Lucemburského! Ano, to jsem. Ale římský císař a vlastně i český král jsem sám za sebe.

Chtělo by se mi něčeho jiného než stálých intrik. Jsou únavné a nedůstojné. Ale dopřát si pravých rozkoší ducha mohu jen málokdy a nakrátko.

„Básníku, jak se snáší tvá touha mít v Římě císaře s přáním tvých ochránců v Miláně, aby císař snad ani nebyl?“

Petrarca se zadíval Karlovi přímo do očí. „A co mi zbývá? Opustil jsem Avignon, protože to bylo vědro špíny. Chtěl jsem vidět Řím slavný a mocný. Ale zůstal pustý. Jsem prostě tam, kde mohu být.“

„Můžeš být leckde. Třeba tady.“

„Díky. Tribun mi říkal, jak pěkné zimy tady jsou.“

„Jsi zhýčkaný. Takoví jste všichni, vy Italové. Já jsem v Itálii léta

žil a věř mi, pro mne italská vedra byla možná horší než pro vás české zimy. Ty mě chceš mít tam a já tebe tady. Jak to srovnáme?“

„Nejspíš zůstaneme každý tam, kde jsme,“ povzdechl si Petrarca.

„Ano, nejspíš.“ Karel se na něj zadíval. „Ale ty z vědra špíny, jak říkáš Avignonu, jsi odešel do stoky. Či co je Milán jiného?“

„Nejsem v Miláně. Jsem v Pavii.“ Petrarca sklopil oči. „Jsi vždycky zpraven až příliš dobře. Ale jediný, kdo se vyhýbá neřestem a miluje krásu, je v té rodině Galeazzo. A milánský vladař ho děsí zrovna jako mne. Možná i tebe.“

„Viděl jsem je všechny před půldruhým rokem, když mi v milánském chrámu kladli na hlavu lombardskou korunu. Chtěli mě ohromit a zahrnuli mě přepychem, o kterém se domnívali, že ho neznám. Ale neohromili mě. Pověz mi, co se stalo s Matteem?“

Matteo Visconti byl nejstarší ze tří bratrů, kteří se podělili o dědictví po arcibiskupovi Giovannim.

„Neudržel by vládu,“ řekl Petrarca nerad. „Byl tak prolezlý neřestí, že nebylo možné nezbavit se ho. Anebo vzdát se všeho spolu s ním.“

„S takovým řešením souhlasíš?“

„To jistě ne.“

„Vidíš, já jsem nikoho nezavraždil. A přesto dáváš přednost Viscontiům.“

„Opustil jsi mou vlast.“

„Neopustil jsem ji. Jen tam nežiju.“

„To je totéž. Ale nezapírám ti, že mě tvůj dvůr naplnil úžasem. Našel jsem zde vzácné duše, jako snad nikde na světě. Ano, jsem překvapen.“

„Kdo nejvíc?“

„Císařovna a arcibiskup. Nevím, kdo z nich víc.“

Anička. Víla. Kdo by jí nepodlehl. Natož básník, tak citlivý na krásu.

„Uvidíme se ještě někdy?“ zeptal se Karel, když se loučili po týdnu, který uběhl příliš rychle. Ale čas tísnil oba. Nejen císaře, i vyslance pánů z Milána.

„Před půldruhým rokem jsem byl přesvědčen, že už nikdy,“ usmál se Petrarca. „A vidíš.“

Anna vystoupila na špičky a lehce ho políbila. „Budete mi psát?“ zeptala se. „Prosím!“

„Rád, když mě poctíte i vy.“

Arnošt se usmíval. „Ubohý příteli! Takovou dobu jsi strávil mezi barbary. Jistě se těšíš domů.“

Těším se? Básník prozkoumal své nitro a shledal, že se vlastně netěší. Ale zůstat? Ostatně kdoví. Nejen v Miláně, i v Pavii by ho opatřili cejchem zrádce a kdoví která ruka by mu až sem podstrčila smrtící jed. Protože z nich by nikdo nepochopil, že mocné a básníky může spojovat i něco jiného než prostý vztah pána a respektovaného sluhy. Přátelství mezi nerovnými vždycky nerovné být nemusí.

„Slíbils mu něco?“ zeptal se Arnošt, když básníkův průvod zmizel v ulicích.

„Nic. Je mi to líto, ale ani Galeazzo není laskavý Visconti. Chtěl bych Petrarku mít tady. Jenomže se to asi nepovede. Ale nevzdám se.“

Bušek se objevil. „Přišel - kdosi. Nesmím ho jmenovat. Ale řekl bych, že ho uvidíš moc rád.“

Záhadný Kateřinin společník, kterého zajali u Krakova! A její posel před osmi lety v Basileji. Znamená to snad... co *by to znamenalo?*

„Kateřina mě požádala, abych se vydal do Prahy,“ řekl Jacques Tabarin zvaný Tabs. „Domnívá se, že by Vaše Veličenstvo mělo vědět mezi prvními, že Černý princ se vydal na pochod. Zamířil s vojskem z Bordeaux na sever. Ale vévoda Lancaster dosud neopustil Normandii. Vypadá to, že Angličané se dostanou do pasti.“

Vypadá to? „A co si myslíš ty?“ zeptal se Karel zadumaně.

„Nemyslím si nic. Jen mi to připomnělo, v jaké výhodě byl francouzský král proti Eduardovi před deseti lety. U Crécy, pane. Jistě se pamatujete.“

Jak bych se nepamatoval! „Rozumím,“ řekl Karel pomalu. „Počkáme. A budeme se modlit.“

„Za koho?“ ozval se Arnošt tiše.

Karel počkal, až se za poslem zavřely dveře, a řekl: „To nevím. Nejspíš za ty, kteří padnou v boji, ať už přinese vítězství komukoli. Ještě upřímněji - a můj otec se nejspíš obrací v hrobě. Vlastně nevím, komu bych ho přál.“

PŘEDEHRA

S Angličany a Gaskoňci Černý princ vyrazil z Bordeaux k severu s vojskem v počtu kolem osmi tisíc mužů, aby se spojil s vévodou z Lancasteru, který se vylodil v Normandii. Cestou se jako obvykle nepo-

koušeli dobývat města, pevnosti nebo území, ale zuřivě plenili krajinu. Za stálých bojů pronikli k Loiře přibližně 3. září, ale všechny mosty byly zbořené. Princ se obrátil na západ k Tours, kde se dověděl, že se blíží silné francouzské vojsko. Lancaster mezitím opustil Normandii a spěchal mu vstříc. Ale mezi nimi ležela Loira a krajina plná francouzských ozbrojenců. Angličané byli obtíženi kořistí a unavení z četných bojů. Po čtyřech dnech váhání se Černý princ obrátil znovu k jihu s jasným úmyslem vyhnout se bitvě a dostat se bezpečně zpátky do Bordeaux.

Na severu Jan Druhý nejprve vyrazil proti Lancasterovi v Normandii a dočasně mu zahradil cestu.

V prvním zářijovém týdnu svolal do Chartres k obraně království obrovskou hotovost. Ať už byly city šlechty ke králi jakékoli, uposlechla jeho výzvy, podrážděna přítomností nepřítele na Loiře v samém srdci Francie. Přišli na pomoc z Auvergne, Berry, Burgundska, Lotrinska, Henegavy, Artois, Pikardie, Bretaně i Normandie.

Krále doprovázeli jeho čtyři synové ve věku od 14 do 19 let. Také vrchní velitel vojska, nový konstábl Gautier de Brienne, titulární vévoda Athénský podle zaniklého vévodství z časů křižáckých výprav, dva maršálkové, 26 hrabat a vévodů, 334 korouhevních pánů a skoro všechna nižší šlechta. Bylo to prý v celém století nejmohutnější francouzské vojsko, jemuž podobné nikdy nikdo ve zbroji neviděl.

Kronikáři uvádějí čísla, která kolísají od 80 000 k pravděpodobnějším 16 000, v každém případě nejméně dvojnásobek sil Černého prince.

Ale jako obvykle tu chyběla kázeň. Velcí páni přicházeli, jak je napadlo, mnozí z nich opožděně, každý s několika desítkami mužů pod svou korouhví, se svou vlastní domácností a s trénem a zlatým a stříbrným nádobím, které by bylo možné ve chvíli nouze prodat.

Díky odporu proti novým daním král neměl podporu měst, která své kontingenty většinou stáhla.

S takovou silou byl Jan přesvědčen, že prince zatlačí zpátky do Akvitánie a možná i do Anglie. Mezi 8. a 13. zářím francouzská hotovost překročila na několika místech Loiru a vyrazila k jihu. 12. září byl Černý princ v Monbazon, pět mil jižně od Tours, kde ho vyhledali papežovi legáti, kteří se už od začátku roku snažili sjednat mír.

Přední z nich byl aristokrat kardinál Talleyrand de Périgord, který byl střídavě držitelem i devíti beneficí v Anglii - v Londýně, Yorku,

Lincolnu a Canterbury, což z něj činilo ústřední osobu jednání. Od něj se princ Eduard dověděl, že francouzský král mu míní odříznout cestu k jihu a utkat se s ním v bitvě 14. září a že francouzská armáda každodenně roste, jak se k ní připojují noví příchozí. Jakkoli princ nebyl nijak nadšen vyhlídkou na utkání s čerstvými a početnějšími silami, odmítl Talleyrandem nabízené příměří v přesvědčení, že se mu podaří uklouznout.

Francouzi odhodlaně postupovali v úmyslu obejít nepřítele u Poitiers, kde mu mohli odříznout cestu k Bordeaux. Další čtyři dny se armády pohybovaly skoro souběžně bez vzájemného dotyku, Angličané stěží dvanáct mil před Francouzi, kteří postupně uzavírali past.

17. září u statku Chaboterie skupina Francouzů vedená Raoulem de Coucy, který měl pověst jednoho z nejstatečnějších rytířů své doby, zahlédla skupinu Angličanů a zaútočila. Raoul za stálého boje pronikl až k princovu korouhevníkovi. Angličané ve zmatku ustupovali. Nakonec se vzpamatovali a zcela nevysvětlitelně přemohli mnohem početnější útočníky. Při pronásledování se Angličané dostali tak daleko od jádra vojska, že princ byl nucen zastavit, aby na ně počkal, a přenocovat na místě, kde ani nebyla žádná voda.

Příští ráno, v neděli 18. září, když princovy vyčerpané sbory pokračovaly v ústupu, zahlédli jeho zvědové lesk zbraní a tisíce korouhví, jak se hlavní francouzské vojsko přiblížilo na dohled.

Princ pochopil, že je obklíčen a bitva je nevyhnutelná. Vyhledal nejpříhodnější místo v okolí, asi dvě míle jihovýchodně od Poitiers, zalesněný pahorek obklopený vinicemi, křovím a bažinami s klikatícím se potokem.

Král Jan si byl jist vítězstvím. Ale od okamžitého útoku ho zadržel kardinál Talleyrand, který přispěchal obklopen množstvím kleriků, a prosil ho, aby dodržel nedělní Boží mír aspoň do pondělního rána a dal tak kardinálům příležitost k dalšímu zprostředkování.

Černý princ byl ochoten k jakémukoli narovnání, které by ho vyvedlo z nebezpečí bez úhony jeho cti. Nabídl králi, že bez výkupného propustí všechny zajatce, kterých se zmocnil během svých dvou tažení, vydá dobytá místa a sedm let nezvedne proti němu zbraň. Zavázal se vydat i Calais a Gutnes, ačkoli k tomu neměl oprávnění. Jeho neslýchané ústupky naznačovaly, že je v zoufalé situaci a uvědomuje si, že ho Francouzi mohou vyhladovět, rozhodnou-li se ho obklíčit. Jenomže bylo nepravděpodobné, že Francouzi přistoupí na tak neslavnou volbu

namísto hrdinného boje. Snažil se tedy aspoň získat čas, aby mohl lépe rozmístit své lučištníky.

Král Jan souhlasil, že návrh prozkoumá. Kardinál a jeho klerici celý den na svých mulách pojížděli sem a tam a princovi přední rytíři přicházeli pod zárukou bezpečného odchodu k vyjednávání osobně. Po celou tu dobu se Angličané přesouvali, budovali kolové hradby a zaujímali výhodnější postavení. Jan, arogantně spoléhající na vítězství, přijal nabídku s podmínkou, že waleský princ a stovka jeho rytířů se dobrovolně vydá do francouzského zajetí. Takové ponížení princ, kterému se mezitím zdařilo ukrýt své vojsko v lese a za keři, rezolutně odmítl.

Zatímco Talleyrand vytrvale prosil francouzského krále, aby pro lásku Boží uzavřel aspoň příměří do Vánoc, den vyjednávání uplynul.

V královském stanu z šarlatového hedvábí zasedla válečná rada, aby určila strategii pro zítřejší den. Maršálek ďAudrehem naléhal na okamžitý útok, zatímco maršálek de Clermont radil obklíčení, to jediné, čeho se princ obával. Útok označil za šílenství, protože bezmocné Angličany zakrátko hlad vyžene z úkrytu. Zásadám rytířství se to ovšem příčilo a Clermontův návrh byl odmítnut.

Jediným přístupem nahoru k nepříteli byla úzká cesta, kam se vedle sebe nevešli ani čtyři jezdci. Na radu skotského šlechtice Williama Douglase, který měl zkušenosti z bojů s Angličany, přijala rada osudné rozhodnutí vést hlavní nápor pěšáky. Ale aby se úplně nevyloučili slavní rytíři v těžké zbroji, král rozhodl, že první vyrazí k útoku proti pozicím lučištníků tři sta elitních rytířů na nejsilnějších a nejrychlejších válečných ořích.

Všichni tři vojenští velitelé, konstábl a oba maršálkové, byli určeni do této skupiny.

Za úsvitu v pondělí 19. září 1356 francouzské vojsko nastoupilo k bitvě, která nemohla být jiná než vítězná.

KRÁLOVÉ ZRAJÍ V NEPOHODĚ

Karel, francouzský dauphin, se ten den cítil prabídně. Měl pocit, že kroužkovaná košile, kterou pro něj mistr zbrojíř týdny pečlivě upravoval, mu je malá. Možná ji vyměnili, pomyslel si nevrle. Jeho mladší bratr Ludvík se bujně otáčel na koni a s rozmáchlými gesty volal na své přátele. Určitě mu dali tu moji. V příští chvíli si zahanbeně uvědomil, že Ludvík je statnější než on. Spíš to bude tím, že mě tlačí žaludek. Něco špatného jsem včera snědl. Tahle noc byla hrozná. Obvykle přece nespavostí netrpím.

„To je vaše docela první bitva, Výsosti. Nemám pravdu?“ ozval se vedle něj melodický hlas pana du Guesclin.

Karel se ohlédl a usmál se. Zřejmě se usmíval i pan Guesclin, ač to tak vůbec nevypadalo, ale jeho prachošklivá tvář mladému princi ani v nejmenším nevadila. Byl mu milý možná právě proto a hlavně tím, že se sám z neznámých důvodů vedle něj cítil v bezpečí. Tlak kolem žaludku mírně povolil.

„Docela první, pane du Guesclin,“ potvrdil jeho domněnku.

Guesclin obhlédl jeho tři bratry, kteří se hlučně bavili. Nejmladšímu Filipovi nebylo ještě ani patnáct. „Vaši bratři nemají žádnou představivost,“ konstatoval suše. „Nebojte se. Já zůstanu s vámi.“

„Já se nebojím,“ ohradil se Karel prudce. „Jenom mi dneska není nějak dobře. To je mrzuté.“

„Mrzutější by bylo, kdybyste se cítil tak skvěle jako oni,“ řekl Guesclin vážně. „Takový rozjařený rytíř najede na cizí kopí, ani neví jak. Zdá se vám, že vám k večeři předložili příliš těžké jídlo?“

„Ano,“ odpověděl Karel překvapeně. „Jak to víte?“

„Před první šarvátkou mi bylo taky tak. Vlastně před první ne, to nás montfortští přepadli nečekaně. Až před tou první očekávanou. Ale to jsem byl proti vám ve výhodě. Už jsem věděl, že se mi nemusí nic stát. Přesto dodnes... Ale ptám se hvězd. Když je jejich hlas příznivý, zůstanu klidný. I když to cítím taky, ten tlak kolem žaludku. Ale už jsem si vypěstoval mnoho způsobů, jak ho zmírnit. A pak, když přijde vzrušení z boje... To poznáte. Ale určitě je lepší neotálet, když už víme, že je nevyhnutelným…“

„Pan de Clermont včera říkal, že není.“

„Měl pravdu.“ Du Guesclin se zamračil. „Určitě je nesmysl útočit na Angličany dobře schované za těmi keři, ve kterých se skrývají lučištníci. Francouzské tětivy zpívat nebudou. Není to rytířské. A taky není rytířské počkat, až je hlad vyžene z úkrytu. Včera se zkusili nenápadně ztratit. Což se jim nepovedlo díky bdělosti pana de Clermont. Do boje se jim moc nechce. Je jich míň. Ale dokud jsou na kopci za těmi stromy, je jich vlastně víc. Vede tam jen úzká pěšina. Nic pro jízdu. Jenže hnát tryskem do útoku je jediná čest pro slavné francouzské rytíře.“

„Jste také francouzský rytíř,“ odvážil se Karel.

„Jak se to vezme. Jednak, jak už jsem loni řekl vašemu královskému otci, jsem Bretonec, ne Francouz. A pak - ti tady jsou samí turnajníci. Očekávají, že rytířský protivník se s nimi utká stejnou zbraní a každého, kdo podlehne, čeká jen obřad rytířských poct. Se smrtí nepočítají. Jenomže Černý princ je velký rytíř, ale jen když se to hodí. A dneska se to vůbec nehodí. Ostatně mnozí zažili bitvu u Crécy, jenže zapomněli. Až na ty, kteří to odskákali hůř.“

„Mluvíte o panu de Blois? Neviděl jsem ho.“

„Vévoda zůstal, aby hájil Bretaň. Váš otec to uznal, ale vyžádal si z Bretaně několik oddílů. Tak jsem tu s nimi já.“

„Byl byste radši zůstal?“

„Samozřejmě. Tohle je bláznivá záležitost. Nevyhýbám se boji, kde rozhoduju sám podle toho, co vím o nepříteli. A o Angličanech vím, že jsou houževnatí a na rytířské mravy vždycky nehledí. Teď, když jsme jim odřízli cestu k ústupu, se budou bít jako zběsilí, dáme-li jim k tomu příležitost. Váš otec nemá dobré rádce.“

„Je svým rádcem sám.“

„Svatá pravda. První mezi rytíři a hlavně na turnajích. Už válka je drahá záležitost, natož vydržování tak honosného dvora. Lidé neunesou všechno. S Francií, kterou jednou zdědíte, můj pane, budete mít víc starostí než všichni vaši předchůdci na trůnu dohromady.“

Karel vzdychl. Tomu i ve svých necelých devatenácti rozuměl docela dobře. Méně už umění bojovat.

„A vy jste ochoten bít se v bitvě, ve které se domníváte, že zvítězí nepřitel?“ zeptal se, jak jeho myšlenky pořád utíkaly k znepokojujícím vyhlídkám.

„Jsem voják. A pak, nedomnívám se, že nepřítel musí zvítězit. Vím jenom, že při takto vedeném boji bude příliš mrtvých. Ale proč

bych se měl vyhýbat? Mně se nestane nic.“

„Jak to víte?“

„Ptal jsem se hvězd. Nic se nestane ani mně, ani těm, kdo budou se mnou. Proto vám radím, abyste se mě držel, Výsosti.“

„Mám velet jednomu ze čtyř bitevních šiků. Nemůžu se držet nikoho.“ Tlak kolem žaludku zase začal prudce vzrůstat. Karel chytil Guesclina za ruku. „Ale já nemám žádné zkuše-nosti!“ vykřikl. „Jak můžu vést vojáky k vítězství? Přece jste říkal, že zvítězíme!“

„Ale to jsem vůbec neříkal, Výsosti. Prostě to nevím. Zvítězit může kdokoli. Černý princ se jistě taky ptal hvězd a jejich postavení je stejné pro něho i pro Francii. Dnešek není vhodný k bitvě. Angličané by potřebovali ještě čas k upevnění svých pozic a váš otec měl radši zaútočit včera, když se ještě neměli čas rozestavit. Vznešené ornáty z Avignonu jen všechno zkomplikovaly.“

„Byla neděle,“ připomněl dauphin. „Ostatně vyjednávání mělo smysl. Kdyby se Černý princ vzdal, nemuselo dojít ke krveprolití.“

„A kdo čekal, že se vzdá? Vzdal by se snad váš otec?“ Guesclin položil ruku na princovo rameno. „Velíte a nemůžete se mě držet, tak se vás budu držet já. Myslím, že by vás byla škoda. Vaši tři bratři jsou stejní blázni jako ti ostatní.“

Karel se pokřiveně usmál a hřejivý pocit k tomu ošklivci v něm vzrůstal. Bylo hezké cítit se jako naděje pro Francii. Většinou mu všichni dávali najevo, že se jako syn rytířského krále příliš nepovedl. Jenže ani on se nemohl zbavit pocitu, že to není právě rytířský král, koho Francie potřebuje. Dva první Valois, kteří se vystřídali na trůnu, nebyli zrovna korouhví moudré vlády. A když to tak cítí i válečník a hrdina, jako je Bertrand du Guesclin?

Královská rada opodál už skončila a král Jan k sobě netrpělivým gestem volal svoje syny. Guesclin se nenápadně držel v závěsu za Karlem. V královské družině dva maršálkové, pánové ďAudrehem a de Clermont, na sebe metali blesky zuřivých pohledů. Konstábl, Gautier de Brienne, titulární vévoda Athénský, se do jejich sporu nepletl, ač byl vrchní velitel všech vojsk Francie. Ale když je přítomen král, vrchní velitel mlčí. Mlčel i Gautier de Brienne a souboj o bitvu svedli jen dva maršálkové. Zvítězil Audrehem, který vyjádřil názor bojechtivého rytířstva.

Dauphin neměl Audrehema rád. Trapně mu připomínal ponižující scénu, když mu před očima na jaře zatkli jeho vlastní hosty, a z té du-

še litoval Clermonta. Tomu teď nezbývalo než se vyznamenat v bitvě a smýt ze sebe pohanu zbabělství.

„Sestupte z koní," zavelel král a sám šel příkladem vstříc. „Podle toho, co víme o rozmístění Angličanů, se jezdci křovím vzhůru neproderou. První sled povede dauphin, druhý můj bratr a třetí já." Podíval se na syna. Karlova tvář byla ve stínu přilby, i když měl zvednuté hledí, a proto král nemohl vidět, že se pokryla smrtelnou bledostí. „Závidím ti," řekl Jan měkce. „Já jsem se první velké bitvy dožil až v osmadvaceti. Ty už v osmnácti, o deset let dřív než já. Máš čestný úkol. Věřím, že nezklameš."

Karel si s děsem uvědomil, že veliká první bitva, na kterou král vzpomínal s takovou hrdostí, byla ta nešťastná u Crécy. Před deseti lety v ní statečně padl hrdinný český král. Karel měl v žilách jeho krev stejně tak jako krev francouzských králů, ale ani jedna z nich teď jeho srdce neplnila pýchou. Měl jen strach.

Král to naštěstí nepostřehl a dál rozděloval úlohy, jak se předtím dohodli v nejvyšší válečné radě. V čele druhého sledu měl stát králův nejmladší bratr Filip Orleánský, který byl sotva o dva roky starší než dauphin. S dauphinem jeho dva bratři Ludvík a Jan. Nejmladšího Filipa si král ponechal po svém boku.

Hrabě ďArmagnac se přiblížil ke Guesclinovi, který stál za princem. „Audrehem je blázen," řekl rozhněvaně. „Obvinil Jeana ze zbabělosti, protože na podzim byl se mnou v Languedoku."

Jean de Clermont, maršálek jižní části země, byl Armagnakův přítel a loni s ním prodělal krušné chvíle při loupežném tažení anglického prince Akvitánií. Stáhli tehdy obyvatelstvo z vesnic za hradby pevných měst a zachránili tak stovky životů. *Rytířské* by ovšem bylo svést sebemarnější boj. Ale Armagnac, králův místodržící v Languedoku, měl také v zádech gaskoňského hraběte Gastona de Foix, který byl možná spojencem Angličanů. Na vítězství neměl naději. Pomstil se jenom výpadem, když kořistníci táhli zpátky, a zdecimoval jejich zadní voj. Což ovšem nebylo hodno rytíře. Král Jan to přešel ledovým mlčením a slůvkem neocenil zásluhy obou pánů. Vzhledem k nepatrným ztrátám na životech byly nemalé.

„Ostatní se samozřejmě přidali. Rytířská čest! Já nejsem přítel zbytečného zabíjení. Oni jsou prostě šílení. Ke komu patříte vy, pane du Guesclin?"

„K vám," odpověděl Guesclin lakonicky. „Máte teď příležitost to

napravit. Přidejte se k našemu prvnímu sledu. Tam lze prokázat to nejpravější hrdinství.“

Armagnac se váhavě podíval na dauphina a vzdychl. „Proč ne? Nakonec je to jedno.“

Dauphin sestoupil z koně a připadal si ještě daleko hůř a o hodně bezbrannější, než když byl v sedle. Vést vojsko do útoku! Po zemi v kroužkované košili a s těžkou přílbou! Se štítem a válečnou sekerou! Sotva to všechno unesl.

„Půjdeš jak na procházku,“ oslovil ho král přátelsky. „Ještě před vámi pojedou tři stovky rytířů. Těch nejlepších - a je mezi nimi i pan de Clermont. Přese všechno, co tu řekl, si ho vážím. Nejradši bych jel s nimi, ale musím zůstat u hlavního vojska, které uzavře celou linii. Ti vpředu budou jediní hájit čest francouzského rytířstva. Ale Skot měl pravdu. Na koních bychom v celé šíři nepronikli. Ty se hleď v lese neztratit a drž se své korouhve. Já vím, že nemáš zkušenosti, ale jednou musíš prožít ohnivý křest. A radši dřív než pozdě. Budeš to mít snadnější než Filip. Až půjde on, už se možná dají Angličané trochu dohromady. Ale vy budete mít před sebou širokou pohodlnou cestu. Konstábl v čele a po obou křídlech oba maršálkové *rozrazí s* ostatními řadu lučištníků a dostanou se za ně. Vy jim na pomoc musíte přijít včas. Rozumíš?“

„Vede tam jen pěšinka tak pro jednoho koně,“ namítl Karel. „Zvědové přece říkali...“

„Ty keře kolem cesty koně rozšlapou,“ přerušil ho král a zamračil se. „Nevykládej mi tu rozumy. Sám jsi mi včera říkal, že nemáš ponětí o vedení boje. Tak mlč a poslouchej. A hlavně neopouštěj bratry. Jsou mnohem zbrklejší než ty. Vybral sis někoho krom těch, kteří byli určeni pro první sled?“

„Ano. Pana du Guesclin a pana ďArmagnac. A...“

„S těmi jsem tak docela nepočítal, ale budiž. Chci, aby ses cítil dobře a mezi svými, na tom hodně *záleží.* Guesclin je v pořádku.“ Král se zachmuřil při vzpomínce na krásnou Blanku. Kéž by to strašidlo skolil nějaký zručný Angličan! S tou vlídnou myšlenkou potlačil hanlivou připomínku, kterou se chystal pronést proti panu ďArmagnac. Vlastně je dobře, aby byl s mými chlapci někdo opatrný, zabijouli mi nepřátelé tak vhod Guesclina. „V boji poslechni Armagnaka,“ dodal ještě. „Je zkušený.“

Dauphin za ním překvapeně zíral. Co to má znamenat? Dobře se

pamatoval, jak jeho otec zuřil, když se dověděl, že jeho místodržící v Languedoku nesvedl s Černým princem rytířský boj. Nebo si uvědomil, že ho o měsíc později nesvedl ani on sám, když mu Angličané pochodovali kolem Remeše? Ale za deset dní překotného Eduardova tažení přece nebylo na bitvu dost času. Jen se tak honili kolem dokola.

Ohlédl se po svých společnících. Armagnac s Guesclinem se o čemsi opodál horlivě domlouvali. Rád by se k nim připojil, ale nehodilo se to. Velitel a královský syn byl on. V pocitu úplného osamění uvítal i své mladší bratry Ludvíka a Jana, kteří se k němu připojili a nespokojeně podupávali. „Pěšky!“ řekl Ludvík zlostně. „Jako nějaký lancknecht. Mohli jsme zůstat doma, stačilo najmout zbrojnoše.“

„Ano, to jsme mohli,“ povzdechl Karel, kterému bratr mluvil přímo z duše. „Ale už se nedá nic dělat. Musíme se připravit.“

Postavil se po bok svého korouhevníka a v duchu záviděl rytířskému otci, který se docela nerytířsky obklopil devatenácti ozbrojenci navlas stejně oblečenými jako on. Před tímto šikem nerozeznatelných králů vlála slavná *Oriflamme,* královská korouhev, pod níž Ludvík Svatý dobýval Jeruzalém. Pod mojí korouhví jsem já a moji bratři. Snad i my jsme od sebe nerozeznatelní, ale jsme jen tři.

Armagnac a Guesclin se postavili z obou stran vedle dauphina, takže oba měli z každé strany jednoho královského prince.

„Pozor,“ řekl Armagnac. „Musíme se držet hned za jízdou. Jestli je nějaká naděje, že se jim podaří prorazit, musíme být v těsném sledu, nebo se řada zase uzavře.“

„Podaří se jim to?“ zeptal se dauphin malomyslně.

„O tom teď neuvažujte.“

Dali se do běhu za pádící jízdou. Karel klopýtl, jak se pod ním podlamovala kolena. Guesclin ho přidržel. „Odvahu,“ houkl mu do ucha. „Jste se mnou, nebojte se.“

Hanlivé slovo zaniklo v nepředstavitelné vřavě. Guesclin dauphina i Ludvíka duchapřítomně strhl stranou, zatímco Armagnac vlekl nejmladšího z nich, Jana, opačným směrem ze stezky. Pěší rytíři za nimi ze setrvačnosti zaplnili vzniklou mezeru, aby se přes ně vzápětí přehnala vracející se jízda. Nevracela se dobrovolně. To koně couvali, vzpínali se a těla padající nazad drtila pod sebou jezdce, kteří se nestačili vyprostit.

„Musíme dál!“

Keře kolem cesty praskaly, jak král správně předpovídal, ale už ne

pro volnou cestu útočníkům. Guesclin a oba hoši se prodrali do vzrostlejšího lesa, kde stromy zčásti odolaly tomu náporu. Dauphin z bezprostřední blízkosti zahlédl anglického lučištníka. Za ním dva další. Guesclin je strhl za malou skalku. Naštěstí se zdálo, že je střelci neviděli. Měli oči upřené dál k cestě, kde se tlačili lidé a koně v nevábném zmatku. Dauphinova korouhev dávno zmizela. Její pád přivítali Angličané vítězným řevem.

„Co budeme dělat?“ zeptal se dauphin šeptem. Ludvík, který se až do této chvíle pokládal za statečného, bezmocně mlčel. K tomu nebylo co říct.

„Počkáme,“ řekl Guesclin klidně. „Počkáme, až bude na cestě přehledne. Zatím to vypadá zle, ale kdoví. Pěší se třeba probijou, ale ne hned. Tady, na boku, můžeme být ještě užiteční.“

„Nechci,“ řekl dauphin najednou.

„Co nechcete?“

„Být užitečný. Je to nesmysl.“

Guesclin mu jen mlčky stiskl ruku a podíval se na Ludvíka, který poznámku naštěstí nezaslechl, jak ho ohlušoval tepot vlastního vyděšeného srdce. „Bud'te klidný. Bojím se, že k tomu *nesmyslu* nedojde.“

Skulinami mezi stromy viděli občas shluk těl, ale oba chlapci si nedokázali představit, co se na cestě vlastně odehrává. Že jízda, která měla zahájit vítěznou bitvu, neobstála, bylo jasné. Francouzští padlí leželi na hromadách hluboko pod nimi, jak sestupující Angličané zvolna získávali svah. Jednu chvíli se jejich postup zrychlil až k běhu, když druhý sled vedený Filipem Orleánským pochopil pohromu a dal se na útěk bez boje.

Pak pohyb ustal, dokonce se zdálo, že Angličané couvli. To jak se dalo na pochod hlavní vojsko pod velením francouzského krále. Chvíli to vypadalo, že postupují jako nezadržitelná lavina. Jenže ta se na ně valila teď shůry, jak i sám Černý princ se v čele poslední zálohy vrhl do boje. Na koních, samozřejmě. Jízda řítící se z kopce za břeskného vřeštění anglických trub beznadějně podupala pracně postupující rytíře. Slavná *Oriflamme* se zakymácela a zmizela.

„Otče!“ vydechl dauphin.

Guesclin ho trhnutím zvedl na nohy. „Rychle dolů, než začnou pročesávat les,“ houkl. „Po zadní straně za anglickými pozicemi a pořád lesem.“

„Chci vědět, co se stalo s otcem!“

„To se dovíte. Ale jedno je už jisté: Buď padl, nebo je zajat. Teď se musíte zachránit. Jste král.“

„Přece možná žije!“

„I když žije. Král nemůže zemi spravovat ze zajetí.“

Ludvík klopýtal za nimi. „Kde je Jan?“ křičel. „Kde je náš bratr?“

„Musíme doufat, že se Armagnakovi podařilo to co mně. Teď se musíme postarat o sebe. Naštěstí ještě většina vznešených Angličanů mezi sebou mluví francouzsky. Řeč nás neprozradí. Podíval se na dauphina a řekl mírně posměšně: „Co teď poroučíte, Výsosti?“

Karel se zamyslel. „Musíme se dostat do Paříže. Kudykoli.“

Teď, když bezprostřední nebezpečí zabití pominulo, byl najednou klidný a chladný jako led. Stalo se neštěstí. Dobře. Nepodlehněme. Že Angličané jsou houževnatí? My taky. Jen kdyby nebylo těch ztrát.

Guesclin se přestal posmívat. „Dobře,“ řekl vážně. „Do Poitiers teď nemůžeme, možná bychom se tam ani nedostali, a docela určitě bychom se připletli do nějaké šarvátky. Snad bude nejlíp uchýlit se napřed do Blois. Tam můžete dostat slušný doprovod. Především musíte rozpustit vojsko. Není možné ho nechat jen rozutéct. Angličané vyhráli bitvu a možná se zmocnili krále, ale nedobyli celou Francii. Musíte zabránit rozvratu stůj co stůj. Není možné nechat zemi bez uznávané vlády. Jste legitimní následník. Asi by bylo lepší...“

Odmlčel se. Dauphin se neodvážil naléhat. I jemu bylo jasné, co chtěl Guesclin říct a neřekl. Pro pokořenou zemi by bylo prospěšnější, kdyby její král byl mrtev, než aby byl v zajetí.

Podzimní les je nejkrásnější. Rudá a žlutá přes zlatou až k hnědé střídaly tmavozelenou vzrostlých smrků a jedlí. Takové lesy jsou v Čechách, pamatuju se. Tady v okolí Basileje je to spíš výjimka.

Kateřina zhluboka vdechla tu neopakovatelnou vůni tlejícího listí a ohlédla se. Synek jel za ní se soustředěnou tváří. Prvně mu dovolila posadit se na velkého koně. Zvládl ho znamenitě. Desetiletý kluk! Má po kom být obratný a silný.

Pěšina se trochu rozšířila. Zabočila ke kraji a počkala na něj. Dohnal ji s tváří zardělou vzrušením.

„Jak jedu?“ vykřikl dychtivě.

„Výborně,“ pochválila ho. „Nemám ti co vytknout.“

„Mami!“

Popadl ji za ruku. Jeho kůň poskočil, ale než se Kateřina stačila

leknout, zvládl ho svou drobnou levicí.

Jsem s ním zbytečně úzkostlivá. A neměla bych. Nic by se nenaučil, kdyby nebyl tak mimořádně nadaný. Skoro mě začíná mrzet ten neuvážený slib, který jsem dala mrtvému, ač ho nežádal, ale sliby se musí plnit. Ostatně jsem ještě nezapomněla na svoje mládí. Můj Jindříšek bude taky takový. Ale začínám chápat váhavost jeho otce, kterou jsem mu kdysi tak zazlívala. Vždycky mu na mně záleželo. I předtím, než ve mně objevil tu jedinou.

„Jedeme na dědečkův hrob?“

„Není to jeho hrob. Jen místo, kde ho zabili. Jeho hrob není zajímavý. Je stejný jako jiné hroby. Na něj nosí květiny můj bratr. Já chodím sem.“

„Proč ho zabili? A kdo? Slíbilas mi, že mi to řekneš, až mi bude deset.“

„Ještě ti není.“

„Ale bude mi už za dva měsíce. Mami! V zimě sem možná už nepojedeme.“

„Jenomže já nevím, kdo ho zabil. Ani docela přesně nevím proč. Jenom...“

„Co?“

„Až tam.“

Pobídla koně do cvalu. Jindřich se řítil za ní. Dojeli na paseku ke studánce. Kateřina sesedla. „Pusť koně,“ řekla. „Tenhle se ti už nezatoulá. Cvičila jsem ho spolu s mým.“

Jindřich chvíli váhal s uzdou v ruce. „Proč?“ zeptal se pak.

„Když musíš koně napřed odvázat, déle trvá, než můžeš jet dál.“

„Záleží tolik na čase?“

„Někdy ano.“

Posadili se spolu na padlý kmen. Kateřina ovinula ruku kolem synkových ramen. Poslouchal tiše jako pěna. Tři chlapci. Právě tady, kde o život přišel později jeden z nich, si dali ten slib. Setrval při něm jen jediný. Druhý byl zabit, když mu bylo dvacet, a třetí se usadil. Snad i proto, aby se staral o děti, které zabitý přítel zanechal. Malého synka a dceru pohrobka. Sirotky. Ani matka její vítězný pochod do světa nepřežila.

„Ty jsi nepoznala ani dědečka, ani babičku?“ zeptal se Jindřich překvapeně. „Nikdy jsi mi to neřekla.“

Dědečka! Babičku! Dvě děti. Už jsem o tolik starší, než ve chvíli

smrti byli oni. „Moje maminka byla asi křehká bytost," řekla tiše. „Nedokázala přežít svou lásku. Zdálo se jí, že její úloha na světě končí tím, že dá život jejímu poslednímu plodu."

„To je dobře, že tatínek neumřel," řekl chlapec s hlubokým přesvědčením.

Kateřinou to trhlo. Ovšem. Pro něj ne. Jak dlouho mu to ještě budu tajit? Zatím musím. Děti neumějí udržet tajemství.

„Já jsem taky živá," řekla s nuceným úsměvem. „To tě netěší?"

„Právě. Kdyby tatínek umřel, třeba bys umřela taky jako tvoje maminka. A neměl bych tě."

„Ne, neumřela bych." Zadívala se do tvářičky, která se čím dál tím víc podobala té, která zmizela v nenávratnu. „Dát život dítěti není všechno. Je třeba ho vést a udělat z něj to, k čemu se narodilo. Rozumíš?"

„Jak to, že to ona nevěděla?"

„Byla moc mladá. Nemohla tomu rozumět." Kateřina si povzdechla a přitáhla si ho blíž. „Možná to věděla, ale ženy často při dítěti umírají. My dva jsme měli štěstí aspoň v tom."

„V čem ne?"

Neodpověděla. Musím ho rychle nějak rozptýlit, než se začne vyptávat dál. Za chvíli ho napadne, že ho nevychovávám zrovna k obrazu Hartiho, tak jak ho zná od narození. Lžu moc nerada.

„Nepřijeli jsme jenom tak," řekla. „Vstaň, zopakujeme si, jak úspěšně čelit silnějším útočníkům. To se ti bude hodit, i kdyby..." Co *kdyby!* Dost. Jsem matka, ano. A bojím se. Ale on je syn Jindřicha Möncha.

Popadla ho za ruku a zkroutila ji. V tu chvíli ležela na zemi, jak si ji Jindřich přehodil přes hlavu a praštil s ní o zem docela nesynovsky.

„Skvěle," řekla s potěšením. „Ještě ti ukážu, jak se bránit, kdyby někdo znal tohle. Pojď znovu."

Vstala. Jindřich se chystal svůj úspěch zopakovat, ale místo toho odlítl několik kroků a na zemi byl on. Kateřina v té chvíli na něm. „Tak co?" zeptala se s úsměvem. „Bolelo to?"

„To víš, že bolelo!" vykřikl vztekle. „Ty jsi mě předtím šetřila! Proč?"

„Všechno se nenaučíš najednou," řekla klidně. „Neuhodil ses?"

Podala mu ruku, ale vyskočil sám. „Jak jsi to udělala?"

„Takhle."

Nechal se otloukat s takovým zaujetím, až to Kateřinu mrzelo. Kdyby projevil jen trochu zbabělosti... Jindřich taky nenaléhal na Filipa, když dal přednost domácímu klidu před životem ve stálém nebezpečí. Jistě by mi odpustil.

„Kdy začneme s mečem?“ zeptal se zadýchaně.

„To nemá cenu, dokud ho neuzvedneš.“

„Uzvedl bych ho.“

„Řeknu Tabsovi. Já meč moc neovládám, je to zbraň mužů. Ohánět se mečem ostatně umí každý surovec. Můžu tě naučit užitečnější věci.“

Zadíval se na ni. „Co jsi dělala předtím, než ses vdala?“ zeptal se.

Zarazila se. „Proč to chceš vědět?“

Trochu zčervenal. „Ale já to vím,“ přiznal se pak. „Tabs mi to říkal. A zeptal jsem se táty. Nebyl moc rád, ale přiznal to.“

„Co?“

„Že ty a strýc Jindřich...“

„Nesmíš všemu věřit!“ vykřikla. „Řeknu ti to, až budeš dospělý.“

„Za to se přece stydět nemusíš, že jsi pomáhala rytíři českého krále. Ne přede mnou. Prý to nebyl život pro ženu a v Basileji by ti to zazlívali. Nikomu jsem o tom neřekl ani slovo, ačkoli bych se tak rád pochlubil. Ale nechci, aby si o tobě někdo myslel něco zlého. Prý jsi chodila převlečená za muže. A prý se to nesmí. Je to pravda?“

„Ano. Je.“ Kdyby jen to, chlapče! „Dobrá. Když už to víš, můžu ti vyprávět o životě, do kterého mi Jindřich Monch otevřel dveře. Vždycky jsem po tom toužila. Chtěl do světa vzít tvého strýce Filipa. Ne mě. Jenže my jsme si to jaksi vyměnili. Nakonec se smířil s tím, že ho nebude doprovázet syn, ale dcera jeho přítele. Co ti Tabs ještě říkal?“

„Že jsi zůstala v Basileji jen kvůli mně. Je to tak?“

„Je. A už dost. Musíš se naučit být trpělivý. Přestaň vyzvídat. Jestli jednou chceš...“ Zarazila se. Chlapec se na ni upřeně díval. Viděla, že chce promluvit, ale ovládl se.

„Vychovávám tě k tomu, abys mohl být tím, čím byl on. Čím byli oni, všichni tři, rozumíš? Ale nemusíš tak žít. Můj bratr si taky vybral jiný život. A nikdo mu to nezazlíval. Nejmíň Jindřich Mönch.“

„Vyberu si to, co ty,“ prohlásil se zářícíma očima.

„Ne dřív, než budeš dospělý a budeš dobře chápat, co ve skutečnosti chceš. Já jsem taky musela čekat do osmnácti. Zatím to budeme

brát jako hru. Obratnost těla je důležitá.“

„Ukaž mi něco víc.“

Rozhlédla se. Z dlouho odpíraného rozhovoru se jí zmocnila rozjařenost. „Tak se dívej. Vidíš tu studánku? Nad ní je skála. Jistě nemá smysl skákat ze skály do studánky, ale někdy je třeba skočit přesně do peřejí a nezabít se o skály.“

„Dokážeš to?“

„Jistě. Dívej se.“

Vyšplhala nahoru. Říjen. Budu mokrá. Ale ať. Je docela teplý den a už stejně pojedeme domů. Mohla bych se svléknout, ale když jde o život, nebývá na to čas. Ať vidí.

Skočila přesně, studánka byla tak malá, že by se v ní ani neotočila. Zajela nohama do bahna a chvíli trvalo, než vyplavala a vyškrábala se na břeh.

„Mami, můžu taky?“

„Ne!“

Odpověď z Kateřiny vylítla docela bezděčně. Vzhlédla. Několik metrů nad ní na kraji skály stál její syn a mračil se jako kakabus.

„Proč ne? Proto jsme sem přece přišli.“

„Proto ne. Nevím, co to do mě vjelo.“ Vylezla z vody a otřepala se. „Je zima. Nastydneš.“

„Ty ne?“

Už chtěla odseknout, že je vlastně teplo, ale rozesmála se sama nad sebou.

Jindřich to pokládal za souhlas. „Tak smím!“ vykřikl rozjařeně a skočil. Kateřina cítila, jak se v ní na tu úděsnou vteřinu zastavilo srdce. Bezmocně se posadila rovnou na zem.

„Co je ti?“

Chlapec se vyškrábal z vody, otřásl se jako mokrý pes a klekl si k ní. „Jsi docela bílá. Prve jsi skočila špatně? Uhodila ses? Nevšiml jsem si.“

Sevřela ho do náruče. „Neskočila jsem špatně. Já budu docela upřímná, Jindříšku. Měla jsem o tebe strach.“

„Z čeho? Přece to bylo snadné.“

„Ano, bylo.“ Zamračila se. Jsem nedůsledná. Ale nebudu mu lhát. „Představila jsem si, že možná skočíš vedle. Jsou tady skály a ta studánka je maličká, i když je hluboká.“

„Ty jsi přece taky skočila.“

„Já to umím.“

„Přece jsi mi to chtěla ukázat. Nebo ne?“

„Ano, chtěla. Ale ty jsi měl počkat tady dole. Jsi neposlušný. Už dávno jsem ti říkala, co kázeň znamená i při těch nejnevinnějších dobrodružstvích.“

„Já jsem ti jenom nerozuměl,“ řekl zahanbeně. „Když jsi se smála, myslel jsem, že souhlasíš.“

„To jsem se smála sama sobě. Pojď, vrátíme se. Jsme oba mokří jako vodníci.“

Harti bude mít zase řeči. Hledá si záminky, aby mi zabránil ve výchově, kterou jsem si předsevzala, a abych mu to nemohla vyčítat, vždycky si vymyslí nějaký jiný důvod. Jste nápadní, řekne. Protože být nápadný je přece chyba. Skvělá námitka. Moc se mu nelíbí, že chci mít ze synka druhého Jindřicha.

A vlastně si už nejsem tak docela jistá, že to chci. Začínám mít strach, strach ze ztráty možná větší, než byla ta před deseti lety. Jenže už nemohu zpátky. Chlapec má příliš porozumění pro moje bláznivé nápady. Je šikovný. Tabs si ho taky chválí. A ostatně my oba jsme přežili, já i Tabs. Pravda, dávali jsme si pozor, ale to on přece taky. Až do toho posledního dne.

Dost jsem slyšela o té bitvě. Králové! Chápu, že slepec nechtěl žít, ale proč do toho zatáhl i ostatní? A proč se dali? Jindřich přece věděl... Ne, o synovi nevěděl. Ale věděl o mně. Tak proč? Možná mi tam nahoře zazlívá, že dost nectím památku jeho milovaného českého krále. Čert ho vzal. Čert vzal celého Jana Lucemburského. Ať se propadnu, jestli...

„Co je to?“ vykřikl Jindřich a objal ji pevně oběma rukama.

Nejspíš jsem čarodějnice. Stála, ze všech sil držela chlapce v náruči a vnímala, jak se pod nimi třese země. Propadnu se? To bych ho měla pustit. Ale svírala ho ještě pevněji.

Země pod nimi se znovu zahoupala, ale vydržela. Studánka zmizela, jak se trhlina otevřela těsně vedle ní. A v příštím okamžiku vlhké místo s rachotem zavalila padající skála.

Výstraha nebes? Nebo jen přátelské ujištění, že nám se nemůže stát nic, i když se vedle nás trhá zem?

„Pojď, chytnem koně,“ řekla docela klidně. „Jistě se vyděsili a možná na zavolání nepřijdou.“

„Polekal jsem se,“ řekl nespokojeně. „Ty ne?“

„Já taky. Ale musíš se naučit nedávat strach najevo. Nebojí se jen hlupáci, kteří nemají představivost.“

„Takže to není hanba?“

„Není.“

„A strýc Jindřich se taky bál?“

Bál se? Jindřich nebyl tupec bez představivosti. Nebezpečí se nevyhýbal, ale spíš proto, aby s ním změřil sílu muže. A vždycky vítězil. Jenom tam, u Crécy... Představila si to válečné pole a najednou věděla docela jistě, že musel mít strach. Děsivý, hrozný strach. Protože si jeli jenom pro smrt. Nic jinak nečekal.

„Čert vzal českého krále!“ řekla znovu a tentokrát docela nahlas a vyzývavě. Země se ani nepohnula. Ne, žádné varování. Ten nahoře mi jen dodával odvahu. Já nejsem Jindřich Mönch. Jestli za někoho někdy dám život dobrovolně, bude to jenom můj a jeho syn.

„A stejně bych chtěl vědět, jaký byl,“ ozval se Jindřich, když konečně chytili vyplašené koně a vydali se zpátky k Basileji.

„Kdo?“

„Český král. Ty ho nemáš ráda, viď?“

„Zabil tvého... Zabil... Jindřicha,“ řekla mu sveřepě. „Na to nemůžu zapomenout. Ale je mrtvý. Víš co? Jednou tě ukážu římskému císaři.“

„Mě? Proč?“

„Je to jeho syn. Zrovna tak jako ty jsi... můj.“

CESTA DO MET

Zemětřesení zastihlo císařův průvod v Sulzbachu, kde se zastavil cestou na vánoční říšský sněm v Metách. I když se země neotřásla tak silně jako v okolí Basileje, znamení nebes rozrušilo všechny přítomné a zejména uvrhlo do rozpaků papežova posla, který právě dorazil z Avignonu a obecně se čekalo, že se k tomu jménem Svatého otce vyjádří. Nevymyslel si na místě nic duchaplnějšího, než že to je doporučení papežova listu, čemuž málokdo a nejmíň císař uvěřil. Země se stěží zachvívala nad zprávou, že do Met přijede clunyský opat Androine de la Roche s tajným posláním, které po francouzském debaklu stěží bylo tajné. Bylo jasné, že se papež pokusí přemluvit císaře k nátlaku na anglického krále, aby propustil Jana Druhého, což bylo zcela v souladu s Karlovým přesvědčením, že pán světa je zavázán k tomu, být prostředníkem mezi znepřátelenými monarchy účinněji, než může být pa-

pež. Po setkání s Androinem začátkem prosince v Metách mu vyhověl obratem, ač to bylo v přímém rozporu s jeho zájmy. Dalo se ovšem čekat téměř najisto, že při vší zdvořilosti se Eduard lehkomyslně nevzdá tak cenné zástavy, jakou byl sám francouzský král.

V Metách císaře čekali od jara. Volba lotrinského města, ve kterém se žádný říšský sněm už staletí nekonal, naznačovala, že císař míní zvrátit v neprospěch rodu Valois spory na západním pomezí říše, kde se francouzský král léta pokoušel zasahovat do starých říšských práv. Biskupství v Cambrai, říšské město Verdun, hrabství Bar, dokonce Dauphine a Burgundsko se Filip Šestý a po něm i Jan Druhý už léta snažili krůček po krůčku dostat pod přímou francouzskou vládu stejně jako Provence a Arelatsko na jihu. Dalo se čekat, že po francouzské porážce císař nesmiřitelně uplatní své požadavky vůči nezkušenému dauphinovi, a obětavý kardinál Talleyrand de Périgord se vydal do Met ještě před ním, aby mu pomohl čelit tvrdému nátlaku.

Dauphinův průvod byl skvělý, jako by před čtvrt rokem Černý princ Francii nesrazil na kolena. Nechyběly v něm významné osobnosti. Bretaňský vévoda. Hrabě ďÉvreux, král navarrský. Dauphinův mladší bratr Jan, hrabě de Poitiers. Hrabě d'Estampes. Arcibiskup ze Sens. Kardinál-arcibiskup z Rouenu Pierre de la Foret, který byl zároveň kancléřem krále Jana. Dvě stovky lučištníků ve francouzských barvách jako nejnápadnější část průvodu, který tvořilo na dva tisíce jezdců. Sokolníci se sokoly a smečka loveckých psů, jako by se královský dvůr vydal kamsi za vznešenou zábavou.

Karel nehnul ani brvou, když mu to dost zděšeně oznámili. Pro francouzský průvod se v Metách nenajde ani ubytování. Tři dny před Vánoci! Kurfiřti se teprve sjíždějí. Kam dát je?

„To není moje starost," řekl jen a vydal se uvítat synovce. Vlastně se neznali. Před bitvou u Crécy bylo Karlovi Francouzskému osm a pletl se nepoznán v houfu dětí. Pokud šlo o něj, kdykoli oba Lucemburkové zavítali k pařížskému dvoru, všichni měli oči jen pro Jana Českého. Pojilo je jediné. Dauphinova matka byla sestra císaře. Oba ji milovali.

Zatímco probíhal slavnostní ceremoniál, oba Karlové se pozorovali se stejným zájmem.

Není podoben nikomu, na koho se z rodiny pamatuju, pomyslel si císař. Bona byla obraz mého otce. Já prý též, ale jsem tmavý, snad po

matce. Chlapec přede mnou není krasavec. Ale vypadá mile a cítím, že ho budu mít rád. Jeho oči jsou hluboké. Kdyby byl po svém otci, byl by mi protivný. Karel. Syn Janův. Jako já.

Drží se. Musí mu být zatraceně úzko, ale tváří se jako syn velkého krále na státní návštěvě. Ten přepych je nemístný a měl si ho odpustit, ale rozumím mu. Možná bych na jeho místě jednal stejně. Zvlášť před dvaceti roky, které nás dělí.

Vlastně o dva víc. Mohl by to dobře být můj syn. Rád bych měl takového syna. Můj švagr Jan má štěstí, i když teď hnije někde v Bordeaux v zajetí.

S královskou důstojností mi předává dva trny z Kristovy koruny, kterou francouzští králové přechovávají v St. Denis. Vzácný dar, který mi slíbil jeho otec. Nemálo zvýší cenu vystavených skvostů, které lákají poutníky do Prahy každoročně na Den svátosti.

Skupinka vznešených za ním je dost různorodá. Ten velice hezký chlapec se mi moc nelíbí. Možná jsem zaujatý. Krasavce nemám rád nejspíš od té doby, co jsem jím tak najednou přestal být. Tenhle vypadá, jako by si své přitažlivosti byl náramně vědom. Kdopak to je? Arcibiskup ne, ani hrabě de Blois. Ten je starší. Nepochybně ten s mastnými vlasy a vizionářskou bledou tváří. Hrabě d'Estampes? Ale stojí moc vpředu. Jan de Poitiers? Nešťastné jméno, dnes. Ne, ten je o tři roky mladší než Karel a už ho vidím, má dětskou tvář, jiný to být nemůže. Takže ten sebevědomý mladík je navarrský král. Znával jsem jeho otce Filipa ďÉvreux. Ano, je mu trochu podobný. A asi se chce zalíbit, vypadá na to. Dívá se s milostným zaujetím přímo na mě. Ne, na mě ne. Na Aničku se dívá. A rázem je mi milejší, protože ten, kdo obdivuje ji, je také můj přítel.

Mladá žena s perlovou čelenkou je nejspíš Jana z Bourbonu, dauphinova choť. Dcera Isabely z Valois, sestry mé Blanky. A také Karlova děda Filipa Šestého. A její otec je bratr druhé choti mého otce. Vazby krve mezi námi se složitě proplétají. Bez papežské dispense, která odstraňuje překážku blízkého příbuzenství, se už sňatky ve vladařských rodinách dávno neobejdou. Mí rodiče byli jediná výjimka. I v mladém Karlovi po matce koluje neocenitelná přemyslovská krev, která se mísila při sňatcích mezi rody z opačné části křesťanského světa.

Dobře že jsem Kateřinu nevdal na západ. Je dcera Blanky z Valois. A i když její Rudolf je synem Jany z Pfirtu z nedalekého Bur-

gundska, tak blízké příbuzenství to není, jako kdyby se měla stát francouzskou královnou. Navíc je Kateřina pořád ještě hloupoučké dítě. Dauphin by se jí nelíbil. Jí se líbí její hezounek.

„Chceme být sami," řekl nahlas, když obřad skončil, a obrátil se k Anně. „Věnuj se zatím ostatním hostům, drahá. Její Výsost si možná potřebuje odpočinout po cestě. Pro královské hosty je v našem příbytku dost místa."

Byl královský host i Karel Navarrský? Teď se tak suverénně tvářil, když se ke Karlově nelibosti okamžitě nalepil k Anninu průvodu. Jeho sympatie k němu zvolna mizela.

Dauphin se na císaře vděčně podíval. Samozřejmě už věděl, že v Metách neseženou střechu nad hlavou, a i když zima byla neobyčejně vlídná a královské stany prostorné, jarní ráz počasí se může zlomit ze dne na den. Říšský sněm byl svolán na Vánoce a do těch chyběly už jen tři dny.

„Čekáme dítě," řekl prostě, když osaměli. „Děkuji."

„Myslím, že máš horší problém než noc ve stanu." Karel posadil mladého muže proti sobě. „Tvůj průvod je nádherný," prohodil nezávazně.

„Příliš nádherný, chcete asi říct." Dauphin se uličnicky ušklíbl, což se k jeho tváři vůbec nehodilo, ale Karlovi se i to na něm líbilo. „Měli mě k tomu. Kancléř, Karel Navarrský a konečně i můj bratr. Otec by tak přijel, i kdyby porážka byla ještě horší. Ne, horší být už nemohla. A možná taky máte na jazyku, že kdyby těch dvě stě lučištníků bylo u Poitiers, mohlo všechno dopadnout jinak. Máte pravdu. Proto jsem je taky přivedl, aby to všem bylo jasné. Na nic jiného je v Metách nepotřebuju."

„Kdybys chtěl Mety dobýt a mě zajmout, tak by tvůj průvod s těmi lučištníky na to možná stačil." Karel se usmál. „Dobře, nechme toho. Ale nemusíš každého poslouchat, když s něčím nesouhlasíš."

„Myslíte?" Dauphin svraštil obočí. „Země je vydrancovaná a stavy se bouří. Myslím, že na to nestačím. Chtějí, abych vyměnil královskou radu. To přece nemůžu!"

„Ne, to nemůžeš, aspoň ne dobrovolně. I když to určitě uděláš, až budeš králem doopravdy. Nedovedu si představit, že tvůj otec, můj švagr francouzský král Jan, volí své lidi uvážlivě. Jenže to bys mu nezodpověděl, až se vrátí."

„Vrátí se?"

„Jednou jistě. Jednáme s anglickým králem. Ale možná to potrvá. Nevím, jestli moje slovo u něj něco změže. Je přezdvořilý a přeuctivý, ale klidně si dělá podle svého. Abych byl docela upřímný, chápu ho. Myslí si, možná právem, že nejvyšší síly křesťanského světa - císař a papež - straní proti němu Francii, ať už se tváří sebenestranněji. Divíš se? Papež je Francouz a já jsem ve Francii vyrůstal, i když si odmyslíme posedlost mého otce. Upřímně, nezdědil jsem ji. Ale ví to i anglický král?“

„Myslel jsem, že jste na mé straně,“ řekl dauphin váhavě. „Aspoň mi všichni říkali...“

„Ale já *jsem* na tvé straně. Na tvojí určitě. Mám pro tebe - z nejrůznějších příčin - víc pochopení, než se ti může zdát. Jenže jsem císař a nemůžu v tom sporu stranit nikomu. Nejde tu o vítězství Francie ani Anglie. Jde o to, zachovat ve světě mír. Rozumíš?“

Dauphin si povzdechl. „Docela. Taky nemám rád válku.“ Podíval se na Karla. „A vy jste snad rytíř, co se rád bije v bitvě či na kolbišti?“ zeptal se docela drze.

Karel se rozesmál. „Nebudeš mi to věřit, ale býval jsem. Vždycky jsem nevypadal takhle. Teď se mi zdá, že už jsem chytřejší. Možná bych nebyl, kdyby mi osud nepřipravil tu zkoušku.“

„Vy jste byl urostlý rytíř?“

„Ještě před pěti lety. A honil jsem se po turnajích.“

Chvíli bylo ticho. „Mrzí vás to moc?“ zeptal se dauphin tiše.

„Ne.“ Karel odpověděl bez rozmýšlení. Tohle si ujasnil už dávno. „Nejdřív ano, a hlavně jsem měl strach, že se už nepostavím. Ale chodím jako dřív a aspoň jsem se poučil na vlastní kůži, že vůbec nezáleží na vzhledu, ale na tom, jaký jsi. Rozumíš?“

Dauphin se křivě usmál. „Jak jste poznal, že bych chtěl být krásný?“

„To přece chce každý. Líbí se ti má choť?“

„Je překrásná.“

„A vidíš, miluje mě. A to bych snadno mohl být i její otec.“

„Jana mě taky. A já ji mám moc rád.“

„Tak vidíš. Na čem ještě záleží? Či bys chtěl být hrdina jako tvůj otec?“

„Ne.“ Dauphin se otřásl. „Viděl jsem na vlastní oči, jaké to má následky.“

„Je třeba to uvidět. Aspoň jednou.“ Karel mu položil ruku na ra-

meno. „Jsem císař a stojím nad všemi králi světa. Nemohu se postavit na stranu jednoho z nich," řekl vážně. „Nemohu přitáhnout do Francie s vojskem a vyhnat Angličany. Ale na jinou pomoc se můžeš vždycky spolehnout. Hlavně neztrácej hlavu a dobře se rozhlédni, komu věnuješ svou důvěru. A skutečné přátele hleď připoutat. Často mají dcery a ty máš svobodné bratry. Je to lepší než myslet si, že sňatkem získáš na svou stranu nepřátele. Většinou se to nepodaří. Mně hned ne." Povzdechl si, jak si vzpomněl na Rudolfa. „Potřebuješ peníze?"

„Neobyčejně."

„Půjčím ti, co v této chvíli můžu." Vstal. „I ty by sis měl odpočinout. Večer nás čeká slavnostní hostina na uvítanou, a to je u nás vždycky náročná záležitost."

„Ve Francii taky."

„Ostatní si necháme na zítra. Máme doufám před sebou společných dnů víc."

Večerní hostina byla nadobyčej skvělá, ale Karel ji označil za čistě rodinnou. Ta pravá, slavnostní, měla být až při zahájení sněmu na Boží hod. Ale i když u stolů zasedli jen pokrevní příbuzní, bylo jich dost. Krom císařského páru císařův nevlastní bratr Václav Lucemburský s chotí a o něco vzdálenější bratranec Hanuš Opavský z přemyslovské strany. A vlastně všichni slezští vévodové, v minulosti tak či onak s Přemyslovci spříznění. Také většina dauphinových průvodců patřila do rodiny, v čele s jeho bratrem Janem, švagrem Karlem Navarrským a vzdáleným strýcem Karlem de Blois, který ale v zájmu své svatosti držel půst a k Annině úlevě se omluvil.

„Strašlivě páchne. Ztratila bych všechnu chuť," svěřila se manželovi. „Myslíš, že si to uvědomuje?"

„Docela určitě. Patří to k obrazu svatého muže, který předvádí na veřejnosti už nejmíň dvacet let. Je odříkavý ve všem kromě vztahu k ženám. Dej si na něj pozor. Vím, že si potrpíš na Karly."

Pleskla ho. „Na Karla chceš snad říct."

„Kdoví." Podíval se na ni se zalíbením. Vždycky byl rád, když se vystrojila, jak se na císařovnu patří, ale dnes jí to obzvlášť slušelo. „Je nás tu až příliš toho jména. S hrabětem de Blois to byl ovšem žert, ale je tu ještě dauphin a král navarrský."

„Dauphin tu má choť."

Chvíli čekal, ale když mlčela, řekl vážně. „Takže chceš být krásná

kvůli Karlovi d'Évreux?“

Překvapeně se na něj podívala. „Že bys byl taky žárlivý?“ zeptala se s malým úsměvem. „Ano, líbí se mi. Je roztomilý. A co má být?“

Navarrského krále provázela pověst dobyvatele ženských srdcí a výmluvného řečníka. Karel vzdychl a opustil ožehavou půdu. „Z toho, že i ty se líbíš jemu, nemůžu přece vyvozovat nic. Prý je moc řečný. Doufám aspoň, že tě nenudil.“

„To vůbec ne. Mluvili jsme... Chceš to slyšet?“

„Pokud to nebylo určeno jen pro tvůj sluch.“

„Spíš pro tvůj. Jenže ty ses zavřel s třetím Karlem a proniknout k tobě bylo nesnadné. Nelichotím si. Hodila jsem se mu prostě jako tlumočnice.“

„Ale no tak! Oč tedy šlo - ve vší skromnosti?“

„Vykládal mi, jak ho francouzský král zavřel do vězení, protože je přítel dauphina. A tvůj. Na krále Jana by nejradši nasadil psí hlavu. Prý je záhubou Francie.“

„Na tom něco je. A v čem spočívá jeho přátelství ke mně? Krom toho, že máme zřejmě stejný vkus.“

„Pusť, rozcucháš mě.“ Ale usmála se. „To on prý přemluvil dauphina, aby za tebou přijel.“

„Nesmysl. Jeho návštěvu mi oznámil už zjara jeho otec. Za to, že se tak zpozdila, on nemůže. Měl jsem být v Metách v květnu.“

„Ano. A dauphin měl u tebe zůstat a zachránit se před otcem, který ho nenávidí, protože se domnívá, že není jeho syn.“

Karel se zadíval kamsi skrze ni, ačkoli se většinou raději díval na ni. „Zvláštní,“ řekl zamyšleně. „Copak tím sleduje?“

„Je prý Kapetovec v přímé linii. Jeho matka byla dcera nejstaršího syna Filipa Čtvrtého a jeho otec králův bratr stejně jako otec Filipa Šestého, Karel z Valois.“

„Jenže se nároku na trůn vzdali, když mladý pán ještě nebyl ani na světě. Historii francouzského královského rodu znám. Tohle ti vykládal?“

„Taky.“

„Co ještě?“

Zrůžověla. „Ale - obvyklé řeči. Asi si myslí, že se patří dvořit se císařovně.“

„Patří se to. A běda tomu, kdo to neudělá.“ Podíval se na ni. „Ale stejně jsem rád, že Rožmberk není Karel, ale Jošt.“

„Co je zas tohle?“ rozhněvala se.

„Hloupost,“ řekl lehce a políbil ji. „Pojď, už čekají.“

Po večeři si vzal dauphina stranou. „Co má za lubem Karel Navarrský?“ zeptal se.

Dauphin se na něj ostře zadíval. „Kdo vám co říkal?“

„Moje choť. Něco jí navykládal.“

„Jí? Vám ne?“

„Ke mně se nedostal. A asi nedostane. Nemám pleticháře rád. Je prý tvůj přítel a přitom vykládá, že je Kapetovec a že možná ty nejsi ani Valois. Odpusť, že to říkám tak otevřeně, ale na okolkování není čas.“

„Věříte tomu?“

„Čemu?“

„Že já?“

„Ne. Dotýká se to cti mé sestry. Jak dlouho byl zavřený?“

„Od jara. Teď jsem ho pustil.“

„Proč? Ty mu důvěřuješ?“

„Nevím,“ řekl dauphin pomalu. „Ale s několika pány byl mým hostem, když nás přepadli. Promiňte, nedá se to jinak říct, i když to přepadení vedl král. Ostatní bohužel nepřežili. Myslel jsem, že je má povinnost vrátit mu svobodu. A taky,“ Dauphin se ošil, „taky jsem vyhověl naléhání stavů. To se vám asi nelíbí, ale neměl jsem ani jinou možnost. Stejně by ho osvobodili. Byl zavřený v Cháteletu v Paříži. Zasedání jsem před odjezdem sice rozpustil, ale nevím, jestli poslechnou. Nijak si nezastírám, že Paříží zatím vládnou oni.“

Karel se zadumal. „Promyslím si to. A pak ti řeknu, snad, co bych ti já radil. Ale nemusíš poslechnout.“

„Pokud se týče Karla Navarrského, myslím, že poslechnu rád,“ usmál se dauphin. „Velice jsem se mu obdivoval. Ale teď nevím. Nevím, co si mám o něm myslet. Tváří se statečně. Ale v té chvíli... Prostě choval se skoro tak, jak bych se zachoval já.“

„To je odsudek?“ zeptal se Karel s úsměvem.

„Jistě. Má první bitva mě zbavila všech iluzí o mně. Jaká byla vaše?“

„Má první bitva?“ Karel se zamyslel. San Felice! „Bylo mi šestnáct a myslím, že jsem se strašně bál. Už se napamatuju. Zvítězili jsme, ač to nikdo nečekal, a to všechny vzpomínky zůstanou jen dobré. Navíc jsem velel sám a nemusel jsem se řídit podle plánu někoho,

komu bych nevěřil. Ty, jak jsem pochopil, jsi jako vojevůdci velmi nedůvěřoval svému otci. To odvahy nepřidá. U Crécy jsem byl už ostřílený bojovník. Bylo mi třicet. Měl jsem pocit, že mohu sám zdolat všechny nepřátele. Ale byl jsem zraněn a můj otec rozkázal, aby mě vyvedli z bitvy. Jak jsem mu to v té chvíli zazlíval! A jak jsem mu byl vděčný, když hlava vychladla a mohl jsem posoudit, čemu jsem ušel.“

„Myslíte, že jeho smrt měla smysl?“

„Měla. Jediná ze všech, hochu. Ucházel se o ni ze všech sil. Byl slepý. Hrůza pro rytíře, jako byl on. Ne, tady nešlo o hrdinství v bitvě. Proto se postaral, abych zbytečně nepadl i já. Tvého druhého děda, francouzského krále, vyvezl z bitvy stejně nehrdinsky moudrý strýc tvé choti. Leckdo jim to zazlíval. To je taky jediné poučení, které si z toho vzal tvůj otec: *Král z boje neutíká.* Poslední vzkaz Jana Českého královskému příteli na jeho výzvu, aby se zachránil také. Jenže z boje neutíká jen král, který touží po tom, dát se zabít. Ne ten, který chce zůstat naživu. Jeho zajetí jen zvětší triumf nepřítele a neštěstí země, která jeho život příliš draze zaplatí. On sám bude nejváženějším hostem v Londýně. Ale ty se, synu, snaž - bez práva bezvýhradně rozhodovat. Vymačkej výkupné ze zubožené země a nesmlouvej. Jsem král a moje cena je vysoká. Zaplať ji bez reptání celou.“ Karel se s porozuměním zadíval na dauphina. „Tlačí tě ze dvou stran. Otec i nespokojení páni a měšťané, kterým se zdá, že teď nastala ta pravá chvíle k omezení královské moci ve prospěch stavů.“

Dauphin se křivě usmál. „A taky římský císař, který teď obnoví své požaďavky s nadějí na úspěch. Jak bych vám mohl zabránit, abyste se znovu nezmocnil francouzských měst na naší hranici? Proto jste přece dosud nepotvrdil návrh smlouvy o přátelství, v němž můj otec vaše nároky neuznal.“

Karel potřásl hlavou. „První rada, mladý příteli: Jsi-li ochoten k ústupkům, nikdy to neříkej předem. Tvůj protivník pak bude chtít víc.“

„Bude?“

„Řekl jsem protivník, to já nejsem. Nejde o francouzská města, ale říšská. Nicméně jsem ochoten s řešením počkat na příhodnější čas. Pro tebe příhodnější. Pro mne by v této chvíli bylo nejsnadnější vztáhnout ruku a brát. Jenže mě kdysi pasovali na rytíře a neberu to tak zlehka jako Černý princ. Dupnout poraženému na šíji je snadné. Ale ty teď potřebuješ prokázat, že jsi schopný vladař a poradíš si i s takovým

zarputilcem, jako je římský císař, tvůj strýc. Budiž, ať mě za to stihne hana. Už leccos snesu. A nejsem tak nezištný, jak se snad zdám. Francie je soused římské říše a u sousedů je lépe, když je klid. Už tak se ti zemí budou prohánět vojáci propuštění z anglického žoldu. Ještě tak povstání! Dej si dobrý pozor na ty, kteří by tvou zem mohli rozeštvat. Ano, radši ti poradím hned. Na dobu, než se tvůj otec vrátí, strč toho Karla Navarrského znovu do věže. Někde daleko od Paříže. Královský vězeň je královský vězeň. Vlastně jsi neměl právo ho propustit. Má hodně příznivců v tvém průvodu?“

„Nevím.“

„Chyba.“

„Ale vím, na koho se můžu spolehnout.“

„Až opustíte Mety, neváhej. Na říšském území to ovšem nejde, ač by to bylo mnohem bezpečnější. Co se tak na mě díváš?“

Dauphin se nervózně usmál. „Ale jenom tak. Jste moje jediná opora.“

„A ty přemýšlíš, jestli mi můžeš důvěřovat.“ Karel ho přátelsky objal kolem ramen. „Ne, neurazils mě. Sám jsem byl takový. Až budeš v mém věku a na vrcholu moci, taky si budeš moci dovolit být upřímný. Sem tam i velkodušný, když se ti někdo zalíbí. A ty se mi líbíš. Třetího bláznivého krále ve Francii - bez urážky tvého otce - bych už viděl moc nerad. I když vím, že s tebou budou potíže. Budeš si hledět víc prospěchu své země než závazků vděčnosti. A tak to má být. Ty si na rytířství nepotrpíš, já možná ano. Jednu zásadu si zapamatuj i ty: Vážit si dobrého protivníka a nestrojit mu úklady. Vždycky se postavit čelem. Je to nejen ušlechtilé, ale i rozumné. I ty můžeš být jednou poražený.“

„To jsem právě teď.“

„Ty ne. Ještě nejsi král. A ve chvílích, jako je tato, můžeš vyzkoušet své schopnosti. Nevracej rány zbrkle. Vždycky přemýšlej. A občas je třeba i couvnout. Se zaťatými zuby, ale s úsměvem. Já už bývám popudlivý. Léta mi utíkají a občas mě bolí noha. Čím dál tím hůř snáším, když se mi něco nedaří. Z toho si příklad neber, já si to už můžu dovolit. V tvém věku jsem byl velmi opatrný a schopný snášet porážky. Bylo jich dost, nejen to vítězství na bitevním poli. Ale ty, obklopíš-li se správnými lidmi, můžeš i zvítězit. Říkal jsi, že někomu můžeš důvěřovat. Kdo je to?“

„Pan du Guesclin.“

„Ten ošklivec v průvodu pana de Blois?“

Dauphin se zamračil. „Mně se líbí.“

Karel se rozesmál. „Mně taky. Už jsme si řekli, že na kráse docela nezáleží. Pokud někdo není příliš zahleděn do sebe a nechce se malicherně mstít těm šťastnějším. Pro některé muže obdiv mnoho znamená a já znám jen málo žen, které se dokážou povznést nad podobu těla. S tím by pan du Guesclin mohl mít potíže.“

Dauphin se ušklíbl. „Nemá. Je milencem nejkrásnější ženy ve francouzské královské rodině.“

„Dokonce!“ Karel se na něj zpytavě zahleděl. „Přímo v rodině, říkáš?“

„Je to sestra Karla Navarrského a francouzská královna vdova. Dědeček Filip si ji vzal, když jí bylo devatenáct a jemu...“

„Na tom nezáleží,“ přerušil ho Karel poněkud překotně. Věkové rozdíly při královských sňatcích, to bylo jeho bolavé místo, i když Filipa Šestého od jeho poslední choti dělilo bezmála celých čtyřicet let. „Pokud vím, to manželství trvalo sotva půl roku. Ale jestli je královna skutečně tak krásná, jak říkáš, bude mít na pana du Guesclin vliv.“

„Nevšiml jsem si,“ usmál se dauphin. „Je velice svérázný.“

„Takových věcí si radši všímej. Tohle má být tvůj spojenec proti Navarrskému?“

„Bertrand je odjakživa jeho nepřítel. Je Bretonec. A Blanka a Karel se nikdy neměli zvlášť rádi, i když se na veřejnosti tak vždycky tvářili. Špatně snášel, že se provdala na francouzský trůn. Tehdy si ji měl původně vzít můj otec a řekl bych, že ho to dodnes mrzí. Ale když ovdověla, už byl ženatý. A pak - vdova po otci! Nevím, co by tomu řekl papež.“

„Papež, pokud je v Avignonu, vždycky řekne to, co chce slyšet francouzský král.“

„Naštěstí.“

„Naštěstí pro francouzského krále. Ne pro římského císaře,“ řekl Karel vážně. „Papež je římský biskup a patří do Říma.“

„Stejně jako Verdun a Cambrai do římské říše?“ zeptal se dauphin potměšile.

„Ano, stejně tak.“ Karel se usmál. „Vidím, že už mi důvěřuješ, jinak bys nepopichoval. Mělo by mě to těšit. Ale dávej si pozor. Neměl by sis zvykat vtipkovat. My dva se dlouho neuvidíme a leckoho se to

může dotknout a bude se ti mstít. Nedělej si nepřátele zbytečně. Dost na těch, kterým neunikneš bez vlastního přičinění.“

„Dotkl jsem se vás?“ zeptal se dauphin vážně. „To by mi bylo líto.“

Karel potřásl hlavou. „Mně ne. Důvěrný hovor s tebou mi je milý, ale radši budeme pěstovat tvou královskou důstojnost. Ostatně na nás čekají i jiní. Bohužel nejsme na světě jen pro své potěšení. Vladařské vánoční svátky jsou náročné. Rodinné dny pokoje a míru! Snad pro ty ostatní. Pro nás je to příležitost předvést svůj majestát. A vlastně nás to spíš těší.“

Toho potěšení bylo možná příliš. Karel měl slavnosti rád vždycky, ale tentokrát se ukázal na samé výši majestátu císařského dvora. Dauphin byl syn francouzského krále a byl zvyklý na překypující nádheru, ale takovou slávu jako tady v Metách ještě nezažil. Slavnou vánoční mši i ve Francii často sloužil kardinál, ale dauphinův otec ani jeho děd při ní nikdy nepřednášeli *Nařízení císaře Augusta.* Nemohli. To směl jen císař. A neskutečně bohatá hostina pod širým nebem koncem prosince dávala nedůvěřivcům najevo, že o císařskou slávu pečuje sám Bůh. Jinak by na rouhače seslal mráz a vánici. Ale zima voněla jarem, ještě když dauphinův průvod slavně odjížděl.

Kardinál Talleyrand de Périgord, jehož odjezd byl určen až nazítří, se tvářil vlídně, ačkoli poselství, které si odvážel do Avignonu, bylo nijaké. Ale dobře si uvědomoval, že mohlo být hůř.

„Od Vašeho Veličenstva bylo velice ušlechtilé, že jste nezneužil dauphinovy tísně. Svatý otec stejně jako já víme dobře, jak dlouho marně francouzský král čekal na potvrzení přátelské smlouvy s římskou říší.“

„Vy jste tu smlouvu četl, Excelence?“

„Znám ji.“

„Pak víte dobře, že je zcela lhostejné, jestli jsme k ní přivěsili pečeti. Nic neříká a nic nezaručuje. Navrhoval jsem svému švagrovi docela jiný text. Bohužel - nechtěl ho přijmout, ačkoli jde o dávná práva, která sám porušil. Smlouva, kterou jsme uzavřeli, mě nezavazuje k tomu, abych od říšských požadavků ustoupil. Já jako římský císař nejsem man francouzského krále. Mám sídlo v Praze. V srdci římské říše. Tam jeho moc nedosahuje.“

Talleyrand se zarazil. „Naznačujete tím něco, Vaše Veličenstvo?“ zeptal se opatrně.

„Vůbec nic," odpověděl Karel nevinně. Neměl v úmyslu rozkmotřit se s kurií, i když papežova závislost na Francii byla na považenou. Jsem římský císař korunovaný v Římě. Od chvíle, kdy jsem znovu přešel Alpy, na to myslím. Po mé vlastní korunovaci je to nejvyšší úkol, kam směřuji. To nebylo jen varování dauphinovi. *Papež je římský biskup a patří do Říma.* Jinak je celá *římská říše* nesmysl.

AVIGNON NENÍ ŘÍM

Papežský Avignon. Vlastní vyjádření problému. Provence, která před padesáti léty papeži nabídla své území k budování nového sídla, byla staré říšské léno, propůjčené kdysi neapolským Anjouovcům. Ale větší vliv tu dávno získal francouzský král.

Už dobrých padesát let se na Petrově stolci střídali Francouzi, s výjimkou nešťastníka, kterého na několik měsíců postavil proti zvolenému papeži v Avignonu při své římské korunovaci Ludvík Bavor.

Vrátit papežství do Říma z područí francouzského krále, to byl sen císařů už od Jindřicha Sedmého, který - tehdy ještě bezvýznamný lucemburský hrabě - z průvodu francouzského krále přihlížel vjezdu prvního papeže do Avignonu. Papež jel na bělouši, kterého opěšalý francouzský král vedl za uzdu. Znamení pokory a služebnosti, ale zlí jazykové už tehdy tvrdili, že francouzští králové si budou papeže i nadále vodit na uzdičce. Měli pravdu. Žádný avignonský papež si francouzskému nátlaku čelit netroufal.

Papež v nebezpečném sousedství anglických držav na francouzském jihu a sám vlastně v moci Francie nijak netoužil po konfliktu. Ale přes všechny řeči o nestrannosti byl Francouz a nepochybně přál úspěch Francii. Karel Čtvrtý měl francouzské vychování, ale byl římským císařem. V otázce papežství ho anglický král plným právem mohl pokládat za svého spojence. Papež se sídlem v Římě by znamenal výhru i pro něho.

DŘÍV PROJDI OČISTCEM

Pražský arcibiskup a císařovna vyjeli k uvítání císařova průvodu až před bránu města. Vyhlíželi ho dávno před ohlášenou hodinou příjezdu, i když císař, milovník slavných vjezdů, právě proto nemiloval překvapení. Jistě by nezůstal před Prahou, jako to před měsícem prý udělal Kolínu nad Rýnem, ale čekání v jarním dnu bylo příjemné. Březen! A loučili se v Metách v lednu.

Arnošt vyhověl Anninu naléhání s mírnými rozpaky. Slušelo by se, aby byl v čele duchovenstva v arcibiskupském ornátu. Ale jistě se mohl dát zastoupit a posuzovat to může jenom císař. Nikomu dalšímu už do toho nic nebylo. Doprovázel tedy císařovnu v prostém šatu, který se k tak slavnostní příležitosti nehodil. Nemohl jinak, když už dávno oba, on i císař, přísně odsoudili pobuřující zvyk církevních hodnostářů oblékat příliš honosný světský šat. Preláti zvyklí přepychu v jeho a Karlově přítomnosti raději volili slavnostní ornáty svého stavu. Aspoň to, když už se zlata a perel odříci nedokázali. Ostatně církevní hierarchie byla přísná a leckterý švihák, který byl nositelem nižší církevní hodnosti, se musel v oblečení uskromnit.

Uvítání před městem mělo tu výhodu, že nemuselo být tak přísně obřadné. A vlastně se docela hodilo, aby císařovna vjela do města po manželově boku. Ačkoli už daleko před městem kolem cesty jako obvykle stál hustý špalír zvědavců, bouřlivé objetí zakryli jezdci po obou stranách císařova koně. Rozestoupili se, až když se čelo průvodu zase srovnalo do oficiální řady. Karel s Annou se drželi za ruce. To mohli i bez újmy svého majestátu. Pod zlatými plášti to vidět nebylo.

„Musím ti něco říct," pípla Anna.

Karel se na ni rychle podíval. „Až potom," řekl a stiskl její ruku. „Až budeme sami."

Byl zvědavý až příliš, ale zdálo se mu, že chápe. Šťastné sdělení chtěl vychutnat v klidu, jaký slavný vjezd do města neumožňoval. Anna se v rozpacích podívala na Arnošta, který jel po císařově druhém boku.

„Měl bys svou choť vyslechnout," řekl nepřesvědčivě. Ustoupil Anninu naléhání, ale dobře věděl, že uskok, který si vymyslela, není řešení.

„Ještě ty!“ utrhl se na něj Karel vcelku vlídně. „Moji nejbližší zdá se nechápou, že i císař má právo věnovat se svým radostem v pohodě.“

Anna si zděšeně uvědomila jeho omyl a zavěsila se očima do Arnoštovy tváře. Zželelo se mu jí. „Některá sdělení tak docela radostná nejsou,“ řekl. „I když nejde o žádné neštěstí.“

Karel se zamračil. „Tak mě nenapínejte. Co se stalo?“

Arnošt popřál Anně chvilku, aby mohla promluvit, ale když dál zarytě mlčela, pokračoval sám: „Možná bude lepší, abys to uvážil dřív, než dojedeme k Hradu. Sám víš, že při přivítání mnoho času nebývá. Jde jenom o to, že císařovna by se zjara ráda podívala do Cách a na jiná významná místa v Porýní.“

Karel se překvapeně zadíval na Annu. „Měla jsi mi to říct v Metách,“ pokáral ji něžně. „Přece bych tě neposílal domů. Měl jsem všude tolik jednání, že jsem tě nechtěl dennodenně unavovat dlouhým a často marným čekáním. Proč jsi mi nic neřekla? O své korunovaci před třemi lety jsi se vyjadřovala zdrženlivě. Myslel jsem, že se ti tam nelíbí.“

„To jsi měl pravdu.“ Hlas se jí zadrhl.

„Tak neplač!“ vykřikl. „Nejenže se to vůbec nehodí, ale bolí mě to. Pojedeme znovu, když to chceš. Vždycky mám co dělat na všech místech říše. Proč pláčeš?“

„Protože jsem tě zklamala,“ vzlykla, ale usmála se slzami. „Nenapadlo mě, že si to můžeš vyložit i jinak.“

„Nic jsme nezmeškali,“ řekl nerad, ale vynasnažil se, aby to neznělo zklamaně. Anna ve svých osmnácti byla v otázce dětí přecitlivělá. Zmeškáno, pravda, dávno nebylo. Ale už spolu žili druhý rok a pořád nic. Nic, nic. Jako v zakletí.

Město už bylo na dohled. Arnošt pochopil, že rozhovor se svezl jiným směrem, a rychle zasáhl. „Jde o to, že císařovna se chystá do Porýní sama. Ne sama, ale bez tebe.“

„Beze mne? Proč?“ užasl.

Zase odmlka, ale tentokrát si Anna dodala zmužilosti. „Babička mě požádala o doprovod.“

„Cože?“ Karel v leknutí trhl uzdou, až se kůň zastavil. Rychle ho pobídl k dalšímu kroku. „Která babička?“

„Mám přece jenom jednu,“ řekla nešťastně. „Tatínkova matka už nežije.“

„Co tam chce?“

„Chce navštívit hrob svaté Alžběty v Marburgu. A Cáchy. A... Prý by to ráda viděla aspoň jednou, než umře. Její dopis byl velmi dojemný.“

Ta má nějaký kořínek! pomyslel si Karel vztekle. Hned tak neumře, je starší než já nejvýš o jedenáct let. Všiml si, že Anna na něj upírá vyděšené oči, a zeptal se mírně: „Ty mé nechceš mít s sebou?“ Výmluvně mlčela a jen mu němě stiskla ruku. „Nebo snad ona?“

„To ne,“ ohradila se. „Docela naopak. Ale myslela jsem si, že by to nebylo moc dobré. Vzkázala jsem jí, že ty jsi příliš zaneprázdněn, aby ses tam mohl tak hned vracet. A že ještě nevím, nebudu-li mít nějaké závazky i já.“

Karel se podíval na Arnošta a došla mu směšnost celého rozhovoru. „A na to sis najala arcibiskupa?“ zasmál se. „Aničko! Nechápu, proč se mě bojíš.“

„Když vy se nemáte rádi,“ řekla nešťastně. „Já jsem si nevěděla rady. Vím, že chceš s Ludvíkem mít vždycky dobré vztahy. Možná že když se sejdete, až já s ní budu v Porýní...“

„Ne,“ přerušil ji. „Hned by si myslela, že to mezi námi neklape. A krmila by tě tím celou cestu. Když pojedu s vámi, tak samozřejmě hrozí roztržka. Musím uvážit, co je lepší. A to nemůžu, když se musím usmívat na jásající Pražany.“

„Zase jsem všechno popletla!“

„Nikdy nic nepopleteš, ale tohle sis nevymyslela právě nejlíp. I takovou prapodivnou záležitost je třeba řešit v klidu. Podívej, už jsme v Praze. Promluvíme si o tom později.“

Anna přijala zaslouženou výtku, ale v hloubi duše byla ráda, že už má trapné sdělení za sebou. Teď zbývalo jen čekat na Karlovo rozhodnutí. Zaplavila ji úleva. Vyrovnala krok svého koně a obyvatelům sídelního města poskytla vytoužený pohled na usmívající se a spokojený císařský pár.

Karel přijal s povděkem, že už se k tomu nevrátila. Neměl ve zvyku odkládat nevyhnutelná rozhodnutí, ale tohle zase tak příliš nespěchalo. Cítil se unavený a toužil pookřát. Což se mu vždycky dařilo jen v Annině náruči a v Praze. Taky na Karlštejně, jehož výzdoba pokročila natolik, že koncem měsíce mohla být v malé věži vysvěcena hradní kaple Panny Marie. Vzácná příležitost předvést vznešeným hostům znovu nádheru císařského dvora. Tentokrát mezi nimi nechy-

běl ani tchán francouzského dauphina Petr z Bourbonu, který přijel náhle a bez ohlášení. Večer po jeho příjezdu se Karel v císařském paláci na Karlštejně konečně po dvou týdnech vrátil k ožehavému námětu.

„Francie rozhodla za nás," řekl večer Anně a vjel jí oběma rukama do vlasů. „Nezbavíš se tak snadno obtížného chotě. Pojedu s tebou do Cách a kamkoli si budeš přát. Ludvíkova paní matka může být spokojená. Její věhlas podepře i císařský majestát. Když je za tu cenu ochotna strpět společnost tvého opovrhovaného chotě, tím spíš jsem já. Moc nerad bych byl znovu bez tebe tak dlouho. Musíme být stateční."

„Bojíš se toho?"

„To se rozumí, že se bojím!" vykřikl. „Ale slíbil jsem Petrovi z Bourbonu, že zůstanu tak blízko Karla Francouzského, jak jen to půjde. I když opravdu nevím, jestli tomu nešťastnému chlapci můžu přispět jinak než radou. A ta ještě nemusí být nejlepší."

PAŘÍŽ 1357

Neposlušné generální stavy se v Paříži znovu shromáždily, sotva dauphin opustil město k cestě do Met. Ctižá dostivci viděli svou příležitost: královská moc se zdála být ohrožena jako nikdy. Bývalý člen královské rady Jana Druhého, pařížský advokát a laonský biskup Robert le Coq, muž skvělé výmluvnosti, popadl svého býčka za rohy. Už léta toužil stát se kancléřem a nenáviděl kancléře i krále, který mu významný úřad nesvěřil. Le Coq v plamenné řeči před zasedáním stavů teď pranýřoval bez skrupulí nepořádky v královské správě, ač se na ní sám podílel, a žádal rozsáhlé reformy za bouřlivého souhlasu většiny shromáždění. Cesta k omezení královské moci se přímo nabízela. Chvíle nemohla být příhodnější.

V boji proti dauphinovi měli reformátoři v ruce mocnou zbraň. Když se pokusil získat peníze znehodnocením mince, vzbouřili Paříž a pohrozili stávkou. Všichni zlatníci i ostatní řemeslníci zastavili práci a ulicemi táhly ozbrojené průvody. Dauphin byl nucen zrušit výnos, a protože zůstal úplně bez prostředků, nezbývalo mu než svolat znovu stavy a vrátit se do Paříže k jednání. Zasedání trvalo měsíc od února do března. Tentokrát Marcel a le Coq předložili plán reforem písemně, jako ústavní zákon v jednašedesáti článcích. Nikoli latinsky, ale francouzsky, aby zdůraznili nový ideál dobré vlády. Vytyčili v něm tři

politické zásady: Král nemohl vybírat daň, kterou by neschválily stavy, generální stavy měly právo scházet se pravidelně podle vlastního uvážení a byla zvolena Velká rada třiceti šesti, po dvanácti z každého stavu, jako poradní sbor koruny. Čímž byla zrušena Janova královská rada.

Dauphin se snažil získat čas a vyslal svého tchána do Prahy, aby císaře obeznámil s novou situací a požádal ho o pomoc a radu. Když už nemohl déle otálet, odmítl takovou ústavu potvrdit. Marcel sáhl k osvědčenému prostředku a znovu vytáhl od práce do ulic davy, které byly každým dnem početnější a hrozivější. Dnem i nocí se Paříží nesl pokřik „Do zbraně!“ Dauphin se bránil poukazem na to, že nemá královo zplnomocnění, ale stavy mu udělily titul regenta k výkonu královské moci. Nakonec byl nucen podepsat ještě před návratem Petra z Bourbonu. Královi odstavení rádci spěchali z dauphinova pověření do Bordeaux, aby informovali zajatého krále. Těsně před odjezdem do Londýna Jan podle očekávání neuznal podpis svého syna a s ním celou ústavu. Když se stavy znovu sešly v dubnu, bylo zde jen málo šlechticů. Dauphin mezitím v provinciích získával příznivce a přesvědčoval všechny váhající, že reforma je namířena proti nim. Její tvůrci se zvolna dostávali do potíží. Nešlo jen o odpor provincií. Mimo Paříž byla situace mnohem horší.

Za měsíc byli na cestě znovu. Cesta to byla nelehká. Zvýšené nároky kladla zejména na Karlovu sebevládu.

Při každé hostině se královna Alžběta nemilosrdně vecpala mezi něj a Annu. Když jí nabízel čestné místo po své pravici, odmítla.

„Chci být vedle své holčičky,“ prohlásila nesmlouvavě. „Užiju si jí teď tak málo.“

„Ani když jsem byla ve Svídnici, tak jsi mě moc nevídala,“ pokusila se Anna nesměle o námitku.

„Někdy ne. Ale jezdila jsi do Budína.“

„To teď přece jezdím taky.“

„Ne tak často. A tenkrát jsi zůstávala déle a užila jsem si tě víc. Teď jsi vdaná.“ S doprovodem baziliščího pohledu, který vrhla na Karla, to vyznělo docela urážlivě.

„Teď je císařovna,“ vložil se do toho. „Přece jste nemohla čekat, že tak krásná dívka a neteř uherského krále zůstane na ocet.“

„Řekněte raději dědička Svídnice,“ utrousila Alžběta pohrdavě.

„Nechme už toho. Nechci se hádat. Při setkání s Annou si vážím pohody.“

Přes ta povzbudivá slova vyhledávala různice, kde jen mohla. Anna, přes den odstrkovaná od Karla, to snášela hůř. Jemu pomáhala duše bojovníka. Chceš mě otrávit? To se ti povedlo až moc, ale nikdy to na mně nepoznáš, ty babo.

Překypoval vlídností a úslužností, až se Anna divila. „Obdivuju tě,“ řekla mu v noci v Mergentheimu, v komendě německých rytířů, kam uherská královna odmítla vkročit s nevraživým poukazem na to, že jsou to úhlavní nepřátelé jejího bratra a kdysi také otce. Zůstala venku v královském stanu a dalo se očekávat, že jim to druhý den řádně osladí. Ale Karel udržoval s řádem dobré styky a v neposlední řadě kvůli Kazimírovi. Což ona ovšem nechápala či chápat nechtěla. „Jak to dokážeš?“

„Rád se nechávám obdivovat. Zvlášť od tebe. Už jsi mi přece řekla, že jsem ješitný.“ Přitáhl si ji blíž. „Jsem tak ješitný, že tě nenechám usnout, dokud mi neřekneš, že mě obdivuješ, i když jsme spolu sami.“

Usmála se. „Tak to ti neřeknu.“

„Proč ne?“

„Protože se mi nechce spát. Řeknu ti to až zítra. Nebo radši za týden.“

Ráno Alžběta Annu bouřlivě objímala. „Bylo mi bez tebe tak smutno!“ bědovala, možná upřímně, i když se to Karlovi jevilo jako vrchol drzého pokrytectví.

Alžběta se podívala na vnučku a shledala, že vypadá velmi spokojeně po večeři i noclehu bez jejího stínu. V předchozích dnech ani sladká noc nestačila docela zahladit následky svízelného dne.

„Bylo mi v noci tak strašně smutno,“ pokračovala úlisně, „že jsem se rozhodla požádat tě, jestli bys nespala se mnou.“

„Jak - s tebou?“ zakoktala zaskočená Anna.

„Se mnou v ložnici. Či ve stanu, podle toho.“

„Ve stanu Anička spát nemůže,“ řekl Karel chladně. „Nedovolím, aby se vystavila takovému nepohodlí.“

„Taky jsem se mu vystavila a jsem starší.“

„To je čistě vaše věc. Rozhodla jste se ze své vůle.“

„Vy máte ovšem s německými rytíři styky velmi důvěrné,“ řekla s pohledem vpravdě baziliščím. „Váš otec je též míval. Ale to byl roztomilý člověk,“ dodala bez zřejmé souvislosti, krom té jediné.

Anna se zamračila. „Roztomilí lidé bývají povrchní," odsekla. „Ostatně nevím, proč sem pleteš krále Jana. Má roztomilost snad nějaký vliv na vlídné vztahy s nepřítelem? Dost dlouho jsi mu nemohla přijít na jméno."

„Já jsem tím vůbec nic nemyslela," ohradila se Alžběta. „Nebuď tak nedůtklivá. Jenom jsem si v té souvislosti vzpomněla na dojem, který na mě udělal Jan Lucemburský. To je všechno. Když jsi se mnou sama, býváš milejší," dodala vyčítavě.

Karel se mezitím ovládl. „Slíbil jsem vašemu bratrovi, že s řádem budu udržovat vztahy co nejlepší," řekl suše. „Potřebuje to. Já osobně na nich nemám o nic větší zájem než na ostatních sousedech. Rád žiju v míru s každým, pokud to ovšem jde. Můj otec měl k svému přátelství docela zvláštní důvody. Ty já už nemám."

Alžběta ty *zvláštní důvody* znala, ale radši mlčela. Jan Lucemburský byl určitě větší škůdce Polského království než jeho syn. Léta se ohánět prázdným titulem polského krále a v neustálé potřebě peněz pro svůj nákladný život po léta prodával řádu území, která mu nepatřila, a tím podpíral oprávněnost jejich výbojů. Konec tomu udělal až Karel před dvaceti lety, když otce přemluvil, aby se v zájmu spojeneckých dohod s Kazimírem titulu polského krále vzdal. Jenže tahle vzpomínka se zavilé Alžbětě nehodila. Karel byl pro ni výlupek všeho zla a jeho největší zločin byl, že Anna ho zřejmě milovala.

„Jste velmi zhýčkaní, ale budiž. Ve stanu tedy ne. Pod střechou mi ji snad dopřejete. Či ani to?"

„To jistě," řekl s přemáháním. „Jste přece náš milý a uctívaný host."

Anně se podařilo urvat chvilku o samotě. „Ty jsi mě zradil," obvinila ho. „Jak jsi mi to mohl udělat?"

Nesnášel její slzy a radši je zlíbal dřív, než odpověděl. „Jak zradil? Jak by ses asi vykroutila? Ostatně jsi s ní původně chtěla jet beze mne, nepamatuješ? Noc co noc bys s ní spala od samého začátku cesty a já bych byl daleko. Takhle se aspoň občas vidíme."

„Na dálku," řekla hořce. „Já jsem s tou poutí neměla vůbec souhlasit. Ale nechtěla jsem, aby si myslela, žes to zakázal."

„Jistě. To si nemůžeme dovolit a to já nechci taky. Budu hledět, abychom u řádových rytířů nocovali co nejčastěji. V Marburgu se zdržíme několik dní. Je červen, ona ve stanu nebude mít žádnou újmu. Nic si nemusíš vyčítat."

V Marburgu se oba dočkali krutého zklamání. „Když jsem tak o tom uvažovala, vlastně jste měl pravdu," řekla mu Alžběta až příliš sladce. „Myslím, že i já přijmu velmistrovo pozvání. Bylo by to proti zdravému rozumu, když hrob svaté Alžběty je právě tady. Ona je světice, za kterou putuju takovou dálku, má patronka, uherská princezna. Mám jméno po ní."

Karel se ještě nevzpamatoval z té rány. Vrátil ji okamžitě. „To snad ne," ušklíbl se. „Na tuhle svatou Alžbětu stěží pomyslel váš otec, když vás křtil. Byla to princezna z rodu Arpádovců a koneckonců se jako světice proslavila až jako durynská lantkraběnka. Její kult patří sem, ne do Uher. Krom náhodné shody jména s ní nemáte společného nic."

„Zrovna jako vy s Karlem Velikým," vyštěkla vztekle. Jakpak by se ten dostal mezi Přemyslovce?"

„Jenže já jsem Přemyslovec jenom po matce, paní," řekl. „Jsem přece Lucemburk."

Alžběta už měla na jazyku, že do lucemburského rodu přinesla krev Karla Velikého až Markéta Brabantská sňatkem s Karlovým dědem, ale spolkla to. Když na něj prve vytáhla Přemyslovce, nemohla náhle zpochybnit dědictví po přeslici.

Anna se do toho vložila. „Já jsem na svého chotě pyšná, i na jeho rod," řekla nesmlouvavě. „Po matce pochází z jednoho z nejstarších královských rodů a po otci je potomek císaře. On sám je císař."

„Ty se nemáš zač stydět," okřikla ji Alžběta. „Jsi ze strany obou svých rodičů pravnučka polského krále, mého otce. A jsi také neteř krále Uherska z královského rodu Anjouovců."

„Žádný král není roven císaři," pokračovala Anna krutě. „Byla bych ráda, abys na to nezapomínala."

„Nebuď tak přísná," okřikl ji Karel pokrytecky. „Ludvíkův otec Karel Robert pocházel v přímé prvorozenecké linii od bratra svatého Ludvíka a ve skutečnosti se on měl stát neapolským králem. Je to skutečně slavný a znamenitý rod. Vlastně jsme příbuzní. Ale Vladislav Lokýtek - no nevím. Byl sice vzdálený bratranec polského krále, mého děda, ale původně to byl docela nevýznamný údělný vévoda, dokonce nejmladší ze tří bratrů. Králem ho učinila až souhra šťastných náhod - lze-li ovšem za *šťastnou* označit vraždu mého strýce Václava Třetího. To byl právoplatný král nejen český, ale i uherský a polský."

Alžběta beze slova pobídla koně do cvalu a popojela do čela císař-

ského průvodu. Vedoucí jezdec s korouhví ji zarazil.

„V čele jezdívá císař, Vaše Veličenstvo," upozornil ji tiše. „Jestli nezvládnete svého koně, vyžádejte si radši jiného. Jsme na německém území římské říše a císař velice nerad budí pohoršení. Říšští hodnostáři jsou na své tradice citliví. Kdyby císaře doprovázel sám papež, nemohl by jet před ním ani on."

„Děkuji za poučení," řekla suše. „Už se to nestane."

Počkala na císařský pár. „Císař jede v čele," oznámila Anně. „Sám. Ty pojedeš se mnou, a tedy musíš až za ním. Jsem přece váš uctívaný host."

Karel to nechal bez poznámky. Nerad se nechal strhnout. Cítil, že Anička je z toho nešťastná, a ze všech sil se snažil dát jí najevo, že mu to všechno vůbec, ale vůbec nevadí. Jenže měl málokdy příležitost. Alžběta si Annu pro sebe střežila jako drak. A udělat z cesty míru zrno nesváru, to vůbec nechtěl. Ludvík Uherský jako nepřítel se mu nehodil ani v nejmenším.

V Cáchách se konečně odhodlal zbavit se nemilé společnosti. Ostatně musel. Měl-li stihnout tajnou schůzku, kterou mu s dauphinem vyjednal Petr z Bourbonu, měl nejvyšší čas.

„Ty mě chceš nechat samotnou?" vyděsila se Anna.

„Myslel jsem, že tě vezmu s sebou, ale jak vidíš, je to nemožné. Ostatně to, co mě čeká, by pro tebe bylo ještě nudnější než její společnost. Nebýt mě, možná by tě i těšila. Přece ji máš ráda."

„Měla jsem," odsekla. „Teď nevím. Mám příšerný vztek."

„Tak se ovládni, jsi císařovna," napomenul ji. „Tebe popichovat nebude. Aspoň si na pár dní odpočineš od jejích jedů. Vrátím se brzy."

„Jak brzy?"

„Jak jen to půjde. Mám toho moc."

Vskutku neodjížděl pro zábavu. Petr z Bourbonu byl nejen otec dauphinovy choti, ale i bratr Beatrix, druhé choti Jana Lucemburského. Jeho návštěva v Praze byla vlastně jedna jediná žádost o pomoc. Karel by nevlastního bratra podporoval i bez něj. Po smrti strýce Balduina v severní části říše potřeboval oporu. Jenže prozatím to bylo spíš naopak. Václavovi Lucemburskému bylo stěží dvacet a nebyl žádný dravec. Byl docela závislý na přízni císařského bratra. A dostávalo se mu jí bohatě. Jeho současné problémy Karlovi nebyly vůbec milé. Ale pokud to bylo možné, snažil se mu pomoci.

BRABANTSKÉ DĚDICTVÍ

Po smrti jediného syna Jindřicha ještě v dětském věku brabantský vévoda Jan Třetí určil za dědičku své země svou druhou dceru Janu. Nejstarší Markéta a nejmladší Marie měly být odškodněny penězi, aby se zachovala celistvost vévodství. Jana byla vdova po posledním henegavském vévodovi, Markéta se před deseti lety provdala za Ludvíka de Nevers, vévodu Flanderského, a Marie byla chotí Rainalda Třetího z Geldern. Ctižádostivá Beatrix v tom spatřovala příležitost pro zvětšení moci svého syna a na její naléhání papež Kliment Šestý ještě před svou smrtí stačil zprostředkovat Václavův sňatek s dědičkou a vybavil snoubence i potřebnou dispensí. Všechno se událo víceméně za císařovými zády. Nebyl s dávným přítelem Klimentem tehdy právě zadobře a nikdy se příliš nesnášel s nevlastní matkou. Přijal to nerad. Ale nenamítal nic, i když to bylo - jak se později ukázalo - nešťastné řešení. Václavovi při svatbě bylo sedmnáct. Jeho choti dvaatřicet a velmi pravděpodobně byla neplodná. Což budoucnost bohužel potvrdila. Navíc její sestra Markéta byla starší a její choť Ludvík Flanderský byl brabantského dědictví možná chtivější než Václav a určitě byl dravější.

Rozhodnout spor bylo na císaři, který bratrovi všechna léna udělil. Jenomže bojovný Ludvík se jeho výrokem nespokojil a sáhl po zbrani. Měl dobrou oporu v sousední Henegavě.

Sestra posledního vévody byla provdána za tehdejšího císaře Ludvíka Bavora a její syn Vilém jejím prostřednictvím zdědil Henegavu. Přesto vdově po bratrovi zazlívala, že Henegavě nedala řádného dědice a ve sporu stála nesmlouvavě na straně prvorozené Markéty. S výbušným, duševně nevyrovnaným synem nebyla vždycky zajedno, ale v tomhle ano. A právě jeho si válčící strany zvolily za prostředníka. Václav tak učinil v dobré víře, že nález obecně respektovaného vládce Henegavy a Holandska bude uznáván.

V tom se nemýlil, ale zmýlil se ve znění výroku. Vilém Henegavský uznal Markétin nárok, ne sice jako dědičky celého Brabantska, ale odškodné penězi nahradil odstoupením několika měst. Byl to výrok napůl, jak se ostatně dalo čekat. Ani Karel spory neřešil jinak, chtěl-li zachovat mír. Zpráva o rozhodčím soudu ho dostihla v Maastrichtu. Jako císař se ozbrojenou mocí nemíchal ani do sporu Anglie s Francií, tím méně do soukromých bitev hraničních vévodů. Flandry ostatně patřily už pod jurisdikci Francie a v králově nepřítomnosti vyvíjet ná-

tlak na vévodu bylo nemožné. A císař nemínil ohrozit dauphina, jehož postavení už tak bylo vratké.

Karel opustil Maastricht a dal postavit stany mimo město. Potřeboval být nehlídán bdělými zraky hostitelů. Potají odjel na noc, bez korouhve, v nenápadném šatu a pouze v průvodu Buška z Velhartic. Zmocnila se ho rozjařenost z náhlého závanu svobody. Dřív ji zakoušel často. Jak léta plynula, stále víc a víc zůstával jen nejdůstojnějším císařem. Uvítal příležitost vrátit se k dobrodružným kouskům mladých let, i když tentokrát jeho přestrojení nesledovalo žádný ztřeštěný cíl. Nemohl jinak, musel se hnát jako vítr, což císařský majestát nedovoloval.

Cesta byla dlouhá a potřeboval být zpátky dřív, než ho někdo pohřeší. Ale na pováženou byla už sama skutečnost, že se na zapřenou vydal na francouzské území.

Jinak to nešlo. V říši by dauphin neunikl pozornosti a jejich setkání bylo třeba udržet v tajnosti. V rozbouřených poměrech poražené Francie by snadno mohly vzniknout pověsti, že mladý princ se dostal do vleku zahraniční moci. Kdoví jak by na takovou zprávu zareagoval jeho prchlivý otec. Všechno se teď mohl dovídat jen díky prostředníkům a syn ho popudil už svým taktickým ústupkem pařížskému měšťanstvu. A možná nevěřil, že dauphin za ním do Bordeaux vyslal posly výhradně jen proto, aby král souhlas se smlouvou odepřel.

O jejím znění už byl Karel zpraven.

„Nesouhlasím vždycky ve všem s tvým otcem," řekl princi, když se setkali. „Tentokrát mu musím dát za pravdu. Král, chce-li zůstat králem, nemůže ustoupit nátlaku ulice."

Dauphin vzdychl. „Ano, to jsem čekal. Ale mně nezbývalo nic jiného. Pařížská lůza se dá snadno svést, když někdo zacinká měšcem, a Marcel je bohatý. Mnohem bohatší než já. A dobře se stará, abych zůstal docela bez prostředků. Čili bezmocný. Líp se mi vede v provinciích. Nechtějí se dát řídit z Paříže."

„Přesto musíš Paříž získat na svou stranu. V jiných zemích na tom tak nezáleží, ale Francie má jenom jedno srdce stejně jako Čechy. Kde je tvůj otec teď?"

„V Londýně. Ano, byla to prý velká sláva. Vjel do města na bělouši, jako by královský triumf slavil on. Černý princ měl černého koně. V ulicích na řetězech mezi domy visely zlaté klece a z nich nej-

krásnější dívky Londýna na průvod sypaly květy. To se tatínkovi asi líbilo, zvlášť jestli do těch klecí bylo vidět i zespodu.“ Dauphin se ušklíbl. „Vsadím se, že kvůli těm květinám Černý princ čekal s přeplutím Kanálu až do jara. Nebesa mu přejí. Byl krásný slunný den, což je prý na ostrovech velmi řídké. Chovají ho jako v bavlnce. Eduard dal uspořádat okamžitě velký turnaj na přivítanou rytířského francouzského krále! K jeho obsluze je neustále... Ale co vás s tím unavuju. Promiňte. Je mi hořko z toho, co se zatím děje tady. Je to jistě moc krásné, být hrdina. Tak se na něj dívá i Francie. A vlastně to byla klukovina. celá bitva u Poitiers. Nesmysl. Byla vyhraná předem. Ztratit ji bylo vskutku umění.“

„Říkal jsi, že se nevyznáš ve vedení boje.“

„Bertrand du Guesclin se vyzná. Dost přesvědčivě mi to vylíčil. Doufám, že nebudu muset vést válku, ale jestli ano, svěřím velení někomu, kdo tomu rozumí. A nebudu se snažit dělat dojem sám. Jsem, jaký jsem.“

„Ale on je jiný. Jsi nespravedlivý.“

„Možná mám proč.“ Dauphin se zamračil. „Čekal jsem od vás pochopení.“

„Mám ho. Moc dobře ti rozumím. Ale na trůnu se, chlapče, musíš někdy přetvařovat. Vlastně dost často. Lidé si vytvoří obraz vladaře a půjdou za tebou, jen když se mu budeš podobat. Násilím je nepřinutíš. Musí jít dobrovolně, jinak nedokážeš nic.“

„Jak to mám dokázat dobrovolně, když všichni haraší zbraněmi!“ vykřikl dauphin nešťastně. „Černý princ rozpustil vojsko, když z Bordeaux odplouvali. Ve Francii, chytrák. Teď se mi zemí potloukají hordy žoldnéřů a nepřejte si vidět, co se tady děje. Být poražený je zlé. V takové chvíli bychom měli držet pohromadě. Ale to ne. Každý hledí urvat, co se dá. Ve zmatku záplatuju jen nejhorší trhliny v zemi. A ještě chatrně. Na víc nemám. Vlastně vůbec na nic nemám. Někdy mám chuť to vzdát a uchýlit se někam, kde mě neznají. Mám rád svou ženu. Nevídám ji. Co chvíli bude rodit a nejsem s ní. Jako blázen se honím sem a tam. Co byste dělal vy na mém místě?“

„Má země sice nebyla poražena, ale neměl jsem to o nic snadnější. Měl jsem několik dobrých přátel. Máš je doufám taky.“

„Mám. Ale těch, kterými jsem si skutečně jist, je málo.“

„To nevadí. Hlavně je hleď neztratit. Ty se teď můžeš skrýt za otcovo rozhodnutí. Jsi koneckonců jenom regent. Svrchovanou pravo-

moc má král. Já ti nemůžu pomoct. Rozdupali by tě, že hledáš spojence za hranicemi. Musíš teď být chytrý jako had a statečný jako lev.“

„Nejsem bojovník.“

„Mávat mečem ještě není odvaha, můj mladý příteli. Ty nejsi bázlivý.“ Karel vzdychl. „Možná jsi ode mne čekal víc. Můžu ti ještě půjčit, peníze ovšem nejsou všechno. A taky žádná jednorázová suma tě nespasí. Ale už je dost, že sis mohl postěžovat. Jinému totiž nemůžeš. Jsi vladař. A jednou budeš král. Kdykoli můžeš, chovej se tak.“

„Mám tedy odmítnout požadavky stavů? A co když znovu vytáhnou do ulic?“

„Tak je nech. Dokud jsi venku z Paříže, vzbouřené davy by ohrozily jen bohaté měšťany. Dají si pozor.“

Dauphin se usmál. „Dobře, odvážím se.“

„Neklesej na mysli a bojuj. Vzdát to můžeš vždycky. Kdyby bylo nejhůř, tobě a tvé rodině můžu v Praze zajistit bezpečí.“ Karel se usmál. „Tvůj navarrský bratranec to vlastně nemyslel tak zle - pro případ, že bys nestál o korunu. Mimochodem, kde je?“

„V malé pevnosti Arleux poblíž Amiensu. Poslechl jsem vaši radu, jak vidíte. Ale Marcel tlačí na jeho propuštění a Pikardie... Hned vedle je Normandie. Má tam spoustu přívrženců. Jsem vlastně normandský vévoda, ale nikdy jsem si tam nebyl…“

„Jen ho nech ve věži. Darmo by kalil vodu. To zdůvodníš snadno. Královské přání. Můžeš říct, že tě otec zle pokáral. To ani není lež, jistě by to udělal, kdyby věděl, že jsi ho pustil, a teď vůbec není doba na to, aby tvé následnictví někdo zpochybnil. V Bordeaux uzavřel Eduard s tvým otcem jen příměří, ne mír. A k tomu ještě ti propuštění žoldnéři! Ten pařížský starosta si vybral špatný čas pro ohřívání své polívčičky. Ale ty budeš král. Musíš myslet výš a dívat se dál než do svého měšce. Takže spása země není on, ale ty. Rozumíš? Musíš se zachovat. A zvítězit.“

„To se snadno řekne,“ ozval se dauphin nešťastně a sklonil hlavu. „Někdy si připadám poražený předem.“

Karel mlčky vyčkával. Když se příště setkal s očima mladého muže, bylo v nich odhodlání a vzdor. „Dokážu to,“ řekl. „Kdybych měl sám umřít. Dokážu to, nebo nemám právo být král.“

KAMENNÝ MOST

V roce 1357 dne 9. 7. o 5. hodině 31 minutě položil císař Karel

slavnostně základní kámen kamenného mostu, který budoucí věk nazval mostem Karlovým. Bylo krátce po letním slunovratu a byla to hodina východu slunce, požehnaný čas, a čekalo se přesně na určenou minutu, aby se zachovala magická vzestupná a sestupná řada lichých čísel: 1-3-5-7-9-7-5-3-1 - 1357 (rok), 9.7. (den), 5.31 (hodina). Dlouho se čekalo také na rok i den, který astrologové na přání císaře určili dávno předem podle nebeských znamení. Slunce stálo v konjunkci se Saturnem, což byla mimořádné šťastná konstelace hvězd. Životodárné Slunce tak mohlo zcela překonat neblahé působení Saturnu, které by mohlo zmařit stavitelovo ušlechtilé úsilí. A co víc, v té době bylo v ascendentu, astrologicky nejvýznamnějším východním bodě horizontu, právě znamení Lva, heraldický symbol Českého království a nebeské zosobnění českého krále. Všechny známé planety stály nad obzorem, aby žehnaly tomu slavnostnímu okamžiku a s úsměvem ho vítaly. Stavba mostu, na jehož obnovení se čekalo víc než patnáct let, byla tak počata v šťastném znamení. Platí to i dnes. Most je ozdobou Prahy a světovým unikátem. Přežil několik katastrof při zhoubných povodních a ani po opravách ho neopustil duch doby jeho zrodu. Jediný mezi svými vrstevníky na mnohých místech světa slouží stále svému původnímu účelu.

Je krásné léto. Vskutku nádherné. Z těch tří pražských týdnů aspoň dva uplynuly v draze vykoupené svobodě. Málem, a Ludvíkova paní matka mi překazila i tu dlouho očekávanou slavnost. Ale v tiché shodě s Aničkou se mi podařilo to před ní zatajit. Nikdo, vůbec nikdo neprozradil, jaká sláva se tu chystá v ospalém letním čase, kdy činnost obvykle umdlévá.

Alžběta šmejdila Prahou se stejnou pílí jako její bratr Kazimír. Málem jsem čekal, že vleze i do hampejzů. Místopis musela znát od něj, nic nevynechala, ani královské lázně. Ba ani ty městské, a nezapomněla ohrnout nos nad nepřístojnostmi, které tam viděla.

Ani slůvkem mi nepochválila mou nádhernou Prahu, ale viděl jsem na ní, že se užírá. Kam na nás Budín nebo Krakov! Postaral jsem se, aby jí donesli, že takové náměstí, jako je Dobytčí trh, nemá ani Paříž. A ač nebyl Den svátosti, ukázal jsem jí korunovační klenoty českých i římských králů a jejich posvátnou schránu, Karlštejn.

Ani pro můj milovaný hrad nenašla slůvko chvály. *Bláhovost, mít hrad tak vysoko. Pak ať se nikdo nediví, že nemá vlastní vodu.* Bůhví

kdo jí to prozradil. Jako by to vadilo, když do studny jí přitéká stále dost. Svůj vznešený nos ohrnula i nad mým malířem, který několik dokončených obrazů rozmisťoval sem a tam, aby si mohl lépe představit, jak bude vypadat celek. *Pobíhá tu jak blázen a šlape po těch drahých kamenech, které se válejí na podlaze. Ještě je rozbije. Kdo to jakživ slyšel, aby obložení stěn bylo tak nákladné. Určitě to nebude moc dobře vypadat. Ve věži je jistě vlhko, za pár měsíců všechno opadá. A obrazy budou brzy plesnivé.*

Odorik naštěstí nevnímal. Cecca se při tom šklebila jako zlomyslný čert a Anička mě držela za ruku a úzkostlivě ji tiskla v obavách, že vybuchnu. Ale vždyť jsem neměl proč. Každý den nás přibližoval tomu, v němž ji slavnostně vyprovodíme k bráně a konečně skončí náš očistec.

Blížil se pomalu. Odjezd den za dnem zlomyslně odkládala, jak dobře věděla, že na něj už čekám jako na spasení. Nakonec nerada pochopila, že ztrácí Aniččinu lásku, a aby o ni nepřišla tak docela, kvapem zmizela. Tak rychle, že jsme málem nestačili ji vyprovodit v plném majestátu.

Byl jsem odhodlán s ní jet až na hranice jen pro tu jistotu, že se nemůže nečekaně vrátit. Bylo by jí to docela podobné. *To už přeháníš, řekla Anička svým stříbrným hlasem. Odjede doopravdy. Slíbila mi to. A kdybychom se s ní táhli až na hranice, kdy najdeme čas pro sebe?*

Pravda. Bylo ho v uplynulých dnech, ba týdnech, víc než měsíc tak zoufale málo! Díváme se spolu za vzdalujícím se průvodem, držíme se za ruce a je nám blaze. Vracíme se, nejdřív pomalu, ale zrychlujeme čím dál víc. Náš průvod sotva stačí. Je to důstojné? Nevím. Ale co vím určitě, když se nám v patách překotně zavřely poslední dveře, je to, že konečně jsem v nebi. Očistec zůstal za námi. Jsem v nebi se svým andělem a mám neochvějný pocit, že tahle noc se liší od všech předchozích. Není jen milostná, je plodná. Jsem si tím jist.

JSOU TU I ŽENY

Bertrand du Guesclin pobýval v Paříži z větší části na zapřenou. Ubytoval se sice v paláci bretaňského vévody, ale nebylo ho tam vídat příliš často. Důvod byl dvojí. Jednak tajné styky, které navazoval ve dne, měly uniknout bdělému oku pařížského starosty, a pokud se týče nocí, vesměs je trávil v královském paláci v Cité, kam se Blanka Navarrská uchýlila po pohromě u Poitiers, aby zdůraznila svou příslušnost ke královské rodině. S bratrem ve vězení Cháteletu cítila, že to je pro ni bezpečnější. Od loňského jara, kdy ho král uvrhl do věže, měla nedobrý pocit osobní nejistoty, ale pro trvající panovníkův zájem si netroufala přijmout jeho pozvání. Neměla předsudky. Ale stát se královskou metresou bylo cosi jiného než být paní snů rytíře, který jí neporoučel.

Když Jan Druhý upadl do zajetí, byla i v sídle francouzských králů docela svobodná. S dauphinovou chotí se snášela a opuštěná královna se s malým burgundským vévodou raději uchýlila do Burgundska, zatím pod správou a tedy i ochranou vikáře římského císaře. V té pohnuté době tam určitě bylo bezpečněji než ve stále zjitřené Paříži.

Teď v rozlehlém sídle francouzských králů byla Blanka vlastně z královské rodiny sama. Tři princové nebyli v Paříži, král s nejmladším synem byl v anglickém zajetí a dauphinova choť po narození druhé dcerky s oběma dětmi nakvap a napůl tajně odjela za manželem ještě předtím, než do Paříže vzkázal, že se nehodlá řídit usnesením stavů, kterým zjara podřídily jeho pravomoci poradnímu sboru z vlastních řad. Jen titul regenta si ponechal. Byl užitečný při rozhodování o věcech království. Ale jak ho jeho český strýc upozornil, Paříž byla nepochybným středem všeho dění ve Francii, i když venkovské provincie by se její nadvlády rády zbavily. Větší moc soustředit bylo možné jen ve velkém městě.

Dauphin tedy objížděl Francii a získával mezi venkovskou šlechtou dost snadno přívržence. Ale pana du Guesclin, od něhož nikdy neočekával zradu, poslal raději do Paříže. Bertrandovi poslání nebylo zrovna vhod. Byl voják a jako vyzvědač se necítil ve své kůži. Ale do Paříže ho lákalo i něco jiného. A to dost neodolatelně. Přijal.

„Řekni mi, kde pořád trávíš tolik času," vyčetla mu Blanka mazli-

vě, když ji opouštěl ještě za šera v pozdním zimním ránu. „Snažím se vysát z tebe všechnu sílu, abys nemohl jít za jinou, ale vždycky mám pocit, že se mi to docela nepovedlo, můj neporazitelný. Kdo je ona?“

Ráda se tvářila, že žárlí, a Guesclin věděl s trapnou jistotou, že je to jen hra. Ženy a on! Blančina zájmu si vážil, a ač ji zcela jistě nemiloval, byla v jeho životě jediná. Možná z donucení, ale také je pravda, že Bertrand du Guesclin od chvíle, kdy se mu podařilo vstoupit do jejího lože, na jiný výboj nemyslel. Teď byl na rozpacích. Nechtěl se zesměšnit předstíráním jiného vztahu, ale přiznat, že se schází s váženým členem shromáždění stavů, jí, sestře navarrského krále, prostě nemohl. Jejího bratra počítal mezi nepřátele království, ačkoli se spolu přímo nikdy nestřetli. A ačkoli ona byla francouzská královna vdova a o Karlovi Navarrském se vyjadřovala s jakýmsi opovržením, nemohl si být jist, že nestojí na jeho straně.

„Přece víš, že oficiálně bydlím v paláci de Blois,“ řekl tedy jedinou výmluvu, která ho napadla. „Musím se tam objevovat. Jsi královna vdova a nechci tvou pověst tak bezohledně ohrozit. I když to tobě snad nevadí, tak mně ano. Nerad se dávám předvádět jako nějaké bájné zvíře.“

Ve skutečnosti v paláci Karla de Blois nebyl už hezkých pár dní. A co víc, Blanka to věděla.

„Především jsem chtěla, abys přišel dřív,“ řekla sladce. „Když jsem pro tebe poslala, vzkázali mi, žes nejspíš odjel. Prý tě neviděli už deset dní.“

„Právě proto tam musím dnes,“ utrhl se na ni zlostně. Ne, k intrikaření vskutku nemám vlohy. Ale sklonil se a políbil lítostně našpulenou pusinku. „Sama dobře víš, že v tom není žádná žena,“ zašeptal. „Jsem muž a mívám své povinnosti. Přece nečekáš, že ti je vyzradím. Či se mnou spíš jen proto?“

Odstrčila ho. „Jsi protivný,“ řekla. „Jsi stejně protivný jako krásný, můj netvore. Ano, jsem zrůda a miluju tě. Dobře, nebudu vyzvídat, a bez nároku na vděčnost ti řeknu jednu špatnou zprávu. Moc špatnou pro nás pro oba. Karel přijede do Paříže.“

„Karel? Který?“ zeptal se zmateně a v první chvíli pomyslel na dauphina.

„Můj bratr přece. Nechápeš? Nikdy nepřipustí, abych své noci trávila právě s tebou. Budeme si muset najít jiný útulek. A ve dne. Jestli si mě chceš udržet, je konec s tvými velice tajnými spády.“

„Tvůj bratr? Ale ten přece je...“

„Byl,“ opravila ho. „Už je venku. Či bude zítra nebo pozítří.“

Guesclin se chtěl okamžité rozjet za dauphinem, ale rozmyslel si to. Zatím stačí vzkaz.

Krásná Blanka, která najisto očekávala, že odjede s varováním, byla ve svém podezření značně zviklaná. A potěšená. Podivný milenec ji úplně uspokojoval ještě po dvou letech. Kdykoli se objevil, všechny ostatní flirty šly okamžitě stranou. Pravda, příliš často se neobjevoval. Snad i to přispívalo k neochvějnosti touhy, která spíš časem rostla. Nikdy předtím ani potom nepotkala nikoho podobného. Na pohled ani při milování. Ta zvláštní odpudivost ji bezmezně přitahovala. Bertrand si s ní hlavu nelámal. Rád ji objímal, ale když nebyli spolu, nikdy o ni ani nezavadil roztouženou myšlenkou.

Vjezd Karla Navarrského do Paříže byl slavný. Postaral se o to Étienne Marcel, kterého se nemálo dotkla přezíravost, s níž dauphin čelil promyšleným tahům, jimiž se pařížský starosta snažil strhnout na sebe královskou moc. Nebyl princ a samozřejmě k tomu potřeboval shromáždění stavů. Ovlivnit je nebylo vždycky tak jednoduché. Zvlášť šlechtu a duchovní. Ale jednou je dokázal přivést k jasnému usnesení a mladý pán si postavil hlavu? Dobře tak. Nemáme jen jediného prince z královské krve. Ještě máme Karla Navarrského, jehož otec i matka stáli královské koruně blíž.

Zatím to ovšem nebylo radno říkat příliš nahlas. Pařížané stejně jako celá Francie až nezřízeně obdivovali hrdinského krále, který upadl do zajetí. Jako pravý blázen, jenže to si málokdo uvědomoval. Rek pokrytý krví, byť poražený. Jak vznešené. A jak hodné krále nejslavnější říše světa.

Vlastně bylo dobře, že zajatý Karel Navarrský nezůstal v pařížském Cháteletu, i když dostat ho odtamtud by bylo snadnější. Jenže bylo až příliš známo, že ho tam dal vsadit uctívaný král. Ale jeho syna pak přece doprovázel do Met na schůzku s císařem! Zmizení Navarrského potom už nikdo nepřičítal královskému hněvu. Robert le Coq, který byl také biskupem v Laonu, se už postaral o to, aby další pobyt mladého krále byl nejasný. A navíc použil svých styků i odhodlanosti mladého Filipa Navarrského, s nímž se mu povedlo zosnovat Karlův útěk z vězení. Nijak nebezpečný, nehlídali ho moc přísně. Dauphin nebyl král, jeho slovo nemělo takovou váhu a Pikardie vůbec

docela přesně nevěděla, čí vlastně je. Sem tam šli s francouzským králem a sem tam proti němu. Nebylo dost jasné, do jakých souvislostí spadá útěk, spíš prostý odchod Karla Navarrského z vězení, a ostatně za tím stál laonský biskup, církevní osoba, významný člen pařížského shromáždění stavů, který se málem stal královským kancléřem. Překazilo to přece jen zajetí krále Jana.

To byla pohádka, kterou le Coq opakoval vytrvale a dost často na to, aby se jí nakonec uvěřilo. Proč ne. A vzpurný dauphin tu stál jako nepřítel, který nenaplnil otcovu vůli. Všechny hodnostáře měl svoje vlastní. Janův maršálek Jean de Clermont padl u Poitiers, druhý maršálek, pan ďAudrehem, byl v zajetí, ale to, že dauphin jmenoval do úřadu svého člověka, všichni chápali jako neúctu k hrdinnému otci. I když jeho maršálkem byl stejnojmenný syn padlého Jeana de Clermont a proslýchalo se, že jeho druh má být vybrán ze zástupců rytířstva na zasedání stavů. Jméno se dosud tajilo. Znělo by to přijatelně i Marcelovu sluchu nebýt toho, že šlechtický stav v předivu jeho intrik představoval článek velmi nepevný. A bude-li možné lépe zvládnout Karla Navarrského, proč ne. Musí si ovšem získat aspoň Pařížany, tradičně nakloněné vládnoucímu králi a jeho rodině.

Karel Navarrský ho nezklamal. Zcela bez skrupulí se usadil přímo v Cité, ačkoli měl svůj palác ve městě. Prý ho pozvala sestra královna, v té chvíli krom služebnictva jediná obyvatelka královského sídla. Blanku to ovšem ani nenapadlo, protože bratr rušil její selanku. Ale bránit mu nemohla. Marcel mu pomohl sehnat dohromady větší shluk křiklounů a Karel slavně zahájil tažení za popularitou. Byl hezký a uměl se tvářit jako beránek. A nadán byl téměř božskou výmluvností. Držel dav v moci svého hlasu víc než hodinu. Mluvil o všem a o ničem a Pařížané se mimo jiné dověděli, že jeho nárok k francouzské koruně je mnohem lepší než nárok anglického Eduarda, který kvůli tomu vede nesmiřitelný boj. Přesto se podle přání svých rodičů spokojil s drobným královstvím v Pyrenejích, protože nikdy, vůbec nikdy by nechtěl prolévat francouzskou krev.

Byl to chytrý tah. Dobře věděl, že kdyby se přímo tlačil mezi následníky, vzbudil by nevoli. Nejdřív si lidé musí zvyknout na myšlenku, že by se vlastně mohl o trůn ucházet. A pak se uvidí. S dauphinovým odporem moc nepočítal.

Du Guesclin ho poslouchal dole z davu a po zádech mu přebíhal mráz. Hlavně když kolem slyšel uznalá slova, která padala na hlavu

řečníka. A po jeho boku jeho sestra, krásná královna. Ta zmije. Ještě že ho nenapadlo ukázat se se svou mladičkou manželkou. To byla dcera krále Jana a určitě by na Karlovu stranu strhla ještě více sympatií a posílila pocit, že je oprávněn zasednout na uprázdněný trůn svatého Ludvíka. Ano, tam nejspíš směřoval. Dát se provolat králem a nechat Jana shnít v Anglii.

Za to druhé by se ostatně Bertrand přimluvil co nejvřeleji. Jenomže Navarrského místo dauphina, v němž neomylným citem rozeznal budoucího panovníka, jakých je málo ve světě? Proklestil si cestu jásajícím davem a rovnou ujel. Blance poslal jen stručný vzkaz. Čas, který strávil v Paříži, byl vlastně zahálčivý a ani únavné noci nenaplnily jeho trvalou touhu po činu. Ačkoli lože krásné ženy bylo pro něj určitě vzácnost, daleko víc ho lákal drsný život muže.

Dauphin ho vyslechl v pochmurném mlčení.

„V Paříži se můžete opřít o pana de Dampierre, Jeana de Conflans," zakončil Guesclin svou zprávu. „Slíbil jsem mu vaším jménem úřad druhého maršálka."

„Myslíte, že já teď pojedu do Paříže?"

„O tom v nejmenším nepochybuju. I když nevím, jestli bych vám to radil s ohledem na vaše bezpečí."

Jestli ho chtěl povzbudit, zvolil správná slova. „Jednou, můj příteli, budu králem té země, kde je dnes v nebezpečí každý muž. Každá žena i každé dítě. Nemám právo starat se o sebe. A i když bych rád nebezpečí ušetřil svou choť a svoje děti, musím do Paříže přijet s celým dvorem jako král. Ne na zapřenou, potají a sám. Říkal jste, že Karlův vjezd byl slavný?"

„Dá se to říct. A laonský biskup v jeho průvodu milostivě svolával požehnání na hlavy těch, kdo ho přišli vítat. Div nenabízel odpustky."

„Laonský biskup? Dobře. Já mám arcibiskupa. A před bránu mě přijde vítat celé procesí kněží, co jich je v Paříži. Jenom..." *Zarazil* se.

„Co vás trápí, pane?"

„Řečnil, říkáte. A jistě dobře, to on umí."

„Výtečně."

„A já? Podívejte se na mě. Nejsem krasavec a nejsem řečník. To obojí on je. Jak byste tomu čelil vy?"

„Já?" Guesclin se rozesmál. „Chcete-li srovnávat, tak *jste* krasavec. Proti mně jistě. A vojáci za mnou šli vždycky s nadšením. Na tom nesejde. Musíte vzbudit dojem silnější osobnosti, než je on. Až na tu

zmínku o svém skvělém královském původu žvanil o ničem. Vy máte o čem mluvit. Viděl jste, co se děje ve Francii, zatímco on seděl ve věži. Už jsme se utkali i se *zlými společnostmi.* To Paříž ještě nezná. Jste syn svého otce. A i když to jistě není příklad hodný následování, davu to neříkejte. Pro ně je on hrdina. Naopak na vašem místě bych se zmínil, že jste propustil Karla Navarrského jen z dobré vůle ve chvíli ohrožení země, ačkoli váš otec k tomu ani nedal svolení.“

„Pak jsem ho zase zavřel.“

„To nevědí. Navarrský, Marcel a le Coq si dali dobrý pozor, aby se to utajilo. Uprchlý vězeň není dobrý představitel moci a Pikardie je od Paříže daleko.“

„Nevím, jak to zvládnu.“

„Jestli vám můžu poradit, můj pane, nemáte-li dar výřečnosti, naučte se předem svou řeč. Sestavit ji umíte určitě líp než Karel Navarrský. Udělejte to v klidu a vaše choť ať vás zkouší tak dlouho, až nezapomenete ani slovo. Dřív nikam nejezděte. On mluvil z okna paláce. Pravda, bylo na něj dobře vidět, ale vy jděte mezi lidi a oslovte je z hřbetu rytířského koně. To dělá na vojáky vždycky dojem a s měšťany to jiné nebude. Uvidíte, že se to podaří.“

Dauphin poslechl. Po úmorném týdnu přednesl svou řeč Guesclinovi a sklidil pochvalu.

„Škoda, že vás neuvidím před Pařížany na bílém koni,“ řekl Bertrand s úsměvem. „Když mluvíte s takovým zápalem, jste krásný.“

„Vidíš!“ vykřikla Jana z Bourbonu potěšené. „Když ti to říkám, nevěříš. Ale snad uvěříš panu du Guesclin.“

„Věřím mu. A tobě věřím taky. Kde bych bez vás byl!“ Dauphin ji lehce políbil a obrátil se ke Guesclinovi. „Uvidíme se doufám brzy. Vy teď zůstaňte v Bretani. Na jihu ať se postarají sami. Pochybuju, že Armagnac zasáhl proti *společnostem* i v Gaskoni. Nejvíc ozbrojenců má *Arcikněz,* a ten s nimi řádí zase nejvíc na jihu. Jako by nebylo dost na předloňském anglickém vpádu! Ale leckdo z nich táhl tenkrát s Černým princem. Vyznají se tam.“

„Taky věřím, že se brzy uvidíme. Jestli vy jedete do jámy lvové, já taky. Montfort se v Bretani po Poitiers cítí. Pan de Blois zdaleka nestačí. Snad by to vzdal, nebýt jeho choti. Ale v tom jí dávám za pravdu. Nechat Bretaň napospas Angličanům nelze.“

„Je někdo, proti komu nebojujeme?“ zeptal se dauphin tiše. „Mám nepřátele i v Paříži.“

ZLÉ SPOLEČNOSTI

Říkalo se jim také svobodné společnosti anebo prostě Angličané a zplodilo je válčení uplynulých let. Tvořili je Angličané, Welšané a Gaskoňci, které po bitvě u Poitiers propustil Černý princ, aby se, jak byl obyčej doby, zbavil už zbytečného vyplácení žoldu. V princově vojsku si zvykli snadno bohatnout. S německými žoldnéři a henegavskými dobrodruhy se sdružovali do skupin v počtu od dvaceti do padesáti kolem některého kapitána a vydávali se k severu do prostoru mezi Seinou a Loirou a mezi Paříží a mořem. Po příměří v Bordeaux se k nim přidali Navařané a to, co zbylo z Lancasterova vojska, a také zkušení bretonští kapitáni a zbrojnoši, mistři v umění dokonale vybrakovat krajinu. Nucená nepřítomnost krále a tolika rytířů jim připravila půdu. V roce po příměří jich přibývalo, slučovali se, organizovali a pokračovali ve své zhoubné činnosti se vzrůstající drzostí. Zmocňovali se hradů, odkud pak dělali výpady do okolí a vybírali poplatky od každého poutníka. V nepatrném počtu vnikali časně ráno nenápadně mezi kupci do bohatých měst a založeným požárem vyvolali paniku, jako by jich bylo celé vojsko, až vyděšení měšťané prchli z města. A pak vyrabovali domy a krámy, sebrali, co se dalo, a zmizeli. Na bohatých vesnicích vymáhali výkupné a chudé pálili, vykrádali opatství a kláštery, vybírali stodoly vesničanů, mučili a zabíjeli ty, kteří svůj majetek schovali nebo odepřeli platit, nešetřili duchovní ani starce, znásilňovali panny, jeptišky i matky, odvlékali násilím do svých táborů ženy jako souložnice a muže jako sluhy. A kde se setkali s pohostinným přijetím, jako dobrý šprým spálili úrodu a zařízení statku, pokáceli stromy a révu a posedlí horečkou doby zničili všechno, z čeho mohli žít.

Spiš lupiči než žoldnéři, společnosti ve Francii, ač původně anglické, přitahovaly i francouzské rytíře, ožebračené výkupným z Bretaně a od Poitiers, kteří se teď podíleli na pustošení vlastní země. Nižší šlechta s malými příjmy, mladší synové a levobočci se stávali kapitány a nalézali tu obživu, cestu k úspěchu, vzrušující způsob života, ventil pro nepokojnou agresivitu, kterou kdysi odčerpávaly křižácké výpravy. Nejznámější z Francouzů byl Arnold z Cervoly, šlechtic z Périgordu, nazývaný Arcikněz, protože kdysi míval církevní benefici. Zraněn a zajat u Poitiers, byl propuštěn po zaplacení výkupného a při návratu do Francie, za anarchie vládnoucí v roce 1357, se stal vůdcem bandy, která si dost případně říkala Societé del Vacquisito (akviziční společ-

nost). Ve spolupráci s provensálským pánem Raimondem des Baux vzrostla banda v dvoutisícovou armádu a Arcikněz v jednoho z největších zločinců své doby. Když Cervola se svým vojskem v roce 1357 vjel do Provence, papež Inocenc VI. se v Avignonu cítil tak ohrožen, že předem ho požádal o ochranu. Cervola byl v papežském paláci přijat s poctami, jako by byl syn francouzského krále, a když několikrát poobědval s papežem a kardinály, obdržel odpuštění všech hříchů a čtyřicet tisíc tolarů výměnou za slib, že papežské území opustí.

Na francouzské výčitky, že anglické kumpanie porušují příměří, jim král Eduard přikázal, aby se rozešly, ale jeho rozkaz nebyl míněn ani brán vážně. Dokud podmínky míru nebyly sjednány, hodilo se mu, když společnosti nadále vyvíjely na Francii tlak.

Neméně chuti k podněcování nepokojů měl Karel Navarrský. Ačkoli byl dosud ve vězení, mnozí jednali z jeho pověření, zejména jeho bratr Filip. Když Navařané spojili síly s Angličany, bylo drancování nejhorší. Očekávali, že si tak spíš vynutí propuštění Karla z vězení.

Zoufalí vesničané opevňovali kostely, kopali kolem nich zákopy a na zvonice stavěli stráže a vršili kameny, aby je mohli shazovat na útočníky. Zvuk zvonů už nesvolával věřící k bohoslužbám, ale varoval před nepřítelem. Za úsvitu se rozhlíželi z kostelních věží, aby se přesvědčili, že lupiči odešli a oni se mohou vrátit na svá pole.

Venkovské rodiny se uchylovaly do měst, jeptišky a mniši opouštěli kláštery, cesty byly nejisté, krádeže se množily a přibývalo nepřátel po celé zemi.

Dauphinův vjezd daleko předčil slávu vjezdu Karla Navarrského. Dav ho už čekal v ulicích, jak ho ke královskému uvítání sehnal nový maršálek pan de Dampierre. Přes Marcelův nesouhlas, který se neprojevoval jen vskrytu. Na tržiště, kde se dauphin chystal promluvit k Pařížanům, poslal skupinu křiklounů, ale ti, kteří se tu shromáždili, chtěli poslouchat svého prince a umlčeli je velmi rázně, aniž musel zasáhnout některý královský úředník. Dauphin jel na vysokém bělouši a za ním jeho choť Jana držela v náruči maličkou Janu. Dvouletá infantka Bonna seděla sama na poníkovi. Vlídný a krásný pohled na spořádanou rodinu. Navarrský král měl po svém boku jenom sestru, nádhernou ukázku ženské krásy, ale v Paříži se dobře vědělo, že dveře její ložnice bývají otevřeny až příliš často pro náhodné příchozí. Jana z Bourbonu nebyla vyzývavá kráska, ale vyzařoval z ní půvab světice.

Dauphin svou řeč zvládl bez vady. Nezadrhl ani jednou, paměť mu sloužila dokonale. Ostatně Jana s ním nadřela jednotlivé věty, že by mohl, kdyby ho vzbudili, začít zprostředka třeba o půlnoci. Mluvil a mluvil, a jak cítil, že se jeho posluchači chytli, rozjařoval se čím dál víc. Skončil v ovacích a provolávání slávy. Vzrušený a zardělý se ohlédl po své choti. V jejích očích se třpytily slzy radosti. Málem je odnesli triumfálně na ramenou, když si k nim proklestil cestu Karel Navarrský.

„Vítám tě v Paříži, příteli," řekl hezky zvučně, aby ho bylo slyšet až dozadu v tom davu, tak nakloněném řeči královského prince. V té chvíli ho nemohl porazit, ale mohl se aspoň přiživit.

Dauphin byl velkomyslný. Ostatně dobře věděl, že není vhodná chvíle ukazovat zavilost ať už ke komukoli. Nebylo to tak dávno, co Karel Navarrský téměř na témže místě si získal sympatie davu, který možná byl týž jako ten dnešní.

Rozevřel náruč. „Jsem šťasten, že se shledáváme!"

Nadšení Pařížané přihlíželi vznešenému objetí a jediný, kdo skřípal zuby, byl Étienne Marcel. Jeho všechna snaha vyšla nazmar. Třetí stav tu byl hezky zatlačen do pozadí. Možná to s Karlem Navarrským ani nebyl tak dobrý tah, jak se zprvu zdálo.

V tom se mýlil, ale Navarrský si dával dobrý pozor, aby neprozradil své skutečné myšlenky. Večeřel s dauphinem, snídal s ním, a jak mohl, ukazoval se v jeho společnosti. Málem že mu v noci nelezl do ložnice, ale ráno co ráno už jeho posel čekal u dveří. *Co hodlají Výsosti dneska dělat? Nevadila by vám společnost bratrance a krásné sestřenky?* Ve skutečnosti byli bratranci až Karlův otec a dauphinův děd, ale vtíravý příbuzný se snažil rodinnou sounáležitost předvádět co nejtěsněji.

Z Paříže se stalo klidné a přátelské město a dauphin už ani nechtěl věřit, že se vůbec mohl bát návratu. Rána přišla znenadání. Začalo to vraždou dauphinova pokladníka, který svou oddanost komorním důchodům bral příliš vážně. Příliv peněz umožnil dauphinovi lépe opevnit Louvre a obsadit pevnost silnou posádkou. Příliš pilnému úředníkovi na ulici vstoupil do cesty ke všemu odhodlaný měšťan Perrin Mare a poté, co mu vnořil dýku do těla, se rychle uchýlil do blízkého kostela. Páni de Clermont a de Dampierre se samozřejmě chránili porušit azyl, ale byli dva. Jednoduše popadli provinilce a zavěšeni do něj z obou stran ho vyvedli z kostela *k přátelskému pohovoru.* Ten skončil

u šibenice na náměstí Gréve přímo pod okny radnice, odkud popravě přihlížel vzteky bledý Étienne Marcel. Oba maršálkové výstrahu vrahům pokládali za přiměřenou a docela postačující, vojenskou eskortu poslali zpátky do Louvru a vrátili se přes most do Cité. Na večeři do královského paláce. Kupodivu u ní tentokrát chyběl Karel Navarrský i jeho sestra.

Na Paříž padla jarní noc, ale půlnoční spánek se snesl jen na střechu královského paláce v Cité a na pevnost, která ho za ramenem Seiny střežila. V městě nespal nikdo, či jen málokdo. Rozhořčený starosta sháněl davy do ulic. Ke královskému paláci se dostali až k ránu. Zbylý dav čekal před radnicí.

Hluk vzbudil oba maršálky, až když se do paláce vylomenými vraty hrnul zlověstný dav. Taktak stačili doběhnout k dauphinovým dveřím. Na poslední chvíli couvli dovnitř, ale palác nebyl zařízen na boj po chodbách. Dveře snadno povolily pod náporem ozbrojenců, v jejichž čele do místnosti vnikl pařížský starosta.

„Ve jménu krále!“ vykřikl de Clermont.

„*My* jsme tu ve jménu krále a lidu Francie,“ odpověděl Marcel a ustoupil stranou, aby udělal místo hrdlořezovi, který vrazil meč do těla neozbrojeného Clermonta. Zatímco se Dampierre zuby nehty bránil, *vůdce lidu* se postavil mezi útočníky a dauphina, jako by ho mínil chránit vlastním tělem.

Dauphin přihlížel bledý zděšením a jeho jediná myšlenka patřila choti a dětem, které spaly ve vedlejší místnosti. Zbraň neměl ani on, a i kdyby. Mohl se jedině dát zabít. Nebýt starosti o rodinu, snad by to udělal i tak, jak ho přiváděl k zuřivosti protektorský postoj toho, kdo přepadení zinscenoval.

Přízračný výjev skončil tak rychle, jak vznikl. Zběsilí vrahové vyvlekli těla obou maršálků na chodbu a kamsi na nádvoří a nastalo ticho až přízračné. Dauphin si rychle přehodil aspoň plášť a vyběhl na chodbu.

Za vedlejšími dveřmi polekaná Jana k sobě tiskla děti. „Co se stalo?“ zeptala se vyděšeně. „Slyšela jsem...“

„Sem nepřišli?“ vykřikl s úlevou.

„Kdo?“

„Až pak,“ řekl chvatně. „Musíme rychle pryč. Schováme se v Louvru.“

Ale z paláce se nedostali. Stráž u dveří v modročervených barvách

městské stráže mu zahradila cestu. „Je to pro vaše bezpečí," řekli mu chladně.

Starosta se už vracel. „Přicházím ze shromáždění pařížského lidu," řekl vznešeně. „Všechno se stalo z jeho vůle a na prospěch království. Ti dva byli zrádci. Vaše Výsost to při svém mládí včas nepochopila. Je třeba, abyste potvrdil svůj souhlas se skutky lidu. Jinak za vaše bezpečí nemohu dále ručit. Dnes se mi podařilo obrátit jejich hněv jinam, ale vždycky tady nebudu."

Zachmuřený dauphin se prohlásil za přítele všeho francouzského lidu a přijal od Marcela modrou a červenou látku na kokardy pro sebe a svou stráž. Pohana? Snad. Ale taky možná bezpečí.

„Připrav se," řekl Janě, když v paláci konečně osaměli, chráněni jen mrtvolami obránců. „Louvre nestačí. Je za řekou a uvnitř není dost místa. Odjedeme z Paříže. Co nejdřív, dokud si ten padouch myslí, že jsme strachy bez sebe."

„Kde jsou Navařané?" zeptala se. „Co se s nimi stalo? Snad je taky..."

Krátce se zasmál. Zle a pomstychtivě. „Nevím. Neobjevili se. Ale ujišťuju tě, že ruku Karla Navarrského jsem viděl na vražedné zbrani. O ně nemusíš mít strach."

Sourozenci - prazvláštní náhodou - trávili tuto noc v Blančině paláci v městě. „Stalo se něco?" zeptala se u snídaně Blanka. „V noci mě vzbudil povyk na ulici. To už Marcelovi drábi nedokážou zajistit v Paříži pořádek?"

„Právě ho zajišťovali, má drahá," ujistil ji Karel v růžovém rozmaru. „Chlapec nám bude teď zobat z ruky. Uvidíš." Moc toho neviděli. Než se Paříž vzpamatovala, dauphin i s rodinou byl pryč.

V Praze v té době se blížila radostná událost, očekávaná s velkým napětím. Neposedný císař se náhle usadil. Od Vánoc z Prahy nevytáhl paty, leda k výletům na Karlštejn. Zpátky se vracíval s Odorikem. To pak na několik dní odcházela Cecca do hradčanského domu, aby si i oni užili císařské manželské pohody. Protože velká chvíle je čekala docela stejně.

Život ve městě probíhal jako jindy, ale ve vzduchu se chvěl neklid. Morová rána, která putovala světem, tentokrát Čechy nevynechala. Karel si maně vzpomněl, jak před osmi lety projížděl Porýním se svou druhou chotí Annou Falckou. I tehdy všude kolem hrozil mor. A

také tehdy Anna čekala dítě. A byl to syn.

Chránil se na to přivést řeč. Anička si tiše prozpěvovala a trávila spoustu času s Ceccou nad hromadami bílých plen.

„Ty nikam nepojedeš?“ ptala se Karla.

„Bez tebe nechci.“

„Tak se mnou!“

„Nechci, abys teď někam jezdila.“

„Vždyť mi nic není. Cítím se líp než kdy jindy v životě.“ Zahnala služky a vylezla mu na klín jako dítě. „Měli bychom to přece jen oznámit babičce,“ zašeptala nečekaně, když se s ní začal mazlit možná víc, než se v jejím stavu slušelo.

Trhl sebou a zvedl hlavu. „Proč?“

„Aby se už nebála, že je naše lože studené,“ řekla se smíchem.

„Vychladlo loni v červnu jenom kvůli ní,“ odsekl mrzutě.

„Ano. Zasloužila se o ten dlouhý půst.“ Přitáhla si znovu jeho hlavu. „Přiznej jí to! První noc, kdy jsme byli zase spolu, byla přece docela jiná, nemyslíš?“

„Určitě jiná než ty děsuplné noci, které jsem kvůli ní trávil bez tebe.“

„Mně se zdála jiná i než ty předtím.“

„Každá noc s tebou je jiná a docela nová a neopakovatelná.“

„Snad.“ Anna se na chvíli odmlčela. „Ty to prostě nechceš přiznat,“ vyčetla mu pak. „Kvůli ní.“

„Zásluhu nemá ona, ale ty,“ řekl vážně. „Není mi dvacet, ale nepotřebuju bičovat svou touhu překážkami. Tu k tobě ne.“

Také ona zvážněla. „Nevím, proč tě chci pořád zlobit. Asi mám strach.“

„Z čeho?“

„Že tě zklamu. Já nevím, jestli se mi narodí syn.“

„Netrap se. Není to naštěstí v našich rukou. Bláhový svět by byl plný mužů a ti by neměli koho milovat. Kdyby se Jindřichovi ze Svídnice před devatenácti lety narodil syn, byl bych teď sirotek. A jistě si ho přál. On i tvoje matka.“

„Přetvařuješ se?“ zeptala se nedůvěřivě.

„Ne.“ Ale pro jistotu ji přivinul k sobě, aby na něj neviděla. Přetvařuju se? I před sebou?

Ne, nepřetvařuju. Ne tak docela. Na tohle dítě se těším už jen kvůli tomu, že bude z ní. A ze mne. Z naší lásky. A chtěl bych, aby se jí

podobalo. Ale samozřejmě bych chtěl, aby to byl syn. Jenomže syn - a ona? Je příliš ženská. Syn by nemohl být její vtělení. Vadila by mi dcera? Měl jsem dvě - a zbyla mi jen Kateřina. Měl jsem i syna. Nemám nic, jenom tu naději. Dcera? Syn?

Od Vánoc se čas vlekl k nevydržení. Ještě že pořád je tolik věcí, kterým se musím věnovat. Ale ona? Ano, musím se věnovat i jí.

Leden, nejdelší měsíc v roce. Únor by měl být nejkratší, ale je ještě delší než ten předchozí. A březen má zase jednatřicet dní. Duben jen o jediný méně. Ale snad se už nedopočítáme jeho konce v marném čekání.

Cecca nás předběhla a Odorik má syna. Tribunova dcera s ním chodí do Hradu a Anička se zrovna rozplývá nad tím překrásným klukem. Občas se na mě zadívá a tváří se provinile. Co když my...

Můj malíř se pyšní svým potomkem tak nehorázně, až jsem mu musel připomenout, že zahálí. Podíval se na mě ublíženě. Asi právem. Možná mě rozčiluje ta neklamná známka mužství na nemluvněti, které jednou v dospělosti bude nejspíš držet štětce, žezlo ne. Co my? Bude to... Ano. Čekání nebere konce. Vím, že pro ni je tisíckrát obtížnější, a snažím se nedávat najevo netrpělivost. Ani očekávání, z jehož nenaplnění, jak vím, má strach.

Jaro. Ten rok přicházelo nesměle. Jako by i příroda čekala. Po zdušené zimě, kdy klid císařského dvora rozvířila jen tu a tam nevýznamná událost, najednou se začalo hrnout poselstvo za poselstvem a poslední dny před příchodem dítěte strávil Karel složitým jednáním s italskými městy, papežskými posly i uherským Ludvíkem, jak se poměry v Itálii nenadále klonily k míru. Dokonce císařský dvůr navštívil i legát Albornoz.

A také zprávy ze severu. Jindřich z Plavna, řádový rytíř, který zběhl po loňském tažení do Litvy, přijel do Prahy téměř na zapřenou s poselstvím litevského knížete Olgerda: Litva nepadla na kolena před nájezdy křižáckého řádu, ale už nechce sloužit za kolbiště všem, komu jsou západní bojiště malá. Bude-li jednání s císařem, pánem světa, kladné, je ochotna přijmout křest.

To byla zpráva důležitější než jiné. Docela jistě by uvítal i polský Kazimír, kdyby řád, který tak často projížděl jeho zemí, ztratil svou svatou záminku. Karel okamžitě poslal pro Arnošta a dlouho se radili.

„Jediný vyslanec, kterého mohu poslat do Litvy, jsi ty," řekl mu Karel. „Musíme jednání dobře připravit a hlavně nepustit do světa

předčasně takovou zprávu. Jsi arcibiskup. Vysoký církevní hodnostář, můj přítel a ušlechtilý muž. Jsi bojovník a nejsi zabiják. Myslím, že pro takové poslání jsi ty ten pravý. Bude to cesta náročná a ovšem nebezpečná.“

„Myslím, že nemůžeme jednat zcela potají,“ řekl Arnošt uvážlivě. „Pro konečný mír bude velkokníže chtít záruky řádu. A řád záruky velkoknížete. Bez souhlasu řádu nemá jednám žádný smysl.“

„A jak mám jednat s řádem? Všechno, co vím, je zpráva z druhé ruky. Věřím všemu, co mi Jindřich z Plavna říkal, ale kníže může popřít kdykoli, že jednal z jeho pověření.“

„Pošli ho zpátky s vlastním poselstvím. Ať se litevská knížata vyjádří jasně.“

„Nemůže územím řádu. Zajali by ho, je zběh. A i když mu dám početný průvod, nemůžu vypravit celé vojsko proti rytířům.“

„Tak může Polskem. Řád nedosáhne všude.“

„Vystavím listinu. A vzkážu Kazimírovi. Ale ty, můj milý, pojedeš jednat s velmistrem.“

Bušek vrazil bez upozornění dovnitř a přerušil jejich poradu. „Císařovna...,“ vypravil ze sebe bez dechu.

Karel vyskočil. „Co se děje?“

„Už...“ Císař na víc nečekal a vyběhl ze dveří se spěchem zcela neúměrným jeho majestátu. Ani si nevšiml, že Bušek se tváří jaksi provinile. „Už je na světě,“ dokončil Bušek načatou větu. „Pořád nechtěla, abychom ho rušili. Vlastně to byla chvilka. Mistr Havel ji káral, že ho zavolali málem pozdě. Byla u ní jen choť toho malíře. Ani bába se nestačila docela připravit.“

Arnošt chvíli vyčkával, ale když Bušek nepokračoval, bylo to jasné. „Je to dcera,“ řekl pomalu.

„Je. Krásná holčička. Ale nevím, bude-li se mu líbit tolik jako mně. Cosi podstatného tam dole jí chybí.“

Arnošt se usmál. „Císařovna je velmi mladá,“ řekl konejšivě. „V nejlepším věku. A není neplodná. Jenom z toho byl strach. Netvař se, jako bys za to mohl. Copak je neštěstí, že na svět přibyla jedna krásná žena? Karel má Annu příliš rád, než aby dal najevo zklamání. A jestli ano, bude mít co dělat se mnou.“

K arcibiskupskému pokárání nedošlo. Na chodbách paláce vládl usměvavý ruch a lékař vyšel Karlovi vstříc, ještě než k Anně vkročil.

„Tak rychlý porod jsem ještě neviděl,“ řekl se smíchem. „Dokon-

ce ani bába, která je u toho častěji než já. Taktak jsme stačili popadnout plenu. Voda se teprve ohřívala. Zatopila nám, maminka. Její Veličenstvo vskutku nemiluje zmatky a zbytečnou starostlivost o svou osobu. Musela mít bolesti dávno dřív, ale byla zticha.“

I Karel pochopil jako prve Arnošt, že kdyby mu lékař oznamoval syna, vyrukoval by s tím hned. Malinký osten. Vlastně ho ani pořádně nepocítil. Zdravé a krásné dítě, ona v pořádku a všechno šlo hladce. Nic nestojí v cestě druhému.

S tou myšlenkou vstoupil dovnitř a ani nepotřeboval loudit do tváře radostný úsměv. Objevil se sám od sebe.

„Už to víš?“ zeptala se Anna. „Asi bych se měla stydět, ale vůbec nejsem nešťastná. Jen se podívej, jak je krásná! Myslíš, že tak hezky by mohl vypadat chlapeček?“

„Určitě ne. Obě moje holčičky jsou ty nejlíbeznější.“

Odtáhla se, když ji chtěl políbit, a zatvářila se podezíravě. „A zase mi lžeš!“ obvinila ho. „Tváříš se, jako bys vůbec nebyl zklamaný.“

„Ale já nejsem. Opravdu ne. Ani trochu. Já chci mít spoustu dětí. A jestli je napřed holčička... Císař potřebuje dcery vždycky. Pro vznešené zásnuby jich není nikdy dost.“

Ale syn, dědic?! Pryč s tou myšlenkou ve chvíli štěstí. Pryč, než si v mých očích přečte nechtěný záblesk zklamání.

Radši je zavřel při polibku.

„Nemysli na to,“ zašeptal. „Nic není přece zmeškáno. Můj otec měl dvě dcery, než se dočkal mne. A pěkně jsem se ho pak natrápil.“

Kazimír má taky dvě dcery. Už jsou dospělé. A nic dál. S Kristinou Rokycanskou nemůže zplodit následníka. A Ludvík Uherský? Děti má jenom jeho bratr.

Také můj bratr je má. Syna. A ne jednoho. Můj bratr, kterého zamlada pokládali za neschopného mužných činů. To já v čase *mého* mládí...

„Ty se přece jenom zlobíš,“ řekla Anna tiše.

„Přísahám, že ne!“ vykřikl a vůbec nelhal. Nezlobil se. Jenom mu na okamžik bylo teskno. „Je líbezná,“ řekl honem. „Jsem šťastný, že budu mít doma druhou Aničku.“

„Ne,“ řekla vážně. „Chci, aby měla jméno po tvé matce.“

Chvíli se na ni díval a smutné myšlenky zmizely tak rychle jako přišly. „Díky,“ zašeptal a políbil ji znovu.

Vyprostila se. „Ale syn se bude jmenovat po tobě.“

„Ovšemže po mně. Václav jako já.“

„Přece jsi Karel!“ vykřikla.

Zavrtěl s úsměvem hlavou. „To jméno jsem dostal až při biřmování. Otec mě nikdy neoslovil jinak a zvykl jsem si. Možná jsem ho tady v Cechách neměl užívat, ale nejsem jen český král, jsem římský císař, stejně jako byl Karel Veliký. Byl to prst osudu. Jsem Karel i Václav. A oba tě milují, věř jen tomu.“

KDO POVLÁDNE FRANCII

V květnu 1358 se dauphin-regent rozhodl, že zahájí blokádu Paříže, která by Marcela odřízla od zásobování. Sám se po odchodu z Paříže uchýlil do starobylého hradu v Senlis, který po staletí sloužil jako sídlo franckým králům, a odtud zablokoval řeku Oise. Šlechticům v údolích Marný a Seiny, kudy procházel obchod s Paříží po řece, doporučil, aby se opevnili a zásobili své hrady. Marcel se tomu snažil čelit a šířil mezi venkovany pověsti o dalším útisku a konfiskacích, k nimž jsou nová opatření jen předehrou.

Nebylo těžké tomu věřit. Mnozí páni získávali zásoby na úkor poddaných všelijak. Ať tak či tak, bída sedláků v tom roce dostoupila vrcholu. Lupiči jim pod rukama brali osivo, odváděli dobytek na porážku, kradli povozy a z nástrojů a pluhů si dali kovat nové zbraně. Páni požadovali i nadále poplatky a daně a navíc mimořádnou výpomoc na vysoké výkupné, které zběhlým žoldnéřům musel kdekdo platit, aby se vyhnuli jeho sídlu. Sami sebe ovšem neomezovali. Naopak. Žili si dál, jak byli zvyklí, a ani je nenapadlo ochránit před útokem lupičů i své poddané.

Prostí lidé zuřili, když viděli, jak všechno, co tak svízelně shromáždili a věnovali na obranu vlasti, se rozplývá v zábavách a nicotné parádě. Vyčítali šlechtě, že Francii nedokázala ubránit proti nepříteli, a jak rytíři ztráceli prestiž po porážkách u Crécy a Poitiers, zároveň mizel i strach před nimi. A také úcta, když ti, kteří neměli na výkupné, jaké na nich vymáhala některá loupeživá tlupa, se klidně do ní dali naverbovat na rok nebo dva. Až příliš snadno se ze šlechtice stával zločinec.

Tak vznikla *žakerie*, povstání venkovanů, které náhle vypuklo koncem května za večerního soumraku. Ve vesnici Saint Leu na Oise poblíž Senlis se na hřbitově sešla stovka venkovanů z okolí. Ozbrojeni jen klacky a noži v rozčilení vtrhli do nejbližšího šlechtického sídla, vytáhli překvapeného rytíře rovnou od večeře, zabili ho i s celou rodinou a dům zapálili. Jako hořící pochodeň se oheň povstání rozšířil po Francii. Vznešení, kteří žili na venkovských statcích, podlehli panice a houfně s rodinami prchali do ohrazených měst, zanechávajíce svůj majetek i své věrné napospas vzbouřencům.

Etienne Marcel neměl při hledání spojenců šťastnou ruku. Možná ho zaslepila pomstychtivost. S králem v anglickém zajetí přece zprvu všechno vypadalo nadějně. Ale dauphin, jehož se zdálo tak snadné zastrašit či získat, se s tvrdohlavou vůlí a nečekanou obratností vždycky vyzul z ponižujících závazků. Počátkem roku v Paříži si Marcel byl jist, že ho má zcela v rukou. Dvacetiletý kluk! A žádný bojovník! Přece stačilo mu pohrozit a ukázat pár mrtvol, aby se rozklepal strachy. Kde se v něm najednou vzal ten vzdor?

Když chladnokrevný hráč ztratí hlavu, důsledky bývají katastrofální. Marcel, zklamaný neúspěchem, byl myšlenkou na pomstu zrovna posedlý. Za žádnou cenu se nemínil dát přechytračit od kluka. On, starosta Paříže a vůdce třetího stavu! *Žakerie* by se možná zrodila i bez něho, ale jistě ji mohl pokládat i za svůj úspěch. Měšťané Paříže, posíleni o davy vzbouřených vesničanů, měli naději na vítězství. Anebo aspoň na to, jak konečně zkrotit dauphina. Krvavá noc v Paříži ukázala dost přesvědčivě, že má hlavně strach o svou rodinu.

Ta našla útočiště v pevnosti s městečkem Meaux na Marně, které přísahalo věrnost dauphinovi. Osada Senlis na úpatí dauphinova hradu byla naopak oddána Paříži a vzbouřené vesničany stejně jako Marcel pokládala za své spojence. Hrad byl nepohodlný a dauphin raději svěřil choť i děti oddanému purkmistrovi. I Meaux. Tamní pevnůstka vypadala bezpečně, ze všech stran chráněná meandrem řeky a na straně města příkopem, přes který se klenul spojovací most. V prvních dnech *žakerie* si jen blahopřál k svému rozhodnutí, když k němu pronikaly zvěsti o tom, co se děje v okolních vesnicích. Když hrozilo nebezpečí jenom jemu, strach tolik necítil. Ale jeho úleva neměla trvat dlouho.

Dva rytířské voje, které táhly od severu z Flander, nikdo neznepokojoval. Vojáci byli po zuby ozbrojeni a vypadali nebezpečně. Pánové v jejich čele spolu přátelsky klábosili, zatímco jejich muži se mísili do jediného nepořádného houfu.

Hrabě Gaston de Foix a Gaskoněc Captal de Buch se vraceli z tažení na Litvu, kam si na pravidelnou výpravu řádu německých rytířů vyrazili po uzavření příměří v Bordeaux, jak se jim zdálo, že v anglofrancouzském sporu se dva roky válčit nebude. Pravý rytíř může být šťasten jen uprostřed boje, kde může prokázat svou statečnost.

Teď jeli domů z Flander, kam doprovodili třetího dobrodruha, svého spojence a přítele vévodu Jindřicha z Lancasteru, který už léta

nechyběl nikde, kde řinčely zbraně. Odplul z Flander rovnou do Anglie, aniž se potěšil pohledem na dobytou Francii. Jeho družina proti té jejich byla nepatrná. Při tažení se skládala převážně z německých žoldnéřů, kteří po jeho skončení zůstali doma za Rýnem. Když před rokem opouštěli Bordeaux, nikdo z nich netušil, že i ve Francii lze z kořisti zbohatnout. Pověsti o *zlých společnostech* na Litvu nepronikly.

Leckoho z těch, kdo se dali zlákat k tažení proti pohanům, by to možná i mrzelo. Ti Lancasterovi vojáci, kteří byli najati a rozpuštěni ve Francii, čile bojovali též a nemuseli se v nevlídné zimě trmácet zamrzlými močály nehostinné severní země. Jejich kořist byla ne-li bohatší, tak jistě snadnější. Ale čestně lze obírat jenom pohany ve znamení svatého Kříže.

Gaston de Foix a Captal de Buch byli rytíři a nijak neželeli ztráty nectných zisků. Také jejich lidé, ještě opojení z úspěšného pobíjení pohanů, zatím netoužili zařadit se mezi loupežníky. S drahými kožešinami a zlatem z kořisti se jim spíš líbilo si teď odpočinout doma. U žen, které - snad - věrně čekaly. Gastonovi de Foix se přezdívalo Fébus pro zářící svatozář rusých, pečlivě pěstovaných vlasů kolem mimořádně krásné tváře, a platil za jednoho z nejpůvabnějších mužů křesťanského světa.

O Captalovi de Buch se nedalo říct totéž. Byl vojácky drsný a vypadal neurvale a divoce, ale pro ženy míval jistou přitažlivost a ve srovnání s Bertrandem du Guesclin byl ovšem krasavec. U Poitiers bojoval na anglické straně a měl lví podíl na zajetí krále Jana. A protože gaskoňská hranice se s Navarrou prolínala, byl také vojevůdcem mladého krále Karla.

Gaston de Foix byl choť Agnes Navarrské a jeho švagr. Agnes byla mladinká a dosud panna. Gaston si ji bral jako dítě a pro samé válčení a návštěvy v ložnicích okolních paní si od doby její dospělosti na manželské povinnosti nenašel ještě čas. I proto odjížděl do Litvy s lehkým srdcem. Nevinná žena se nezpronevěří. A když, tak to podvedený manžel pozná. Je to sice sestra navarrského krále, ale Gaston si vznešenosti svého souseda nijak zvlášť nevážil. Pokud se kdy potřebovali, pak určitě spíš Navarrský jeho. Ostatně všichni tři byli příbuzní.

Zastavili se u něj v Pikardii, kam se pro jistotu také ztratil z Paříže. Strategické spojenectví s *třetím stavem* vítal, ale nemínil se trvale zahazovat s měšťany. Dobře věděl, že chce-li se dostat na královský

trůn či aspoň k nějaké podstatnější moci, bez podpory šlechty se mu to nezdaří. A šlechta s konečnou platností opustila shromáždění stavů. Karel Navarrský vysvětlil starostovi, že se musí načas vrátit do Pikardie, ale že samozřejmě přijde okamžitě, jakmile ho v Paříži bude třeba.

Zatím ho třeba nebylo. Marcel velmi dobře věděl, že dokud se nepodaří zničit dauphina, je lépe nevázat se příliš na prince z královské krve. Mohl by tím popudit i lůzu v ulicích, když už svým příklonem k vzbouřeným venkovanům popudil bohaté obchodníky a mistry cechů, kteří se v obklíčení rozzuřených sedláků s kosami a srpy necítili zrovna v bezpečí.

„Vyhýbají se nám, nebo to byly jenom žvásty?“ zeptal se Captal de Buch, když už projeli kolem Compiègne a všude byl pořád klid. „Pařížští spiklenci, rabující povstalci z vesnic a zběhlí žoldnéři, kteří loupí po cestách za pomoci zchudlých šlechticů a levobočků. Kde všichni jsou?“

„Kdybych byl velitelem několika hrdlořezů,“ usmál se Gaston, „chránil bych se přijít k nám na dohled. Myslím, že projedeme krásnou Francií docela v míru.“

„Škoda,“ posteskl si Captal. „Docela by se mi líbilo ukázat, že rytíř brání i nepřítele, když je napaden.“

„Vzpomínáš si na tu litevskou holku, kterou jsme před nosem sebrali řádovému rytíři? Určitě ji taky nechtěl zabít, ale s námi šla dobrovolně.“ Gaston se zasnil. „A domů se vrátila obtížena dary. Tak se to patří, žádné násilí,“ řekl. „Vůbec nelituju. Byla moc krásná. A podobala se Agnes.“ Uvolněně se protáhl. „Začínám se těšit domů. Tentokrát své manželství ochotně naplním skutkem. Však mi to Navarrský vyčetl. A já mám rád změnu. V okolí už není co nového ulovit.“

Cesta ubíhala dál v míru a pokoji. Červnové nebe bez mráčku a všude klid. Míjeli sice opuštěná pole, ale jejich ozbrojené majitele vidět nebylo.

„Aspoň královští by nás mohli napadnout,“ poznamenal Captal mrzutě. „Jsme přece nepřátelé.“

„Je příměři,“ upozornil ho Gaston a zívl. „Netroufnou si ho porušit. Král je v Londýně a ten bastard se jako bojovník neosvědčil. Od Poitiers prý utekl.“

„Bez boje se ztratil i du Guesclin,“ odpověděl Captal, který s Bre-

toncem měl své zkušenosti. „Ten uctívaný král vedl bitvu jako blázen. Moudří radši couvli. Guesclin zbabělý není a umí se bít. Znám ho moc dobře, střetli jsme se často. Já být na francouzské straně, tak jsem zmizel též. Válčím s potěšením, ale ne pod velením šílence. A král Jan při vší úctě nesahá Černému princi po kotníky."

„Tak se budeme nudit celou cestu," řekl Gaston odevzdaně. „Aspoň Lancaster nemusí litovat, že odplul rovnou z Flander. Darmo by záviděl."

Ale k závisti rytíře Lancastera se brzy našel výtečný důvod. Cestou proti nim se belhal zakrvácený muž.

„Vzácní rytíři!" vykřikl. „Proboha, obraťte se k Meaux!"

„Proč?" zamračil se Gaston. „Míříme po proudu k soutoku Marny se Seinou. Neznáme to tu dopodrobna a nechceme tolikrát brodit." Meaux leželo proti proudu na druhé straně řeky v zátočině meandrů Marny.

Captal zavětřil. „Bojuje se tam?" zeptal se s nadějí.

„Žakové přepadli město. Vlastně ani ne, zbabělý purkmistr jim otevřel brány přes všechny přísahy a sliby. V ulicích je na usmířenou čekali s chlebem a prostřenými stoly! Zbytečně. Stejně vyplenili město, je jich jako kobylek. Snad se tím trochu zdrželi, ale o můstek k tvrzi se už bojovalo. Ujeli jsme dva o pomoc do Senlis. Já jsem nestačil. Jsem raněný a neudržel jsem ani koně. Pomozte!"

„Nikoho jsme nepotkali."

„Jel rovnou. Tudy!" Druhá cesta odbočovala k severozápadu. „Ale je to daleko. Nepřijedou včas! Vraťte se! Ukážu vám, kde řeku přejdete nejlíp."

„Kdo je v pevnosti?"

„Královská rodina. Dauphinova choť a její dámy. Tři stovky bezmocných! Podřežou je, když nezasáhnete! Jsou šílení. A je jich moc."

Gaston ožil. „Proti proudu!" vykřikl na své muže, kteří vzrušeně obraceli koně. Konečně se bude něco dít! „A tryskem !"

Přes řeku se dostali snadno podle návodu zraněného, který pomalu kulhal za nimi. Rád by zůstal v bezpečném houfu, ale nestačil jezdcům, rozpáleným vyhlídkou na blízký boj. Útočníků byly prý tisíce, jak jejich průvod cestou od Paříže vzrostl o vzbouřené sedláky z okolí. Družina obou rytířů se skládala ze sto dvaceti mužů, ale ozbrojených až po zuby, prošlých krutými bitvami a lačných boje. Srpy a nože proti dlouhým kopím byly k ničemu.

V čele pětadvaceti rytířů v zářící zbroji, pod praporci azurové barvy nebe se stříbrnými hvězdami, liliemi a ležícími lvy projeli na most mezi padací mříže. V jejich těsném sevření se nemohla uplatnit početní převaha nepřítele stejně jako v úzkých ulicích, kde se zbytek jejich průvodu věnoval čištění města od nežádoucích návštěvníků. Místo co by moudře naskákali do kanálu a pokusili se uniknout, rozhodli se prosťáčci bojovat proti mečům, sekerám a oštěpům. Chvíli se pokoušeli čelit ránám zasazovaným z hřbetů válečných koní, než napadali rozsekáni do řeky a byli zatlačeni zpátky po mostě do města, kde na ně čekala jatka. Jana z Bourbonu a její dámy, přivolané příznivou zprávou o záchraně, vyděšeně přihlížely z hradby. Erby jim prozradily, že je zachránili nepřátelé a možná k horšímu osudu.

Gaston a Captal nechali okrvavené meče před bránou a vstoupili do pevnosti jako vítězní osvoboditelé, zatímco jejich lidé zuřivě pobíjeli zbytky prchajících, které honili na koních po úzké cestě z města a dobíjeli je jako zvěř, rozlíceni smrtí jediného ze svých druhů a několika šrámy na tělech ostatních. Ti, kteří přišli s úmyslem vraždit, padli beze zbytku a s nimi mnozí jiní. Vítězové zapálili zrádné město, pověsili radní a purkmistra a dokonali dílo zkázy. Odnesli vše, co bylo k odnesení. Meaux hořelo ještě čtrnáct dní na výstrahu všem, kdo se odhodlali k vzpouře.

Jana z Bourbonu byla něžná duše a masakr ji vyděsil. Ale dobře chápala, že nebýt příchodu dvou pánů, kteří teď před ní dvorně skláněli koleno, úděl její a jejích dětí by byl horší. Jenom snad nebylo třeba úplně všechny povraždit. Ale boj byla záležitost mužů.

Roztřeseně se pokusila o úsměv a zeptala se hraběte de Foix: „Jsme vaši rukojmí?“

„Probůh ne!“ vykřikl. „Jsme rytíři. Přišli jsme jenom k vaší ochraně, nic víc.“

Sňal přílbu a záře jeho vlasů zastínila tu ze zlaté zbroje, jejíž lesk se ztrácel pod schnoucí krví. Špalírem dam proběhl obdivný vzdech. Gaston je rychle přeběhl zkoumavým pohledem, a ač mezi nimi nechyběly sličné tváře, rozhodl se přenechat fraucimor Captalově péči a soustředit se na paní. Dauphinova choť! A ještě nemá syna. Při troše štěstí by můj syn mohl někdy v budoucnosti být králem Francie. A nejspíš stejným právem, jako se jím jednou stane její choť.

Vzal její ruku do svých a políbil ji tak dlouze, jak to jen dovolil rytířský mrav vůči právě zachráněné dámě, která nesměla být vysta-

vena nátlaku. Ale přes ukázněnost jeho projevu Jana rozpoznala záměr a zrudla.

„Nejsme-li rukojmí a jste-li vskutku rytíř, pane," řekla třesoucím se hlasem, „ráda bych vás upozornila, že jsem vdaná a svého chotě miluju. Váš pohled je příliš lichotivý. Obávám se, že se k rytířskému nároku na vděčnost moc nehodí."

Gaston se zatvářil nechápavě, jako by nevěděl, k čí záchraně to právě přispěli. „Jestli mě vaše krása zotročila, paní, nechápejte to, prosím, jako útok na svou ctnost. Vím, co se sluší. Jste půvabná a zářítе nevinností. Netušil jsem, že máte manžela. Můj obdiv k vám je prost vší tělesnosti. Nebojte se mě."

„Nebojím se vás. Ale mé postavení mě zavazuje k tomu, nevydávat se všanc pomluvám. Snad by se patřilo, abych svému zachránci padla rovnou kolem krku. Nežádejte to."

„Jsem dalek neuctivých myšlenek." Leckdo z těch, jejichž mrtvoly plují po řece, by tě bez rozpaků znásilnil, holubičko, pomyslel si Gaston, ale nadále si podržel ušlechtilou tvář v naději, že nakonec zvítězí i zde. Jen pomalu. Je sice starší než má Agnes, ale pořád dost mladá na to, aby své ctnosti ještě věřila. „Jsem Gaston de Foix," řekl tedy přeuctivě, ač bylo dost jasné, že ona to věděla. Jinak by stěží vůči zachránci byla tak odtažitá. „Smím vědět, komu jsem přispěl na pomoc v tísni?"

„Jsem regentova choť. Můj otec je Petr z Bourbonu. Vím, kdo jste. A bohužel vím také, že vás nemohu navždy počítat mezi své přátele."

„Bohužel. Měl bych teď odjet se zlomeným srdcem, ale mám povinnost vás střežit i nadále. Jste bez ochrany. Někdo by se mohl vrátit."

„A kdo? Všechny jste pobili."

„Jsou i jiní. Ale jestli vám to není milé, nemusím se ubytovat uvnitř pevnosti."

Teprve teď Jana pochopila, co se čeká od jejího vděku a pohostinnosti. „Obávám se..." Zakoktala se pod jeho upřeným pohledem a změnila názor. Přece nejsem hloupé trucovité dítě. A jeho kouzel se nebojím. „Dám pro vás a Captala de Buch upravit lože," řekla. „Ale obávám se, že to bude nepohodlné. Je nás tu příliš mnoho. Doufám s vámi, že to nebude nadlouho. Už tak jste se kvůli nám zdrželi. Ani hostina nebude tak výtečná, jak jste asi zvyklí. Naši kuchyň zásobova-

lo město. Ale tam, pokud mohu soudit, nic nezbylo.“

„Postarám se, aby vaše kuchyně zůstala zásobená tak dobře, jak si přejete. Teď mě omluvte.“ Gaston couvl a uklonil se. „Musím se osobně přesvědčit o ukončení boje. Vrátím se už jinak než ve zbroji.“

Přítomnost gaskoňských žoldnéřů v pevnosti byla znepokojivá. Přinesli zásoby a zůstali v kuchyni. Prý ku pomoci. Jediná naděje byla v tom, že hrabě svůj rytířský slib bere vážně. Zatím o něm velmi nevážně žertoval, když s Captalem projel hořícím městem na obhlídku okolí. Ale všude panoval klid, který byl skutečně mrtvý. Doslova.

„Měli jsme někoho nechat naživu,“ řekl Captal nespokojeně. „Nemá kdo pohřbít mrtvé. Okolní vesnice jsou liduprázdné. Čertví kam se všichni poděli. Přece museli mít také ženy a děti.“

„Ty by toho moc nevykopaly.“ Gaston se rozhlédl. „Žádný strach. Dámy jsou v bezpečí, zítra odjedeme. Za jednu noc to zvládnu.“

„Ona se ti líbí? V jejím fraucimoru jsou krásnější.“

„Je půvabná a čistá. To mě přitahuje. Krom toho - je to bastardova choť. Malá lekce mu neuškodí a jí také ne. Určitě poznala jen jeho. Chudinka.“

„A když se bude bránit?“

„Ale nebude,“ odbyl ho Gaston sebevědomě. „Přece jsem se nenarodil včera.“

Jenže vyzkoušet ctnost dauphinovy choti nedostal příležitost. Naštěstí pro sebe. Jeho pýcha miláčka žen by utrpěla. Jana nebyla záletná a příliš sebejistý pán ji odpuzoval, i kdyby to nebyl slavný Fébus Gaston de Foix.

Už se vraceli k městu, když se ozvala polnice hlásající nečekané nebezpečí. Cvalem se vrátili pod své korouhve.

Z města vybíhali kořistníci a rychle se chápali zbraní. Kdosi se blížil. Početný, dobře vyzbrojený houf a docela zřetelně jeho úmysly nebyly mírumilovné. Křižáci zaujali vyčkávací postavení. Noví příchozí zmírnili útočný cval a nakonec se zastavili. Mezi oběma skupinami ozbrojenců ležela pláň, která hrozila změnit se na obrátku v bitevní pole. Jak velel rytířský mrav, vyslali proti sobě po jednom jezdci s bílou kokardou. Setkali se uprostřed. Captal de Buch a Bertrand du Guesclin.

„Jedu ze Senlis,“ řekl du Guesclin zamračeně. „Co vy děláte v Meaux? Řekli nám, že zaútočili žákové, ne vy.“

„Jste rytíř, pane du Guesclin?“

Bertrand se ušklíbl. „Ani nevím. Neukazuju se na turnajích a nepobíjím bezbranné pohany.“

„A kdybyste jel kolem a viděl, jak se mou ženu pokoušejí zabít či znásilnit loupežníci, nechal byste to bez povšimnutí?“

„To jistě ne.“

„To byl náš případ, pane. Můj a pana hraběte de Foix. Jestli jste přijel na pomoc těm ohroženým dámám, tak už zbytečně. Můžete se klidně vrátit. Obávám se, že v pevnosti pro všechny není místo.“

Guesclin jistě nemínil ustoupit, ale zatím to nechal bez odpovědi. „Proč hoří město?“ zeptal se. „A co ti mrtví všude kolem?“

„Vy dobyté město nevypálíte?“ odpověděl Captal otázkou. „A nepobijete nepřátele? Když zabijete zmiji, musíte zničit hnízdo. Jinak se znovu rozmnoží.“

„Je příměří.“

„Mezi anglickým a francouzským králem, to ano. Ale ne mezi rytíři a sedláky.“

Guesclin těžko mohl co namítat. Sám by se asi nevyhnul zabíjení, ale takový masakr byl snad zbytečný. Že by ty stovky lidí bojovaly až do úplného konce, tomu nevěřil.

„Když pobijeme všechny sedláky,“ řekl jen, „nebude mít kdo sít a sklízet.“

„Ani kdo znásilňovat ženy, vraždit a loupit,“ doplnil Captal posměšně. „V Gaskoni, doufám, zůstali sedláci na svých polích. Tady je to už vaše věc. Vraťte se hezky do Senlis a vyřiďte vašemu bastardovi...“

„Co jste to řekl?“ Bertrand ho popadl pod krkem a řady jezdců se vzrušeně zavlnily. Rychle ho pustil.

„To je rozumné,“ řekl Captal. „Já vám to vrátím při vhodnější příležitosti. Rozejděme se zatím v míru. Vy zpátky svou cestou do Senlis, já do pevnosti.“

„Uděláme to obráceně, chcete-li se vskutku rozejít v míru,“ ozval se Bertrand s nuceným klidem. „Vy pojedete svou cestou a my do pevnosti. Francouzský dauphin-regent přijel za svou chotí. Jistě si nedá ujít příležitost, aby vám a panu hraběti poděkoval co nejvřeleji. Ochrany dam se už ujmou naši vojáci. Pokud vím, vracíte se z výpravy předaleké. Nedejte se zdržovat.“

Dauphin i de Foix se sešli se smíšenými pocity, ale vyčastovali se záplavou zdvořilostí, jak se patřilo. Příměří zavazovalo. Rytířské dru-

žiny se obrátily k jihu směrem ke Gaskoni.

„Zklamán?“ zeptal se Captal, když vojáci pozdě večer stavěli stany daleko od osvobozené pevnosti i od mrtvol.

„Už to přežiju. Darmo mi dala připravovat lože. Zalehne na ně jiný. Chudinka! Mohla mít mne a místo toho ji čeká nudné manželské objetí. A ještě v smradu. Už noc je teplá, ve dne bude vedro a mrtvoly se začnou hezky rychle rozkládat. Pohřbít je nestačí.“

„Můžou je naházet do plamenů,“ řekl Captal prakticky. „Guesclina to jistě napadne. Puch je to taky, ale vítr nakonec kouř rozfouká.“

Noc byla vskutku teplá. Kdesi v okolí někdo zůstal doma a posekal louku. Zavadlá tráva voněla.

„Zítra vyjedeme za svítání,“ prohlásil Gaston rozhodně. „Už dost loudání. Byl jsem blázen. Bastardova květinka pomalu vadne, ale moje poupě rozkvétá. Udělám radost Navarrskému. A taky sobě a jí.“

KONEC ŽAKERIE

Masakr u Meaux byl začátek konce povstání francouzských sedláků. Dvanáct dní byli postrachem kraje. Za další tři týdny z nich byla lovná zvěř. Konečnou pohromu jim připravil Karel Navarrský, který tak podrazil stoličku i svému spojenci Marcelovi. Při svém zápase o popularitu proti stále oblíbenějšímu dauphinovi nemohl pominout výzvu šlechticů svého kraje, aby se postavil do čela vojska, které mělo potřít vzpouru s konečnou platností. S několika stovkami dobře vyzbrojených rytířů vyrazili proti povstalcům. Sedláci mezitím našli svého vůdce v osobě Viléma Cala, silného hezkého Pikarďana s podmanivou výmluvností a s jistou vojenskou zkušeností. Cale si dobře uvědomoval, že vzpoura proti králi nemá naději. Pokoušel se proto vzbudit dojem, že povstání je namířeno jenom proti šlechtě, a ze všech sil se snažil spojit s měšťany. Častokrát se to podařilo, ale ne vždy to bylo k dobrému. Přesto ve chvíli hrozícího nebezpečí chtěl svou několikatisícovou armádu odvést k Paříži a s podporou města se pokusit o vítězství.

Jeho vojáci odmítli. Cítili se silní a prahli okamžitě po boji. Cale jim ustoupil a pečlivě připravil bitvu. Měl pěšáky i lučištníky, měl dokonce i jízdu, ale jeho rádoby rytíři byli špatně vyzbrojeni a někteří dokonce vůbec bez zbraně. Velmi odhodlaně, s bojovým pokřikem a za zvuků trubek se postavili blížícímu se nepříteli.

Karla Navarrského organizovaný odpor překvapil. Z obavy před

výsledkem bitvy se rozhodl zvítězit raději uskokem a zradou. Vyzval Cala k vyjednávání. Lidový vůdce se spolehl na rytířský mrav krále a beze zbraně a doprovodu se dostavil na místo sjednané schůzky.

Jenomže Karel Navarrský zákony rytířství ctil jenom při střetnutí s těmi, kdo mu byli rovni, a ani to ne vždycky. Chudák Cale draze doplatil na svou důvěru. Byl okamžitě zajat a krutě uvězněn. Nato rytíři vypadli na čekající selské vojsko, které pod dojmem nestoudné zrady ztratilo víru v možné vítězství. Podlehli stejně hrůzně jako jejich druzi u Meaux, rozsekáni a rozdupáni zuřivými vítězi.

Jen několik málo se při útěku zachránilo. Bojovníci navarrského krále pročesali celé okolí a ještě daleko od místa boje pobíjeli ostatní venkovany. Zmasakrovali jich na tři tisíce včetně šesti set spálených zaživa v kostele, kde hledali úkryt. K dovršení svého vítězství Karel Navarrský korunoval Viléma Cala na krále žaků korunou z rozpáleného železa.

Šlechtici po celém kraji mezi Seinou a Marnou se vrhali na samoty a vesnice, pálili je a pronásledovali venkovany všude, kde na ně padli: v domech, lesích, na polích i vinicích. Za necelý měsíc po svém vzniku byla lidová vzpoura potlačena za strašných krvavých represálií. Ještě před svatým Janem bylo 20 000 jejích bojovníků pobito a celý kraj obrácen v poušť. Měšťané zmeškali svou příležitost spojit se proti dvěma nadřazeným stavům s odhodlanými venkovany, kterými pohrdali a kterým nerozuměli. Jejich vlastní revolta se do měsíce obrátila v prach a pohřbila i svého tvůrce, Étienna Marcela.

Nejistota, která obklopovala Étienna Marcela, nenápadně rostla. Nechápal, co se to stalo. To on přece dal opevnit Paříž, že je teď nedobytná. To on vydupal na regentovi dekret uznávající svrchovanost stavů, i když ho nepotvrdil jeho otec král a on sám ho později odvolal. On udělal z Paříže to, co je, místo vlády, místo, kde se rozhoduje a kde nerozhoduje král. A přitom cítil, jak ho jeho nejbližší opouštějí. Proč?

Kdyby byl schopen se zamyslet nejen nad svými zásluhami, ale i nad svými chybami, pochopil by to. Paříž nebyla jednotná. Žádná společnost jednotná není jindy, než ve chvíli smrtelného nebezpečí, a to teď městu v pevných hradbách bezprostředně nehrozilo. Všeobecně uctíván byl král, který hrdinsky bojoval za Francii, a úcta a láska se částečně přenesla na dauphina. Malou část francouzské veřejnosti si

získal Karel Navarrský, protože nespokojenci se najdou vždycky a ti, na které se nedostalo místo u lákavého korýtka, ho doufali najít s jiným vladařem. Marcel se opíral o pařížskou lůzu, což při jeho bohatství byl spojenec velmi nepřiměřený. Ti, kteří šli za ním, očekávali, že je odmění. Kdyby to nedělal, okamžitě by přeběhli jinam, kde kynul větší zisk. O jejich skutečné věrností se dalo pochybovat.

A pokud se počestný zbytek Paříže dělil na bohaté a chudé, chudí mu měli za zlé, že byl ochoten se smířit s vznešenými, když pokukoval po Karlu Navarrském, a samozřejmě jeho bohatství jim bylo trnem v oku. Ti bohatí zase neradi vzpomínali, jak se jejich starosta spojil s *žakerií*, hnutím, které ohrožovalo pořádek v zemi stejně jako nepřátelské *společnosti*. Ty odsoudil každý, ale copak se spořádaný měšťan může paktovat s otrhanými povstalci, které je nemožné zvládnout a kteří se dávají vést pomstou a nenávistí proti těm, komu se vede líp? A pálí, vraždí a loupí všude, kde k tomu je příležitost? Jistě by nezaváhali ani v Paříži. Snadno si dovedli představit tu spoušť, kdyby se ozbrojení žakové dostali do jejich města. O to jistě nestál ani Étienne Marcel, ale jako spolubojovníci proti šlechtě se mu sedláci hodili. Jenže - lze mu to po tom všem uvěřit?

Marcelovi se zrovna nechtělo přibrat si za spojence Karla Navarrského. Nemohl mu zapomenout, že zmařil jeho záměr o spojení měst a venkova a vystoupil vlastně jako ochránce a spasitel právě těch, proti kterým se stavy postavily. Jenže zůstat sám už nemohl. Přesvědčil se o tom při marném pokusu svolat zasedání stavů, jak podle schváleného neschváleného ústavního zákona směl. Delegátů se sešlo jenom pár a ani ti napohled věrní nebyli zajedno. Brzy zjistil, že se nemůže spolehnout ani na členy vlastní rodiny.

„Kde jsou ostatní?“ zeptal se Marcel rozpačitě, když vstoupil do jindy přeplněného sálu, který byl prázdný víc než z poloviny. Nejvyšší šlechtický stav tu zastupoval jenom Pierre des Essars, a to ještě byl měšťan, který se velice nedávno stal rytířem. „Víte někdo, proč se nedostavili?“

„Sám jsem váhal,“ ozval se Jean Maillart, soukeník stejně jako Étienne Marcel a stejně jako on manžel jedné z dcer pana des Essars. „Stavy přece svolává jen král a v jeho nepřítomnosti regent. Určitě ne hlava kupeckého cechu v Paříži.“

„Už jsi zapomněl na náš ústavní zákon?“ vyletěl Marcel. „Jedna z jeho podmínek byla, že stavy se sejdou, kdykoli *ony* k tomu shledají

nezbytí.“

„A kdo shledal nezbytí? Ty?“ zeptal se pan rytíř des Essars nedbale. „Král k takové změně nedal žádný souhlas. A že souhlasil regent...“

Marcelův spojenec biskup le Coq zrádně mlčel. Jean Maillart se ušklíbl. „Nebudeme to dál rozebírat, Étienne. Prostředky, které jsi použil proti příštímu králi, se nikomu z nás moc nelíbily. Jen lůze v ulicích, která má ráda podívanou na ponížení vznešených. A není prozřetelné učinit z budoucího panovníka nepřítele Paříže.“

Marcel zvedl nos. „Dobře, poradím si sám.“

Ve skutečnosti věděl, že tady je dobrá rada drahá. Ustoupit - a dát znovu pravomoci do rukou nenáviděného dauphina? Sám si nepřipouštěl, že jeho snažení o dobrou vládu se nakonec změnilo v ryze osobní půtku, ve které se cítil pohaněn, když ztroskotaly jeho plány, jak si podřídit tu zbabělou duši. Jeho omyl byl v tom, že ta duše byla naopak statečná. A protože měl jen dvě možnosti, zvolil tu horší. Poslal le Coqa za Karlem Navarrským, aby ho jeho jménem pozval do Paříže, kde mu připravil skvělé uvítání a shromáždil před radnicí dav, aby mu naslouchal. Mnohé tím zaskočil. Dostavili se jako tiší pozorovatelé, zvědaví na to, kam až je starosta ochoten jít.

Zatím se pozornost soustředila na mladého krále. Vjel do města vskutku jako panovník, obklopen lesklou družinou pikardských a normandských pánů, kteří ho doprovázeli. A netajili se tím, že v jeho osobě vidí příštího francouzského krále. Bezostyšně se ubytoval v královském paláci, jehož jedinou obyvatelkou už řadu měsíců byla jeho sestra. Už se tu královsky nudila. Ale opustit Paříž, kde žila celý život? A kam měla jet? Do Pikardie za bratrem? Nebo do Navarry, kterou vůbec neznala? Do Normandie? Či do svého věnného města Mélunu? Bylo nejblíž. A co takhle do Bretaně za Guesclinem? Ale kdoví jestli tam byl. Neuráčil se vzkázat ani slůvko. Krásy si zřejmě moc neváží. Koneckonců byla francouzská královna. Zůstala v Cité.

„Kde máš ošklivce?“ zeptal se Karel, když se uvítali. „Bál jsem se, že ho budu muset odtud vyhodit. To bych nerad, je příliš oblíbený. Nejen u tebe.“

Blanka se ušklíbla. „To taky nevím, jestli by se ti zrovna podařilo ho vyhodit. Pokud by si to ovšem nepřál sám. Nebyl tu dávno. Nevím, kde je, nevzkázal mi.“

„Už tě omrzel?“

Podívala se na něj s opovržením. „Můj milý, Guesclin mě nikdy neomrzí. Protože nikdy jsem neměla a nebudu mít nikoho, kdo by se mu podobal.“.

„To věřím.“ Letmo ji políbil. „Škoda, že jsem tvůj bratr. Jsi velmi krásná. A úplně zkažená. Taková žena by mě upoutala spíš než ta malá Valois. Kde je? Myslel jsem, že tě najdu s ní.“

„Drží se za šos svých bratrů a Jany. A dobře tak.“ Blanka se usmála. „Provdali ji za tebe, ne snad za mne. Je s ní ukrutná nuda.“

„Dali mi ji jenom *jako,*“ řekl Karel mrzutě. „Všechno jsem jenom *jako.* Jsem něco jako král. Ale mrňavá Navarra? Leckteré hrabství je větší. Počkej, přijď si poslechnout můj projev k lidu. Tentokrát budu mluvit jasněji.“

Mluvil. Dlouho a dobře, jak už byl jeho zvyk. Ale celou dlouhou řečí si připravoval půdu pro tu jedinou větu. „Kdyby má matka byla muž,“ vykřikl nad hlavami davu ve chvíli, kdy cítil, že už docela upoutal jejich pozornost a má je na své straně, „byl bych dnes já králem Francie, ne Valois. Její otec byl syn francouzského krále. Byl nejen sám francouzským králem, to byli pak i jeho bratři, ale byl prvorozený. Můj nárok na korunu je bezchybný, a nejen před Eduardem Anglickým. Nevím, proč se mí rodiče dali okrást. Ještě jsem tehdy nebyl na s větě.“

Marcel před shromážděním rozdal ošatku mědáků a ti dole teď spustili pokřik, až zaléhal sluch. „Navarra! Navarra!“

Zaniklo v něm mlčení ostatních. Mlčeli vyděšeně, zaskočeni neobvyklou troufalostí Karlovy řeči. Před jejich očima, zase jménem lidu, toho jedině pravého, Étienne Marcel navrhl shromáždění, aby Karla Navarrského jmenovalo hejtmanem Paříže. To se stalo mohutnou aklamací rychle se prázdnícího náměstí de Gréve, které překotně opouštěli ti, kteří nechtěli platit za spiklence.

Karel volbu přijal bez nadšení. Byl přece královský princ, a ne žoldnéř Pařížanů. Ale přijal. Nechtěl popouzet.

„Odjedu k Agnes,“ řekla Blanka znechuceně, když se vrátili do paláce. „Tvůj Marcel mě už dopaluje. A vypadá jako žába. Gaston de Foix je aspoň krasavec.“

„Myslel jsem, že máš ráda ohavy.“

„Mám ráda všechno výjimečné, milý bratře. Ten, komu věnuju svou příchylnost, musí být naprosto ošklivý nebo mimořádně krásný. Toho prvního jsem si užila. Ale ještě jsem nespala s nikým podobným

Fébusovi. Je nejvyšší čas to napravit.“

Docela vážně to nemyslela, ale Karel se pohoršil. „Agnes je tvoje sestra, nezapomínej. A mám pocit, že má docela jiné mínění o mravnosti, než máš ty.“

„A ty.“

„Já taky, to je pravda. Ale já jsem muž.“

„Muž jako žena,“ řekla a objala ho. „Mám ráda i tebe, neb jsi dokonale zvrhlý. Pojď sem. Ano, my jsme vskutku neobvyklá rodina.“

Ráno Karel v paláci našel jen služebnictvo. „Kde jsou všichni?“ rozkřikl se na jídlonoše, který mu nesl snídani.

„Sestra Vašeho Veličenstva odjela.“

„To vím. Ale kde jsou ostatní?“

„Jeli s ní.“

„S ní? S Blankou?“ Vida ji. Hned celý můj rytířský houf najednou. „Kam jeli? Do Foix?“

„Proboha to ne. Její Veličenstvo přece jelo do Vincennes.“

Do Vincennes! Ta zmije. Dobře, vyjela si k dauphinovi. Asi čeká, že tam najde svého šeredu. Dost možná ano. Ty řeči o Gastonovi... A konečně co je mi do Blanky. Své od života už dostala. Je královna. Včera večer to sice vypadalo, že mezi námi může být i něco víc než mezi jinými bratry a sestrami. Jeden večer, kus noci, co je to! Nebo mi jela pro mou choť? Ale proč moji přátelé?

Pochopil brzy. Lehkovážnost, se kterou včera přijal úřad z rukou měšťanů, popudila jeho urozené přívržence. Král třetího stavu! Ne, to snad ne. Koneckonců proč nám by měl vadit Valois. Řekl mu to synovec Raoula de Coucy, který jediný se zdržel v Paříži, aby mu vysvětlil situaci.

„Enguerrande,“ řekl Navarrský. „Ty mě neopustíš, viď?“

Mladý muž pokrčil rameny. „Pomáhal jsem Vašemu Veličenstvu potlačit povstání sedláků, kteří mě ohrožovali v Pikardii. Ještě pořád mě ohrožují anglické *společnosti*. Zůstanu-li s vámi, tak jen proto, abychom udělali něco i proti nim.“

Navarrský se zamyslel. De Coucy je sám a moc oddaně nevypadá. Angličané! Proč ne? Vždycky jsem vycházel i s Eduardem, a pokud někdo z nás spojenectví porušil, byl jsem to já, ne on. Skřípe zuby, ale potřebuje mě. Teď zas já potřebuju jeho lidi, které mi tu laskavě zanechal. Až se vrátí, sebral by je on. Vlastně to bude vlastenecký čin.

„Jak tedy myslíte, pane de Coucy,“ řekl vznešeně. „Nemusím se

snad doprošovat. I když mám titul pařížského hejtmana, nejsem měšťan, jsem král. Kdo tomu nerozumí, může jít. Nikoho nedržím.“

Na Coucyho to neudělalo dojem. Otočil se a šel. Karel si dal zavolat Marcela. Věděl, že to starosta nemá rád, ale snažil se být vznešený. Nějaký soukeník, či co to prodává ten kramář, přece snad nečeká, že mu král bude holdovat.

Marcela se to dotklo, ale přišel. „Opustím Paříž, pane de Marcel,“ řekl Karel s důrazem na tom slůvku *de,* kterým jaksi přijímal Marcela do šlechtického stavu.

Srdce počestného měšťana se zatetelilo a usvědčilo ho, že léta lže sám sobě. Proti šlechtě vystupoval jen proto, že ho mezi sebe nepřijala. „Co vede Vaše Veličenstvo k takovému rozhodnutí?“ zeptal se. „Paříž vás potřebuje.“

„Já vím. Přijedu s jinou družinou. Ta včerejší... Doprovázejí mou sestru. Jede na jih, a tam se pohybuje *Arcikněz,* který má vojsko v síle několika tisíc mužů.“

„Jen proto odjeli?“ zeptal se Marcel zamračeně.

„Jen proto ne. Něco vám řeknu, můj milý, a budu upřímný. To nebyl včera dobrý nápad. Král hejtmanem Paříže! A snad ve vašem žoldu? Ne, to nikdy. Obávám se, že jsem aspoň načas ztratil jejich náklonnost.“

Celkem snadno se mu podařilo vyhledat a najmout jednu z bludných družin *Angličanů,* jak se *zlým společnostem* také říkalo. Potíž nastala, když vjeli do Paříže a kdosi je poznal. Ať už měšťané byli přívrženci kohokoli, v jednom byli zajedno: Nikdy město nevydáme Angličanům! Karel Navarrský a jeho noví spojenci taktak unikli rozzuřenému davu. Možná se ubránit ani nemohli, ale i kdyby, masakr v pařížských ulicích byl to poslední, po čem uchazeč trůnu toužil. Vyděšený Marcel jim narychlo vyjednal útočiště v Louvru, kde se jich ujala královská posádka. Zavřeli je uvnitř prý na ochranu, ale možná i do vězení. Jediný zůstal na svobodě Karel Navarrský. Marcel ho usadil na radnici a drželi vzrušenou poradu.

„Bez vojska si neporadíme proti nikomu,“ řekl mladý král zamračeně. „To musíte pochopit. Vysvětlete jim to přece! Společnosti ve Francii jednou jsou, a když jim mohl zaplatit i papež... Ostatně každý, kdo bude pobírat náš žold, se stane nepřítelem Angličanů. U těch lidí neplatí staré závazky oddanosti. Kdo jim zaplatí, toho jsou. A o tolik jich bude míň, až je bude znovu potřebovat anglický král. Můžeme být

jen rádi, že Černý princ a Lancaster popudili i je, když je nechali bez žoldu a bez prostředků ve Francii a sami se ztratili přes Kanál. Jsou to žoldnéři. Ničí nepřátelé a ničí spojenci. Poslouchají jenom toho, kdo platí. Jsou pitomí Pařížané s to něco takového pochopit?“

Marcelovi už tolik teklo do bot, že se ani neohradil. „Co žádáte?“ zeptal se na ústupu.

„Klíče od městských bran. A pohodlný příbytek v městě aspoň pro důstojníky. Nemůžu je přece usadit v královském paláci.“

„Zařídím to.“

S chvěním a nedobrými pocity se Marcel vydal k bráně St. Denis, která vedla z města k jedné z pevností Navarrského, a požádal o klíče. Strážní se vzbouřili. „Nač je chcete vy, starosto?“ zeptal se zamračeně jejich velitel.

„Musíme zajistit průchod vojsku.“

„Jakému?“

„Našemu. Když dojde k obléhání...“

„A kdo by nás obléhal?!“

Nebylo žádné tajemství, že dauphin leží u Vincennes s vojskem, které rostlo každým dnem, a teď se dokonce rozšířilo i o bývalé přívržence Karla Navarrského. Dauphin s útokem nijak nespěchal. Nebylo nic populárního dobývat se zbraní v ruce svoje město. Jeho lidé se pod plachtami kupeckých vozů loudili do města a nosili zprávy celkem příznivé. Zbavit se Marcela a je vyhráno. Ostatní jsou věrní, či aspoň se chtějí věrní zdát. Trest za ozbrojený odpor by byl tak krutý, jak si zasluhuje zrada. Přece v osobě dauphina šlo o jediného zástupce pravého krále. Poddat se po dobrém je jediná cesta k záchraně.

Marcel couvl. Brána St. Antoine nebyla sice vhodná, protože ústila na cestu od Vincennes, ale Marcel už neměl jinou možnost. Ostatně s vojenskou stránkou věci si musí poradit navarrský král. Dauphin se držel až ve Vincennes mimo dohled. A klíč v našich rukou aspoň znamená, že mu nikdo neotevře bez našeho vědomí.

Volání *zrada* ho provázelo po celou cestu k bráně u Seiny. Pro hlasitý tlukot srdce neslyšel, jak se za ním vzmáhá povyk. Objevil se u brány ve chvíli, kdy se od Cháteletu začal valit dav řemeslníků, usedlých v tamní čtvrti. Nad jejich hlavami blýskaly řeznické sekery a dlouhé jirchářské nože. V jejich čele novopečený rytíř a Marcelův tchán Pierre des Essars se spojil s druhým zetěm Jeanem Maillartem, který se na koni s královskou korouhví a válečným pokřikem hnal za

švagrem. Rodinná pouta se rozpadla dávno dřív, než se dav přelil přes hlavu klopýtajícího vůdce třetího stavu Paříže.

Od brány St. Antoine k radnici bylo blízko. Karel Navarrský včas postřehl, co se tam děje, a rychle vyklouzl z Paříže. K St. Denis. Otevřenou bránou, kterou přestali hlídat, jak se všichni hnali k té druhé, která v té chvíli byla ohroženější. Jeho muži zůstali v pevnosti Louvru a určitě želeli chvíle, kdy se dali zlákat vidinou na pravidelný žold.

Ale i brána St. Antoine se otevřela vstříc dauphinovi, který vítězně přijížděl. Ulice byly ještě poseté mrtvolami, když po Velkém mostě přejížděli do Cité ke královskému paláci. Zajatci v Louvru byli hezky zticha. Ale vlídný osud je nečekal.

Daleko lépe dopadl jejich pán. Byl přece jen králův zeť a dauphinův švagr a kdysi, v dávných časech zakřiknutého mládí, od kterých dnešního vítěze dělily tři roky nejtrpčích životních zkušeností, to býval jeho zářivý vzor. Byl velkodušný k Pařížanům, kteří sami potrestali zrádce. Má snad zavrhnout prince, který se mu poníženě poddával?

Dauphin lehkověrný nebyl, ale Karel Navarrský se uměl kát přesvědčivě. Navíc po snadném vítězství odjel i Bertrand du Guesclin, jehož bojovný duch prahnul po náročnějších dobrodružstvích, než mohly být hlídky v ulicích Paříže či u pečlivě střeženého královského sídla. Ten by dal mladému vládci jinou radu. Krátce po jeho odjezdu se objevil i Karel Navarrský.

Sestra, kterou vinil ze zrady, ho neopustila. Vrátila se s Janou z Bourbonu i se svou mladičkou švagrovou, dauphinovou sestrou Janou.

„Byla jsem na tom shromáždění," prohlásila nerozpačitě. „Všechno jsou pomluvy. Snadno si nepřítel může vymyslet, co kdo říkal. Ale já si pamatuju tu řeč. Ano, jestli někdo donesl dauphinovi, že se můj bratr dal slyšet, že kdyby naše matka byla muž, byl by on dnes francouzský král, mluvil pravdu. Jenomže naše matka muž nebyla. Jenom chtěl říct - a nebylo to prvně -, že anglický král nemá ani takový nárok jako on. A naši rodiče přece místo toho už dávno přijali korunu Navarry. Tak proč se k tomu pořád všichni vracejí? Jsme spokojeni s tím, co máme, a já jsem byla dokonce francouzská královna. Můj choť byl Filip z Valois. Nezapomínám na to."

Karel za ní zašel. „Díky," řekl a políbil ji na čelo. „Netušil jsem, že mám v tobě tak vřelého spolubojovníka."

Svraštila čelo. „Já nejsem tvůj spolubojovník a bojovník vůbec žádný," podotkla nevrle. „Jen chci, abys mě nechal žít. Přestaň koneč-

ně s hloupostmi. Ty nikdy nemůžeš být francouzským králem. I kdybys zavraždil dauphina, král Jan má ještě tři syny.“

„Ty jsi ale krvelačná! Tohle mě nenapadlo,“ řekl a nechal si to projít hlavou. Tři syny. Zdaleka se tak neosvědčili.

Hostina na usmířenou probíhala v pohodě. Díky zvláštním stykům s Černým princem bylo ve sklepech navarrského paláce několik soudků skvělého bordeauxského vína. Jeden z nich dal Karel přivalit až do Cité. Teď rudě zářilo v konvici, která stála před dauphinem. Karel Navarrský zahnal číšníka a úslužně nalil sám.

„Mně taky,“ řekla Blanka. „Z královské konvice, prosím. Jsem přece královna.“

Karel se hnul, aby i jí prokázal dvornou službu, ale zavadil loktem o vysoké opěradlo křesla a konvice mu vypadla. Rudé víno se rozlilo nejen po zemi, ale i po drahocenných Blančiných šatech.

„Co děláš!“ vykřikla vztekle. „Teď abych se šla převléknout.“

„Odpusť,“ řekl bratr velmi pokorně. „Ale nalil jsem aspoň sobě a dauphinovi. Připijeme si.“

Blanka, rozčilená zkaženými šaty, si v té chvíli neuvědomila, co vlastně viděla. Opustila sál dřív, než o sebe číše zazvonily. Když se vrátila, její bratr se chystal k odchodu.

„Ty nezůstaneš?“ podivila se.

„Ne, vracím se do St. Denis. Přece není slušné, aby chudý příbuzný zůstával v královském paláci.“

„Ty přece nejsi chudý příbuzný,“ promluvil dauphin jazykem, který se trochu pletl. Vstal, zamotal se a klesl zpátky do křesla.

„Co je s ním?“ zeptala se Blanka tiše bratra.

„Co by bylo? Má dost. Vždycky snesl málo. Nezlob se, pospíchám.“

Zadržela ho. *„Proč?!“* Couvla a otřásla se při pohledu na něj.

„No tak!“ řekl šeptem a vzal ji za ruku. „Přece se uklidni. Jsi nápadná.“

„Viděla jsem tě.“

„Co jsi viděla?“

„Tvůj pohár byl plný předem. Ano, nalil jsi jen jemu - z té konvice.“

Popadl ji za ruku. „Pojď radši se mnou,“ řekl zamračeně. „Pojď. Chtěla jsi pryč, tak jeď. Pro nás pro oba to bude bezpečnější.“

NA VÝCHOD OD RÝNA

Norimberk mám rád. Ze všech říšských měst mimo hranice Čech je mi nejmilejší. A možná mimo hranice Českého království tak docela nezůstane, až se mi podaří scelit území, kterému se už teď říká Nové Čechy a jehož opěrné body, které jsem mravenčí pílí získal České koruně, se táhnou až sem. Jednou to bude hraniční město, jako býval Cheb.

Také si Norimberka hledím. Ne, nemíním ho počeštit tak docela. Nebudu vládu nad ním brát purkrabím z rodu Hohenzollernů, i když by to leckterý z jejich sousedů viděl rád. Vždycky byli mí přátelé. Purkrabí Jan mi byl v německých zemích oporou čtvrt století a také jeho mladší bratr Fridrich jako biskup v Řezně pro mě leccos vykonal. Hohenzollernové byli první, kdo mi jako římskému králi po volbě otevřeli brány svých měst. Řezno a Norimberk zahajovaly mou vítěznou královskou cestu říší. Na to se nezapomíná. A Janův syn, mladý Fridrich, který ho po jeho smrti loni vystřídal v Norimberku, je mi blízký už tím, že se narodil ten rok, kdy jsem se vrátil do Čech. Po otci syn - a já v našem vztahu se zase ze syna měním v otce. Čas plyne, co s tím nadělám.

Když pobývám v říši, vždycky se sem vracím. Poslové už vědí, kde mě mají hledat. Nejdřív v Praze. A hned po ní je Norimberk.

Sem jsem si také pozval posla litevského velkoknížete. Tím plánem se zabývám usilovně. Křesťanská Litva! Zisk přítele Kazimíra a vlastně i můj. Není moc dobré, když se křižáci potulují zemí, a i když tu nejde o mé Čechy, nechci být těm ostatním jen otčímem. Každoroční nájezdy řádových rytířů lákají dobrodruhy ze západu, které svrbí meč v pochvě, když se zrovna mezi sebou nepobíjejí. Ten z minulé zimy vynesl i Rudolfovi Saskému kus vypleněného území a dokonce i mrtvé. Řádoví rytíři někdy zaplatí. Někdy. Ale už třeba gaskoňské křižáky to ani nenapadne. A kdyby. Lze život zaplatit penězi?

V tom jsem zajedno s Kazimírem i s litevským Olgerdem. Jenže velkokníže není poražený a jeho cena bude nemalá. Mé vztahy s řádem jsou ty nejlepší, ale zase ne tak skvělé jako za časů mého otce. Ten ovšem na bojích jen vydělával a neměl zájem sjednat mír. A řád německých rytířů, který tak úporně hlásá kříž a svatou křesťanskou

víru? Víru lásky?

Křest litevského Olgerda a jeho bratrů je přesně to, co Kazimír v sousedství své říše potřebuje. Řád ne. Ale stěží se může tvářit, že dává přednost tomu, aby se na východě udrželo pohanství. Jen aby Olgerd ve svých požadavcích záruk nepřecenil svoje možnosti! Vánoce, které nás čekají, by mohly být z nejslavnějších, a můj arcibiskup, udělující křest ve Vratislavi, řádně pohne žlučí hnězdenského metropolity. Snad se nám za tu cenu podaří překonat Kazimírův odpor k přičlenění vratislavského biskupství k pražské arcidiecézi. Řádoví rytíři hezky za hranicemi jeho říše bez ušlechtilé záminky k nájezdům mu za to stojí. A Arnošt, uspěje-li, si odměnu pro svůj úřad zaslouží.

Ještě teď v létě z Norimberka oznamuji velkoknížeti příjezd svého arcibiskupa. Jestli je někdo schopen vůbec dojednat cokoli přijatelného všem, tak je to on. Lepšího mírového vyjednavače nenajdu. Ne v Čechách, ne v celé říši, ani ve Francii, Anglii i Itálii, na severu či ve Španělsku, ba ani na papežském dvoře v Avignonu. Ano, tam nejméně. Hlásat kříž proti pohanům se zbraní v ruce bylo ctižádostí všech papežů, ať už sídlili v Avignonu či v Římě.

A přece čím jsem starší, tím silněji cítím, že válka nevyřeší nic. Útočná vůbec ne, napadený se samozřejmě brání, tak jako bych se proti zlotřilému vetřelci bránil já. I když jsem ochoten pozvednout zbraň, až když selhalo všechno jednání, které by mohlo vést k rozumné dohodě. Jenže ta není možná mezi nerozumnými. Je vskutku hoden poct a slávy jen nejúspěšnější bojovník? Mé svědomí začalo být choulostivé. Snad je to chyba panovníka. Ale Bůh ji jednou ocení.

A protože poslové vědí, kde mě hledat, přicházejí i zprávy zlé. V Rakousku zemřel vévoda Albrecht Moudrý. Jeho syn je můj zeť a moje dcera je teď vévodkyně, ale nemohu se z toho radovat. Rudolf se dostal k nejvyšší moci v zemi dřív, než mohl vyzrát ve vladaře. Pro náš kout světa z toho plyne nepohoda. Nikdo neví, co si mladý ztřeštěnec zamane, a nejmíň to vím já. Bojím se nejhoršího.

Už druhá smrt krátce za sebou. Měsíc před ním zemřel můj nevlastní bratr Mikuláš, který byl patriarchou v Akvileji. Zemřel mlád. Šestatřicet let! Byl stejně starý jako můj milovaný bratr Jan, moravský markrabí, a o celých šest let mladší, než jsem já. Ani tahle smrt není jen záležitost srdce, i když jsem měl Mikuláše upřímně rád. Akvilejský stolec je pro vyvážený mír v severní Itálii důležitý. Má tam zájmy můj mocný soused Ludvík Uherský a já sám jsem císař *římský*, nemo-

hu nedbat zaalpské části svého panství. Patriarchu volí kapitula, ale ve skutečnosti platí až papežské potvrzení, jak si to vtipně zavedl zesnulý přítel Pierre, a jeho nástupce na papežském stolci, ten asketický Inocenc, to dělá po něm, aby zajistil víc příjmů kurii. Akvilejský stolec mě zkrátka bude zase něco stát. Mě? Ludvíka? Rudolfa? Wittelsbachy? Anebo možná Benátky, Viscontiho, Scaligera a všechny signory, co jich je v Itálii? Zájemců je tak příliš, že sázka bude vysoká, a kdoví jestli za to nakonec stojí.

Horší je, že tyto rány osudu chodívají ve třech. Kdo?

Poslové z Francie přinesli uklidnění. Můj synovec zdatně dobojoval svůj těžký boj. Lip než by to svedl jeho otec. To sice není zase až tak těžké, ale král Jan je dospělý rytíř. Zato jeho syn chybějící zralost úspěšně vyvážil moudrostí. Můj milý chlapče, jsem na tebe hrdý. Mám vskutku proč. Chtěl jsem ti poslat dokonce hotovost k ochraně tvého království, ale už jí není třeba.

Dobrou zprávu vzápětí vystřídala zpráva zlá. Nepošlu ti tedy vojáky, ale nemám z toho radost. Místo nich posílám svého lékaře. Je to mistr znalý všeho, co současná věda vymyslela na záchranu života za pomoci sil přírody i mluvy hvězd. A očekávám s chvěním zprávu, jestli tě našel ještě živého. Tví bratři jsou zbrklí, stejně jako je tvůj otec, a Francie, marná sláva, je má druhá vlast. Přeju jí za vladaře tebe. A tobě přeju Francii, abys v ní vládl a spravoval ji silný a zdravý. Oba si zasloužíte toho druhého.

Ne, nemyslím, že to bylo dílo anglického krále, jak mi naznačil tvůj tchán. Ani ty si to nemyslíš, vím to. Oba tušíme, ale v množství nepřátel, které tě obklopuje - protože ti nejschopnější jsou vždycky opředeni závistí -, je těžké určit ruku, která vedla zákeřného traviče.

Můj Bože! Miluju Norimberk, ale už se těším domů. Zlé zprávy snad už vyčerpaly svou moc a tam mě čeká hřejivá náruč domova. Karlštejn. Praha. A v pražské katedrále, která roste, konečně slavnost, na kterou čekáme tak dlouho, vysvěcení zázračné kaple svatého Václava. Bude se jí podobat i ta druhá, posvátná schrána říšských svátostin. Navždy to budou nádherné bašty u bran mé cesty štěstí. Praha - Karlštejn.

Dva roky jsou přece jen dva roky. Pro nevěrná srdce je to dost. Kristina s odcházející touhou neměla zkušenosti a Kazimír ji stále zajímal. Krom toho se cítila jako královská choť zavázána stálostí. Po-

svátný svazek je přece nadosmrti.

Občas se jí leccos doneslo, ale věděla, jak je to s mužskou věrností, a chránila se mu něco vyčítat. Byl to přece její choť a král a její závislost na něm byla absolutní. Ne že by ji to zvlášť těšilo. Ale takový už je jednou život a snažila se být rozumná. Jejich noci se zvolna měnily, ale pořád měla pocit, že ho těší. V tom se nemýlila. Od chvilkových milenek se k ní vždycky vracel a obvykle mu zálety ještě přidaly na chuti.

Hůř bylo ve společnosti. Pořád v duchu slyšel Adletin uštěpačný hlas a měl pocit, že se v šepotu dvořanů vznášejí dvě slova: *Paruka. Prašivá.* Pro jeho pýchu to mnohdy bylo příliš. Radši by Kristinu zavřel někde v ústraní a navštěvoval ji potají jako jiné. Jenže to nešlo. Už ji prohlásil za královnu. Mohl ji jedině nechat po svém boku, nebo zapudit. Nic mezi tím.

A Kristina se na trůnu cítila výjimečně dobře. Vskutku si připadala jako pravá královna. Měla svůj vlastní dvůr a často ji navštěvoval i sandoměřský stolník pan Mikuláš Wierzynek. O pochlebníky ani ctitele neměla nouzi, ale vznešeně si je držela od těla. Hanlivý Adletin výrok tehdy neslyšela a neznepokojovaly ji ševelící hlasy. Dlužno říct, že váha, kterou jim přikládal Kazimír, byla přehnaná. Nikdo krom něho na poslední Adletin výstup nevzpomínal.

Wierzynek, který příliš dobře znal svého pána, brzy pochopil, že otřesené Kristinino postavení se musí zhroutit později či dřív. Ze všech, kdo krále obklopovali, to netušila jenom ona. Všem ostatním to bylo jasné od začátku. Městka, byť sebekrásnější, přece nemohla zůstat skutečnou královnou nadosmrti. Přelétavý Kazimír už tak s ní vydržel příliš dlouho. Dva roky! O tom se žádné jiné nesnilo. Snad české princezně kdysi, a té snad dokonce deset let i víc. Ale to už bylo dávno. Měl-li kdy král schopnost věrnosti, tak pod náhrobkem v Praze usnula navždy po Markétině boku a nikdy se neprobudila.

Kazimír Kristinu málokdy bral s sebou, když cestoval, a nikdy za hranice Polska. Vadilo jí to. Ráda by se ukázala jako královna i jinde než v Krakově. Tentokrát se chystal za císařem do Vratislavi a Kristině se zdálo, že se konečně naskytla mimořádná příležitost, aby dosáhla svého. Vždyť Vratislav je skoro v Polsku. A setkat se s císařem jako Kazimírova choť! Dovedla si představit, jakých řečí je asi Praha plná, a chtělo se jí udělat jim slavný konec. Ten nejslavnější. Kristina, polská královna.

„Pojedu s vámi do Vratislavi, drahý," řekla vlídně večer při hostině. Kazimír už byl notně opilý a chovala naději, že ho tak spíš zviklá. „Přece se nesluší, aby krále nedoprovázela jeho choť. Litevští bratři jistě ke křtu přivezou své ženy a ani císař přece nepřijede sám."

Kazimír se na ni podíval zakalenýma očima a najednou si uvědomil, že už má všeho dost. Dost toho objetí i potutelných úsměvů, které je provázely cestou do ložnice. Městka. A prašivá. Krásná Židovka Hester, se kterou se dnes seznámil, ještě přispěla k jeho pocitu znechucení. Že její havraní vlasy jsou pravé, o tom nikdo nepochybuje.

„Nikam nepojedeš," řekl nezdvořile. „Můžeš být ráda, že ještě sedíš, kde jsi."

Kristina se zarazila. Takhle s ní ještě nemluvil. „Jestli se vám to nehodí," řekla na ústupu.

Chtěl něco odseknout, když si všiml, že dvořané skrývají úsměvy. „Vstaň!" zahřměl. Popadl ji za vlasy a trhnutím ji zvedl vzhůru. Zlatý vínek sjel z rusých vlasů a zakutálel se pod stolem. „Podívejte se všichni!" rozkřikl se. „Drží, co?" Smýkl jí na zem a za vlasy ji vlekl několik kroků. „Jestli se ještě někdo opováží naznačit, že já spím s děvkou, která nosí paruku, protože je prašivá, ať si to zkusí po mně. A třeba i v té posteli."

Kristina se zvedla. „Nikdo...," začala hrdě, ale bez výstrahy se zalkla slzami. Klopýtavě se rozběhla ke dveřím, které za ní zapadly.

„Tak nikdo," opakoval po ní Kazimír výsměšně. „Že nikdo?" zařval a rozhlédl se s temnou pohrůžkou. Přítomní mlčeli jako zařezaní. Docela je přešly všechny úsměvy. „Jděte," řekl nevrle a mávl rukou. „Nechci vás vidět. Ty zůstaň, stolníku."

Wierzynek, který už byl u dveří, se zastavil. Spěchal za Kristinou, protože cítil, že potřebuje útěchu, ale jednak nebylo radno odporovat králi, a pak bylo určitě užitečné vyzvědět něco o jeho záměrech.

„Jsem docela k službám Vašemu Veličenstvu," řekl.

„Nalej mi." Kazimír hltavě vyprázdnil další pohár a vrátil se k oficiálnímu oslovení.

„Vy jste se taky smál?"

„Nebylo čemu, Vaše Veličenstvo."

„Ovšem." Král se zamračeně zahleděl do prázdna. „Přehnal jsem to?" zeptal se pak.

„Velice."

„Proč chtěla zrovna dnes do Vratislavi?" vykřikl Kazimír, vysko-

čil a začal měřit místnost dlouhými kroky. „Byl bych se ještě ovládl, ale...“ Zastavil se. „A stejně to už dávno nemá cenu,“ řekl schlíple a znovu usedl. „Co si o mně myslíš?“

„Nikdy si nemyslím nic, co si nepřeje Vaše Veličenstvo,“ odpověděl Wierzynek uhlazeně. „Ale...“

Wierzynek ho nechal bez odpovědi. „Mohu pro vás něco udělat?“ řekl místo toho.

„Zbav mě jí.“

„Cože?“

„Teď už se můžu jen omluvit, nebo ji vyhnat. A omlouvat se? Já?“

„Vaše Veličenstvo bude litovat,“ řekl Wierzynek obezřele. „Je to krásná žena.“

„Všichni si myslí, že nosí paruku.“

„Ale to je přece nesmysl !“ vykřikl Wierzynek, ale hned se opravil. „Byl by to nesmysl, kdyby se skutečně posmívali. Ale nemají proč.“

„Jak to víš?“

Wierzynek se usmál. „To není tak těžké poznat, Veličenstvo.“

„Možná máš pravdu. Ale stejně mě jí zbav. Pošli ji do Prahy nebo do pekla, třeba ji dej zavraždit, když to nepůjde jinak. Už ji nechci ani vidět, rozumíš?“

„Proč?“ osmělil se Wierzynek.

„Ale já nevím! Prostě se mi znechutila. Už mám té komedie nad hlavu. Polská královna! Ona? Kdo tomu věří?“

„Sám jste ji o tom přesvědčoval.“

Kazimír dlouho mlčel. „Ano, asi jsem nespravedlivý. Ale rozladila mě. Vždycky mě rozladí. Touha je zkrátka pryč. Měla by to pochopit a zmizet.“

„Někdy je těžké chápat,“ řekl Wierzynek tiše.

„A vy snad, pane stolníku, nechápete, co si přeje váš král?“ zeptal se Kazimír z královské výše.

„Přeje si také vědět, jak to zařidím?“

„Ne. A už mě s tím neotravujte.“

Wierzynek v hluboké úkloně čekal, až se král vypotácí ze sálu. Měl dost. Obvykle ho v takovém stavu vyprovázel, ale dnes měl poslání, se kterým nechtěl čekat. Vydal se za Kristinou.

Zastihl ji před zrcadlem v hlubokém zadumání. „Když se napije,

bývá povolnější," řekla hořce. „Proč dnes ne?"

Pokrčil rameny. „Bývá i horší."

„To je pravda. Neměla jsem začínat. Mám za ním jít? Nebo se mám tvářit uraženě?"

„Ani jedno, ani druhé není nic platné. Nechce vás vidět."

„Cože?" vykřikla. „Vždyť jsem neurazila já jeho, ale on mě!"

„To už je jedno. Je to král."

„A protože je to král, tak..." Zarazila se. „Už jsem ho omrzela?" zeptala se dětsky. „Je to tak?"

„Bohužel ano."

„Co mám udělat? Přece jsem jeho žena!"

„Právě že nejste."

„Cože? Ne, nežertujte. Ne dnes, prosím vás."

Marně se pokoušela potlačit slzy. Nakonec vytryskly. Položila hlavu na stolek a rozplakala se naplno. Vztáhl ruku a pohladil ji. Ucukla. „Vzchopte se," řekl něžně. „Pravda je krutá, ale musíte ji přijmout. Nikdy jste nebyla skutečně královnou."

„Jak to? Když můj choť je král!"

„Právě že nebyl. Král ano, ale ne váš choť."

„Oddával nás přece biskup."

„Biskup ne. Jenom opat. A byl opilý."

„Přesto je to církevní osoba," řekla důstojně. „Biskup jako opat."

„I kdyby to byl sám papež, nemůžete se provdat za ženatého."

„Nebyl ženatý!" vykřikla. „Jeho sňatek byl neplatný. Sám mi to řekl."

„Jeho Veličenstvo rádo žertuje," řekl vážně. „Adleta Hesenská je dosud jeho choť a o rozvod nikdy nepožádal."

„Nespal s ní!"

„Jednou ano. To stačí k naplnění manželství."

Kristina dlouho mlčela. „Proč?" řekla pak křehkým hlasem.

„Protože vás jinak získat nemohl."

Najednou mu vzlykala na rameni a Wierzynek ji tiše hladil po vlasech. Po těch nádherných rusých vlasech, které ji teď přivedly do jeho náruče. „Co se mnou bude!"

„Můžete se vdát," řekl vážně. „Jste pořád svobodná."

Slzy jí rázem oschly. „To je hloupý a nejapný žert, pane stolníku," řekla zvysoka. „Vdavek mám zrovna po krk. I kdybych nakrásně po tom všem byla celá divá dostat se znovu pod čepec, víte snad o ně-

kom, kdo by si mě vzal?“

„Vím,“ řekl klidně.

Chvíli se na sebe dívali. Kristina mlčela a převracela si to v hlavě. Wierzynek byl mnohem starší než Kazimír. Vlastně mohl být docela dobře její otec. A taky se tak celou dobu choval. Kdykoli se octla v nesnázích, byl tady. Nevtíravě a vždycky včas. Byl spolehlivý. Vlastnost, která teď Kristině bolestně chyběla. Proč ne? Je bohatý. Bohatší než celý Kazimír. Na svůj věk vypadá dobře. Proč tedy ne? Je laskavý a já mám bujaré vášně právě dost. Zle jsem se spálila. Wierzynek promluvil první. „Nespěchám,“ usmál se. „Rozmyslete se.“

Panebože, to se dalo čekat. Pro nic jsem štval Arnošta do té mrazivé země. Na zimu, jinak se tam nedá, jen když zamrznou bažiny. Zrazoval jsem ho, aby nejezdil přes území řádu, Kazimír ho přece čekal s poctami. Ale měl pravdu. Měl by pravdu, kdyby vůbec bylo nějaké řešení.

Vlastně se nedivím Olgerdovi. Docela dobře ví, že to není především zápal svaté víry, který vede řád k výbojům, a že by si záminku našli vždycky, kdyby nebyli svázáni pevným řetězem smluv. Možná i s ním. Že je panovník křesťan? Ale pohany ve své zemi neovládne. Tak čerstvý křesťan v sobě ještě nemá Kristovu víru tak zakořeněnou, aby úspěšně mohl bojovat se staletými bludy.

Chápu ho, ale jeho požadavky byly přehnané, i když zněly rozumně a vlastně taky byly. Jenomže! *Křesťanskou Litvu přece nebude třeba hlídat, zvlášť když jejím sousedem je pravověrný polský král. Všechna zabraná území v Prusku a Livonsku ať řád vrátí Litvě, a vůbec ať přesídlí tam, kde hrozí nájezdy Tatarů. Dál k jihu. Tam je jich třeba, ne na litevské, či dokonce polské hranici.* Na to mu velmistr prostě nemohl kývnout. Musel by se vzdát všeho, co si řád za staletí vydobyl, a začínat znovu od hrdinných počátků, kdy němečtí rytíři v chudobě stavěli hráz útokům barbarů. Vlastně je to něco podobného jako chtít od dnešních prelátů prostotu apoštolské církve a ušlechtilý zápal prvních křesťanů.

Klást vinu Arnoštovi by bylo zpozdilé, dělal, co mohl. Jel do Litvy, trpěl v mrazech, předtím i potom se zatvrzele přel s velmistrem, málem vypustil duši v té službě Bohu a míru. A přitom věděl, musel vědět předem, že jeho snaha nikam nevede.

Kazimír na něj čekal v Krakově, plný bláhové naděje. Nedočkal

se ho a mého posla minul, protože netrpělivě vyrazil na cestu k vánočnímu křtu do Vratislavi. Buďsi. Osobní setkání je pořád lepší než posel. Ale není to nejlepší pro naše vztahy a sen o vratislavském biskupství podřízeném Praze, ten musí zůstat snem.

Přesto byl Kazimírův příjezd velká sláva, a nejen pro českou Vratislav. Jsme oba vladaři a víme, co se sluší. Kazimír není hlupák, dal si vysvětlit, co se stalo, a jistě chápal, že je Arnošt bez viny, ale přesto odjel podrážděn. Křižáci se dál budou prohánět každou zimu Polskem a litevský velkokníže je bude honit z vypleněné krajiny další řádku neblahých let. Přivezou domů vozy kořisti a zprávu o tom, jak slavně pokřtili dalších pět pohanů, kteří z té stovky zbyli živí.

Nositelé Božího slova! Tak ať se potom nikdo nediví, že nejsem vlídný ani k ostatním. Papež pošle do říše nuncia výhradně pro peníze a on si přijede k arcibiskupovi do Mohuče jako švihák mezi šviháky a slovíčkem je nepokárá! Že je u toho císař? A co má být? Přece jde výhradně o věci církve.

Dívat se na ty vyšňořené panáky se mi už hnusí. Jak chtějí působit na duše věřících? Už jsem se neovládl. Asi to bylo zlé, protože nuncius v děsu ještě v noci sedl na loď a doslova uprchl do Kolína. Určitě bych ho nedal zavraždit, ale nebyl si tím zřejmě jist. Odnesla to aspoň vyfintěná mohučská kapitula. Ti neměli kam utéct. Sám arcibiskup Gerlach... Nechme toho radši. Papež je asketa, ale pastýře svých oveček moc neovládá. Jsou to spíš vlci, kteří chtějí urvat, co se dá. Oči, oslněné leskem zlata a drahokamů, jejich pravou podobu nevidí. Je to na nás, které taková záře neoslňuje. Aspoň by mělo být.

Poškorpili jsme se trochu s Avignonem, ale mně se ulevilo. Ne nadlouho. O potěšení se mi přičinil můj zeť Rudolf. V rakouské kanceláři zázrakem objevili zapomenuté listiny o původu a právech velkolepého habsburského rodu. Privilegia nejen od tří císařů Svaté římské říše, ale dokonce i Caesara a Nerona! Vrcholem padělatelského umu pak bylo *privilegium maius* od samého Fridricha Barbarossy, staré prý dvě stě let. Podle něj Habsburkové - kdo o nich tenkrát slyšel! - mají mezi knížaty v říši docela zvláštní postavení včetně práva nosit královskou korunu a užívat titulu falckého arcivévody! A to jim tehdy ještě dávno nepatřilo ani Rakousko, jen malé hrabství ve Švábsku.

Můj bože, Rudolfe! Moc se spoléháš na to, že jsem otec tvé zamilované Kateřiny. Vždyť já jsem *římský císař* a tohle přece nemohu! To

nemohu, i kdybych chtěl, a navíc vůbec nechci. Dobře, jak chceš. Dám tvoje vznešená privilegia přezkoumat a s dobrozdáním odborníků je předložím říšskému sněmu, protože naštěstí bez kurfiřtů císař taková práva nemá, aby je mohl uznat jenom tak. Když chceš mít ostudu, tak ji budeš mít.

U všech všudy, proč letos všichni všechno tak přehánějí. Jak by bez bláznů bylo pěkně na světě! Ještě že tu mám Aničku, aby mě konejšila. Ale namouduši, od samých Vánoc jí to dá pěkně práce. Je ze mě starý mrzout, ač si to nepřeju.

Aspoň že Petr z Bourbonu mi přinesl dobrou zprávu, i když zase nebyla dobrá tak docela. Všichni se zbláznili od obzoru až k obzoru, od Atlantiku k Baltu. Eduard jako Olgerd. Ztřeštěné požadavky, kterým ten druhý vyhovět nemůže, anebo - v případě německého řádu - nechce. A zase se tu i onde haraší zbraněmi.

Ale aspoň že mladý Karel je zdráv. Čehož dokladem nejsou ani tak slova jeho posla - ten by pro uklidnění mohl lhát – ale i jeho odhodlání vzdorovat. Anglickému králi, otci, dokonce papeži, který s takovou nehorázností projevil souhlas, jen aby konečně měl klid! Bůh s tebou, chlapče. Myslím na tebe. Když si představím, že jsi o pouhý rok starší, než je Rudolf! Přál bych ti místo tvých ty jeho starosti.

Překrásný máj. Uvítání v Praze bylo velkolepé jako vždycky. A jako vždycky řádka vzácných hostů už čekala. Jakkoli Kateřinu, rakouskou vévodkyni, vídal Karel vždycky s potěšením, tentokrát by si ho raději odepřel. Po všech svízelích, které byl nucen snést od Nového roku, neměl vůbec náladu ještě na roztržku se zetěm, která ho nepochybně čekala.

Rudolf se dostavil nejen s Kateřinou, ale i s nejstarším ze svých bratrů, dvanáctiletým Fridrichem, a netrpělivě přešlapoval, jak už toužil zasednout někde s tchánem o samotě. Vůbec se mu nejspíš zdálo, že císař měl ještě ze hřbetu koně jeho privilegia slavnostně vyhlásit.

Karel se k setkání jaksi neměl a první večer se vymluvil na únavu po cestě. Ale Kateřina ho nenechala. Využila práva dcery a vklouzla k němu, sotva opustil slavnostní slyšení.

„Tak co je?“ zeptala se rovnou. „Kurfiřti se vzpouzeli?“

„O ničem ještě není rozhodnuto,“ řekl zbaběle, ač dobře věděl, jak celá záležitost musí dopadnout. „Zkoumá se nejen pravost listin, ale i jejich obsah.“

Zamračila se. „Pravost? Chceš tím snad naznačit, že ty listiny nejsou pravé?“

„Já nejsem odborník. Nemusely by být. U tak starých dokladů jsou vždycky pochybnosti na místě.“

„Řekni rovnou, že se ti to nehodí!“ vykřikla vztekle. „Už dávno pozoruju, že bys Rudolfa nejradši viděl někde za pluhem a mě nejspíš u krav. Jenže je rakouský vévoda.“

„Děvenko, to mu neberu.“ Karel vzdychl. „Nechtěla bys mi dát chvíli pokoj? Já vím, že trpělivost nepatří k ctnostem mládí, ale i vladař si musí zvyknout, že všechno nejde hned na povel. Já prostě ještě nevím, jak to dopadne. Můžeš to pochopit?“

„Ani netušíš?“

„To snad ano. Ale mé tušení nemusí být správné a nechci o něm hovořit“

„Jaké je? Dobré? Špatné?“

„Jak pro koho. Dej mi pusu a běž. Víc ti neřeknu. A Rudolfovi taky ne. Musíte prostě počkat.“

Rudolf s tím nebyl zrovna spokojen, ale naštěstí se mu příčilo škemrat. Napětí mezi nimi jiskřilo po celý měsíc do jeho odjezdu. Kateřina se denně chodila ptát, má-li Karel už nějakou zprávu. Rudolf byl zticha, ale zahořkle snul pomstu. Bůhví proč.

„Já tomu nějak nerozumím. Kateřinu mám ráda, ale toho jejího Rudolfa bych už nejradši neviděla. Co jsi mu udělal?“ zeptala se Anna, když k ní přišel po hostině, při které zábava jaksi zamrzla díky neomalené řádce Rudolfových narážek.

„Co on udělal tobě?“

„Mně nic. Ale tak se mi zdálo, že ti vyhrožuje. Proč?“

„To nevím, lásko. Představoval si asi, že mu budu zobat z ruky. Třeba si myslí, že to máme v rodině. A jako vždycky se přeceňuje. Má pocit, že může s úspěchem vyhrožovat císaři. Znepřátelit mě s kdekým, abych se cítil sám a ohrožen a docela závislý na laskavém zeti. Albrecht umřel moc brzo. Rudolfovi bude na podzim dvacet, ale zdaleka není dospělý. Zatím neútočí přímo, ale s úžasem se dovídám, co natropil. V Avignonu se záhadně objevil prý jakýsi můj dopis, kde se mu svěřuju, že hodlám překazit snahu Ludvíka Uherského, který chce obsadit akvilejský stolec svým člověkem.“

„A nechceš tam mít svého?“ zeptala se s úsměvem.

„To bych jistě rád, ale nesvěřoval bych se Rudolfovi. A už vůbec

bych při tom neobcházel Ludvíka. Musím chlapci přiznat jakousi obratnost. Zamířil správně. Ať už tomu Ludvík věří nebo ne, tak jeho paní matka jistě.“ Vzdychl. „A tohle z Avignonu není všechno. Prý usiluje i o to, aby papež sňal církevní klatbu z Ludvíka Bavorského a jeho choti, bývalé bratrovy Markéty Tyrolské. Je to nepřátelský čin vůči mně i Janu Jindřichovi. Protože s Ludvíkem nikdy nemůžeme být přátelé. On ano. Co si od toho slibuje? Proč se ptám, je to jasné. Hledá spojence. A proti mně. Proč? To zatím není zřejmé. Zeptal jsem se ho na to rovnou. Víš, co mi řekl? *Moje sestra se přece nemůže vdát za levobočka. A ten sňatek s Menhartem Tyrolským sjednal už při jejím narození můj otec ještě s císařem Ludvíkem. Já jeho vůli ctím.* Ovšem, kvůli tomu mají být hříšní rodiče bez viny. Čert je vzal. Ale Rudolf mě začíná znepokojovat. Chce mě jen pošťuchovat? Kdoví. Teď se chystá za Ludvíkem do Uher a potom do Mnichova. Vytáhl jsem to z Kateřiny. Nešťastná zamilovaná slípka vůbec netuší, o co jde.“

„Mají se rádi a věří mu,“ řekla Anna mírně. „Já ti taky věřím, ať už uděláš cokoliv.“

„Díky.“ Karel ji políbil a usmál se. „Doufám, že takové zkoušce tvou soudnost nevystavím, jako to Kačce dělá on.“

ZAČ STOJÍ MÍR

Český lékař dauphina neopouštěl. Nemocný ho chtěl stále mít u sebe. Ačkoli se kolem jeho lože v té nejhorší chvíli soustředili všichni mistři Sorbonny, pověrčivě věřil, že na jeho uzdravení má hlavní podíl mistr Fridrich Pražský, a možná měl i pravdu. Pařížští mistři se neustále přeli. Mistr Fridrich byl zticha, ale zato neochaboval v léčitelské péči, a dokud byl princ v agónii, nehnul se od jeho lože, zatímco se slavní mistři vedle hádali.

Uzdravování bylo zdlouhavé a nikdy vlastně neskončilo. Dauphin nebesům blahořečil za svou choť. Krasavec nebyl nikdy, ale aspoň vypadal úhledně. Po travičském útoku se to říct nedalo. Připadal si hrozně. Ale Janu skličoval jen strach o jeho život a nevadila jí holá lebka ani tvář bez vousů a řas. Živá mrtvola. Jana víc oceňovala skutečnost, že *živá.* Nezmocňovala se jí ošklivost, ani když se mu na boku náhle otevřela mokvající rána. Jen v děsu zavolala mistra Fridricha k potřísněnému loži.

K jejímu podivu se lékař tvářil, jako by je potkalo velké štěstí. „Sláva," řekl vesele. „Konečně."

„Nerozumím," ozval se slabě dauphin.

„Dobře mě poslouchejte, Výsosti. Tahle rána znamená váš život. Kdyby se někdy nedejbože zacelila, zemřete do čtrnácti dnů." Obrátil se k Janě. „Rozumíte? Nesmíte to dovolit. Okamžitě volejte ranhojiče, aby ji znovu otevřel, kdybych já tady nebyl. A kdyby všichni slavní mistři proti tomu protestovali."

„Chcete mi naznačit, že nebudu nikdy zdráv?"

„Budete. Co je to taková dírka v těle! Nezůstane takhle veliká, ale pozor na ni. Važte si života, Výsosti. Mohlo to dopadnout hůř. A ještě může, když nebudete opatrný. Kdybyste se honil do bitev, budete mít stále ovázanou tu paži, tu rameno či hruď. Co je v tom za rozdíl? I tohle je rána, kterou vám zasadil nepřítel."

Dauphin si přetáhl přikrývku přes hlavu a už ho neposlouchal. Trvalo mu dlouho, než se s tím vyrovnal. Vstal, začal chodit, vlasy mu zvolna rostly, ale trvalá připomínka zůstala.

„Nebuď nevděčný," plísnila ho Jana, když propadal mrzutosti. „Už jsem viděla vysloužilé vojáky bez nohy či bez ruky, a radovali se,

že mají aspoň hlavu. A ty jsi zůstal celý. Nestěžuj si. Vlastně je *zázrak,* žes to přežil.“ Hlas se jí zachvěl, jak si vzpomněla na první dny, kdy se zdálo, že z těla odchází život natrvalo.

„Jak se ti odvděčím!“ zašeptal. „Ty moje dobrá vílo.“ „Doufám, že nebudeš mít příležitost,“ zasmála se a netušila, jak se mýlí a že je oba čeká zkouška ještě krutější.

SPRAVEDLIVÁ PŘE KRÁLE EDUARDA

Příměří v Bordeaux bylo uzavřeno na dva roky - do jara 1359 - a zatím ztroskotaly všechny pokusy změnit ho v trvalý mír. Když francouzská strana nedodržela splátky sjednané v roce 1358, Eduard zvýšil své požadavky. Ke konci příměří 1359 král Jan ustoupil a vyměnil polovinu Francie za svou svobodu. Dohodou uzavřenou v Londýně se vzdal celé západní Francie od Calais k Pyrenejím a souhlasil s katastrofálním zvýšením výkupného na čtyři miliony tolarů ve zlatě, splatných v pevně stanovených lhůtách a zaručených čtyřiceti rukojmími z nejvznešenějších rodů včetně královského.

V případě odporu proti předání ustoupeného území si Eduard vyhradil právo vyslat své ozbrojené síly na útraty francouzského krále znovu do Francie.

Jakkoli Francie prahla po míru, potupné podmínky vyvolaly vlnu rozhořčení. Dauphin byl mladíček, ale necelé tři roky tvrdých zkoušek, kterými musel projít od Poitiers, z něj učinily nejen rozhodného, ale i obezřelejšího vladaře, než byl jeho otec, a v žádném případě nehodlal ustoupit to, s čím souhlasil francouzský král. Tváří v tvář děsivé volbě mezi přijetím dohody a obnovením války svolal generální stavy, vynikající, znamenité a nejmoudřejší muže, zplnomocněné zástupce obcí, jak je nazval ve své řeči, když je žádal o posouzení anglických požadavků.

Nepřijelo jich mnoho, ale ti, kteří se odvážili na společnostmi ohrožované cesty Francie, brali své poslání vážně. Když jim přečetli text Londýnské dohody, jejich verdikt byl - jak dauphin očekával - jednoznačný: Dohoda je urážlivá a nepřípustná a žádáme raději válku s Anglií.

Eduard prohlásil francouzský postoj za proradu a ve jménu své spravedlivé pře po celé léto shromaždoval síly, které by byly neporazitelné. Podařilo se mu postavit obrovský konvoj jedenácti set lodí, které přepravily 11 000 mužů a víc než 3 000 koní (stejný počet se k nim měl

připojit v Calais) s tisíci vozy trénu, naloženými stany, kovadlinami, ručními mlýnky na obilí, podkovami, luky, šípy, zbraněmi a zbrojí, kuchyňskými potřebami včetně vína a potravin, kožených člunů pro rybolov, a nezapomněl ani na třicet sokolníků se sokoly a šedesát párů ohařů a chrtů k lovu ve francouzských lesích.

Sotva za Kanálem Eduard začal harašit zbraněmi a shromaždovat své obrovské invazní síly, dauphin s celou rodinou přesídlil do Louvru. Nechtěl a ani nemohl opustit Paříž. Jeho uzdravování po travičském útoku bylo zdlouhavé a ještě po roce nesl i jeho viditelné následky. Na hlavě se mu teprve objevilo nesmělé chmýří, některé nehty dorůstaly znetvořené a zardělé oči bez řas bez ustání mžikaly. Přesto si už nedovolil odpočívat. Doba byla zlá. Jana kolem něj chodila po špičkách a občas mu nakukovala přes rameno, když pracoval.

„Co to pořád píšeš?“ zeptala se. Srpnové vedro padalo do oken, ale uvnitř pevnosti bylo chladno. „Pojď taky trochu ven.“ Ačkoli se její choť pilně účastnil filozofického života Sorbonny, sama neuměla číst.

„Potvrzuju průvodní list pro Karla Navarrského,“ odpověděl.

„Jak to myslíš - průvodní list?“

„K volnému příchodu a odchodu,“ řekl. „K tomu slouží průvodní list, drahá.“

„Ten travič chce přijít sem?“ vykřikla. „To je ale drzost! A ty mu chceš zaručit beztrestnost?“

„Já přece nevím, jestli on je travič,“ podotkl Karel pokojně. „Týž den stejně jako on zmizel jídlonoš. Jestli byl jed ve víně nebo jídle, těžko říct. Ostatně mám pocit, že Navarrský pil ze stejné konvice jako já.“

„Tak proč ji zvrhl Blance na šaty, když se z ní chtěla napít taky?“

„Možná z nešikovnosti.“ Podíval se na ni. „A i kdyby,“ řekl vážně. „Uchází-li se v této chvíli o milost, přece ji nemůžu odepřít. Bude to rána Eduardovi. St. Denis je moc blízko Paříže, než abych si mohl dovolit mít tam nepřítele, nemusím-li.“

„Můžeš ho vykouřit,“ řekla.

„Uvažoval jsem i o tom, ale to je krajní prostředek. Nemůžu si dovolit popuzovat.“

„A co si můžeš dovolit?“ vykřikla. „Paříž je přece věrná.“

„Snad je. Ale o tom se přesvědčíme, teprve až bude před branami

Eduard.“

Chvíli se mlčky dívala, jak píše. „Musím být u toho?“ zeptala se pak sklíčeně.

„Nemusíš. Až uzavřeme-li dohodu, která mi bude vyhovovat. Potom ovšem se setkání nevyhneš.“ Vstal a objal ji. „Prosím tě, drahá. Pro všechno, co je nám oběma svaté. Shledám-li nutnost smířit se s ním, ani mrknutím oka mu nesmíš dát najevo svou nelibost. Rozumíš mi?“

„Rozumím, ale nechci.“

„Jsi příští královna Francie,“ řekl vážně, „to zavazuje. Stejně tak jako mě zavazuje skutečnost, že budu král.“ Usmál se. „Když jsem s tebou a s dětmi, možná bych radši byl mladší syn a žil jenom pro vás. Jenže to nejde. Kdybych se vzdal trůnu... Ale znáš Ludvíka. Miluju ho, je to můj bratr, ale je strašlivě zbrklý a jedná dřív, než přemýšlí. Myslím, že Bertrand nepřehání, když říká, že pro záchranu Francie musím být králem já. Prý první Valois, který má rozum. A konečně - nechci ti to tajit - jsem z královského rodu. Kdybych byl mladší syn, byl bych asi šťastný. Ale jako prvorozený odstoupit nemůžu. Chápeš to?“

„Chápu, miláčku. Dobře vím, že mě provdali za příštího krále. Otec i matka mě dali nejstaršímu synovi krále Francie.“

„Víš, k čemu to zavazuje?“

„Ano. Snažím se pochopit a smířit se.“

„Ty mi nevěříš, viď?“

„Tobě ano. Ale tomu hadovi nevěřím.“

„Pro blaho Francie je ten smír žádoucí. Už kdyby jenom proto, že ho znesváří s Eduardem.“

„Jak víš, že skutečně jde o smír a že se nepokusí o nový útok na tebe?“

„K tomu už nemá příležitost. Ne, Karel není hlupák. Chvíle, ve které nabízí ruku k smíru, je pro Francii příliš příhodná, a on to ví. Ve všech svých francouzských državách - a že jich má víc, než jaká je celá rozloha jeho království - by byl nadosmrti psanec, až tahle válka skončí a francouzský král bude mít čas dělat ve své zemi pořádek.“

„Až se vrátí tvůj otec...“

„Nemyslím, že se hned tak vrátí. Ostatně pokud jsem zpraven, není mu tam zle. Nám je tu hůř. A ještě hůře by nám bylo, kdybychom přistoupili na to vydírání.“

„Nebudou říkat, že jsi ho tam nechal schválně?“ zeptala se s malým úsměvem.

„Ať už si já o tom myslím cokoliv, bylo to rozhodnutí stavů, moje ne,“ řekl vážně. „To prosím nezlehčuj. Jakpak bych asi vybral čtyři miliony zlatých jen v polovině Francie a bez jejich podpory? To je nemožné. Ostatně - nemíním je popouzet. Od té doby, co se zřekly Marcela, s nimi vycházím. Se šlechtou samozřejmě, duchovenstvo ctím a teď mě podporují i měšťané. Nevím, jestli se to kdy podařilo mému otci či dědovi.“

„Jsi moudrý, říkají. Tak ti přezdili. Karel Moudrý. Víš to?“

„Vím.“ Políbil ji. „A radši už mi to neopakuj, ať nezpychnu.“

Karel Navarrský se dostavil v plném lesku, obklopen všemi pány, kteří s ním zůstali. Příliš jich nebylo, což byl jeden z hlavních důvodů jeho smířlivého gesta. Druhý byl ten, že anglický král za Kanálem až příliš rozhodně prohlašoval, že tentokrát se už dá korunovat v Remeši. To na vrtkavého uchazeče trůnu bylo příliš. Bude-li někdy v Remeši korunován někdo jiný než Valois, pak to musí být zase Kapetovec, ne anglický král. I kdyby přísahal, že se usadí ve Francii a Anglii bude vládnout z Paříže.

Eduard byl ostatně napůl Francouz a od časů Viléma Dobyvatele se francouzština udržela jako řeč vznešené společnosti Anglie. Teprve teď, v čase války, začali mocní mluvit i anglicky.

Oba Karlové zůstali stát proti sobě. Nějakou chvíli mlčeli.

„Prosím. Čekám, co mi řekneš,“ přerušil konečně dauphin mlčení.

„Přišel jsem ti nabídnout ruku nejen k smíru, ale i k pomoci,“ řekl Karel Navarrský. „To, co vstoupilo mezi nás, to prostě není pravda.“

„Smím se zeptat, o čem hovoříš?“

„O tom pokusu otrávit tě.“

„A mohl bys mi vysvětlit, proč jsi ujel, když jsi nevinný?“

Karel Navarrský se ušklíbl. „Divíš se? V královském paláci v Cité jsem byl docela v moci tvé stráže. Pro viníka by bylo velice jednoduché ukázat prstem na mne. Hle, Karel Navarrský. Zabte vraha! Ty, který přemýšlíš dřív, než udeříš, jsi byl v bezvědomí. Co mi zbývalo?“ Usmál se. „Ostatně, pokud jsem zpraven, nebyl jsem sám, kdo zmizel. Či se snad vrátil tvůj jídlonoš?“

„Ano,“ řekl dauphin uvážlivě. „To zní docela pravděpodobně. A pravděpodobně zní i to, že ze stejných důvodů zmizel jídlonoš, na kterého by padlo první podezření, a pachatel jsi ty. To nerozřeším, Karle,

ač bych moc rád věděl, s kým mám tu čest. Ale zavázal jsem se k tvému volnému odchodu a dát tě natáhnout na skřipec nemůžu a nechci. Nemá to smysl, chci-li vědět pravdu. Mučidla vynutí často i lživé doznání. Zase bych nevěděl. Buď bys měl sílu zapírat, anebo by ses přiznal, abys měl už pokoj. To bych snad mohl udělat s tím jídlonošem, který by mi mohl prozradit, kdo ho navedl."

„Myslíš, že jsem to byl já?"

„Ne. To si nemyslím. Kdybys navedl jídlonoše, byl bys v té chvíli daleko."

„Takže - přátelé?" Karel Navarrský vztáhl ruku a dauphin ji přehlédl.

„Něco ti řeknu. Nevěřím ti. I když jsem ochoten připustit, že jsi to nemusel být ty, kdo mi podal jed, ani potom ti nevěřím. Už jsi mě zklamal tolikrát, že prostě nemůžu. Ale poroučí mi nutnost a ty to dobře víš. Taky mě nemiluješ, ačkoliv tvůj pohled teď září oddaností a láskou. Ale to ty ovládáš. Jestli nás okolnosti přivádějí k tomu, že budeme stát při sobě na jedné straně, potom tě vítám. Ale bratra, na kterého se můžu spoléhat, v tobě už nikdy neuvidím. Rozumíš?"

Karel Navarrský pochopil, že nemá smysl se přetvařovat a pokoušet se mladého regenta okouzlit. „Chápu to," řekl tedy věcně. „Máš docela pravdu. Je ve mně samozřejmě osten, protože vskutku není zřejmé, kdo z nás má větší nárok na francouzský trůn. Ale volba už jednou padla na tvého děda a násilím to nespravím. Aspoň bys mohl ke mně pustit mou choť, přijel jsem vlastně také pro ni. Je načase, abych se usadil a začal plodit syny s dcerou Francie."

„Mám tři bratry," řekl Karel. „To doufám víš."

„Vím. Taky tvůj otec ještě žije. Neuvažujme tedy, který z nás bude nosit korunu."

„Ty už ji nosíš," usmál se dauphin.

„Ano, to je pravda." Karel Navarrský se na něj podíval. Regent vypadal vskutku zbědované. Kdoví dočká-li se on kdy francouzské koruny. „Takže - uzavřeme smír?"

„Podle toho, k čemu jsi ochoten," řekl dauphin a opět přehlédl nataženou ruku. „Já zastupuju francouzského krále a nemůžu se smířit jenom tak."

„Co tím myslíš?"

„Přijdeš požádat o milost a vydáš se mi bez podmínek. Obnovíš všechny své sliby a závazky. Jsi suverénní král Navarry, ale jsi také

pán mnohých francouzských území a jako takový poddaný francouzského krále.“

„A neudělíš-li mi milost?“ zeptal se Karel Navarrský zaraženě.

„Tady, mezi čtyřma očima, ale na své královské slovo, prohlašuju, že ti ji udělím. Můžeš mi věřit a nemusíš. Docela jak chceš. Pro dnešek jsme skončili.“ Zatleskal. „Stráže! Odveďte Jeho Veličenstvo. Odchází. Svobodně. K bráně St. Denis. Rozumíte?“

Pánové, kteří čekali v předpokoji, znepokojeně vyskočili, když Karel Navarrský vyšel, obklopen královskými strážemi. Tvářil se podivně. Ale vyprovodili je z Louvru až k bráně St. Denis, která se otevřela. Navarrský král se vrátil svobodně do své pevnosti.

„Ty mu chceš dát Janu?“ vybuchla dauphinova choť, když jí řekl o rozhovoru. „To ubohé dítě? Co když ji zabije?“

„Je její manžel,“ usmál se ďauphin slabě. „Nemyslím, že jí ublíží. Smířime-li se, nemám právo ji zadržovat, je dospělá. A už je vdaná deset let. Ke cti či necti Karla Navarrského dlužno říci, že v ní ctil dítě skoro až příliš dlouho. Vždyť už jí bylo osmnáct. Kolik bylo tobě, když se nám narodila malá Bonna?“ Objal ji. „Neboj se, neublíží jí. Je to princezna z královského rodu a chce s ní zplodit dědice Francie.“

„Žertuješ?“ zeptala se zaraženě. „Já vím, že nemáme syna, a...“

„Mlč. To není tvoje chyba. A nebudeme ho mít dřív, než budu zcela zdráv. Vydržíš-li to. Já vím, že manželství se mnou není žádná slast.“

„Miluju tě,“ řekla místo odpovědi a objala ho pevněji.

„Já tebe taky, lásko.“

Jeho sestra Jana svůj osud přijala vcelku s povděkem. Vlastně už se trochu nudila. Bratři si jí moc nevšímali a mladší Isabela byla dítě, sotva deset let. Švagrová měla stále nějaké starosti s dětmi a Karel, dauphin, si sice potrpěl na přepych a lesk královského dvora, ale v té stísněné době se snažil šetřit, kde se dalo. A Louvre byl pevnost. Žádné prostory pro skutečně velkolepé slavnosti, jaké se konaly v královském paláci v Cité. Většinu místa tu zabírali vojáci a jejich zbraně. Manželství s Karlem Navarrským slibovalo aspoň nějaké vzrušení.

Smíření bylo velkolepé. Karel Navarrský si odvedl svou mladou choť, ale zůstal nadále v St. Denis. Nikdo ho nezval do Paříže a ani on nedával najevo, že by tam chtěl.

Jeho dřív tak skromný dvůr se začal rozrůstat. Smír s francouzskou korunou přivedl k němu mnohé zpátky. A jestli hodlal uhájit St.

Denis proti Angličanům, chránil tak Paříž aspoň z boku. Mezi jeho pevností a stejnojmennou branou Paříže těžko mohl anglický král uvažovat o útoku či aspoň obklíčení. Leda by byli domluveni. Ale dauphin byl přesvědčen, že nebyli, a měl pravdu. Karel Navarrský hrál svou vlastní hru. Nakolik svůj slib oddanosti myslel upřímně, to měla ukázat budoucnost. Ale v každém případě myslel upřímně aspoň své současné nepřátelství s Eduardem.

To zatím stačilo.

FRANCIE NA PRODEJ

Koncem října se anglický král nalodil se svými čtyřmi syny, přestože válečnická zkušenost varovala před zimním tažením. Ale velkolepá příprava dříve neskončila a množství pevných míst, které ovládal ve Francii, mu dávalo naději na rychlé vítězství.

Zdálo se, že šťastný úděl Anglie je na vrcholu. S oslňující plejádou skvělých vojevůdců bylo vítězství na dosah. Z Calais vyrazili rovnou k Remeši, kde se Eduard mínil dát korunovat na francouzského krále. S obrovským trénem, který se za vojskem táhl na dvě míle, prošli ve třech proudech Pikardií, aby rozšířili možnost kořistění, ale ani tak nenašli žádné zásoby v zemi už vyrabované Společnostmi. Koně hladověli, stále pršelo a pochod se zpomalil na tří míle denně. Co horšího, Eduardovi unikala naděje na rozhodující bitvu. Zvolna postupující Angličany obklopovalo odhodlaně vytvořené prázdno. Žádné vojsko v zářící zbroji jim nepřicházelo vstříc. Francouzi soustředili obranu do opevněných měst a hradů, které mohly odolávat útoku. Strategie, která měla zachránit Francii, vzešla z porážky, potupy a nedostatku prostředků. Ten, kdo pochopil, co situace vyžaduje, byl regent, vladař, který ustoupil nutnosti bez zřetele na slávu.

Eduard dorazil k Remeši v prvním prosincovém týdnu s nadějí, že město mu ze strachu otevře brány. Ale po dlouhou dobu jeho vlastních příprav mělo dost času zesílit opevnění a brány zůstaly neprodyšně zavřené. Eduard se nerad uchýlil k obléhání. Francouzi zničili nebo odvezli z okolí všechno, co mohlo posloužit nepříteli či poskytnout mu střechu nad hlavou. Před branami Remeše shořel před Eduardovýma očima klášter St. Thierry, kde se chtěl ubytovat. Zdeptáni zimou a hladem hůř, než mohli být v bitvě, Angličané přerušili obléhání za 40 dní a zamířili na jih do bohatého Burgundska, kde dva měsíce loupili a plenili, až se Eduard dal uplatit 200 000 tolary od mladého vévody

Filipa de Rouvre, aby odtáhl.

Přes zářivé úsměvy na veřejnosti, vřelá objetí a společné hostiny, při kterých si dauphin vždycky dával dobrý pozor, kdo mu nosí jídlo a nalévá, vládla mezi nimi oboustranná ostražitost. Bertrandovi du Guesclin se podařilo propašovat několik svých nepříliš známých přátel do navarrské družiny a Karel Navarrský, obklopen svými věrnými, z nichž někteří nebyli tak docela věrní, jezdíval často do Paříže na svou pěst a ukazoval měšťanům vždy přívětivou tvář. A leckdo ještě z minulých časů byl jeho přívrženec.

Ačkoli dauphina všichni přijímali se sympatiemi, čekalo ho několik velice nepopulárních opatření a dobře věděl, že tím popudí leckoho, kdo měl svůj majetek i před branami. Jeho lidé s mravenčí pílí hned po žních stahovali všechny zásoby do města a přemlouvali sedláky, aby opustili svá pole a ukryli se za hradby. V okolí Paříže a Remeše spojenec Navarrský se ochotně ujal zkázonosného díla a neopomněl rozhlašovat, že se tak děje na příkaz regenta. Strhávali domy, pálili stodoly, dokonce kostely i kláštery. Ten nejvýznamnější u Remeše, který při cestách královského dvora sloužíval za přístřeší i králi Janovi, smělci zapálili přímo před nosem Eduardovi, který v jeho pohostinných prostorách mínil rozbít svůj hlavní stan.

Guesclin v čele skupiny záškodníků jen taktak uklouzl pronásledovatelům. Se zlámaným šípem v předloktí, které už nestačil svěřit ranhojiči, se řítil zpátky k Paříži. Cestou kolem Vincennes se k nim přidala malá skupinka plenitelů z navarrské hotovosti. Dojeli do Paříže společně. Guesclin předstoupil před dauphina, tak jak byl, nejen pro ohromující dojem z šípu, který dosud trčel z jeho paže. Na ošetření, ač v pevném Louvru, dosud nebyl čas.

„Taktak jsme ujeli Angličanům," vysvětlil dauphinovi svůj zvláštní zjev, „a moje poselství velice spěchá."

Jana z Bourbonu vykřikla, když viděla jeho paži. Karel pochopil, že se děje ještě něco víc, než že anglické vojsko, o kterém dobře věděli, už dorazilo k Remeši. Ostatně ho tam s jistotou čekali. „Jdi, drahá," řekl. „Potřebuju mluvit s panem du Guesclin. A sám."

Jana se podívala z jednoho na druhého. Mimořádná nezdvořilost jejího chotě ji vyděsila. Vypadalo to, že nebezpečí se přiblížilo na dosah.

Byla to pravda. „Výsosti," řekl Guesclin, „prosím, vyslechněte ty-

to pány. Jsou to ti, které jsem nasadil Navarrskému do družiny. Čekali na mě, a jestli navarrský král ví, že jsme se setkali, pospíší si. Nesmíme ztratit ani vteřinu.“

Dauphin naslouchal až s neskutečným klidem. Zprávy byly povážlivé, ale vlastně něco takového čekal. Plán Karla Navarrského byl jednoduchý. Zatímco anglický král se pokoušel dobýt Remeš a vynutit si korunovaci, mínil se zmocnit Paříže a při pozdějším více než pravděpodobném obléhání se zapsat jako hrdinný obránce do srdce jejích obyvatel. A pak? Zatím dál neuvažoval. Že se pán Paříže nemusí stát pánem celé Francie, to ukázal už neblahý osud Étienna Marcela. Jenomže to nebyl princ z královské krve.

Du Guesclin se vrátil už s ovázanou paží ještě dřív, než jeho zpravodajci skončili. Dauphin jen potřásl hlavou. Z tváře ostříleného válečníka se nedalo vyčíst nic krom soustředěné snahy o řešení složitého případu. Operace, kterou podstoupil, byla zřejmě jen nemilým zdržením na cestě k cíli. Bolest a slabost těla mu neporoučely.

„Bude-li Vaše Výsost souhlasit, stáhnu všechny ozbrojence z okolí ihned do Paříže,“ řekl. „Jenom musíme doufat, že oni nepřijdou dřív. Dám okamžitě zavřít brány a se zbraní vpouštět jenom ty, kdo znají heslo, které se bude měnit tak často, jak často posel stačí brány objíždět. To vymýšlení nechám na Vaší Výsosti. Já jedu ven. Nedostanu-li se s vojáky dovnitř dřív, než se začnou stahovat k městu, smetu St. Denis. Samozřejmě by bylo jednodušší pobít je uvnitř. Navarrský bez jakékoli hotovosti by se musel vzdát. Ale obávám se, že k nastrojení takové léčky není čas. I tak ho můžem dostat. Vy buďte opatrný. Chtěl se nenápadně vloudit všemi branami dovnitř a zabít vás, ale nevíme, jestli to měli udělat jeho ozbrojenci, anebo jestli koupil někoho z vašeho okolí. Doporučuji vám zde pana Enguerranda Ringoise. Je urozený stejně tak málo jako já. Je ovšem hezčí, což je výhoda, protože na rozdíl ode mne může být nenápadný. Neodlučujte se od něho a zejména nepřijímejte v jeho nepřítomnosti nikoho, ať ho neznáte či znáte.“ Zarazil se. „Smím-li vám radit,“ dodal zdrženlivě, jak byl zvyklý z reakcí Karla de Blois na to, že ješitnost mocným nedovoluje přijímat rady, které se podobají rozkazům.

Ale dauphin byl dalek toho, aby samolibost kalila jeho úsudek. Podíval se na větrem ošlehanou tvář pána, který před ním uctivě sklánněl koleno, a zeptal se: „Vy jste námořník?“ Ringois se usmál. „Také někdy.“

Du Guesclinova tvář se stáhla v úšklebku, o kterém dauphin věděl, že na tváři jeho nejspolehlivějšího bojovníka je znamením úsměvu. „Aby se Vaše Výsost nenudila, Enguerrand vám ve volných chvílích bude cosi vyprávět. Myslím, že v našich úvahách najdete zalíbení.“

Námořní plavba počátkem března není vůbec nic příjemného, zvlášť na rybářské bárce, jejíž okraje vlny často přestřikovaly. Du Guesclin i Ringois byli mokří až na kůži dřív, než se objevilo několik slabých světel na anglickém břehu. Další dvě bárky je následovaly. Na každou z nich - vedle námořníka, který loď v hluboké tmě vedl - se vešlo pět ozbrojených mužů. O koních nemohla být ani řeč.

„Ty si budeme muset ukrást,“ řekl du Guesclin dauphinovi, když se chystali. Jak správně předpokládal, jejich záměr se mu zalíbil. „Jenom mě zneklidňuje, že náš posel poslal zpátky zase jenom posla. Měl přijít sám.“

„Dopis psal on?“ zeptal se dauphin přemýšlivě.

„Zdá se. Ty podrobnosti stěží mohl vědět někdo další. Jestli se mu skutečně podařilo dostat se mezi hlídače, byla by to pro nás výhoda. Ale nevím. I když Eduard spíš nepředpokládá, že bychom se pokusili unést krále až z Lincolnshiru, jistě je při výběru stráží opatrný. V každém případě to vypadá podezřele.“

Dauphin stáhl obočí. „Vy buďte také opatrný. Mějte na paměti, že když se to nezdaří, nebudeme na tom o nic hůř, než jsme. O muže, jako jste vy, bych velmi nerad přišel. Ani v obklíčené Paříži nebude bez vás zrovna veselo.“

Guesclin se ušklíbl. „Vy tady budete jako v bavlnce. Moc bych se nedivil, kdyby se Eduard na tu zprávu, že se mu Francouzi vylodili v jižní Anglii, radši vydal rovnou zpátky na pobřeží.“

„Pokud ovšem neví, že se o mého otce bát nemusí,“ řekl dauphin pomalu.

Guesclin se zamračil. Ta představa se mu vůbec nelíbila, ale jednou už se rozhodli. A ostatně celá akce vyhovovala jeho dobrodružnému duchu. Osvobodit francouzského krále a nezaplatit ani denárek! Navíc podpůrný manévr Ringoisových námořníků, který měl upoutat pozornost Angličanů k jižní Anglii jejím nemilosrdným vypleněním, předvede bohorovným ostrovanům, že ani za Kanálem nemusí být tak docela v bezpečí. Zvlášť když každý, kdo udrží zbraň, odtáhl s Eduar-

dem k Remeši.

Ano, tak nějak to udělal Hannibal, když stanul před branami Říma, zatímco římské loďstvo ohrožovalo Kartágo. My ovšem Londýn dobývat nebudeme. Je nás jen pár. Ale je to zajímavý strašáček.

„A stejně budete jako v bavlnce," řekl dauphinovi. „Hlavně se nedejte vyprovokovat."

„Ano, můj pane," usmál se dauphin, „jsem váš poslušný žák. Na výzvy neslyšíme a na útok neodpovídáme. Hradby jsou pevné. Nejvýš - kdyby byli moc drzí - na ně vylejeme pár hrnců vřelé smoly."

„Přesně tak, Výsosti." Guesclin si uvědomil, že ten chlapec mu je tak mimořádně milý, že by ho nejraději objal, ale radši couvl. To se vůbec neslušelo vůči budoucímu králi Francie. „Už vyrazíme," řekl. „Kdoví kde se teď potlouká Eduard po nezdaru u Remeše. Padnout mu do rukou by zmařilo náš krásný úmysl."

Teď byl v šerém ránu na anglickém břehu a třásl se zimou. Ale určitě na tom byl líp než Ringois a jeho námořníci, které čekala ještě cesta zpátky. A pak nová plavba zase přes Kanál, tentokrát s galérami nabitými vojskem.

Guesclin shromáždil svých deset mužů. „Chůze nás zahřeje," řekl. „Musíme spěchat. Nechci, aby někdo z vás kýchl, až se budeme krčit někde v úkrytu."

Den strávili rychlým pochodem, noc v opuštěném seníku a nazítří v poledne byli u cíle. Ale dojednané znamení Guesclin nedal. „Napřed se porozhlédnem," řekl tiše. „Čekají-li nás, tak stejně později. Zítra je taky den."

Únos se měl odehrát při královské vyjížďce a útočníkům by k útěku posloužili koně královské družiny. To byl šťastný plán. To, že na sjednané místo dojdou pěšky, změnil Guesclin až na poslední chvíli. Jejich původní posel čekal jezdce na koních.

Vylezli na stromy, jejichž husté koruny je skryly.

„Nevidím tam Andrého," ozval se šeptem vedle Bertranda Raoul, poslův bratr, který stejně jako Ringois byl z Abbevillu. „Měl být přece s králem."

„Může být ještě někde vzadu. Anebo dneska nevyjel, nečekají nás. Stejně před zítřkem nic nepodnikneme. Musíme se napřed dobře obeznámit s místními zvyklostmi." Bertrand se pozorně zadíval dolů. „Horší je, že nevidím ani krále," řekl.

„Jak to? Přece ten na bělouši..."

„To není král.“

Díval se dál tiše pod sebe. Zcela zřetelně krále v průvodu nahradil kdosi jiný. Na jeho koni, pod jeho korouhví, v jeho obleku. Domnělý král pod širokým kloboukem pečlivě skrýval tvář. Postavou se podobal, ale Guesclin krále znal. Znal jeho držení těla. Ta stále skloněná hlava vůbec neodpovídala Janovi Druhému.

„Andrého chytili,“ řekl tiše Raoulovi. „Proto tady není.“

„Co mu udělali?“ zeptal se bratr zadrhle.

„To si dovedu představit. Ale nemůžu uvěřit, že by jim řekl tak docela všechno. A pak - jak by na něj vůbec připadli? Ke králi chodí posel za poslem a obchodníci si prý u něj podávají dveře. A docela jistě s ním mluvil beze svědků.“

„Ujedeme teď?“

„Ještě ne. Pokusíme se dovědět něco víc. Jestli vědí všechno, tak taky to, že se máme objevit až za tři dny. A čekají jezdce, ne pěší.“

„Ale co to představení dnes?“

„Jsou opatrní. Na jejich místě bych byl taky. Musíme rychle zjistit, kde je král. Snad se náš záměr podaří tam, kde nečekají.“

Nápad to byl šílený, ale ne tak docela beznadějný. V průvodu nepravého krále rozeznal Guesclin několik známých tváří, i když chlapec vedle něj pochopitelně nebyl Filip, Janův nejmladší syn. Ale nejspíš to byl syn či podomek nepravého krále, který mu teď uštědřil políček.

„Nerozhlížej se pořád,“ řekl. „Je ti moc vidět do tváře.“

Z lesa se vynořilo několik pěších myslivců. „To je v pořádku, pane,“ řekl ten, který je vedl. „Nejsou tu.“

„To musíme denně podstupovat tu maškarádu?“

„Jsou to jen tři dny,“ řekl kdosi chlácholivě. „Co kdyby se objevili dřív? Godefroy hlídá ve vesnici. Jakmile se objeví cizí jezdci, dovíme se to.“

Osamělý žalud, který zázrakem na stromě přežil zimu, se kýval Guesclinovi na dosah. Vztáhl ruku a chvíli váhal. Nakonec se odvážil a pustil žalud přímo na projíždějícího jezdce. Ten zvedl hlavu. Guesclin na okamžik rozhrnul listí a ukázal mu svou tvář. Zašklebila se jako tvář satyra a okamžitě zase zmizela.

„Máte zde nevychované ptáčky, pane,“ řekl de Coucy, rychle sňal klobouk a předstíral, že na něm cosi otírá, dřív než někdo zvedne oči k stromům. Zbytečná opatrnost. Na obřím dubu se už nepohnul ani list.

„Po králi tady zbyla královská nuda," řekl hezky zvučně, aby ho ti nahoře dobře slyšeli. „To se tu budeme každý den projíždět s touhle maškarou?"

„Těch několik dní to přece vydržíte, pane."

„A pustíte mě večer do vesnice?"

„To přece nemůžu. Teď opravdu ne. Budete zase volnější, až..."

„Až co? U všech všudy, co se může stát?" rozkřikl se de Coucy. „Krále jste odvezli do Toweru a já jsem vám dal čestné slovo, že se o útěk nepokusím, tak co? Nevěříte mi?"

Angličan přirazil s koněm těsně k němu. „Nekřičte tolik," řekl. „Tohle nesmíte. A z vesnice byste mohl snadno zmizet, varovali nás."

„A pročpak bych to asi dělal? Výkupné za mne zpátky nezískáme, už je na cestě. Stejně tu dlouho nepobudu. Ale i kdyby. Za co mě máte? Jsem já snad mizerný anglický špicl, který přes dané slovo zklamal královu důvěru a zateplá ho běžel udat vašemu earlovi? Takovému bych nevěřil ani pod přísahou. Já, já jsem francouzský rytíř, pane, a vím, k čemu mě zavazuje čest. Ale nesvěřuju se. Kdybych vám nedal slovo a uvažoval o útěku, buďte si jist, že bych se nespoléhal na pomoc těch, kteří se tváří, jako by mě obdivovali a styděli se za mé zajetí. Věděl bych, že to jsou nepřátelé a že musím mlčet jako hrob. Jako že je Bůh nade mnou, nejsem tak důvěřivý jako bohužel náš král." Podíval se vzhůru a rozhodil ruce na znamení beznaděje. „To je krásný den," řekl ještě. „Zázrak po tom včerejšku. Byl jsem neklidný asi z toho deště. Děkuji Bohu, že mi dnes je líp."

Guesclinovi líp nebylo, i když si uvědomil, že díky pohotovosti jeho a pana de Coucy unikli ze smrtelného nebezpečí. Ale ještě nebylo vyhráno a co víc, naděje na úspěch se rozplynula. Londýnský Tower! Bertrand v Londýně nikdy nebyl, ale pověst jistě nelhala. Na ten si nemohl troufnout s celým vojskem, natož s deseti pěšáky. Žvanil, pomyslel si zlobně na adresu uvězněného krále. Co jsme od něj mohli čekat jiného, než že všechno vyzvaní jako důvěřivý hňup? Spolehnout se na rytířskou čest kohosi, kdo o ní nemá zdání! A věrný André nejspíš zaplatil svým životem. Doma to byl nedůvěřivý prchlivec, ale nepřátelům ovšem předvádí rytířské mravy. Kčertu, skoro bych si přál, aby ten mladý Karel byl už králem. Tomu by se tohle nestalo.

Zůstali ve větvích do soumraku. „V noci se odklidíme co nejdál," řekl. „Koně krást nebudem, aspoň ne tady. Přivedli by je na naši stopu. Až kdybychom se opozdili. Možná to stihnem na jih pěšky, máme

k dobru celé tři dny.“

Pátou noc byli u cíle přesně podle plánu. Poslední dva dny Ringois a jeho námořní vojsko s velkým povykem rozsévali zkázu. Winchelsea dosud hořelo. Teď se bojovalo u Rye, odkud ve zmatku prchaly desítky obyvatel na sever k Londýnu. Nepříliš opevněná města v hrabství Essex nenabízela bezpečnou ochranu. Hrstka Guesclinových bojovníků jim zastupovala cestu, kde se dalo, ani ne tak proto, že by je chtěli zastavit, jako aby se ještě zvýšil jejich děs. Francouzi jsou všude! Postupují ze dvou stran a na pomoc jim přišel sám ďábel! Guesclinova tvář v záři plamenů skutečně vypadala děsivě, jako by vystoupila z pekla. Věděl to a bezostyšně využíval svého nezvyklého zjevu. Když už jsem jednou ohava, ať je to aspoň užitečné.

Bylo. Jeho s nikým nezaměnitelný zjev jim navíc zajistil i bezpečí ze strany francouzských zbraní. Ringoisovi vojáci ho uvítali nadšeným řevem. Brzy se ztišil, když je spočítali. Osvobozený král by se jistě od boje nedal zadržet.

„Všechno jim vyžvanil,“ řekl Bertrand stručně Ringoisovi, když se vymotali na kraj vřavy.

„André?“

„Neurážej mrtvé. Ne. Král.“

„Jak to víš?“

„Pan de Coucy mi poslal slůvko pravdy. Krále hlídají v Toweru. Na jeho útěk není naděje.“

„Aspoň je ještě trošku stisknem,“ řekl Ringois pomstychtivě. „Jsme pár mil od Hastingsu, kde je na hlavu porazil Vilém Dobyvatel. Jeho duch bojuje s námi.“

„Už ne. Musíme zmizet, než se dají dohromady. Osádka dvou galér nestačí.“

„Všichni jsou ve Francii!“

„Všichni ne. Starci a ženy zbraně unesou a Angličanky jsou odhodlané.“ Bertrand se ušklíbl. „Mně by to nevadilo, ale známé francouzské rytířství zakazuje pobíjet ženy. Pan král si nás dobře vychoval.“ Zvážněl. „Nemá to smysl. Vojsko, které jsme viděli táhnout od severu, má nejmíň tisíc hlav. Kdyby jen ženské! Ne. Nalodíme se a odplujeme, dokud si ještě myslí, že potáhneme dál.“

Malé vojsko se na francouzském břehu vylodilo zase v noci v ústí Sommy.

„Vezmu svých deset pěšáků a podívám se do Paříže,“ řekl Guesc-

lin Ringoisovi. „Nerad dauphinovi přinesu tu špatnou zprávu. Ale má právo dovědět se to co nejdříve."

Ringois mu poklepal na rameno. „Není tak špatná. Založili jsme pár ohníčků a Angličanům se ještě stahují zadky hrůzou. Nemají ponětí, kam jsme se poděli. Vsadím se, že ostošest opevňují města. Taky je to něco bude stát. To mám teď rozpustit svoje lidi? Namlsali se."

„Můžeš se poohlédnout po Eduardovi."

„Když jsme vyplouvali, odtáhl z poničeného Burgundska a namířil si to rovnou k Paříži. Kardinálové se táhnou za ním, žmoulají cípy jeho královského pláště a vytrvale švadroní o mírovou dohodu. Možná už pochodili."

„Určitě ne. Eduard je tvrdohlavý a chce Francii vidět na kolenou."

„Vždyť už je," povzdechl si Ringois. „Co by ještě chtěl?"

„Svoje miliony a půl Francie. Moc se bojím, že je teď dostane."

POSLEDNÍ DĚJSTVÍ

O divokém francouzském tažení se Eduard dověděl hned v březnu, když se obrátil z Burgundska k Paříži. Pokus o královo osvobození byl očekáván, ale vojenský útok ne. Byl dokladem toho, že Francie byla přese vše odhodlána k boji, ale nemínila krvácet na vlastních bojištích. Rozzuřený Eduard obklíčil Paříž začátkem dubna a vysílal posla za poslem k sjednání rozhodující bitvy. Ani je nevpustili. Dauphin na výzvy moudře neslyšel. Angličané týden pálili a vraždili neopatrníky, kteří zůstali na svých usedlostech v okolí Paříže. Déle bez zásob nevydrželi, ale přicházelo jaro a s ním rostla naděje na přežití. Odtáhli jako předtím od Remeše, ale zamířili k Chartres, ne k pobřeží. Eduard ještě nebyl ochoten to vzdát, i když se mu papežští poslové už dva měsíce věšeli na jeho válečnický plášť a pokoušeli se ho přimět k míru. Také dauphin vyjádřil ochotu přistoupit na podmínky sjednané předtím, než Eduard zvýšil své požadavky na výkupné i území. Už to byl ústupek. Ani tehdy Francouzi o třímilionovém výkupném nechtěli ani slyšet, ale dauphin teď věděl, že otce z Anglie jinak nedostane. Neslušelo se, aby francouzského krále v nepřátelském zajetí nechal shnít. Vévoda z Lancasteru Eduardovi radil, aby nabídku přijal tak, jak je, nechce-li vést válku až do konce života a případně v jediném dnu ztratit, co pracně získával dvacet let. Protože válečné štěstí se mohlo obrátit. Crécy a Poitiers možná Francouze poučily. Ale Eduard chtěl své čtyři miliony místo tří a podstatný kus Francie, jejímž byl podle svého

prohlášení právoplatným králem.

Proti jeho tvrdohlavosti nakonec zasáhla nebesa. V pondělí 13. dubna 1360 jejich hněv podepřel vévodovo varování. Na vojenský tábor se snesla mlha a udeřil tuhý mráz, nebe se zatmělo a silou vichřice se přihnalo ničivé krupobití. Vystřídal ho mrazivý déšť. Koně a muži padali pod nárazy obrovských kusů ledu, mnozí byli zraněni smrtelně. Vichr urval stany, trén se zavazadly klouzal blátem v proudech vody a stovky lidí zmrzly na kost. V půlhodině utrpělo Eduardovo vojsko pohromu, jaká nebyla v moci lidí a která stěží mohla být něco jiného než varování nebes.

Černé pondělí nemilosrdně odhalilo všechny slabiny šestiměsíčního tažení - anglické vojsko, neschopné dobýt velká ohrazená města včetně Paříže, nemohlo bez rozhodující bitvy pořídit nic. Lancaster byl voják a dobře věděl, že Francii nepokoří útok ani obléhání. Nelze ji dobývat pevnost po pevnosti, hrad po hradu, město po městu. Žádná středověká armáda neměla prostředky k tak rozhodnému vítězství a bezpodmínečné porážce nepřítele. Taková trefa, jako bylo zajetí francouzského krále, se zdaří málokdy, a bylo třeba jí využít bez průtahů a nereálných podmínek.

Eduard nakonec ustoupil varování nebes a Lancasterově radě a vyslal zplnomocněnce k novému jednání o míru. Setkali se s Francouzi v Brétigny, malém městečku blízko Chartres, kde měl válku konečně vystřídat mír. 8. května 1360 uzavřeli dohodu o 39 článcích a pěti konfirmačních listech, která se víceméně vracela k dohodě z času dva roky starého příměří. Výkupné za krále Jana se opět snížilo na tři miliony zlatých a *Eduard - nerad - opustil přehnané územní požadavky. Jeho poslední tažení se tak proměnilo v úplně zbytečnou prohru. Ale dohoda mu přiznala Akvitánii a Calais osvobozené od povinnosti lenního slibu králi Francie, včetně některých území, měst, přístavů a hradů mezi Loirou a Pyrenejemi a kolem Calais. Už to samo o sobě znamenalo největší územní zisk, dosažený kdy v celé západní Evropě. Eduard se na oplátku zřekl práva k francouzské koruně a všech území, která smlouva výslovně nejmenovala.*

K zajištění jejího plnění mělo sloužit čtyřicet rukojmí z nejvznešenějších francouzských rodů ze všech krajů Francie, v čele se čtyřmi královskými princi - Ludvíkem a Janem, syny krále Jana, jeho bratrem vévodou Filipem Orleánským a dauphinovým švagrem vévodou Ludvíkem Druhým z Bourbonu. Král měl v Calais na

francouzském břehu vyčkat, až do rukou Angličanů bude složena první splátka ve výši 600 000 zlatých tolarů.

Král Jan, který se v Lincolnshiru už trochu nudil, byl se životem v Londýně víc než spokojen. Vážený královský host, jemuž na počest byly pořádány velkolepé slavnosti a plesy! Nechybělo mu nic krom starostí, bez nichž se obešel celkem rád. Ale jako francouzský král ovšem nemohl setrvat v sebelíbeznějším zajetí, zvlášť s příhanou, že rodině a vlasti nestojí za vysoké výkupné. Už to, že odmítli platit to ještě vyšší, bylo na pováženou. Nemohl si další potupu dovolit. Zaplatí, či nezaplatí za něj Francouzi a synové první splátku? Tady za Kanálem si tím přes všechno ujišťování nebyl jist.

Východisko mu nabídl vlastně Eduard. Možná ani on nechtěl přijít o peníze. Ale v každém případě se chránil toho, dát nedobrovolnému hostu, který se za ta léta změnil v přítele, najevo pochybnost o oddanosti jeho země. I když po loňském strohém odmítnutí byla na místě.

„Ty přece ještě máš svobodnou dceru," řekl mu jen tak mimochodem při snídani. „Já bohužel už ne. Ženicha, který se nabízí, bych ve své rodině uvítal s radostí. Je zatím jediným dědicem majetku přímo pohádkového a za ruku královské dcery nabízí vskutku královské věno, aniž by sám co chtěl."

Jan zvedl oči. „Kolik?"

Eduard uhnul očima. „Šest set tisíc ve zlatě." Byla to výše první splátky a znělo to víc než podezřele.

Jan chvíli přemýšlel. „Kdo je to?" zeptal se pak.

„Milánský Visconti."

„Bernabó?"

„Ne, Galeazzo. Pán Pavie. Ale je to Bernabó, kdo tlačí na sňatek. Bude to prý největší sláva, jakou Lombardie kdy viděla. Provdal jsem svoje dcery příliš ukvapeně. Teď mě to mrzí."

„Má dcera jako nežádaná náhražka?" vzplanul Jan. „Ne. Nikdy."

„Jak můžeš říci nežádaná!" vykřikl Eduard. „Jsi král Francie. Galeazzo se neobrátil na tebe přímo jenom proto, že jsi příliš zadobře s papežem. Mívají sice občas příměří, ale jak víš, netrvá nikdy dlouho. Visconti má svou hrdost. Bojí se strohého odmítnutí. Od tebe by ho čekal spíš."

Jan mlčel tentokrát tak dlouho, až anglický král dostal strach, že nepochodil. Nakonec se usmál. Nevlídně a zle.

„Pan papež pro mě toho příliš nevykonal v našem sporu," řekl svému hostiteli docela nepřátelsky. „Jeho zmocněnci ti velmi usnadnili to vydírání. Mír v Brétigny! Má na co být pyšný. Myslím, že mu nejsem zavázán."

I Eduard byl prchlivý, ale ovládl se. Šlo o mnoho. Vydírání! Přistoupils na horší, příteli. Dobrovolně a sám. Až když se ukázalo, že pro svou zemi prostě nemáš tu cenu. A kdoví jestli jí stojíš aspoň za těch šestkrát sto tisíc první splátky. Chci je. A bez tebe ve Francii bych zbytek nikdy nedostal.

„To rád slyším," řekl tedy umírněně. „Mohu tedy milánským poslům dát kladnou odpověď?"

„Chci s nimi mluvit sám. Nechápu, proč by se má dcera měla vdávat v Miláně. Nesluší se to. Francie..."

Eduard se na něj krátce podíval. „Budu upřímný. Francie v této chvíli není způsobilá strojit královský sňatek."

Jan vstal a bouchl pěstí do stolu. „Čí je to vina?" rozkřikl se.

Eduard se ušklíbl. „Nejspíš moje," řekl poklidně. „Ale už je to tak."

Ta zpráva vyvolala v Paříži v královské rodině hotový poprask. Jana se rovnou rozplakala.

„To přece nemůžeme!" vykřikla.

Její choť položil prst na rty a přitáhl si její hlavu k hrudi. „Co můžeme a co nemůžeme, už rozhoduje král," řekl. „Prosím tě, nehněvej se. Rád bych si promluvil napřed s bratry. Sám." Očima dal najevo, že ji prosí, aby odvedla malou Isabelu, která dosud nepochopila, že je řeč o ní.

Jana potřásla hlavou. „Tak dobře," povzdechla si. „Doufám, že přijdete na cosi moudřejšího." Podívala se na holčičku a slzy jí znovu vhrkly do očí. „Chtěla sis prve vyjet, malá," řekla jí s vlídností i u ní docela neobvyklou. „Pojď, pojedu s tebou. A vezmeme s sebou obě děti. Bonnu i Janičku. Chceš?"

„Ano, ano, ano! Je tak krásně!"

„Jistě, miláčku.',,

Dauphin počkal, až obě zašly, a obrátil se k bratrům.

„My to tak necháme?" zeptal se ho horkokrevně Ludvík, vévoda ďAnjou.

„Co bys asi tak chtěl dělat? Králem je náš otec, ne já. Ale vzpo-

mněl jsem si přitom na císařova slova. *Je třeba opřít se o nejvěrnější spojence.* Máme nejvyšší čas předejít tomu, aby vám oběma vyhledali nevěsty v Anglii. To bychom se pak opírali leda o nepřátele. Francie je i tak dost bezmocná. Zatím je otec za Kanálem a regent jsem já. Ještě nevyslovil žádné přání ohledně vás dvou. Ale něco už jsem slyšel. Musíme spěchat.“

„Na koho padla tvoje volba, bratře?“ zeptal se Ludvík podezíravě.

„Podle císařovy rady by to měl být pan de Blois a pan ďArmagnac. Jeden na západě, druhý na jihu. Má pravdu. Z Bordeaux je Francie ohrožena nejvíc. A zůstane. Pokud se týče tebe, Ludvíku...“

„Ano, máš pravdu, pan ďArmagnac na jihu je mnohem důležitější,“ řekl rychle druhorozený. „Krom toho, že má v sousedství Guyenne vlastní državy, je ještě královským místodržícím v Languedoku. Jestli má dceru, která by se ke mně věkem aspoň trochu hodila...“

Mladší Jan mu skočil do řeči. Byl s dauphinem v Metách, předem věděl, oč jde, a sám se postaral o své rodinné štěstí.

„S panem ďArmagnac jsem už mluvil já,“ řekl jakoby nic. „Snad nebylo docela vhodné, že jsem nabídku činil osobně, ale doba je mimořádná. Je ochoten mi svou dceru dát.“

„Jak to?“ vykřikl Ludvík. „To se přece vůbec nesluší! Já jsem čekal, a...“

„Vskutku, Jene,“ řekl dauphin káravě. „Nechápu tě. Se slečnou ďArmagnac jsem počítal pro Ludvíka.“

„Ale to přece už nejde.“ Jan se zatvářil rádoby provinile. „Možná jsem neměl tak spěchat, ale stalo se. Kdybych teď zrušil svoje slovo, urazili bychom pana ďArmagnac. I Janu. Myslím, že jsem se jí zalíbil.“

Ludvík byl bledý vzteky. Janu ďArmagnac vůbec neznal a neměl o ni větší zájem než o kteroukoli jinou princeznu. Jenom ta druhá, která zbývala... Otřásl se, když si představil její rodiče. Karel de Blois, zavšivený a páchnoucí špínou. Jeho choť Jeanne, chromá od narození.

„To přece nejde, Karle,“ řekl úpěnlivě. „Sám jsi říkal, že ďArmagnac je důležitější, a já jsem druhorozený.“

„Jsi starší jenom o rok,“ řekl Jan vítězně. „Na tom přece nesejde. A ostatně si nejsem tak jist. Řekl bych, že daleko větší význam má teď Bretaň. Boj o ni ještě neskončil. A ty jsi zdatný bojovník. Mnohem zdatnější než já, přece jsi starší.“

„Najednou! Před chvílí jsi říkal, že na tom nezáleží!“ vykřikl

Ludvík zlostně a obrátil se na dauphina. „Karle, musíš nás rozsoudit. Jan přece nemůže rozhodovat za tvými zády. To je úskok. A velmi nečestný.“

„To snad je,“ řekl dauphin pomalu, „ale musíme čelit situaci, která tady vznikla. Jan má pravdu. Nelze brát zpátky slovo panu ďArmagnac, který nejspíš miluje svou dceru. A ta zase Jana, jak se zdá. Dokonce ani nemůžeme přiznat, že tvůj bratr jednal na vlastní pěst, jen bychom zesměšnili královskou rodinu.“ Zadíval se na Ludvíka. Chápal moc dobře, oč jde, a bylo mu bratra líto. „Vždyť Marii de Blois ani neznáš,“ řekl. „Třeba je...“

„Třeba, třeba!“ vykřikl Ludvík. „Jaká by mohla být s těmi rodiči?“

„Já jsem taky předem neznal svou choť,“ řekl Karel. „A jsem s ní šťastný. To přece není těžké.“

„S Janou? S tvou Janou bych byl šťastný taky. Nepřetvařuj se!“

„Já se nepřetvařuju. Ale musíme přinášet oběti. Nakonec - není to nadlouho. Přece víš, že oba pojedete do Anglie. Co já vím, s královskou rodinou tam zacházejí skvěle. Až se vrátíš, už nebudeš novomanžel a nemusíš ji vídat bez ustání. A zvykneš si. Neslyšel jsem nic o tom, že by se Marie podobala své matce.“

„Docela stačí, jestli se podobá svému otci,“ zavrčel Ludvík. „Proč jsem se musel narodit zrovna v královské rodině!“

„Až dosud ti to nevadilo. Málem, a mohl jsi zdědit trůn. Viděl jsi, co se se mnou přihodilo. A nebudu-li mít syna, budeš ty jednou král.“

„Víš co? Počkám si na anglickou nevěstu,“ prohlásil Ludvík zarytě. „Otec mě jistě pochválí, že jsem nejhodnější z jeho synů.“

„Ale nebudeš hodný syn Francie.“ Karel mu položil ruku kolem ramen. „Ludvíku! Otec je pod nátlakem Eduarda, a to je nepřítel. Může smýšlet jinak, až bude v Paříži. Je čest být princem z královské krve. Ale taky to zavazuje. Tebe mnohem víc než Jana. Je v pořadí až za tebou.“

Ludvík dlouho mlčel. „Dobře,“ řekl pak a vrhl nevraživý pohled po Janovi, který se chránil tvářit vítězoslavně, i když cítil víc než úlevu. Jeho skvěle promyšlený plán se mohl ještě zvrtnout. „Já se podvolím. Moudří ti říkají Karel Moudrý, takže musím věřit, že to opravdu jsi.“

Se svatbami si pospíšili. Obě se slavily dřív, než král Jan doplul do Calais. Jan se oženil pouhý měsíc po uzavření míru v Brétigny a

Ludvíka to čekalo týden po něm. Celou tu dobu byl vzteklý a nebyla s ním řeč. Byl ještě natolik mladý, že mu, ač byl královský syn, velice záleželo na tom, jakou ženu bude držet v náruči. I když hned příklad jeho otce dosvědčoval, že ač ho nikdy nepřitahovala dědička Burgundska, kterou mu kdysi strčil Filip Šestý místo Blanky Navarrské, byl spokojen. Jiných žen měl kolem sebe vždycky dost.

Jenže Ludvík toužil zachovávat věrnost, pravou ctnost rytíře. Byl zoufalý, uzavíral se do sebe a dauphin se musel spokojit s tím, že už se aspoň nevzpouzel. Karel de Blois byl spojenec nadmíru důležitý. Snad byl nakonec opravdu důležitější než Armagnac.

Svěřil se Guesclinovi, který rodinu bretaňského vévody znal důvěrně.

„Ale to je přece blázen!“ vykřikl Bertrand a vydal se za Ludvíkem. „Pane,“ řekl mu. „Jste šťastný muž, protože Marie je krásná jako anděl.“

Ludvík se na něj podíval a nechal si pro sebe úvahu, že s touhle tváří se mu krásná musí zdát každá včetně Jeanne de Ponthiévre.

„Nestojím o vaše výklady,“ řekl nevrle. „Slíbil jsem bratrovi, že se pro blaho Francie obětuju, ale abych jásal, to po mně, prosím, nechtějte.“

Guesclin se záhadně usmál a poklepal mu na rameno. „Jak si přejete, můj princi,“ řekl pokojně. „Vaše příští choť...“

„Je dcera Karla de Blois a Jeanne de Ponthiévre,“ vyštěkl Ludvík. „Nic mi nenamlouvejte.“

Neměl moc chuti objevit se na bratrově svatbě, ale nakonec se dal přemluvit. Ještě že Jana ďArmagnac nebyla žádná výjimečná kráska. Vypadalo to na velmi všední manželství a zachovávaná věrnost bude pěkná nuda. Konečně - vysloveně odpudivá nevěsta, to byla dobrá omluva i při svědomí příliš úzkostlivém. Jaksi ospravedlňovala, když si manžel bude hledat potěšení jinde. Nemastné neslané Janě ďArmagnac by se cítil povinen věrnost zachovat.

Nakonec se rozveselil a ke své vlastní svatbě odjel skoro bujaře. A hned se začnu dívat po jejím fraucimoru, umínil si. Snad nejsou samé ošklivé ženy v Bretani. I když pověst podivného světce Karla de Blois naznačuje, že kolem sebe pravděpodobně rozsel celý voj nemanželských dětí, snad všechny jeho odpudivé dcery u jeho dvora nebudou.

Dauphin byl neklidný. Neměl si komu postěžovat, Jana z Bourbonu raději zůstala v Paříži. Ale Guesclin dobře pochopil jeho rozpolo-

žení.

„Nestrachujte se, Výsosti," řekl. „Všechno dobře dopadne. Nechte pana vévodu ďAnjou chvíli samotného. Myslím, že ho rozčiluje vaše stálá pozornost. Den před svatbou má docela jistě právo na své soukromí."

Protože vojska pana de Montfort se zabývala válčením v jiné části země, nabídl Ludvíkovi procházku kolem města. „Možná že jednou budete i bretaňským vévodou," řekl.

„Možná že vévodou bude Jean de Montfort," odsekl Ludvík.

„Stejně je krásně," odpověděl Guesclin pokojně. „Ať už vévodou budete či ne, neškodí rozhlédnout se po okolí."

Můj Bože! Ve službách francouzského krále se ze mě ještě stane intrikán, pomyslel si Bertrand s malým úsměvem, když mlčky kráčeli k městské bráně. Marii de Blois znal odmalička a dalo se říct, že byl její důvěrník. Neměla z chystané svatby o nic větší radost než její nastávající choť. Samozřejmě ji vychovávali k tomu, že se jednou velice vznešeně provdá, ale přes všechno utajení jí jakási dobrá duše zateplá donesla, že se mladý vévoda vzpouzí.

Také měla své dívčí sny, a být bez lásky prodána, byť i do královské rodiny, se jí vůbec nelíbilo. Vždycky ještě můžu říct ne a uchýlit se do kláštera, pomyslela si smutně. Ne že by to byl právě klášter, po kterém toužila.

Poslední den svobody! Uklouzla švadlenám, přestože tím ohrozila své svatební šaty. Ani jí příliš nezáleželo na tom, jak bude vypadat. Vévodovi ďAnjou je to stejně jedno. Bere si Bretaň a spolehlivého spojence a ještě k tomu z donucení. Právě tak jako já. Nezajímá ho, jak vypadám, a mě nezajímá, jestli je ošklivý či hezký. Snad je to dobře. Moji rodiče žili spolu spokojeně, ačkoli jim jednomu na druhém nikdy nezáleželo. Pochopila jsem brzy, že jsem se nenarodila z lásky a že je vlastně div, jsem-li na světě.

Vzkaz Bertranda du Guesclin jí přinesl aspoň rozptýlení. Procházka za městem. Proč ne? S několika dívkami se vydala k bráně, kde čekal. Ale nebyl sám.

Zamračila se. Docela by uvítala, kdyby mohla vylít utrápené srdce tomu ošklivému příteli a vyplakat se na přátelské hrudi. Velice zachmuřený mladík, který byl s ním, byl ovšem na překážku.

Vlastně... Nevypadá tak zle, pomyslela si a bezděky se usmála. Také jeho oči se rozjasnily, ale pod zvědavými pohledy ostatních dí-

vek ustoupil radši do stínu. Poslední den svobody chtěl strávit nepoznán.

„Nemohl jsem přijít sám," řekl du Guesclin a políbil ji na čelo. „Ale mám vám co říct, má drahá. Můžete propustit ty dívky? Vyjedeme si na koních. Tři můžu přivést, ale víc už sotva."

„Mluvil jste jenom o procházce."

„Ano. S tou začneme." Obrátil se k svému společníkovi, který na Marii civěl s výrazem čirého obdivu. „To je má kmotřenka," řekl.

Ani nelhal. Vskutku ji držel při křtu, ač rodem nijak nevynikal, když v obleženém městě nesehnali nikoho důstojnějšího. A statečnějšího. Nemluvně doslova vysekal z nebezpečí, když je hned cestou z kostela přepadla skupina nepřátel. Nikdy mu to nezapomněl ani Karel de Blois, ani jeho dcera, když jí to později vyprávěli.

Dívky se okamžitě vzdálily a mladík se znovu přiblížil. „Šla jsem s nimi jen k bráně," řekla na vysvětlenou. „Myslela jsem, že zůstaneme sami. Taky já vám mám mnoho co říct."

„Jestli překážím...," začal Ludvík nerad.

„Ne, vůbec nepřekážíte," přerušil ho Guesclin a obrátil se k Marii. „Už mi to musíte prominout, má drahá, ale mám dnes i jiné povinnosti. Jenomže zítra při té slávě..."

Ludvík, který čím dál tím víc nechtěl být poznán, ho rychle přerušil.

„Dovolte, abych se představil," řekl. „Patřím k průvodu francouzského dauphina a jmenuju se..." Zarazil se, ale pokračoval pohotově: „Ano, jmenuju se Ludvík," zasmál se. „Já vím, že se tak jmenuje každý druhý, ale své jméno jsem si nevybral. Nelíbí-li se vám, jsem ochoten ho změnit."

„To není třeba, je to hezké jméno," řekla posmutněle, jak jí neznámý rytíř svým jménem připomněl budoucího chotě.

„A jaké je to vaše? Potřebuju to vědět, až o vás budu snít."

Nepatrně zaváhala a pro jistotu přehodila pořadí svých dvou křestních jmen. „Anna Marie," usmála se. „Ale můžete mi říkat jenom Anno."

„Budu vám radši říkat jenom Marie." Rozesmál se, jak se mu to uličnictví zalíbilo. Ludvík a Marie! Proč ne? Takhle by se mi to zamlouvalo.

Guesclin stál opodál a jeho sešklebená tvář zářila spokojeností.

„U dvora pana de Blois panuje velmi přísný mrav," řekl. „Možná

by vás neměli vidět takhle spolu. Pojedeme dál za město. Seženu koně. Počkejte na dohled brány.“ Tamhle v lesíku, chtěl dodat, ale spolkl to, aby nevzbudil podezření. Půjdou-li věci tak, jak by si přál, mladí lidé si ten úkryt už najdou. Nemýlil se.

Když se nevracel, ozval se Ludvík šeptem. „Přísný mrav? A neměli by nás prý vidět takhle spolu. Pojďte, radši se schováme.“

„Tam ne,“ řekla, když se chystal ji vtáhnout za malou skalku. „Tam je moc vidět z druhé strany. Tudy.“

Vzala ho za ruku a vedla ho pěšinou mezi křoví. Palouček. Prosluněný polštář mechu. Zázrak.

„Budete zítra na té svatbě?“ zeptal se.

„Bohužel musím. A vy?“

„Taky.“ Chvíli mlčeli. „Chtěl bych vás požádat, abyste sem po obřadu zase přišla. Ale to asi nepůjde.“

„Asi ne,“ vzdychla ozvěnou.

Zítra! Panebože! Zase bude tak krásný den a za mnou se zavře vězení. Nesměle vzhlédla.

Ludvíkovy myšlenky byly podobné, ale byl muž. Odvážil se víc a políbil ji. Pevně ji objal dřív, než se mohla stáhnout zpátky, a líbal ji dlouho a hladově.

Taktak se vyprostila. „Co si to o mně myslíte!“ vzlykla.

„Jen všechno krásné. Ale obávám se, že vy o mně ne.“

Marie si zděšeně uvědomila, že se pro samé trápení nebránila tak odhodlaně, jak se na ctnostnou dívku patří. Jistě si všiml.

Ale Ludvíka ani nenapadlo uvažovat o ctnosti. Sedmé nebe, ve kterém se nenadále octl, bylo osamělé a dobře věděl, že mu z něj hrozí tvrdý pád. Nejpozději zítra. Ale slunce stálo ještě vysoko a zbývalo několik hodin blaženého dneška.

„Miluju vás,“ řekl. „Už první pohled na vás mě omráčil. Miluju vás k zešílení. Prosím vás, smilujte se a řekněte mi, že vám nejsem protivný.“

„To nesmím,“ hlesla se sklopenýma očima. „Jsem zasnoubená.“

Ludvíka to velmi nespravedlivě rozhněvalo. „Zasnoubená!“ vykřikl. „Proč o tom mluvíte? Co má váš vyvolený co dělat mezi námi? Neslyšela jste? Já vás miluju! A vy milujete jiného.“

„To není pravda.“

„Co není pravda?“

„Že ho miluju.“

Ludvík těžce vzdychl, jak se mu vrátilo vědomí skutečnosti.

Sbírat zrníčka naděje?

Jak kruté. Dnes. Den před zítřkem.

„Byl jsem moc prudký, promiňte," řekl. „Nechoval jsem se jako ušlechtilý muž. Rytíře ve mně zabily vaše oči. Jediné, co mě napadá, je utéci. S vámi. Někam daleko. Ale to asi nemůžeme."

„Ne, to nemůžeme."

„Ale chceme to."

Nebyla to otázka, ale věděla, že on čeká na odpověď. „Chceme," hlesla skoro neslyšně. „I když nesmíme."

„Nemůžeme na chvíli zapomenout, že naše cesty se rozcházejí?" zeptal se prosebně. „Sešly se možná jenom dnes. Marie!"

„Pro jediný den... Ne, to nemůžu. Nemučte mě!"

Neznělo to nijak bolestně. Spíš roztouženě, když ji znovu umlčel polibkem. Pro jediný den? Kdoví. Ožením se a ona se vdá. Potom...

Znal z Paříže, že neporušitelné nejsou ani nejposvátnější svazky. Jen panny byly nedotknutelné. Horší bylo, že přede mnou je cesta do Anglie. Nadlouho. A možná brzy. Isabela se má vdát do měsíce, a jakmile Galeazzo vyplatí zlaťáky, otec je volný. A já zajatec.

„Budu dlouho pryč," řekl. „Snad celé roky. Snášel bych to spíš, kdybych věděl, že na mě čekáte. Jenže to nemůžete. Jste zasnoubená a vdáte se dřív, než se vrátím."

„Budu čekat i tak." Pozvedla k němu tvář. Odjíždí? Nevyhnutelnost rozchodu se znásobila. Jediný den. Jediný den v celém životě.

Ludvík se ovládl docela na poslední chvíli. Jsem tady s dívkou, říkám jí, že ji miluju, jsem rytíř, měl bych ji chránit, a málem jsem ji zhanobil. Ona to ve své nevinnosti možná nepochopila. Ale už tady nemůžeme zůstat. Nejsem si jist, že v té zkoušce i podruhé obstojím.

„Počkejte tady," řekl tiše. „Podívám se po Guesclinovi. Už bude zpátky, příliš dlouho se skrýváme."

Dlouho tak stáli proti sobě. Pak se sklonil a políbil ji zas. S rukama za zády. Už si netroufl se jí dotknout.

„Děkuju," řekla tiše.

Nezeptal se, zač. Věděl to.

Guesclin už čekal. „Kde je Marie?"

Ludvík se nepozastavil nad tím, že neřekl Anna. Byl plný toho jména, které zítra na sebe vezme jinou podobu. „Nechtěli jsme se uka-

zovat. Přivedu ji.“

Ale na líbezném paloučku hledal marně. Dívka zmizela.

Zesmutněl. Asi pochopila, že mé choutky jsou hříšné. Nechoval jsem se jako rytíř. Měl bych se omluvit. Ano, musím se omluvit - a tedy ji znovu spatřit.

Guesclina Mariina nepřítomnost zarazila, ale nevyptával se. Její útěk mohl mít mnoho důvodů. A ne všechny byly v rozporu s jeho přáním.

„Kde bydlí?“ zeptal se Ludvík, když vyjeli, se zklamaným pohledem na prázdné sedlo třetího koně.

„Kdo?“

„Marie.“

Bertrand se zastavil. „V Bretani, Výsosti,“ řekl přísně, nenavštěvují mladí pánové neprovdané dívky, a už vůbec ne den před vlastní svatbou. Uvidíte ji zítra. Jistě se zúčastní obřadu.“

„Je urozená?“

„Velice. Mnohem urozenější než já. Možná vás zmýlilo, že je má kmotřenka. Ale v Bretani je všechno jinak.“

„Jak se jmenuje?“

„Tak už dost! Nebudu dělat kuplíře ženichovi vévodovy dcery. Rozumíte?“ Skrytě se usmál. Ve skutečnosti to bylo to, co dělal právě teď.

„Nechtěl jsem zneužít...,“ zakoktal Ludvík.

„Ale prosím vás! Koho chcete oklamat?“

Ludvík se ponořil do nepřátelského mlčení. Nono! Pan du Guesclin, známý násilník, je najednou nějak příliš přísný. Že je v Bretani všechno jinak? Uvidíme. Den po svatbě jako den před svatbou. Ani dnes přece ve mně nemohla vidět slibného nápadníka.

K podivu staršího bratra se ke svatbě, na kterou se tvářil tak lhostejně, najednou vystrojil s obzvláštní pečlivostí. „Tak je to správné,“ pochválil ho dauphin. „Ženich má při svatbě zářit půvabem. To mně se bohužel nepovedlo.“

„Zato jsi dostal Janu,“ odsekl Ludvík. „A ne Marii.“ Zmlkl, jak ho poslední slovo zabolelo. Budeš tam? Co si pomyslíš, až mě poznáš? Pochopíš, že štěstí pro nás může být jen hřích? A budeš ochotná ho spáchat? Pro naši lásku? Čekat nemůžu. Za týden Isabela odjíždí do Milána a pak se otec vrátí a já... Pochopíš i ten spěch?

Když kráčel chrámem k nevěstě, čekající pod hustým závojem se.

šňůrami perel, zcela bezostyšně se rozhlížel. Ale nikde mezi zvědavci ani v lavicích urozených nezahlédl známou líbeznou tvář. Nepřišla. Docela zbytečně jsem se vystrojoval. Nejradši bych ze sebe strhal tu parádu. Po tváři mu přeběhl zlostný úsměv, když si představil, jak by to působilo. Nemůžu nic. Ani vrazit si klobouk do čela.

Ale díky tomu ho poznala Marie, která až dosud stála se skloněnou hlavou jako hromádka neštěstí. Slzy jí kanuly po tvářích jako perly na jejím závoji. Otec do ní lehce strčil. „Přichází," sykl. „Přestaň se tvářit, jako bych tě vraždil. Vdávám tě za syna Francie."

Chtěla něco odseknout a zvedla hlavu. Její pohled padl na ženicha, který se blížil se zvlášť zatvrzelým výrazem. Panebože! Slzy se zázrakem zastavily a celá se rozechvěla.

„No tak se neboj," zahučel tiše Karel de Blois, kterému ušla náhlá proměna jejích citů. „Třeseš se jako osika. Přece tě neukousne. Marie! Už toho mám dost. Vzpamatuj se. Chci, abys byla šťastná."

„Ano, tatínku," ozvala se poslušně. „Budu."

Ludvíkovi se konečně uráčilo zavadit pohledem o nevěstu a zastavil se, jako by do něj udeřil blesk. Nejdřív pod závojem poznal oči. Ale už ho strkali ke koberci pod stupni oltáře. Odvážil se a stočil hlavu, když se uložil vedle ní. Setkal se s jejím pohledem a zalilo ho blaho. Máme to ale výtečný zvyk, přijímat manželskou svátost vleže! Asi bych jinak upadl, jak se mi roztřásla kolena.

Moje lásko! Je možné, že jsi to opravdu ty?

Probíhající obřad oba vnímali jako ve snu přes urputnou snahu se soustředit. Arcibiskup přece právě posvěcoval nejpodivuhodnější svazek jejich života. Polibky, blahopřání. Venku se spustil krátký letní déšť. Štěstí. Láska.

„Proč jsi mi neřekla, kdo jsi!" vyčetl jí Ludvík. „V noci jsem si už myslel, že umřu žalem."

„Ty ses mi první představil nepravým jménem."

„Nepravým ne." Sevřel její ruku pevněji a rozesmál se. „Jsem hlupák. Ještě ti vyčítám!"

Dauphin šťastné rozuzlení přičetl půvabu obou snoubenců a uvolněně si oddechl. Ani on před svatbou nespatřil dobře střeženou Marii a Ludvíkovy obavy ve skutečnosti sdílel. Podíval se kose na třetího bratra, který se svou novou chotí přihlížel obřadu s výrazem neskrývané závisti. „Tohle je spravedlivé, Jene," řekl, aby dcera pana ďArmagnac neslyšela.

„Myslel jsi, že nás přechytračíš. Ludvík se docela nezištně obětoval. A vidíš. Máš, cos chtěl.“

„Jsem s tím spokojen,“ odsekl Jan jaksi kysele a pokročil vstříc ženichovi.

„Jsem ti neobyčejně zavázán, bratře,“ řekl Ludvík šťastně. „Nikdy ti to nezapomenu.“

Den, kterého se oba tak obávali, přešel v noc. Ludvík odolal nekalým snahám závistivého mladšího bratra, který se snažil mu dolévat. Měl před očima jiné slasti než sebeskvělejší víno ze sklepů pana ďArmagnac, které přispívalo k pohodě svatební hostiny v méně úrodné Bretani.

„Pojďme,“ řekl Marii. „Máme tak málo času!“

„Celý život,“ vzdychla.

„Ne.“ Potřásl hlavou. „Já jsem ti včera nelhal, drahá. Týden - a rozloučíme se.“

„To přece nejde, jsem tvá žena. Proč?“

„Musím do Anglie jako rukojmí. Otce už vypravují z Calais a moji malou sestru do Milána. Jakmile dojede, vyplatí Visconti věno Francii a Francie Anglii první splátku. Král bude volný. A já s ostatními...“

„Nemluvme o tom,“ řekla moudře. „Ne teď.“

Objal ji a na chvíli zapomněl na loučení. Nebesa! Učiňte něco! Nemohu opustit to lože, kde se nízká vášeň mění v lásku a nevinnost zápasí s neobratností v úsměvném klání, ve kterém konečně vítězím. Nebo jsem poražen? Nevím. A vůbec na tom nezáleží. Prolnuti jeden druhým jsem zároveň poraženým i vítězem, šťastným obšťastněným, obdarovaným dárcem v pyšném pokoření, jaké jsem při přelétavých známostech nikdy nepoznal. Na celý život tvůj. Do smrti moje. Z těch vyměřených hodin, dnů, měsíců a roků jich tolik zbytečně zmaříme! Aspoň teď! Aspoň této noci zastavte neúprosný tok času, nebesa. Ať bouře nad Kanálem zabrání ve vyplutí lodi! Ať se svatební průvod mé sestry nevypraví včas! Dejte mi ještě aspoň měsíc! Ať...

Nebesa ho vyslyšela jako obvykle s krutým výsměchem. Loď s králem do Calais připlula zároveň se zlou zprávou. Malá princezna Isabela ulehla s vysokou horečkou a lékaři se třesou o její život. Z jihu se opět přiblížila příšera století. Mor.

DOMŮ JE DALEKO

Fridrich z Hohenzollern, norimberský purkrabí, vracejícího se císaře přivítal s velkou slávou. Pověst o vítězství ho předešla a Norimberk spolu s obyvateli švábských měst si ulehčené vydechl. Würtemberský hrabě Eberhard byl bezohledný kořistník podobně jako řádka jeho stejnojmenných předků až do minulého století a občas potřeboval připomenout, že všechno bohatství říšských měst tu není jenom pro něj.

Ošidné bylo, že pan Eberhard měl spojeneckou smlouvu s Rudolfem Habsburským. Ale ten naštěstí zůstal stranou sporu, když postřehl, že tentokrát mu oporou nebude ani uherský král, natož některý z říšských knížat, o jejichž souhlasný výrok se ucházel a kteří všichni přispěli pomocí císařskému vojsku usilujícímu o zavedení pořádku, který byl i v jejich nejvlastnějším zájmu. Rudolf pokládal dokonce za vhodné dostavit se do vojenského tábora u Esslingenu, aby dal tchánovi najevo, že neníní pokračovat v nepřátelství vyvolaném výtržnictvím jeho spojence. Bláhově doufal v příznivé vyřízení svého sporu a v posledních měsících dodržoval tiché příměří bez dalších uskoků a podvrhů. Ale Karel věděl předobře, že jeho předsevzetí o moc dlouho nepřežije norimberský sněm. Dalo se očekávat, že kurfiřtský sbor nepřijme Rudolfova falešná privilegia, proti kterým by se strhla bouře odporu, i kdyby byla pravá.

Ne, milý chlapče, takhle to doopravdy nejde. Z té duše rád bych tě podpořil ve všem, jen kdyby to mělo míru a vkus. Všechno, co pro tebe můžu udělat, je, že zachovám nestrannost. Dal jsem tvé listiny zkoumat odborníkům a přísahám, že jsem jim nenaznačil, jaký výsledek si přeju znát. Protože souhlasit s tím nemohu a shazovat tě nechci. Je ovšem otázka, jestli mou dobrou vůli pochopíš. Až se stydím za to, že ti jí projevuju tak příliš. Jiného bych za ty zlomyslné skopičinky už rozdupal.

Mocné říšské město patřilo mezi Karlova nejvěrnější a vracel se sem vždycky rád. O to raději, že zde na tak dlouhou dobu zanechal svoje potěšení. Ale ještě radostněji ho vítala Anna.

„Tři měsíce!“ vykřikla. „Měla jsem strach. Ani arcibiskup tu nebyl. Copak duchovní kníže musí válčit? A kde je teď?“

„Je v Avignonu, drahá. Nemohl jsem s tím poselstvem otálet.“

„Víš, když nejsi se mnou, mívám strach. On jediný mě dokáže uklidnit. Mysli na to, prosím.“

„Vždyť jsem nebyl tak daleko.“

„Ale bojovalo se. Kdykoli přišel tvůj vzkaz, musela jsem myslet na to, kolik dní mě dělí od chvíle, kdys ho posílal. A co se mezitím všechno mohlo stát.“

„No tak, no tak,“ řekl chlácholivě. „Copak je to? Bojovali jsme jenom dva týdny. Stačilo dobýt jedno město. Co je to za válku? Šest neděl už trávím jen zdlouhavým vyjednáváním. Copak jsem ti to nepsal? Nemůžu sebemocnějším pánům trpět svévolné ohrožování a okrádání pokojných měšťanů. Čím jsou mocnější, tím hůř. Za chvíli by ukradli i mou korunu, kdybychom je včas nezkrotili. Chápej to! Přece se bojuje skoro pořád. Už sis na to mohla zvyknout, ne?“

„Na to si nezvyknu nikdy,“ vzdychla. „A zvlášť ne teď.“

„Proč zrovna teď?“ Vzdálil ji od sebe a zadíval se na ni pozorněji. Připadala mu nějaká jiná. „Není ti nic? Jsi snad nemocná?“

Usmála se slzami. „Asi jsem ti to měla říct dřív. Ale nebyla jsem si docela jistá, když jsi odjížděl.“

Zarazil se. Přivinul ji k sobě blíž a v té chvíli pochopil, že se nezměnila jenom její tvář.

„Ano,“ odpověděla jeho tázavému pohledu. „Bojím se, že budeme mít druhou Elišku.“

„Elišku miluju a chci jich mít třeba deset,“ řekl rychle.

Věděl, že ji neoklame, ale snažil se. Ostatně nelhal. Deset Elišek by mu vůbec nevadilo, jen kdyby mezi nimi byl aspoň ten jediný. Což Anna věděla až příliš dobře.

„Kdy?“ zeptal se.

„Snad někdy v březnu.“

V březnu? Snad se to dá stihnout. Norimberk mám rád, ale Praha je Praha.

„Uvidíme, co s tím můžu udělat.“

Rozesmála se. „S tímhle ty neuděláš nic, i když jsi pán světa.“

„Netrap mě představou, že si nerozumíme. Myslel jsem to docela jinak. To přece víš.“

Zvážněla. „Vím. Taky bych byla radši, kdyby se narodil... narodila v Praze. Ale chci být u tebe.“

Ano, to chci taky. Ale mám k řešení tolik věcí, že stěží můžu ve

dne v noci držet milovanou Aničku za ruku. Příliš trpce zklamán nebudu, ale přiznejme si to, trochu přece. Vlastně dost.

Jediný syn! Bylo by mu teď skoro jedenáct. Dívám se na chlapce v tom věku mezi panoši, kteří nás doprovázejí. Starosti minulých let tu bolest zasuly do pozadí, ale s novou nadějí se vynořuje znovu. Ještě víc po narození Elišky.

Ale od října do března je daleko a děje se velmi mnoho věcí. Toužení za synem musí ustoupit do pozadí. Dobře tak. Ještě že ten první nebyl Aničky. Z toho by se nevzpamatovala. Je příliš něžná a má příliš mnoho času přemýšlet. Přemýšlet o sobě a o mně, o všem, co nás spojuje i dělí. Moje bolest je k neutišení, ale o co víc by trpěla ona. Takhle se jen tiše pozoruje a přemítá, jestli se jí podaří udělat mi tu obrovskou radost. Tu šílenou, neuvěřitelnou, ohromující radost, jakou jsem ještě nezažil. Protože před jedenácti lety mi připadalo docela přirozené mít ve třiatřiceti syna. A když jsem tenkrát už byl štěstím bez sebe, co teprve dnes!

Velice mnoho věcí se děje od října do března a slavný norimberský sněm si žádá plné soustředění. Rudolf si pro větší slávu přivezl Kateřinu a své tři mladičké bratry v bláhové víře, že i pro devítiletého Leopolda to bude chvíle slávy, na jakou se nezapomíná. Kateřina dělá společnost Aničce, zatímco sněmujeme. Dívám se na Rudolfovu dychtivou tvář a je mi smutno. Docela smutno z představy, co bude dál. Nejradši bych utekl ze sněmu a byl chvíli s Kačkou. Ten mladý blázen ji určitě hned odveze. A ona s ním půjde. Ráda. Za dva měsíce jí bude devatenáct a má pořád oči jen pro něho. A on, místo co by z celého srdce užíval darů mládí, se užírá nezřízenou ctižádostí. Být v jednadvaceti svrchovaným pánem svého údělu, to bych si jásal. Ne že bych si zrovna přál otcovu smrt, ale moci se rozletět bez opratí a bez skličujících omezení... Jenomže Rudolf o Rakousko nedbá. Dbá jen o sebe a slávu Habsburků.

Měl se poradit. Něco bychom už vymysleli. Takhle mám plné ruce práce s odrážením jeho nápadů, které bůhvíproč míří proti mně. Stéblo jsem mu nepřeložil. Jsem jeho tchán. Otec jeho milované Kateřiny. Ale jsem český král a římský císař. Hodnosti, které by chtěl pro sebe.

Pomalu, chlapče. Já jsem na obě čekal do třiceti. A dědickým nárokem k Českému království jsem místo Kateřiny neobdařil úskočně svou mladší dceru, ale po právu Jana Jindřicha a jeho syny. S tou vý-

hradou, že českým králem má být ten, který se ožení s Eliškou, udělí-li jí papež dispens pro sňatek s vlastním bratrancem. Nechci ošidit Kateřinu, ale už je vdaná a ty nejsi syn mého bratra. Ostatně - tiše, to ani nechci říkat nahlas, a zvlášť ne teď - syna ještě snad mohu mít i já. A potom právo moravských Lucemburků před jeho právem bledne. Natož tvoje.

Římský trůn? Víš dobře, že není dědičný, i když se každý otec ze všech sil snažil ho zajistit synovi. Tvůj i můj děd - a žádnému se to nepovedlo. Jen kdysi Fridrichu Štaufovi, a to jen proto, že dal římským králem zvolit syna ještě za svého života. Precedens. Císař to může. Ale musí mít ještě moc. A poslušnějšího syna, než měl Fridrich. Jejich rodinná idyla náramně brzy skončila svržením nehodného z římského královského trůnu.

Z Anniných dveří vyrazil Rudolf bledý vzteky. Ani nepozdravil. Kateřinu našel Karel uvnitř v slzách.

„Jak jsi to mohl udělat!“ vybuchla. „Čekám tu na tebe, jenom abych ti to řekla. Jinak bych už byla dávno pryč.“

„Co jsem udělal?“

„Přece jsi slíbil Rudolfovi, že dnešní sněm slavnostně uzná jeho práva! A místo toho jsi ho zostudil.“

„Nic takového jsem nesliboval. A zostudil se sám.“

„Jak to, že sám?“

„Kateřino! Ta privilegia jsou přece falešná.“

„Tak proč jsi...“ Zarazila se. „Ty jsi to věděl?“

„Samozřejmě.“

„A neřekl jsi mu nic?!“

„Řekl jsem, že je dám ověřit, nic víc. Přece znáš Rudolfa. Nechtěl jsem, aby si myslel, že jsem zaujatý. Rád bych s ním vycházel. Kvůli tobě, víš?“

„Kvůli mně! Tak proč jsi ho nevaroval?“

„Ale ano, varoval jsem ho. Ne ovšem přímo. Ale kdyby chtěl, mohl se dovtípit. Buď soudná, Kateřino. Já jsem císař. Kdybych přiznal otevřeně, že vím, že privilegia jsou falešná, přece bych je nikdy nemohl předložit sněmu, a na tom Rudolf trval. Vypadali bychom jako banda domluvených podvodníků.“

„Takhle je podvodník jenom on,“ řekla trpce.

Sice to bylo přesně to, co si Karel myslel, ale řekl mírně: „To ne. Jenom si nemusel uvědomit, že ty listiny nejsou pravé. Přece je mladý

a nezkušený. Prostě je našel.“

„Nezkušený! To bys chtěl, aby si všichni mysleli? Mohls je rovnou uznat bez sněmu. Proti tomu by jistě nic neměl.“

„To jsem nemohl. Ani kdyby šlo o jiného, ale on je dokonce můj zeť. Měla jsi slyšet kurfiřty. Už to, že jsem ty listiny sněmu předložil, vyvolalo pobouření po tom, jak se o nich vyjádřil Petrarca.“

„Pan Petrarca! Proč jsi žádal o posudek zrovna jeho? Je domýšlivý. Mohls vědět, že se bude chtít na Rudolfa vytáhnout. Na první pohled ho nemohl ani cítit, když se potkali před čtyřmi lety v Praze. To byla přece chvíle pro pomstu! Tvůj ušlechtilý básník nemusel odsudek provázet urážkami. A ty jsi je neměl dát číst.“

„A co jsem měl dělat podle tebe!“ vykřikl už vztekle. „Pan Rudolf mermomocí chtěl, aby se o jeho padělcích jednalo. Byl jsem povinen shromáždit všechna dobrozdání, když už jsem to předložil.“

„Ovšem. I s tím, aby si pan básník mohl pěstovat svou osobní nevraživost a nazvat Rudolfa *bučícím volem a hýkajícím oslem!“*

„Nazval tak autora toho podvrhu. To Rudolf přece nebyl. Či snad ano? Privilegia vyrobila jeho kancelář. Chci věřit, že bez jeho výslovného vědomí. Někdy se úředníci snaží zalíbit se.“

„Ty ale tomu nevěříš.“

„Poslouchej. Nějak moc se toho najednou v rakouské kanceláři našlo. Jako třeba můj dopis, který jsem nikdy nepsal a který mě měl znesvářit s Ludvíkem Uherským. Přešel jsem už lecjakou nehoráznost tvého miláčka. Pokud se týkala jenom mne, nemusím se ze shovívavosti nikomu zodpovídat. Ale chce-li si někdo říkat falcký arcivévoda a mít právo nosit královskou korunu, tak už se to týká celé říše a zejména falckraběte, který by byl takhle snad Rudolfův poddaný! To jsem měl podle tebe obhajovat? Moc se spoléhal na to, že falcká větev Wittelsbachů není teď s bavorskou zrovna zadobře a že já jsem ochoten kvůli tobě mu prominout docela všechno. Nejsem. A když to chceš slyšet, tvůj Rudolf je drzý spratek, nic víc. Jeho otec mu chtěl vydobýt lepší postavení v říši, než měl sám, to můžu pochopit. Ale k něčemu takovému by se nesnížil. Za jeho života v rakouské kanceláři neobjevovali žádné zázračné císařské majestáty.“

„Tak velice úzkostlivý jsi nebyl, když jsi před dvanácti lety vytáhl z rukávu falešného Waldemara, abys Wittelsbachy vystrnadil z Branibor. To ovšem šlo o tebe,“ hodila po něm vyzývavě. „Tak se nediv, že Rudolf od tebe očekával řekněme pochopení. A že má právo být

zklamaný.“

Zarazil se. „Kdo ti co říkal?“

„Ludvík Říman to řekl Rudolfovi.“

Ludvík Říman! Ovšem. Wittelsbachové. „Ludvík Říman je braniborský markrabí, nemá si nač stěžovat. Dneska se ostatně vyslovil proti Rudolfovi. A Waldemara jsem neobjevil já,“ řekl vážně. „Za něho ručil magdeburský arcibiskup a saský vévoda, kteří toho pravého osobně znali. Mně byly tři roky, když zmizel, a nikdy jsem ho neviděl. Udělal jsem jenom to, co teď. Přenechal jsem rozhodnutí o jeho pravosti sněmu.“

„A na tom sněmu tenkrát ale leckdo chyběl,“ utrousila jízlivě.

„Nechyběl tam nikdo z těch, kdo skutečného Waldemara mohli osobně znát. Kateřino, proč to sem taháš!“

„Protože jestli je podvodník můj Rudolf, tak ty jsi taky!“ obvinila ho.

„Dobře, připusťme to,“ řekl. „V tom případě jsem měl Rudolfovi jeho privilegia rovnou hodit na hlavu. Bylo by to rozhodně přijatelnější než tenkrát prohlásit úctyhodné svědky za lháře. Proti pochybnostem o Waldemarovi mluvilo jenom to, že se v té chvíli zrovna hodil, právě jako se Rudolfovi teď hodí ta privilegia. Jenže na rozdíl od dneška tenkrát nebylo svědka, který by mohl docela nestranně zpochybnit Waldemarovu pravost. Navíc: o tom, že Rudolfovy listiny jsou falešné, jsem věděl. Ale o tom, jestli je falešný také Waldemar, jsem nemohl vědět nic. A jakmile jsem zapochyboval, své uznání jsem odvolal. Nezapírám, že se mi to v konfliktu s Wittelsbachy hodilo. Ale pro sebe jsem tím nezískal nic. Ani území, ani hodnost. Jen volné ruce k upevnění míru. A oč jde teď? O to, aby se mladý jelimánek bez důvodu vyvýšil nad ostatními? A aby získal dojem, že si pod záštitou mocného tchána může dovolit úplně všechno? Kam by to vedlo?“

„Jelimánek!“ vydechla ustrnule. „Tohle si o něm myslíš?“

Ujel jsem. Rozčílila mě, uvědomil si Karel mrzutě. I když si přesně tohle myslím, říkat jsem to neměl. Před ní ne. To se ví, že mu to donese zateplá a hned. Už na tom *spratkovi* bylo dost.

Přistoupil k ní. „Kateřino!“

Chtěl ji pohladit, ale ucukla. „Nesahej na mě!“ vykřikla. „Nechci tě ani vidět! Proč jsem tu na tebe čekala!“ A utekla s pláčem.

Anna sledovala bouřlivý rozhovor mlčky. Dobře vycítila, že zasahovat mezi otce a dceru by pro ni byla role krajně nevděčná. Ještě tak

kdyby mohla dát za pravdu Kateřině. Jenomže to nešlo.

„Je zamilovaná," řekla teď smířlivě. „Dovedu si to představit. Taky bych neslyšela ráda, kdyby tě někdo urážel."

„Neurážel jsem ho."

„Ale Petrarca ano. Básníka miluju, ale ty výroky si mohl odpustit. Ještě kdyby nevěděl, že jde o Rudolfa. Ale věděl to. A Kateřina má pravdu. Nemohli se vystát. Přece sis toho snad v Praze povšiml. Nebýt toho, možná by Petrarca neodjel tak brzy."

„Takže mi milý zeť vyhnal i básníka! Ne, nevšiml jsem si. Těšilo mě s Petrarkou rozprávět mezi čtyřma očima. Ale měl jsem i jiné starosti. Nevím, co dělal, když jsem u toho nebyl."

Drobně se zasmála. „Dvořil se Kateřině."

„Tobě se dvořil taky. Ví, co se sluší, aby si krásná žena připadala ještě krásnější."

„Ale Rudolf - na rozdíl od tebe, doufám - je žárlivý."

„Na Petrarku? Panebože! To snad ne. Mohl by být Kateřinin děd. A jestli na ni napsal sonet, měl by manžel být na to pyšný. Jako na ten tvůj jsem pyšný já."

„Jsou mladí a zamilovaní."

„My nejsme?"

Podívala se na něj zpod dlouhých řas. „Jsem o tři roky starší než Kateřina."

„Nemusíš dodávat, o kolik jsem já starší než Rudolf," zasmál se. „Dobře to vím. Ale srdce mám možná mladší. Není zkornatělé nemístnou ctižádostí."

„Protože jsi už dosáhl všeho, čeho lze dosáhnout," řekla vážně. „V jeho věku..."

„V jeho věku jsem se nestravoval nepřiměřenými plány. Byl jsem rád, kdykoli mě můj otec aspoň chvíli nechal žít jako vladaře. A vždycky podmíněně. Takového otce by Rudolfek dal jednoduše otrávit. Teď abych dával pozor, jestli se neplete do cesty mému kuchmistrovi."

„Ale no tak!"

„Já žertuju. Pojistil jsem se, víš? Musel by otrávit všechny kurfiřty a většinu říšských knížat, aby se dostal k tomu, po čem touží. Natolik chytrý je, aby věděl, že jedna vražda by neměla smysl. Ale bude mě chtít potrápit. Nedovedu si představit, co si ještě vymyslí jedinečného a v čem ho moje vlastní dcera podpoří." Podíval se na ni. „Pojď ke

mně. Chci se s tebou potěšit.“

„To nemyslíš vážně!“ vykřikla.

„Smrtelně vážně. Neboj se, budu se s tebou mazlit jen jako s děťátkem. Vlastně se pomazlím s vámi oběma.“ Poklekl před ní a složil jí hlavu do klína. „Pusť mě k ní,“ řekl. „Vidíš, že dcerku potřebuju. Právě jsem jednu ztratil.“

Císařský notář Jan bydlel skromně v podhradí. Měl svůj plat o hodně vyšší než písaři a vlastně mohl vystupovat důstojněji, jenomže všechno rozdal. Nemohl potkat žebráka, aby mu okamžitě nevysypal obsah svého měšce.

A ten rok bylo obzvlášť zle. Mizerná úroda, vysoké ceny obilí a do měst se táhla i chudina z venkova. Dokonce nejenom chudina. Někde se neurodilo vůbec, chudičká žeň od loňska už zmizela z prázdných sýpek a za skrývané ušetřené groše se něco dostalo jen ve městech. Potulní kramáři nevyjížděli. Silniční loupeže se množily a ne všichni páni dokázali na svém zboží zajistit pořádek. Většinou odjeli s císařem a jejich úředníci neměli náležitý respekt.

Bylo to tak, kdykoli císař vytáhl paty ze země. Pravda, místodržící se snažili. Obvykle to býval arcibiskup, ale tentokrát byl u kurie v Avignonu. Správu země převzal císařův bratr, moravský markrabí. Vládl uvážlivě, ale na Moravě měl své starosti a bylo jich dost. Hladový rok, už druhý po předchozím, který také nestál za mnoho, zasáhl i Moravu.

Věci došly tak daleko, že císař se při své cestě říší za hranicemi Čech musel vzdát služeb svého blízkého spolupracovníka, mindenského biskupa Dětřicha z Portic, a poslat ho jako českého královského kancléře zpět ku pomoci bratrovi v Českém království. Česká část kanceláře pana Dětřicha provázela.

Notář Jan návrat uvítal, protože v německých zemích se necítil dobře. Německy moc neuměl a císařské listiny byly často vydávány dvojjazyčně či dokonce jen v němčině. Dětřich z Portic byl Němec, ale česky uměl. Krom toho se v kanceláři pěstovala především latina, jazyk, který vysoce vzdělaný Jan Milíč ovládal jako svou mateřštinu. Dokonce možná líp. Narodil se na Hané a nářečí svého kraje se k obveselení Pražanů zbavit nedokázal.

Ano, v němčině se musím zdokonalit. V Čechách žije dvojí lid, a i když pražští Němci česky umějí, často naši řeč lámou stejně jako já tu

jejich. Královský notář by měl nejen rozumět, ale také umět vysvětlovat. Až dosud jsem druhý jazyk nepostrádal. K chudým mám blíž a ti z největší části mluví česky. Předkové bohatých německých měšťanů sem kdysi přišli za obchodem a hned od počátku to nebyli žádní chudáci. Málokterý z nich skončil jako nuzák. Většinou se znali, a i když ne, krajani padlého podrželi, aby byl nadále ke cti a slávě německé obce. Budiž. Vesměs to jsou lidé mírumilovní a pracovití. Vesnice, které osadili, všechny vzkvétají.

V tomhle roce ne. Ano, i mezi žebráky už bylo němčinu slyšet častěji. Hlad své paňáty roztahoval neúprosně. A zesláblého se snáze zmocní nákaza, která se plíží ze sousedních zemí. Před dvanácti lety jsme jí zázrakem unikli. Snad si to letos chce vynahradit.

První mrtví se objevili hned na podzim, když chudičká žeň těm nemajetným vzala naději na přežití. Když se Jan s kanceláří vrátil počátkem prosince, už bylo zle. Přesto život šel dál. Jen do kostelů se chodilo víc než jindy.

Vdova, u které Jan bydlel, ho uvítala s rozpaky. Jejich důvod se měl dovědět hned.

„Mám jenom tenhle domek, pane," řekla mu. „Musí mě uživit. Od té doby, co jsi odjel, jídlo tak podražilo, že vskutku nevím, jak ti budu moci za sjednané nájemné posloužit."

„Nejsem náročný," řekl. „A rád se postím."

„Buď prosím upřímná. Nejde jen o jídlo, že? Aspoň ne jenom o to moje. Dobře, budu ti platit stejné jako dřív a jídlo, pokud budu chtít, zvlášť. Příští nájemní lhůtu můžeme smluvit znovu. Do té doby asi nebudu mít peníze." Usmál se. „Nepočítal jsem se zvýšením nájemného a cestou jsem je už utratil. Jsi spokojená? Nebo se mám snad vystěhovat?"

„To jistě ne," vykřikla zděšeně. „Vždyť u mne bydlíš už šest let. Dorotka tě má jako..." Podívala se na něj a spolkla poslední slovo. Otce, slušelo by se říct. Už se mu blížila čtyřicítka a Dorotce bylo patnáct let. Jenomže, marná sláva, dcerka chudé vdovy bez věna neměla mnoho naděje na vdávání a královský notář byl přece jenom pán. Co dělal s penězi, to si nedovedla představit, ale rozumná žena ho bude držet zkrátka. Ostatně nevypadal na marnotratníka. Potíž byla spíš v tom, že Dorotce popletl hlavu větroplach z Většího Města, od kterého se slušné ženy odvracely. Dorotku omámil sladkými řečmi. Ještě aby se dostala do neštěstí! Mám jenom ji. „Jako staršího bratra," doplnila

větu a usmála se. „Má tě moc ráda.“

To byla pravda. Holčičce bylo devět, když se přistěhoval, a uměl zajímavě vyprávět. Vždycky jen o svatých věcech. Dorotka ho vždycky poslouchala tiše jako pěna. A tumáš. Najednou jako by svaté věci pro ni ztratily důležitost. Nebo to bylo tím, že pan notář od chvíle, kdy povýšil v kanceláři z pouhého registrátora na korektora a notáře, měl málo ča?u? Anebo se dospívající dívce vyhýbal? Vysvěcen nebyl. To si paní Alena už stačila ověřit od chvíle, kdy se rozhodla získat ho za zetě.

„Taky...“ Odkašlal si. „Taky ji mám moc rád.“

Hleděl se rychle ztratit do svého pokojíku. Nebyl už mladík, ale zkušenosti se ženami neměl žádné. Uváděly ho do rozpaků a veškeré chtění těla pokládal za nečisté. S Dorotkou se bohužel neměl na pozoru. Pokládal ji mylně za dítě až do chvíle těsně před odjezdem, kdy si uvědomil, že jeho malá společnice vyrostla v dívku na vdávání. Ačkoli kněžské svěcení ještě nepřijal neviděl svou budoucnost jinak než ve službě Bohu. Na rozpacích byl jedině ohledně volby místa, z něhož bude vzývat Nejvyššího. Na zakoupení beneficia mu nezbývalo při jeho marnotratné štědrosti. Pravda, církevní úřady se občas dostávaly i zdarma. Ale Jan Milíč si nebyl vědom zásluh, které by ho k tomu opravňovaly, přestože jich měl určitě víc než ostatní.

To, co vídal kolem sebe u osob duchovního stavu, ho hluboce odpuzovalo. Faráři veřejně žijící s kuběnami. Mniši, kteří se peleší v hampejzech. Kněži v světském šatu, kteří se opíjeli po krčmách a hráli hazardně v kostky. Herna v těsném sousedství staroměstského kostela svatého Linharta určitě patřila rovnou faráři, který si s její pomocí vylepšoval už tak bohaté příjmy. Kněžský stav jako by pro muže přísných mravů ztrácel přitažlivost. Navíc se cítil před Boží tváří vinen, i když zhřešil sotva myšlenkou. Do řady Jeho služebníků toužil vstoupit čistý.

Dorotka. Ano, asi bych se měl odstěhovat. Ještě stál zadumaně u okna, když paní Alena vstoupila.

„Ráda bych tě o něco poprosila, pane,“ řekla tiše. „Promluv s Dorotkou! Dělá mi starosti. Na tebe dá spíš.“

Promluvit s ní! „O čem?“ zeptal se chraptivě.

„Když jsi tady nebyl...“ Zakoktala se. Mám? Nechci ho odradit, ale když nechám věcem volný průběh, může být už pozdě. „Začal za ní chodit jeden z Většího Města,“ pokračovala malomyslně. „Postávali

tady před domem. Ne, nic zlého se nestalo, ale holka je od té doby jako vrtohlavá. Možná ji uhranul. Zjistila jsem si, kdo to je.“

Málem se rozplakala. Jan mlčel a čekal, co bude dál. Zeptat se neodvážil.

Vzchopila se. „Je to portýr u té... Hofarty.“ A když pořád mlčel, vykřikla: „Z největšího hampejzu v Benátkách, rozumíš? Nechci pro ni takové nezdárné konce. Je to přece pořádná holka, vždyť ji znáš.“

Milíč se začervenal při představě toho domu. A Dorotka?!

„Dobře, zavolej ji,“ řekl s těžkým srdcem. „Já s ní tedy promluvím.“

Paní Alena se ještě vrátila ode dveří. „Ale nemyslíš si o ní nic zlého, viď?“ zeptala se úpěnlivě. „Je mladá. Ráda poslouchá hezké řeči. Ale určitě nic špatného neudělala. Měla by se vdát.“

„Ano. Měla.“

„Jenže kdo si vezme holku bez věna?“ Chvíli se na něj dívala. „Poslouchej,“ řekla pak, „docela bez věna taky není. Jednou zdědí ten dům. Bydlel bys ve svém.“

Potřásla hlavou a radši honem vyklouzla na chodbu, zatímco Jan si to přebíral ve zmateném srdci. Nikdy mě ani nenapadlo... Ale jakmile se vynořilo pokušení, začalo mu našeptávat. Copak řádný otec rodiny Bohu neslouží? Možná líp než zpustlí kněži, kteří jsou mu jen k pohoršení. Jenomže právě proto by těch poctivých mělo být víc. Nepřijal jsem svěcení jen z pokory. Pořád se mi zdálo, že nejsem hoden. Ale jsou *oni* hodni? Možná to byl jen pokyn nebes, abych se neukvapil a mohl zachránit jednu čistou duši, které bez svátosti hrozí zmar. A k spáse na nebesích najít ještě štěstí na zemi. Toho jsem hoden, Pane?

Dorotka. Vždycky se na mě dívá s vyjasněnou tváří. Možná kdybych byl včas... Ne, je to pokyn nebe. Bez něj bych nikdy nevěřil, že dělám správnou věc. Zachovával jsem neuložený celibát s poctivostí, i když mi to v zjitřeném věku dospívání činilo potíže. Ale vytrval jsem, chvála Bohu. Čistý před tváří nebes jsem čistý i před tváří panenské nevěsty.

Jak se vžíval do své budoucí úlohy šťastného ženicha-zachránce dívčí ctnosti, ani si nevšiml, že trvá nějak příliš dlouho, než v malém domku paní Alena dcerku sežene. Konečně se vrátila, bledá a zděšená. Dokonce zapomněla klepat.

„Není tu,“ řekla.

„To nevadí. Já počkám. „

„Jenže mi neřekla, že odchází!“ vykřikla znepokojená matka. „Odešla za ním! Kam jinam by šla?“

„Přece ne! Panna Dorotka taková není.“

„Nebyla taková. Ale co já vím!“ Na rozdíl od Jana měla paní Alena své zkušenosti a dobře věděla, jak láska může zamotat dívčí hlavu. S ní se její nebožtík muž naštěstí oženil. Ale portýr z hampejzu? Bude ji prodávat. Na tom prý leckdo vydělává. Až na tu nešťastnici, která si dá říct. „Prosím, najdi mi ji,“ řekla úpěnlivě. „Najdi ji, než bude dočista pozdě. Já do takového domu přece nemůžu.“

„Neznám to,“ vypravil ze sebe chraptivě. „Já vůbec nevím, kde to je. Těm... Benátkám, jak říkáte, se vyhýbám obloukem.“

„Ukážu ti to. Pojď!“

Jan Milíč měl co překonávat. Pád z výšin blaženosti byl tvrdý. Ale byl to vlastně pád? Kdo *je bez viny, hoď kamenem.* Bez viny není nikdo, nejmíň já, i když hříchu smilstva jsem zůstal ušetřen.

Paní Alena naštěstí cestou mlčela a nechala ho jeho rozjímání.

„Tady,“ řekla před velkým rohovým domem, který svou výstavností předčil leckterý z těch nejpočestnějších, a ustoupila do stínu sousední pavlače. Byl to nepochybně taky hampejz, ale vypadal opuštěný.

Můj Pán mě zkouší, pomyslel si Jan, sebral všechnu zmužilost a udeřil klepadlem o kovaná vrata. Otevřela se až za dlouho, ale nestál v nich očekávaný svůdce. Nastrojená paní si ho udiveně změřila.

„Copak si přejete? Ještě jsme neotevřeli.“

„Já hledám... já... Jsem královský notář,“ řekl konečně. „Jan Milíč z Kroměříže.“

Dívala se na něj jako na zjevení. Hosté se u ní nepředstavovali. „Já jsem Gertruda Hoffartová,“ řekla nicméně pod vlivem návštěvníkovy zdvořilosti. „Říkají mi Hofarta nebo taky paní Keruše. Obvykle sama neotvírám, ale holky nahoře přes den vyspávají.“

„Vy nemáte portýra?“

„To samozřejmě mám.“ Podívala se na něj. „Můžete mluvit česky, jestli chcete. Nebo jste Ital?“

„Ital!“ vykřikl. „Proč?“

„Že vám ta němčina moc nejde. Italů tu už pár bylo. Ale vy jste mi pravda řekl české jméno - jestli je ovšem vaše.“

„Samozřejmě je moje! Já... Čemu se směješ?“

„Tak nevím,“ řekla. „Tahle čeština zní taky divně. Kde ses jí naučil?“

„U nás doma se tak mluví,“ řekl svrchu, jak si uvědomil, že tady nesmí vystupovat jako nějaký prosebník. „Nám na Moravě zase zní směšně to, jak se mluví v Praze.“

„Jenomže teď jsme tady, ne v Kroměříži.“ Kriticky si ho změřila. Na zákazníka nevypadal. Ačkoli kdoví. Na rohu ulice zahlédla procházejícího drába a rozhodla se urychleně skončit rozhovor. „Ptal ses na portýra,“ řekla. „Ten chodí až po setmění, když zrovna nic nepotřebuju.“

„Kde ho najdu teď?“

„Snad doma, měl by taky spát. Bydlí hned tady vedle u kata. Ondřej Pohořelý se jmenuje.“ A rychle zabouchla vrata před blížícím se drábem.

Jan se ohlédl po paní Aleně. Stála zrovna u označeného domu. Vrátil se k ní. „Tady bydlí,“ řekl. „U kata.“

Paní Alena odskočila ode dveří. „Panebože!“ zalkala. „Snad nešla do katovny!“

Dráb se přiblížil. „Hledáte někoho?“ Poznal královského notáře a široce se usmál. „Mistr kat je teď u pranýře. Na rychtářův rozkaz jsme mu tam předvedli jednu ženštinu.“

„Co provedla?“ zeptala se Alena bez dechu. Aby to tak byla Dorotka!

„Zítra ji vymrskají z města. Teď se sem táhne chátra z dalekého okolí. Univerzitní mistři říkají, že se tak roznáší černá nákaza. Města jsou ohrožena nejvíc. Musíme být na přivandrovalce opatrní, říkají.“

„My nehledáme mistra kata,“ ozval se konečně Milíč. „Ale má nájemníka.“

„Ovšem. Ondřej Pohořelý. Znám.“ Dráb úslužně zabušil na vrata. „Hej, Ondřeji! Nevyspávej a pojď radši ven.“

Nic. Paní Alena taktak stačila polykat slzy. Jestli jsou uvnitř... A ještě před staroměstským drábem! Aby ji rovnou odvlekl taky k pranýři!

„Asi není doma,“ řekl dráb.

„Děkuju za ochotu, příteli. Už se snad dovoláme sami.“ Milíč počkal, až se dráb vzdálil, a zatloukl znovu. „Ondřeji!“ vykřikl. „Ondřeji!“

Vrata se rozlétla bez výstrahy. Jejich tloušťkou blížící se kroky slyšet nebylo. Rozcuchaný, zívající a bos, Ondřej vypadal, jako by právě vstal z postele.

„Co je?“ zavrčel. Milíče neznal a paní Alena se krčila až za ním.

„Hledáme Dorotku,“ řekl Jan vážně. „Jestli ji schováváš...“

Ondřej si prohrábl vlasy. „Spal jsem, nic nevím. Jakou Dorotku?“

„Ničemo!“ vřískla Alena a vystoupila ze svého úkrytu. „Mou dceru neznáš?“

Ondřej couvl do vrat, ale pak si to rozmyslel, jak ho chránilo čisté svědomí. „Proč by tvoje Dorotka měla být u mne, paní? To bych si nikdy nedovolil. Je to slušná dívka a já si ji chci počestně vzít.“

Paní Alena jen lapla po dechu. Milíč mlčel.

„Vždycky jsem chtěl mít pořádnou ženu,“ pokračoval Ondřej, který si připadal tak trochu jako u soudu. Věděl, že Jan Milíč patří mezi královské úředníky, ale nedokázal si ho zařadit. „Už jednou jsem se spálil. Počestná nevěsta mi ujela. Prý s polskou královnou! Dlouho jsem čekal, že se vrátí, ale kdoví jak skončila. A když jsem potkal Dorotku, poznal jsem, že to je ta pravá. Dívenka ze slušné rodiny. Sotva odrostlá dětským střevíčkům. Chudá, ale to jsem jen uvítal, věnem mé nevěsty je její ctnost. Bohatou by mi nikdy nedali. Živím se poctivě, ale...“

„Nedám ti ji ani chudou!“ vykřikla Alena.

„Proto jsme čekali, až jí bude patnáct.“ Martin se ušklíbl napůl škodolibě, napůl smířlivě. „Patnáctiletá panna už podle zákona může jednat po svém, ne? Když od rodičů nic nepotřebuje.“

„Od rodičů potřebuje vždycky aspoň požehnání,“ řekl Milíč vážně. „A teď nám řekni, kde je.“

„Ale já to přece nevím!“ vykřikl Ondřej. „Co se stalo? Už dva dny jsem ji neviděl!“

„Odešla z domu!“ hlesla paní Alena. „Myslela jsem, že k tobě.“

„Musíme ji najít! Počkejte, vezmu si jen plášť.“

Zmizel v domě a Jan se obrátil k paní Aleně. Bůh si zřejmě přeje něco jiného, než abych se zpronevěřil svatému poslání. Trochu to bolelo, ale ve skutečnosti se mu ulevilo.

„Možná jste se v tom člověku zmýlila,“ řekl. „Vypadá to, že jeho úmysly jsou počestné.“

„On sám je nepočestný,“ namítla rozdurděně. „Přece nevdám svou dceru do takového domu!“

„Jako manželé snad nezůstanou bydlet u kata. A on si může najít jinou práci. Snad z téhle nepočestné něco našetřil.“

Ondřej vyletěl z domu už v botách a pod pláštěm ještě zapínal ko-

šili. „Pojďte.“

„Kam? Ty o ní víš?“

„Něco tuším. Rád bych se mýlil, ale ještě radši budu, když ji najdeme. On je teď služebník pražského kostela, ale pořád ještě bydlí za Linhartem.“

„O kom to mluvíš?“

„O svatém muži.“ Ondřej se zle zasmál. „Dorotka dá na krásné řeči, že?“ obrátil se k Aleně. „Až na to, že já jich neznám tolik co ten flanďák. Ona věří, že pečuje o její spásu, ale já ho znám. Když jsem jí řekl, že je kurevník, rozzlobila se a od té doby se mnou nemluví.“

Ondřej se Janovi líbil čím dál víc bez ohledu na rozbolavělé srdce. Dal se do běhu, jak nestačil jeho spěchu. Paní Alena jen klopýtala kdesi vzadu.

„Tady.“

Hned vedle kostela! Ano, to byl ten domek, kde v přízemí byla vykřičená herna, o které už slyšel i Milíč. Teď byla zavřená, jak proti všem příkazům staroměstského rychtáře ožívala jen za šera.

„Tiše. Vím, kudy nahoru.“

Ondřej projevil překvapivou znalost, když zmizel za domem a za malou chvíli odstrčil závoru. Milíč si všiml, že na jednom místě vzadu na dvorku byla hradba porušená. Přelézt ji pro lamželezo, jako byl Ondřej Pohořelý, nebylo asi nic nesnadného. Sám by to nedokázal.

„Neměli jsme radši zaklepat?“ zeptal se šeptem.

„Všechno by zapřel, znám ho. Ne, musíme ho překvapit.“

Janovu svědomí ulevil dívčí výkřik. Ondřej vylétl po schodech jako blesk a rozrazil dveře. Kněz Martin, jaksi nepatřičně rozkurážený, se mu v nich postavil. Vypadalo to na pořádnou rvačku.

„Jdi k ní,“ houkl Ondřej přes rameno. „A odveď ji z té peleše.“

Vypadl na Martina a odhodil ho na protější zeď. Strnulý Milíč ani nepotřeboval proklouznout za jeho zády. Dorotka proběhla kolem soků, kteří se teď urputně drželi pod krkem, a doslova se mu vrhla do náruče. V děsných rozpacích odtáhl ruce a couvl.

„Pojď odtud,“ řekl. „Radši najdeme drába. Budeš ovšem muset rychtáři říct, co se stalo.“

„Vždycky jsem věděla, že jsi svatý,“ řekla tiše.

„Cože?“

Dorotka jen potřásla hlavou a nechala si svou úvahu pro sebe. *Zázraky* jsou přece vyhrazeny světcům, a co bylo jejich nenadálé obje-

vení jiného než zázrak? Ještě k tomu notář s Ondřejem! Copak se znali? Ani nevěděla, že už se vůbec vrátil.

Paní Alena ji zahlédla zdálky a rozběhla se k nim. Za ní se blížil dráb. „Ta paní mě přivolala," řekl. „Co se děje? Prve jste mi nic neřekli."

Milíč se podíval na paní Alenu, která dceru s pláčem objímala a mezi slzami ji střídavě líbala a spílala jí, a uvědomil si, že je všechno na něm.

„Dceru té paní unesli," řekl tedy. „Ještě jsme o tom nevěděli. Mysleli jsme, že je..." Zarazil se. Ženich a portýr u Hofarty! Pro rychtáře i drába nedůvěryhodná společnost.

„Kdo ji unesl? Ten Ondřej?"

„Ne. Pojď."

Jak se blížili k domku za Linhartem, zvuky rvačky sílily. Dráb se váhavě podíval na Milíče. Dobře věděl, že tam bydlí kněz. A dobře se pamatoval, jak před pěti lety s rychtářem pochodili. Ale taky věděl, že Mikuláš Reinbotův novou žalobu uvítá.

Ještě než došli k vratům, pranice se přenesla na ulici, jak rozzuřený Ondřej Martina doslova vykopal ven a vlastně rovnou drábovi do náruče.

„Dost!" vykřikl dráb. „Ve jménu krále !"

Martin se mu chtěl vytrhnout, ale muž zákona držel pevně.

Ondřej se uklidnil jako na obrátku. Byl chápavý. Pohled, kterým bleskl po Dorotce, nebyl zrovna vlídný. „Cos tam dělala?"

„Panna ke mně přišla dobrovolně," ozval se Martin. „Pusť, drábe! Já jsem kněz. Nepřísluší ti..."

„To rozhodne rychtář. Je tady žaloba počestných občanů."

„Portýr z nevěstince že by byl počestný občan, jehož slovo stojí nad slovem sluhy Božího?" ušklíbl se Martin. „Ty žertuješ. A odskáčeš to zle, jestli ihned.. ."

„Nic neodskáče," ozval se Milíč a jeho hlas nečekaně zazněl jako hlas trub posledního soudu. „Ten muž nám jen přispěl na pomoc. Žaluje matka té dívky a já s ní. Jsem královský notář. Znám zákony."

„To byste na mě nevolali městského drába, pane," řekl Martin o něco uctivěji, nicméně pořád s notnou dávkou drzosti. „Snad jsi už slyšel, že jsem kněz."

„Budeš to muset prokázat před rychtářem. A nemysli si, že s naším svědectvím vyvázneš u soudu pana arcibiskupa."

„Svědectví - o čem? Zpovídat kajícnici...“

„Tohle jí dal, nemrava!“ vřískla za nimi paní Alena. „Jenom se podívejte! Takový drahý šperk snad dává kajícnici kněz?“

Martin lehce pobledl při pohledu na perlový náhrdelník.

„Ty sis to vzala?“ zeptal se Milíč nevěřícně. „Proč?“

„Nevzala! Věšel mi ho na krk a při tom mi sahal... Proto jsem vykřikla.“

Drábovi došlo, že nejde ani o znásilnění, a už to vůbec nechtěl řešit sám.

„Jdeme k rychtáři,“ řekl drsně. „Ať rozhodne on.“

Milíč se pátravě díval na zajatého kněze. Jeho náhlá pokora se mu nezdála. Dokonce to vypadalo, že mu vlastně nic nemohou prokázat, a přitom se jeho zpupnost ztratila. Šel jako beránek, jenom se snažil loudat se s drábem kdesi za nimi. Paní Alena si toho nevšímala a vlekla dceru dál. Zato Ondřej vyměnil s notářem pohled plný porozumění.

„Podívej,“ řekl drábovi. „Tady pan notář je královský úředník a jeho slovo platí. Jestli toho lumpa necháš za ten náhrdelník utéct, neprojde ti to. A jestli chceš něco slyšet, stejně je kradený.“

Vystřelil nazdařbůh, ale trefil se do černého. Přistižený dráb zrudl a nepovedený kněz se zastavil.

„Už neudělám ani krok,“ řekl. „Jestli si ta panna myslí, že je poškozená, ať si ten šperk klidně nechá. A ty mě pusť.“

Musel zasáhnout Ondřej, aby pomohl drábovi, který zajatého taktak udržel. Paní Alena vypadala, že by se jí takové řešení docela líbilo. Vůbec se jí nechtělo s dcerou před rychtáře a náhrdelník měl svou cenu určitě.

Milíč se zamračil a vztáhl ruku. „Dej to sem,“ řekl drábovi. „Jestli je kradený, poslouží jako důkaz. A vy dvě jděte domů. Půjdu s nimi sám. Rychtář vás zavolá, bude-li třeba.“

Paní Alena popadla za ruku Dorotku, která se marně ohlížela po Ondřejovi, a vlekla ji honem pryč. Pomalu se blížili k Reinbotovu domu. Ondřej šel krok za nimi spíš proto, aby Martinovi zabránil v případném útěku, než že by zrovna toužil předstoupit před rychtáře. Zůstal před domem.

Řízení bylo krátké. Rychtář zrovna zazářil, když spatřil náhrdelník. Ještě měl jeho popis v živé paměti. Nebylo to tak dávno, co Peša Junošův přiběhl za ním s očima navrch hlavy, že ho neznámí zloději dočista vykradli.

Dal strčit Martina zatím do šatlavy a vyzbrojen znalostí všech nevyřešených případů z poslední doby vtrhl do podezřelého domu s biřici a třemi konšely jako svědky. Našli toho moc. Tentokrát se nevykroutíš jako před pěti lety, hochu, pomyslel si rozjařeně. Královský notář je dobrý svědek a nemusím do toho tahat toho portýra z hampejzu ani tu vdovu z Menšího Města. Ženská a kurevník. Proti těm by se už obhájil. Ale zloděj je zloděj, notář je notář a na předání arcibiskupskému soudu to postačí. A konec se svátostmi. Arnošt z Pardubic je přísný a za menší přestupek už zbavil svěcení nejednoho kněze. A pak jsi náš.

Jan Milíč potvrdil své svědectví před arcibiskupským oficiálem a vracel se mírně nesvůj domů. Trápila ho nejistota. Na zloděje zapomněl, sotva mu sešel z očí, ale nešla mu z hlavy vzpomínka na vlastní hřímající hlas a na tu chvíli, kdy ho všichni poslouchali a jako by se kolem všechno ztišilo. Pokušení moci? Anebo rozptýlení mlhy k pohledu na skutečné poslání? Ale jaké je? Jen záblesk a zase se všechno zastřelo. Být ramenem spravedlnosti a soudcem? To přece nemůžu. Či ano? A co je platné trestat zločince, když jeho duše zůstane černá? Svůdce panen. A poctivých lidí. Dobře jsem viděl, jak oči paní Aleny zazářily při pohledu na ten šperk, který měl vzbudit její pohoršení. A nevzbudil. Docela na mě v té chvíli zanevřela. Nic by jí nevadilo získat skvost poskvrněný krádeží a smilstvem. Je to jen proto, že je chudá?

Ještě nejlíp ze vzrušujících událostí toho dne mu vycházel strážce hampejzu. A Dorotka? Naštěstí ho má ráda. Jinak bych těžko odolal, protože mravné odhodlání k odporu by mě vinilo jen z pokrytectví. Panna, která se málem dala svést! A přece by jistě zasloužila odpuštění. A na jeho důkaz i mou ruku. I to by bylo nemravné, protože bych potají jen hověl touze těla a zastíral ji ušlechtilostí. Tak jak je to? Jaká je cesta pravdy? V čem je upřímnost?

Musím se podívat za tím Ondřejem, abych ho poznal blíž. A věděl, mám-li pomoci jemu, nebo sobě? Jí?

Před domem paní Aleny si to rozmyslel a zamířil k lávce přes řeku. Šeří se. Ano, nesmím se vyhýbat ani takovým místům. Je-li má mravnost pevná, nesvedou mě.

Ondřej projevil mírné překvapení, když ho uviděl. „Jdeš k nám, pane?“ zeptal se.

Milíč se otřásl. „Ne! Přišel jsem za tebou.“

„To jsi měl přijít ve dne, teď mám práci. Ale počkej. Zeptám se paní. Ještě je brzo, návštěvy chodí později.“

Paní Keruše se objevila na schodech.

„To jsou k nám hosti!“ řekla uštěpačně, ale přátelsky. „Ondřej mi vyprávěl, co jste spolu měli. Díky, i já si oddechnu. Ten Martin patřil mezi časté návštěvníky, ale abych ti řekla pravdu, vždycky se něco ztratilo a nikdy jsme ho nenachytali. Od takových radši dál. Krom toho - mám taky svoje představy o poctivosti jako každý. Kněz! Nikdy jsem nechápala, co je to vlastně celibát, když se Boží služebníci veřejně peleší. Jsem asi nevděčná, obchody by bez nich tak dobře nešly. Ale nelíbí se mi to.“

„Ani mně.“ Milíč se na ni chvíli díval. „Nikdy jsi nepřemýšlela o tom, změnit svůj dům ve stánek ctnosti? Žít v hříchu musí být bolestné.“

Rozesmála se. „To bych řekla! Zvlášť když přijde nějaký surovec. Jsou takoví, co musí při tom ubližovat. A ne vždycky můžu volat Ondřeje.“

„Tak jsem to nemyslel. Ale tvé peníze nejsou čisté. Z toho přece jde strach. Ty se nebojíš Božího hněvu, když rozvracíš rodiny, odkud k tobě odcházejí počestní otcové?“

„Když odcházejí ke mně, tak asi nejsou počestní,“ řekla nevrle. „Tak daleko můj vděk nesahá, abych poslouchala urážlivé řeči. Nás přibíjejí na pranýř a kdejaký lichvář si žije. Myslíš, že hřeší míň?“

„Všechny budou olizovat plameny pekelné,“ řekl smutně. „Možná i mne. Možná hřeším pýchou, když si připadám tak spravedlivý, že můžu kárat ostatní. Ne, tebe nekárám. Jen bych tě rád obrátil k cestě spásy. Už bude pozdě, až jednou budeš umírat.“

„Až budu umírat, tak si na tebe vzpomenu,“ usmála se. „Víš co? Já nemám dědice. Tohle všechno ti nechám. Můžeš si s tím udělat, co chceš. A ze svého kotlíku v pekle se budu smát, až budeš právě ty provozovat nejznámější hampejz v celé Praze. Myslíš si, že ho změníš v stánek ctnosti? Věř mi, že neodoláš. Pojď se jen podívat nahoru.“

Milíč couvl. „Přišel jsem za tvým portýrem. Ty dívky nechci vidět.“

„Bojíš se, že tě připraví o věnec? V tvém věku! Je to směšné, ale já věřím, že jsi panic. Máš to nějak napsáno ve tváři. Je to

škoda. Hřích by sis měl vyzkoušet, než ho odsoudíš. Víš co? Pošlu ti tu nejkrásnější. Uvidíš, že se s ní setkáš rád.“

„Rád se setkám s každou, která se bude chtít napravit. Jinak ne.“

„Tak to už se ani my dva neuvidíme,“ zasmála se Keruše. „Přežiješ-li mě, přijď mi na pohřeb. Bude doufám slavný.“

Věhlas jejího domu potvrdil přicházející host. Vážený staroměstský konšel Jakub Seidl, kramář. Vlastně sem přišel oslavit tu novinu, kterou mu spěchal oznámit jeho přítel rychtář Mikuláš. S královským notářem vyměnil pohled plný srozumění. To ale končilo před vraty Hofartina hampejzu.

Vlastně k oslavám ani nebyl důvod. V době Arnoštovy nepřítomnosti o vině a trestu osob duchovních rozhodoval arcibiskupský oficiál. A Martin s ním udržoval dobré styky. Dost stály, ale vyplatily se. Hned teď. Do týdne byl znovu na svobodě a ještě Mikuláš Rembotův a Seidl kramář dostali ostrou důtku za křivé nařčení služebníka pražského kostela.

Rudolf Habsburský z Norimberka sice odjel důstojněji, než jak se Karel obával, ale roztržka vypadala neodvratně. Mohl jen doufat, že mladému vévodovi nakonec dojde, že císař udělal, co mohl. Některé body z jeho listin přece účastníci sněmu na jeho naléhání uznali, lépe řečeno uznali takové z nich, ke kterým byl Karel oprávněn vydat císařskou listinu o své vůli, nezávisle na výroku kurfiřtů. Pravda, nebylo to to hlavní, oč Rudolfovi šlo. Ale přece nebyl hlupák. Tituly, kterými se neoprávněně zdobil, přece nemohl používat jenom tak z vlastní vůle, aniž by je uznávali ostatní. A uznat pravost očividně zfalšovaných privilegií, když se proti ní vyslovil každý, kdo tomu jen trochu rozuměl? To snad ode mne nečekal. Když jsem za něj provdal svou milovanou dceru, ještě to neznamená, že teď mladý pán může všechno. V lecčems má volnou ruku. Teď uvidíme, jak s tím naloží.

Rudolf s tím naložil po svém stejně jako s nálezem norimberského sněmu. Sotva měsíc uplynul od výroku a už si počínal, jako by ho nebylo. Právě když Karel zahájil přípravy k opuštění Norimberka, aby byl v Praze včas k narození dítěte, přišla zpráva, že mladý ctižádosti věc na sněmu ve Švábsku zase vystupoval ozdoben odznaky královské moci s titulem arcivévody, tentokrát švábského.

Nejspíš chtěl vzbudit dojem, že jeho privilegia jsou pravá a říšskými autoritami respektovaná. Karel těžko mohl dát výrok sněmu hlásat z kazatelen všech kostelů. A ohradit se musel na říšské půdě. Praha díky zvláštnímu postavení Českého království nepatřila mezi

říšská města, přestože byla uznávanou rezidencí římského císaře. Ale pro řešení říšských věcí byla pevná pravidla. Sám je zavedl a nemohl je svévolně porušovat.

Zašel za Annou. „Bude se muset narodit tady," řekl s povzdechem. „Musím kvůli tomu bláznovi svolat další sněm. Jinak by řekli, že mu nadržuju, protože je můj zeť. Poslat tě domů samotnou nechci. Chci být u toho."

Usmála se. „S tím se netrap. Já jsem v Norimberku docela ráda a je to lepší, než aby se dítě narodilo někde po cestě."

Vyděsil se. Tohle ho nenapadlo. Samozřejmě se může narodit o něco dřív. Po cestě! Vzpomněl si na tragédii své tety, francouzské královny Marie, která zemřela při cestě královského dvora i s novorozeným chlapcem. Kdyby její choť čekal někde v klidu na narození tak toužebně očekávaného následníka, možná by teď na francouzském trůnu seděl stále Kapetovec, a ne Valois.

Prudce objal Annu. „Dobře, narodí se v Norimberku. Dřív se odtud ani nehnu, i kdybych tu už neměl na práci vůbec nic."

Jak ji k sobě tiskl, cítil prudký pohyb kdesi uvnitř jejího těla. Bude to divoch. Divoška?

„Nejenom než se narodí," opravil se. „I potom. Aspoň šest neděl, než trochu zesílí a ty se zotavíš. Ostatně si Norimberk tu poctu zasluhuje. Budou tu slavné křtiny. Nevydám se na cestu s nekřtěňátkem."

Přeslavné křtiny. Kéž by to byly ty nejslavnější! Rychle zapudil svůdnou představu. Cokoli vzejde z Aničky, je mi jen k štěstí. Její dítě a mé. Přijmu ho s láskou.

Burkhart Mönch kráčel ke Kateřininu příbytku co noha nohu mine, ačkoli host, kterého nechával čekat, byl převzácný. Dokonce se vydal přes dvorek, přestože jeho dům byl už řadu let propojen s domem Jindřicha Möncha. Kateřina teď, když chlapec dospíval, dávala přednost tomu bratrovu.

„Harti!" vykřikla radostně. Vždycky ho vítala s potěšením, o kterém si Burkhart bolestínsky myslel, že ho předstírá. Křivdil jí. Vídala ho vskutku ráda. Tentokrát se mu dokonce pověsila na krk, jak byla v dobré náladě. „Přišel jsi zvenku?"

„Ne. Chtěl jsem ti... hm..." Odmlčel se.

„Tak proč nejdeš rovnou?" podivila se a dodala zklamaně. „Škoda. Doufala jsem, že jste se setkali."

„S kým?“ Políbil ji na nastavenou tvář a znovu posmutněl. Tatínek. Sotva znamenám co jiného - i pro ni. „Máš u mne návštěvu.“

„Petrarca!“ vykřikla.

„Jak to víš?“

„Je přece v Basileji. Bylo by smutné, kdyby mě nenavštívil. Ale je někdy... divný. Jako posledně. Vysvětlila jsem mu, že nejsi žárlivý, ale možná mi to neuvěřil.“

„Nejsem žárlivý?“ zeptal se zádumčivě.

„Ale jdi. Na Petrarku! Je starší než ty, aspoň si to myslím. A ty přece zlobně pokukuješ jen po mladších. A je to nesmysl. Jsem věrná.“

Ale neřekla *jsem ti věrná.* Věrná. To byla. Mrtvému. Jemu ne.

„Jak víš, že je Petrarca v Basileji?“

Podívala se na něj, potřásla hlavou a nechala ho bez odpovědi. Samozřejmě. Vždycky věděla všechno. Měla své zpravodajce a hlavně Tabse. V poslední době svou síť stále zdokonalovala a nešťastný Harti dobře věděl proč. Malému Jindřichovi, který dávno nebyl malý, už šlo na patnáctý rok a podle obecných měřítek doby byl dospělý.

„Slíbila jsi mi, že počkáš do jeho osmnácti,“ řekl chraptivě.

„Proboha! Jak to souvisí?“ vykřikla. „Kde je ten básník? Nemůžeme ho nechat čekat.“

„U mne. Pojď.“

Smutně přihlížel vřelému přivítám. Její vztah k Petrarkovi byl zjevně důvěrný a Harti nikdy neodhalil, jak daleko zašel. Ptát se nemělo smysl. Nikdy mu nic nevysvětlovala.

Porozuměl jejímu pohledu a tiše se vzdálil. Kateřině to nestačilo. „Půjdeme ke mně,“ řekla Petrarkovi.

„Jak to? Vy tady už nebydlíte?“

„Ovšemže ano. Ale krom rodinného sídla mám své soukromí. Vlastně je to dům mého syna. Málokoho tam zvu, ale vás ano. Pojďte. Chci mu připomenout, jak vynikající známosti má jeho matka. Francesco Petrarca! Největší básník naší doby.“

„Přeháníte. Jsou i jiní,“ řekl s hranou skromností. Ve skutečnosti žil ze své slávy a věřil, že je zcela jedinečná. Což se určitě neslušelo přiznávat.

Kateřina samozřejmě věděla své a nechtěla ho zarmoutit. Ostatně - byl vskutku někdo nad Petrarku? „Pro mě jste jediný,“ řekla vážně. „A pro ostatní jistě taky, i když se o jejich úsudek nestarám.“

Zavolala Jindřicha.

„Proboha!“ vykřikl básník. „To přece není on! Dobře se na něj pamatuju a říkala jste, že je mu deset.“

„Před pěti lety, básníku,“ ušklíbla se. „Děti nám rostou. A my stárneme.“

„Vy ne. Jste čím dál mladší.“ Znělo to dvorně, ale vlastně to byla pravda. Vypadalo to, jako by se věkový rozdíl mezi matkou a synem časem zmenšoval.

Uličnicky se ušklíbla. „Čekáte, že vám to oplatím?“ zeptala se.

Smutně zavrtěl hlavou. Léta mu ubíhala příliš rychle a bylo to vidět. Radši odvedl řeč od nemilého tématu. „Já jsem za vámi vlastně nepřišel jen tak,“ řekl. „Chtěl jsem se vás zeptat, jestli byste mě nepřevážela. Cesta možná nebude tak vzrušující jako kdysi, ale kdoví. Už se mi omrzelo cestovat sám. A vy jste při přepadení prostě skvělá. Možná mě čeká zas.“

„Kampak to jedete?“

„Do Francie.“

Kateřina se podívala na Jindřicha. „Chceš?“ zeptala se s malým úsměvem.

Jindřich býval skoupý na slovo. Hněval se na sebe, že mu směšně přeskakuje hlas, a radši se tvářil, jako by byl němý.

Tentokrát se neudržel. „Ty bys mě vzala?“ vykřikl hlubokým basem a honem zmlkl, aby nepřešel do falzeta.

„Bez tebe ani krok,“ řekla vážně a podívala se na Petrarku. „Buď oba, nebo nic.“

„Mně váš syn přece nevadí. Ale vy budete mít na starosti dva místo jednoho.“

„Jindřicha? Ten se o sebe postará. Troufám si říct, že bych mu už mohla svěřit i vás.“

Jediný, koho plán nenaplnil nadšením, byl Harti.

„Vrátíš se?“ zeptal se úpěnlivě, když mu to řekla.

Chvíli se na něj mlčky dívala. „Tentokrát ještě ano,“ odpověděla pak se svraštělým obočím.

„A jindy?“

„Jindy bude jindy,“ odsekla.

Vzal ji za ruce. „Všechno, co jsi mi kdy řekla, respektuju,“ řekl vřele. „Jsem starý muž a nemám právo - vůbec na nic. Ale nezapomínej ani pak, že máš domov. Někdy i ten nejodvážnější potřebuje spo-

činout. Vracel se sem čas od času i můj bratr.“

„Já vím.“ Usmála se. „Nechci ti ublížit. Proto se snažím, abys nezapomínal. Očekávaná rána nezasáhne s velkou silou. A cesta s Petrarkou není nijak zvlášť nebezpečná. S tím počkám opravdu, až Jindřichovi bude osmnáct. Ale je nejvyšší čas, aby se trochu podíval do světa. S Petrarkou se dostaneme až k francouzskému králi. To bych mu já sama nikdy nemohla poskytnout.“

„Proto jsi souhlasila?“

„Nejspíš jenom proto. Pro mě to bude nuda.“

Nuda! Ve Francii, kde si *zlé společnosti* šlapou na paty, jak pro ně pro jejich počet ani v té velké zemi není dost místa. „Ty divoženko!“ pokáral ji s úsměvem. „Je o strach, co z toho chlapce bude. Ať už je po tobě či po něm.“

„Myslíš, že se tak podobáme?“ zeptala se zasněně a oči se jí zamžily vzpomínkou. Rychle se z ní vytrhla. Bezvýchodně truchlit si zakázala jednou provždy. „Možná se zrovna Jindřich nakonec poklidně usadí,“ zasmála se. „Ale to už není má věc ani tvoje.“

„To bys nedovolila,“ řekl smutně.

Vztyčila se. „Přísahám ti, že bude svobodný. Zatím mám na něj vliv, to ano. Ale nikdy ho nebudu uplatňovat proti jeho chtění, ať už se mi bude líbit nebo ne.“

MOROVÁ RÁNA 1361

Černá smrt znovu v Evropě obnovila vládu s větší silou než za uplynulých let. Od Velkého mření před dvanácti roky nebyla smrtonosná nákaza tak nebezpečná. Zjara 1361 se rozhořela naplno, ale už na podzim předchozího roku si vyžádala první oběti. V září zemřela francouzská královna, choť krále Jana, a do roka ji následoval její syn, poslední burgundský vévoda z rodu Kapetovců. I jeho měl vystřídat člen rodiny Valois.

Nákaza přišla z jihu, kde měsíce zuřila v Lombardii. Přesto na králův příkaz do Milána vypravili malou královskou nevěstu, sotva se zotavila z choroby, ze které byl děs. Ale vlídný osud ji ušetřil morové rány. Ta postupovala proti svatebnímu průvodu a minula ho.

Obřad se konal v zpola vylidněném městě, ale byl nádherný. Hned nato šťastný tchán dostál své povinnosti a poskytl francouzskému králi, který už tři měsíce čekal v Calais, závratnou částku ve výši první splátky na výkupné Eduardovi. Celou anglický král nedostal. Jan měl

své požadavky a nehodlal se do své země vracet skromně. Nakonec se dohodli na dvou třetinách a francouzský král koncem října svobodně opustil Calais.

Čtyři dny po něm odplula loď, která vezla vznešená rukojmí. Ludvík ďAnjou stál na zádi a zoufale se díval zpátky k francouzskému břehu. Truchlil o mnoho upřímněji než ostatní. Jeho bratr Jan odjížděl zvesela. Věděl, že je čekají plesy a radovánky a rozloučení s mladou chotí neželel. Král Jan byl propuštěn z anglického zajetí měsíc po královnině smrti. Stejná ztráta ho stihla podruhé. Velkému mření 1349 podlehla i Bonna, sestra císaře Karla Čtvrtého, o rok dřív, než mohla zasednout na francouzský trůn. Stejně jako tehdy ztráta choti krále příliš nezasáhla. Tentokrát vlastně ještě míň. V Bonne ctil aspoň matku svých sedmi dětí. Vracel se do vlasti svobodný, aby se ujal svých práv vladaře. O povinnosti mnoho nestál. Spoléhal, že tuto část svých pravomocí přenechá regentovi, ale zlý osud chtěl, aby na všechno zůstal sám. Když loď s ním v půli října přistála konečně v Calais, dauphin prožíval nejhorší chvíle svého života. Vztažené ruce černé smrti se v královské rodině nezastavily při jediné oběti. Během dvou týdnů umřely obě dauphinovy děti, které vroucně miloval, a něžná duše matky tu ztrátu neunesla. Propadla se do podivného stavu, který si nikdo netroufl označit jasným slůvkem šílenství. Regent zaplatil nejvyšší cenu, jakou mu osud mohl vyměřit. Mezi marnou snahou pomoci své choti a vlastním smutkem se potácel zhroucený muž, který tak úspěšně přes své mládí dřív čelil nástrahám porážky.

Zatímco otec, který ji zavinil, si v Anglii žil. Ironií nebes jeho draze vykoupený návrat se změnil v jeho neštěstí a noční můru, která ho pronásledovala. Slavný, statečný, hrdinný král, zrozený pro velké bitvy! Teď nedokázal čelit ani loupežnickým skupinám. Natož bídě a hladomoru. Nedostatku peněz, které se v jeho rozmařilých rukou rozplynuly dřív, než si vůbec uvědomil, že je má. Jeho syn zdrcený až k neschopnosti vládnout. Další dva jako rukojmí v Anglii. Poslední nejmladší, byl vlastně ještě dítě. Král se octl ve zpustošené vlasti opuštěný a sám.

Doprovázel je jen Tabs a dva pečlivě vybraní chlapi.

„Větší družinu nepotřebujeme," vysvětlila znepokojenému Petrarkovi, když mu přikázala nechat v Basileji doprovod, kterým ho vybavil Galeazzo Visconti. „Zbytečně bychom budili pozornost. Střetnout

se s nimi nemůžeme, to bychom potřebovali celé vojsko. Nejenže by se mi to nelíbilo, ale ani na to nemáme. A nakonec nikdo není neporazitelný. Já i Tabs snad dovedeme leccos, ale vojevůdci nejsme. A vy už vůbec ne. A nechci se rozčilovat se zlotřilým hejtmanem, který by myslel jen na to, jak někoho okrást. Možná že první nás. Chcete-li mermomocí táhnout s ozbrojenci, nechtě mě doma.“

Petrarca ustoupil. Nejenže se těšil na její společnost, ale dobře věděl, že je na její úsudek spolehnutí. Nebožtík Kliment VI. dobře věděl, proč mu kdysi dal k ochraně právě ji.

Svoje průvodce ve dne většinou neviděli. Jen tu a tam, když se vraceli tryskem, aby je vedli jinou cestou. Mnohdy dost krkolomnou, ale o *Angličany* ani nezavadili. Často však nalézali jejich stopy. Ještě že lednový mráz načas zahnal černou smrt do úkrytu. Nepohřbení mrtví leželi ve vypálených vesnicích i u překocených prázdných vozů po cestách.

„Vy jste muž pera, básníku,“ řekla Kateřina zamračeně. „Zaznamenávejte laskavě, kde ti mrtví leží. Francouzský král by měl vyslat vojáky, aby je aspoň zakopali. To my nemůžeme. A křesťanský pohřeb? Pochybuju, že některý farář slouží mši ve vypáleném kostele. Jiný jsme dosud neviděli.“

Tři cestující mívali i hlad, ačkoli občas některý z jejich průzkumníků přinesl zabitého zajíce či koroptev. Koupit nebylo co, i kdyby se odvážili do měst, ale Kateřina to po poradě s Tabsem zakázala. V městských domech se sice na rozdíl od vymrzlých stanů topilo, ale právě proto si tam mor i v zimě našel oběti.

„Máte asi pravdu,“ řekl smutně Petrarca, kterému se polní způsob nocování pranic nezamlouval, ale uznával nezbytí. „V létě nákaza řádila v Lombardii. Milán i Pavie se dočista vylidnily, kdo neumřel, hleděl se spasit na venkov.“

Kateřina i Jindřich mráz snášeli lehce a Petrarku obětavě halili do všech kožešin. Přesto, když po ránu vylezl ze svého stanu, kýchal a kašlal víc než všichni ostatní dohromady.

„Cesta s vámi byla požitek jako vždycky,“ řekl, když se k jeho úlevě před nimi vynořily hradby Paříže. Dojeli k nim pouští plnou spálenišť a mrtvých, jejíž strašné ticho porušoval jen skřek krkavců. „Ale poněkud se už těším na pohodlí královského sídla. Vy ne?“

„Na podzim v královské rodině smrt zasáhla nejmíň třikrát,“ řekla suše. „Vy se snad nemáte čeho bát. Letos prý sahá hlavně na mladé.“

A se znepokojeným smutkem se podívala na Jindřicha.

„Třikrát!“ vykřikl Petrarca. „O tom jsem neslyšel. Francouzská princezna, která se vdala za malého Giangaleazza, se přece uzdravila. Zemřela jen francouzská královna a její syn, burgundský vévoda.“

„Chcete-li Filipa de Kouvre počítat do královské rodiny - a konečně, proč ne, byl Kapetovec - tak zemřeli čtyři. Že následník přišel o obě svoje děti, to jste neslyšel?“

„Smutné,“ řekl Petrarca. „Ano, přicházím s blahopřáním do domu smutku. To je podivné.“

Dům smutku to zrovna nebyl. Osvobozený francouzský král zvesela rozhazoval peníze v slavnostech, při nichž chyběli jeho synové až na nejmladšího, který měl stejný důvod k oslavám jako jeho otec. Prvorozený se uzavíral do svého smutku a druzí dva byli v Anglii. Zato se královský dvůr rozrostl o dvě zbrusu nové snachy. Král, zprvu rozladěný, že dauphin oženil své dva bratry bez jeho výslovného souhlasu, se s tím rychle smířil, když spatřil Marii. Po zmizení Blanky Navarrské, které bylo vlastně útěkem z obavy před pronásledováním za úklady jejího bratra, v Mariině osobě královská rodina zazářila znovu nepřekonatelnou kráskou. A kupodivu, i jí byl častým společníkem ošklivý du Guesclin.

Král Jan si na to téma zavtipkoval jenom jednou. Dauphin ho zpražil okamžité. „Pan du Guesclin nahrazoval Marii vždycky otce. Vévoda se o ni nikdy nestaral.“ Naštěstí, chtěl dodat, protože od Karla de Blois nemohla jeho dcera vskutku pochytit nic, co by přispělo k jejímu půvabu. Spíš naopak. Ani od matky, která byla zatvrzele ctižádostivá. Marie byla spíš plachá a něžná. Z rodiny se po Ludvíkově odjezdu přimkla k dauphinovi, patrně ze soucitu. S melancholickou a duchem nepřítomnou Janou trávila denně hodiny.

Král Jan přijal Petrarku velmi slavně. Jen zářil. Ztráta choti se ho zjevně nedotkla.

„Dejte to konstáblovi,“ řekl nevrle, když mu básník předložil seznam válkou a pleněním postižených míst. „Mám jiné starosti.“

Zato s povděkem přijal dary, kterými ho zahrnul jeho novopečený zeť. Galeazzo Visconti byl víc než pozorný. Jakýmsi záhadným způsobem se mu podařilo získat prsten, který kdosi před pěti lety stáhl u Poitiers z královy umdlévající ruky, a poslal ho královskému tchánovi svého syna zpět spolu s obrovským rubínem nesmírné ceny. Celá královská rodina pak naslouchala básníkovi, když latinsky přednesl vzru-

šenou řeč na pozadí citátu z bible o návratu z Babylonu, ke kterému přirovnal královo zázračné osvobození jako dar bohyně Štěstěny.

Byl zvyklý básnické nadsázce a vůbec mu nevadilo, že nešlo o zázrak ani dar. Nicméně hovořil krásnou řečí, jejíž básnický sloh aspoň na chvíli rozptýlil truchlícího dauphina. Jeho choť mezi posluchači pochopitelně chyběla a kupodivu proti tomu nic nenamítal ani král. Při pohledu na snachu, která většinou seděla jako bez ducha a bez života, cítil nevolnost, která kalila jeho počáteční radost z návratu. I tak neměla trvat dlouho. Cítil to a radši zavíral oči před stavem země, pokud to šlo. Neměl v oblibě ty, kdo mu ho připomínali.

Dauphin mezi ně teď nepatřil. S otcovým návratem měl pocit, že se nemusí zajímat o věci vlády, ale tím víc se nořil do smutku. S Petrarkou hovořil často a dlouho. Básník vždycky ctil smutek a krom toho mladý princ byl jediný posluchač, ochotný naslouchat jeho vznosné řeči o bídě a úpadku kdysi tak slavné Francie.

„Venkov je vylidněný. Zůstali jen mrtví. Královskou Paříž hanobí pustina, která se táhne až k jejím bránám. I Seina protéká městem smutně a v lítosti. Zdá se, jako by její rozčeřená hladina plakala, rozechvěná osudem celé země."

Až na ten básnický příměr to bylo přesně to, co dauphin viděl na vlastní oči a o čem mu denně vypravovali. Ale sotva dva měsíce uplynuly od pohřbu jeho dětí. Ještě se nevzpamatoval.

Kateřinu se synem král přijal jenom jednou. Patřila k básníkovi a nemohl ji docela pominout.

„To je můj syn Jindřich Mönch," řekla a postrčila mlčícího chlapce kupředu.

Kateřina Mönchová? Ovšem. Dobře se pamatoval na rytíře českého krále. „Nevěděl jsem, že Mönch byl ženatý," řekl jen.

„Je toho víc, co Vaše Veličenstvo neví," řekla drze, ale okamžitě couvla, když svraštil obočí. „Král se nemůže starat o každého," dodala rychle. „Nejsme tak významná rodina."

„Přece." Jan se podíval na Jindřicha. „Nosíte slavné jméno, mladý muži," řekl. „Jsem si jist, že brzy uslyším i o vás. Na vašeho otce nikdy nezapomenu."

„On znal tatínka?" zeptal se Jindřich šeptem, když vycouvali.

„Dost možná. Ostatně králové vždycky plácají, aby se zdálo, že všechno vědí. Na to si časem zvykneš, přijdeš-li ještě s nimi do styku."

Měla jsem být opatrnější. Málem, a dověděl se pravdu. Ostatně - bylo by to neštěstí? Jednou mu to stejně řeknu. Má právo vědět, čí je syn.

Její pozornost na královském dvoře upoutala především mladá vévodkyně ďAnjou a její věrný stín pan du Guesclin.

„Znávala jsem vašeho otce," řekla jí, když se setkaly prvně.

„Já vím," usmála se Marie. „Pan du Guesclin mi o tom vyprávěl."

Kateřina se na něj zadívala. „Vy mě znáte?" zeptala se. „Mám paměť na lidi. Vás bych si pamatovala."

Guesclin se neurazil. Dávno se obrnil proti bolestínství. Ostatně žena, která s ním mluvila, na tom byla podobně jako on, i když stupně jeho šerednosti zdaleka nedosáhla. Ale jako žena vůbec nevypadala.

„Byl jsem velmi mladý a dost jsem se styděl," řekl s úsměvem. „Před ženami - pokud nepatřily ke kořisti - jsem se schovával. Nebyl jsem tehdy ještě tak dlouho z domova, abych zapomněl, že mě pro můj zjev nenáviděla i matka. Už je to za mnou. Přesvědčil jsem se, že mám svou cenu i tak."

„Máte nádherný hlas," řekla.

„Ano. Když občas někdo zavře oči..." Ušklíbl se. „Odjakživa jsem ve vojsku pana de Blois a na vás vskutku nelze zapomenout. Kemper padl do našich rukou jen kvůli vám."

„To mi radši nepřipomínejte. Ještě dnes se stydím."

„Válečné řemeslo je ohavné," přisvědčil. „Začas si zvyknete."

„Já jsem si nezvykla."

„Nejste muž. Nebojovala jste tak často jako já. Byla jste vskutku podivná jeptiška. Vévoda..." Odmlčel se, jak si uvědomil, že Marie se zájmem naslouchá.

„Vy nejste žena jako jiné," řekla teď. „To, co jsem o vás slyšela..." Obrátila se prudce ke Guesclinovi. „Bertrande!" vykřikla. „Udělejte něco! Říkal jste, že nemůžete sám!"

„Jsem pořád sám," namítl klidně. „Mohl jsem se pokusit osvobodit krále za pomoci francouzských vojáků. Ale to, co ode mne žádáte, je vlastně vlastizrada. Či aspoň urážka Veličenstva. To přinejmenším."

„Oč jde?" zeptala se Kateřina se zájmem.

Marie jen zavrtěla hlavou a bezmocně se rozplakala.

„Jděte, drahá," řekl Guesclin něžně. „Necháváte příliš dlouho dauphinovu choť samotnou. Já našemu vzácnému hostu ukážu zatím

Paříž. Možná ji doprovodím i do Bretaně... pro ty vzpomínky.“

„Nemáme společné vzpomínky,“ řekla Kateřina, když osaměli. „Aspoň o nich nevím.“

„Máme je i tak. Ale doufám, že na nás čekají takové, které si budete pamatovat.“

Milostný návrh? Přišlo jí to k smíchu. Bylo by to doopravdy zvláštní, já a on. Jenomže o to asi nejde. Takoví jako on milují líbezné kočičky, které se marně vzpouzejí a potom pláčou. Já bych se nevzpouzela marně. A neplakala bych.

„Smím vědět, o čem je řeč?“

„Ovšem. S vaší pomocí si troufám unést vévodu Ludvíka.“

Mladý Jindřich se díval na toho podivného ošklivce a usmíval se. Neřekl nic. Ať mluví radši on. Jeho hlas je dospělý a krásný.

„Básníku,“ řekla Kateřina, když se Petrarca k nim vrátil v povznesené náladě po dlouhém filozofickém hovoru s dauphinem v přítomnosti jeho duchem nepřítomné choti. „Je mi to moc líto, ale francouzský král vám nepochybně dá dostatečný doprovod pro zpáteční cestu. Já... musím do Bretaně. Zatím.“

„Proč?“

„Pro staré vzpomínky,“ usmála se. „A také pro nové. Chci synovi ukázat nejen Bretaň, ale ještě mnohem víc. Hned tak nenajdu lepší příležitost. - Už promluv, Jindřišku,“ obrátila se k němu. „Nestyď se za diskant. Patří k věku, který je krásný a pomíjivý, bohužel. Ručím ti za to, že až se vrátíme domů, budeš bez ohledu na to muž.“

NORIMBERSKÝ ZÁZRAK

V pátek po svátku svatého Matěje apoštola se nad Norimberkem rozzuřila prudká zimní bouře. Svíce zhasínaly. Divoký vítr bil do oken takovou silou, že se jeho závany škvírami vloudily i do komnat. V císařském hradu nad městem bylo už od soumraku pozdvižení. V tom divokém nečase se císařovna chystala dát život svému druhému dítěti.

Karel, vykázaný z Anniny ložnice, chodil hradem jako bludná ovce a víc než kdy jindy postrádal Arnošta, který se pořád ještě nevrátil z Avignonu. I když jeho poslání bylo důležité a vyslal ho tam sám, nespravedlivý přítel ho v duchu vinil z liknavosti. Kuriální procesy se vždycky vlekly k nevíře, ale přece jen to byly už čtyři měsíce, co odjížděl. Čtyři měsíce! Ano, sám jsem mu řekl, bez papežova nálezu se nevracej.

Kdy už se vyskytne příhodnější doba! Kýžený konec anglo-francouzské války po míru v Brétigny měl pro Francii důsledky víc než povážlivé. Rozpuštěné vojsko žoldnéřů, které najímal po všech koutech světa anglický král, se nerozptýlilo, jak se dalo čekat. Páni vojenských družin, malí i větší, navykli snadné kořisti a vytvořili řádku *zlých společností*, které drze plenily bezmocnou zem, zpustošenou válkou a neschopnou většího odporu. Dauphin se ještě nevzpamatoval z rány, která ho na podzim postihla, a král se sotva vrátil do Francie. Ostatně se o nic nestaral. Zbídačelá zem daleko víc než jeho vzrušila Franceska Petrarku, kterého Galeazzo Visconti vypravil k francouzskému králi s blahopřáním a dary.

Král Jan se zatím vezl na vlnách slávy a obdivu. Mnozí se domnívali, že nesnáze pominou samy jenom v důsledku králova návratu. Dauphin složil regentství a oddával se svému smutku. Za tři roky, před kterými taktak unikl smrti zákeřným jedem, se ještě docela nevzpamatoval. A jeho milovanou choť nad ztrátou dětí zachvátila trudnomyslnost, která hrozila, že ji připraví o rozum. Sedávali spolu tiše ruku v ruce a události se valily kolem nich, netečné k jejich žalu, stejně jako byli oni k okolnímu světu.

Svévolné družiny vojáků ohrožovaly jih Francie a s ním i Avignon a papež víc než kdy jindy potřeboval záštitu. Chvíle pro splnění císařských požadavků nemohla být příhodnější. A přesto Inocenc stále

váhal. Nebylo v duchu církevní praxe uznávat omyly.

Ještě tak když šlo o věc soukromého rázu, jako byl hříšný sňatek Ludvíka Wittelsbacha s vdanou dědičkou Tyrolska. Stačila rakouská přímluva a vida. Hříšníci jsou omilostněni. Budiž jim přáno. Můj bratr je dávno znovu šťastně ženatý a už mě ani jeho nezajímá odulá Markéta a její povedený choť. Syn, kterého zplodili, je slabomyslný. Potrestal je sám Bůh.

Ale hřích mého děda byl vznešený. Papež, který ho dal do církevní klatby, byl dotčen jeho malou poslušností. Ale je císař císařem proto, aby poslouchal? A šlo o svatou věc, když papež jenom hájil toho slizkého hada, neapolského krále, který se pokoušel zničit císaře? Jindřich Sedmý byl stokrát v právu. Pravda, papežská klatba mrtvého nijak netíží, ale já si přeju, aby před očima světa stál tak čistý, jak opravdu byl.

Císař jsem i já a také neposlouchám. Málokdy. Vlastně nikdy. Leda když papežův zájem je i můj. Kdyby některá ze *zlých společností ohrozila* říšské území, zasáhnu okamžitě. Ale na území francouzského krále? Leda by mě o to požádal. Ale to neudělá. Jan Druhý ne. Pravda, Provence je říšské léno. Jenže dědičně udělené neapolským vladařům.

Co tam ten Arnošt dělá! Dosáhnout zrušení klatby se mu stejně nepodaří. Ne docela. Proč jsem ho vůbec posílal? Ano, byly i jiné věci. Jenže právě tahle to je, co ho zdržuje.

Hrad se otřásl, jak blesk sjel někde velice blízko a rozburácel se hrom. V bouři docela zanikl poslední výkřik, ale Karlovi se zdálo, že ho slyší, a rozběhl se k Anniným dveřím. Otevřely se, jako by na něj čekali.

„Ještě ne, Veličenstvo!“ vykřikla bába, kterou už na Vánoce povolali z Prahy. „Ještě ne!“

Lékař stál za ní s usměvavou tváří a řekl jediné slovo. „Syn.“

Rána palicí. Karel se motal bezmocně mezi děvečkami, které vynášely potřísněné roušky z ložnice a přinášely jiné. Annin stříbrný hlas se nesl nad jejich štěbetáním. A když na chvíli umlklo, škvírou mezi všemi hlasy pronikl jiný, vysoký a tenounký. Ale slyšet ho bylo dobře. Můj syn!

Konečně. „Všichni ven,“ rozkázal lékař. „Okamžitě.“ Obrátil se ke Karlovi. „Dlouho ne, Veličenstvo. Oba jsou v pořádku. Ale musí si odpočinout.“

Karel přistoupil k Anninu loži a setkal se s jejíma očima. Zápasil s

dojetím určitě nehodným císaře a muže. Nestyděl se za ně, ale ona se usmívala. A já bych se měl rozplakat?

Nemluvně, které leželo vedle Anny a vytrvale cvičilo svůj hlas, byl malý obr. Všechny tři holčičky byly drobounké a svraštělé. Markétka, Kačka i Eliška. Tenhle měl tvářičky buclaté už teď. Cvalík. Potrápil hodně matku?

„Stálo to za to," usmála se na jeho ustrašenou otázku. „O bolesti nevím už vůbec nic. Asi byla. Musela být, jak se tak na něj dívám. Ale jsem šťastná jako nikdy. Syn! Dám ti jich ještě tucet, přísahám. Už tomu věřím."

„Ty jsi nevěřila?"

„Až do poslední chvíle ne."

„Ani já." Sklonil se k dítěti. „Můžu ho políbit?"

„Radši mě," vykřikla s hraným děsem. „Mně neublížíš. Máš sílu jako medvěd a vidím na tobě, že se chystáš ho samým nadšením rozmačkat."

„Proč pláče?"

„Asi se tě bojí."

„Ne!"

„To víš, že ne. Eliška taky plakala. Asi je to tak vždycky."

„To proto, lásko," řekl vážně, „že museli opustit ten nejsladší ze všech úkrytů. Ale postarám se, aby mu i venku bylo dobře. Tak jako je teď blaze mně."

Všechny norimberské zvony se rozezněly a hlaholily celou noc.

Bylo už pozdě odpoledne, když Karla probudil zvláštní zvuk. Jako by vedle něj někdo hlučně chrápal. Anička přece...

Prudce se posadil. Co se stalo? Kde vůbec jsem?

Sál byl známý, ale ložnice to nebyla. Vedle něj s otevřenými ústy a rozhozenýma rukama tvrdě spal Fridrich z Hohenzollern, norimberský purkrabí. Oheň v krbu, před kterým leželi na zemi na husté kožešině, vyhasl asi už dávno. Ovanul ho chlad, ačkoli čísi milosrdná ruka oba spáče pečlivě přikryla.

Chvíli vzpomínal a najednou jím poznání projelo jako blesk. Panebože! A co dělám tady? Měl jsem být u ní a u syna. Ovšem, na noc mě vyhostili. Už vím. Tady jsme zasedli s Fridrichem a asi taky skončili, jak to vypadá. Venku je šero. Že by teprve svítalo? To jsem měl štěstí. Jak bych tohle Aničce vysvětlil? Musím k ní. Rychle. A vidět.

Vidět ten *zázrak* zázraků.

Trochu se mu točila hlava, ale odvážně vstal. V tom okamžiku seděl zpátky na zemi, jak mu v palci pravé nohy zadloubala náhlá prudká bolest, jako by jím otáčely kleště samotného ďábla. To je trest Boží, pomyslel si malomyslně. Trest Boží za to, že jsem ji opustil. Ne, neopustil jsem ji, ale nemohu si zapírat, že jsem se nejspíš opil jako zvíře, i když si to vůbec nepamatuju.

Opatrně znovu vstal a doklopýtal ke dveřím, za nimiž bylo slyšet tiché hlasy. Když je otevřel, Bušek, který za nimi seděl, rychle vyskočil. Jeho společník, komorník purkrabího, se lámal v hluboké pokloně.

„Ráčí mít Vaše Veličenstvo nějaké příkazy i pro mne?“ zeptal se.

„Ne. Jdi dovnitř a postarej se o pána.“ Odlepil se od zdi, o kterou se opíral, až když komorník zmizel. Zavrávoral. „Doveď mě,“ řekl.

„Ještě ses z toho nevyspal?“ podivil se Bušek. „Padli jste hned ráno.“

Na Karla padla zlá předtucha. „Není ráno?“ zeptal se opatrně.

„Kdepak. Už bude večer.“

Panebože! Sykl, jak se postavil na bolavou nohu.

„Co je ti?“ staral se Bušek.

„Nevím. Bolí mě noha. Vlastně i hlava a vůbec všechno. Už pojď.“

„Kam chceš jít?“

„Nejdřív se musím převléknout. Páchnu jak vinný sud.“

„Když jsi vstával od stolu, porazil jsi na sebe plnou konvici.“

„Ty jsi byl střízlivý?“

„Budeš se divit. Ale uvědomoval jsem si, že jeden z nás musí zůstat při sobě, a na tobě včera určitě nebyla řada. A pak, purkrabí na mě zahlížel a pořád se mě snažil vystrnadit od císařského stolu. Tak jsem mu vyhověl. Sám piju nerad, to přece víš. Jenom jsme s Herbertem už na chodbě přebírali víno od číšníků. Nemusí vědět celý Norimberk, jak jste vypadali.“

„Doufám, že tě aspoň napadlo zajít poptat se, jak se daří císařovně. A...“ Odmlčel se, a ač se v noze ďáblův rožeň vytrvale otáčel a hlava třeštila, přitrouble se usmál. „A synovi,“ dodal jako ve snách a najednou se prudce zastavil. „Mám ho?“ vykřikl. „Mám ho skutečně, či se mi to jen zdálo?“

„To víš, že ho máš. A je to pěkný cvalda. Císařovna je taky v pořádku. Křest by mohl být daleko dřív než za šest neděl. Vydrželi by

to.“

„Kdo přikázal, kdy má být křest?“

„Přece ty.“

Karel sevřel oběma rukama třeštící spánky a pokusil se soustředit. Zčásti se mu to podařilo.

„Ano. Chtěl jsem, aby ho pokřtil Arnošt. Musíme pro něj poslat do Avignonu.“

„Už se stalo. Císařovnin kaplan s jejím listem odjel hned po poledni.“

„Anička mu psala?“

„Papežovi.“

Láska moje! Císařské povinnosti plní líp než já. Ano, i já musím rozeslat svoje poselství štěstí. Nejen papežovi, ale na všechny panovnické dvory a zejména těm, které zdobí královský majestát. Do Francie, Anglie, Polska, do Švédska a Dánska, do Srbska, Byzance a do Uher. Do Neapole. Možná i na Kypr. Kyperský král Petr snad neví nic o Českém království, ale Svatou říši římskou a jejího císaře zná jistě. Nejradši bych se o svou radost podělil i s tatarským chánem a osmanským sultánem a všemi jeho emíry, ale to by se asi nehodilo. Raději napíšu všem patriarchům. A biskupům. A kardinálům. A do Čech. Taky Janu Jindřichovi. Panebože, jak rád!

„Řekni kancléřovi, že kancelář bude mít spoustu práce. Ať urychleně sežene svoje úředníky. Jistě se potloukají po všech norimberských pivnicích pod záminkou, že oslavují příchod mého syna. Mého syna!“ vykřikl, ale rychle se ovládl. „A dej mi připravit lázeň ještě před večeří. Zajdu teď na chvíli k císařovně.“

„Velká hostina?“

„Ne. Budu večeřet u ní. Sami dva. Tři,“ dodal šťastně.

„Tvůj syn má na víno snad čas,“ usmál se Bušek.

To jistě. Bude pít cosi jiného. Představil si to a málem ho to porazilo.

„Co je ti?“

„To jen ta noha,“ zalhal Karel. „Snad se na hradě očekává hostina, ale purkrabí sotva bude v stavu, aby se jí zúčastnil. Zruš to.“

A to je Hohenzollern o patnáct let mladší, než jsem já, pomyslel si s hrdostí, za kterou se vzápětí zastyděl. To se mám čím chlubit. Jak si to před ní zodpovím?

Se sebezapřením se dobelhal k Anně.

„Konečně!“ vykřikla. „To jsi měl zrovna dneska tolik práce?“

„Zařizoval jsem křtiny,“ pomohl si neúplnou lží. Jak se mu zvolna vybavoval průběh dnešní noci, vzpomněl si, že skutečně s Hohenzollernem probírali celý sled slavností určených k uctění toho, kdo se v té době už bude jmenovat Václav právem prvního křesťanského obřadu.

„Bušek mi říkal hněd ráno, že budou až v dubnu.“

„A poslali jste pro Arnošta. To je dobře. Chci ho tu na křtiny mít. Našeho syna by měl křtít pražský arcibiskup. Musím to dohodnout i s Gerlachem Mohučským. Bude žárlit. Norimberk je v jeho arcidiecézi.“

Nedala se zviklat.

„Hned ráno,“ opakovala významně. „A teď je večer.“

Co se to stalo s pokornou Aničkou? Matka syna! Ale sluší jí to. Je jenom dobře, když nebude tak úplně poslušná. Zneužil bych toho. Znám se.

„Nejde jen o samotný obřad v kostele,“ řekl. „Chci, aby to byla velká sláva. Týden od křtu do sněmu bude Norimberk městem radovánek. Hohenzollern i jeho choť budou mít plné ruce práce. Bude tu spousta vzácných hostů, o tom nepochybuju. Žádný císař ještě tak nevítal prvního syna a svého následníka. Každý z nich jich měl řádku dávno dřív, než se stal císařem.“

„Tak ty jich budeš mít řádku teď,“ usmála se. „Líbí se mi mít syny. Najednou si připadám tak významná.“

„To také jsi.“ Políbil ji a ukazováčkem přejel po tvářičce dítěte, které vedle ní tiše spalo.

„Neprobuď ho,“ okřikla ho. „Vlastně je dobře, že jsi přišel až teď. Vzbudila jsem se teprve před chvílí. V noci se kvůli tomu vyzvánění nedalo vůbec spát. Usnula jsem až ráno.“

„Já taky,“ řekl a provinile se na ni zadíval. Teď, když výmluva byla tak neobvykle snadná, mu připadalo ponižující lhát. „Jenomže já jsem seděl s Fridrichem z Hohenzollernu. Vůbec jsem zvony neslyšel.“

„To už jsi říkal, že jste probírali sled slavností.“

„Ano, ale mezi konvicemi vína. Odpusť, nechci ti lhát. Byl jsem strašlivě opilý. Nejvíc, jak se kdy pamatuju. Vždycky jsem si dával pozor, pokud jsem nebyl sám s Buškem. Včera ne. Nebyl jsem schopen myslet na svůj majestát. Nechal jsem všechen tady u tebe.“ Sklonil se a tentokrát políbil dítě na temínko. Zašverkalo pusinkou naběh-

lou od pití a spalo dál.

Anna se rozesmála. „Napadlo mě to. Jen jsem byla zvědavá, kdy se přiznáš. Bušek všechno zapřel a málem jsem mu uvěřila. On přece byl střízlivý.“

„Bušek ano, ale purkrabího ještě nevzkřísili. Aspoň myslím,“ řekl s úlevou. „A nebude-li už vědět, o čem jsme jednali, připomenu mu to.“ *Zarazil* se. Z mlhy vzpomínek se vynořila další. Panebože, vždyť jsem mu slíbil, že Václava ožením s jeho tříletou dcerou! Dal jsem mu císařský slib! To nemůžu popřít, i kdyby si to nepamatoval. Nejsem křivopřísežník.

„Já jsem zasnoubil Václava,“ řekl váhavě.

„Cože?“

„Fridrich má tříletou dcerušku zrovna jako my. Taky se jmenuje Eliška. Ale nenaléhal, přišel jsem na to sám, jak jsme mluvili o dětech. Myslíš, že to je chyba? Norimberk je důležité město a Hohenzollernové jsou opora v říši k nezaplacení. Zlobíš se?“

Anna námitku spolkla. Dalo jí to práci, ale dokázala to. Dokonce se usmála. „Proč bych se měla zlobit? Politické sňatky jsou tvoje věc. Vadí mi to míň, než když jsi Elišku slíbil synovi vlastního bratra. Papež má naštěstí víc rozumu. K tomuhle sňatku dispens od něho nepotřebuješ. S Hohenzollerny ani jeden z nás není příbuzný.“

„Jen velmi vzdáleně. Stejně jako s míšeňskými markrabaty, z jejichž rodu pochází matka malé Elišky. Bude to zdravé manželství.“ Ale vzdychl.

Anně to neušlo. „Přece jen jsem se domnívala, že s jeho sňatkem budeš myslet výš. Pokud vím, Hohenzollern není ani říšský kníže, jen purkrabí.“

„Říšským knížetem ho udělám, to můžu a je to to nejmenší. No dobře, nedívej se tak na mě. Byla to chyba, jistě. Ale už jsem dal slib. Ostatně kdoví. Leckteré manželství se nepovede. Třeba zrovna tohle nerovné se vydaří. Stejně pro našeho syna rovný sňatek nenajdeš v celém křesťanském světě.“ Políbil ji. „A s Eliškou si nedělej starosti. Papež dispens odepřel a teď už ji nepotřebuju provdat za Janova syna. Ten bude jenom moravským markrabím, ne českým králem. Aspoň to nevyvolá nepokoje v rodině. Joštovi je už deset a je stejně ctižádostivý jako Rudolf. Už se jistě vidí na uherském trůnu jako manžel malé Ludvíkovy neteře. A určitě žádného svého bratra nepustí ani k vládě v markrabství, natož aby nesáhl po českém trůnu, kdyby jeho nárok ne-

zanikl narozením Václava! Jan ho pěkně zkazil zrovna tak jako Albrecht Rudolfa. Chápu ho. Po ostudném manželství s Markétou Korutanskou toho syna, který z něj sňal i veřejně podezření z mužské neschopnosti, miluje nezřízeně. Stejně tak jako mrzák Albrecht slavné paměti.“

„A ty?“ zeptala se tiše.

„Co já?“

„Nezkazíš našeho Václava?“

„Proč bych měl? Jsem zdravý a nikdo se doufám nedomnívá, že nejsem muž.“ Políbil ji. „A vždycky tu budeš ty, abys mi v tom zabránila,“ zašeptal. „Jsi mnohem moudřejší než já. A přísahám, že tě budu poslouchat. Vždycky.“

„Ty mě?“

„Pokud jde o naše děti, jistě.“ Vstal. „Vrátím se brzy,“ řekl. „Ty lež.“

„Nemám vstát k hostině? Cítím se dobře.“

„To ať tě ani nenapadne. Nebude žádná hostina. Dnes ne, chci být s tebou sám. A s ním. Už jsem poručil večeři sem k tobě. Jen pro nás. Slavností si ještě užijeme až dost.“

Zavolala ho od dveří. „Nemohli by už přestat zvonit?“ zeptala se prosebně. „Chtěla bych se jednou řádně vyspat v noci, a ne zdřímnout až sem tam ve dne, když padám únavou.“

„Ano, v noci se má spát,“ usmál se. „A já tě nechám. Dnes určitě. Až do křtin. To slibuju.“

Po Novém létě morová nákaza nabrala dech a *začala* se šířit i v Praze. Daleko od císařského štěstí jeho město trpělo. Bylo by moudřejší stáhnout se na venkov, ale to nemohli ani pražští boháči. Tady je jakžtakž chránil aspoň rychtář se svou stráží. Venku byli potulným loupeživým tlupám vydáni napospas. I když zdaleka nebylo tak zle jako ve Francii, kde jim anglický král po sobě nechal památku v podobě rozpuštěného vojska. Žoldnéři se sdružovali v *zlé společnosti*, dobře vyzbrojené a dobře ovládající zbraň.

Jediní, kdo se v Praze nebál nákazy, byli zloději. Směle vnikali do opuštěných domů, kam vkročila smrt, a bezostyšně vynášeli, co se dalo. A pokud osamělý nešťastník nestačil umřít včas, milosrdně mu pomohli ke slávě Boží. Zdálo by se, že zločin tak musí vymřít sám od sebe, ale ouha. Ti nejhorší zdravím jen kypěli. Snad že na rozdíl od

těch poctivých vždycky měli co jíst.

Notářský plat taktak stačil na živobytí, ale Milíč byl skromný. Víc mu vadilo, že nemohl rozdávat tolik jako dřív. Vždycky jedl málo a byl zvyklý se postit, ale teď hladověl víc než kdykoliv. Z každé skývy chleba, kterou dostal, si nechával jen pár drobečků. Soukromé starosti ustoupily do pozadí. Směšné, že mohl někdy vůbec pomýšlet na sňatek, i když v tom blaženém stavu setrval sotva hodinu.

V hladových dnech ho pronásledovaly divné vidiny. Často se je pokoušel srovnat do zřetelných souvislostí, ale nedařilo se mu to. Dorotku nevídal. Nevyhledával ji, ale jednou za ním přišla sama.

„Maminka mi kdysi říkala, že si mě chceš vzít," řekla tiše. „Ale asi to nebyla pravda. Nebo byla?"

„K čemu ti bude dobré to vědět?" zeptal se. „Máš přece ráda svého Ondřeje a on tebe."

„A ty? Ty mě nemáš rád?"

„Mám tě moc rád. Ale ne takhle. Snad už ne."

„To je dobře." Bez vyzvání se posadila a usmála se. „Nerada bych tě trápila."

„Proto jsi přišla?"

„Proto ne. Doufala jsem, že mi pomůžeš."

„Moc rád ti pomůžu, když mi řekneš v čem."

„Nemohl by ses zase tvářit, že mě chceš?"

„Ale už jsem ti přece říkal, že..."

„Ne přede mnou, ale před maminkou."

„To jí mám lhát?"

„Kvůli mně!"

„Kvůli nikomu na světě, dítě. Nezlob se."

Chvíli mlčela. „No dobře," řekla pak odevzdaně. „Ona se tě snad ptát nebude. Řeknu jí, že jsme se domluvili."

„Dorotko!"

„Dohazuje mi toho tlustého řezníka z uličky za arcibiskupským dvorem!" vykřikla. „Je starý, vdovec a má sedm dětí. Potřebuje k nim službu, tak by si mě vzal bez věna. Já nechci."

„Nechci ti radit k neposlušnosti," řekl uvážlivě. „Rodiče máš ctít. Ale přece ti už bylo patnáct. Co je s tím Ondřejem?"

„Nechce si mě vzít, dokud pracuje v tom hampejzu."

„Tak proč neodejde? Přece není nevolník té... paní."

„Říká, že ještě nemá dost. Víš, chceme se zakoupit někde na ves-

nici. To by se mi líbilo. A jinde tolik nevydělá. Trvalo by to roky.“

„Ty roky bys byla počestně vdaná,“ řekl přísně. „Nemyslete jen na mamon.“

„Já ne,“ hlesla nešťastně. „To Ondřej. Taky není mamonář, ale má takovou hloupou mužskou pýchu. Nechce, aby jeho žena pracovala a nuzovala se.“

„To vám pak není pomoci.“ Znělo to rozzlobeně a skutečně se hněval. Na Ondřeje, na ni, na celý svět. I ti nejčistší jsou zkažení. Peníze! Pořád nám vládne zlaté tele. „Já jsem nejšťastnější, když nemám nic.“

„Ale to jsi jenom ty. A nechceš se ženit.“

Zastyděl se. Neovládla mě pýcha? Kdo jsem, abych je soudil? „Promluvím s tvou matkou,“ řekl.

„Řekneš jí, že si mě chceš vzít?“ zeptala se s nadějí.

„To po mně nechtěj.“

„Tak radši mlč. Já ji vlastně chápu. Celý život se nuzuje, jediný nájemník na živobytí sotva stačí. A chce, abych se já měla líp. Jenomže bohatství není všechno. Rozumíš?“

„Ano, tomu rozumím. Ale se mnou by ses líp neměla a to ona jistě dobře ví.“

„Neví to! Ona si myslí, že jenom špatně hospodaříš. Vyzvídala v kanceláři, kolik ti platí. Pro rodinu by to prý stačilo.“

„Moje rodina jsou všichni chudí, které potkávám,“ řekl vážně. „Pro ně to není dost.“

„Já vím.“ Chvíli se na něj dívala s velice něžným úsměvem. „Vůbec nejsi hezký,“ řekla. „Ale kdybych nepotkala Ondřeje, asi bych tě chtěla za muže.“ Naklonila se k němu, políbila ho na tvář a se smíchem zmizela.

Notář cítil, jak mu krev stoupá do tváře. Ještě hříšné pokušení těla? Ne, to ne. Sáhl po nejbližší knize - jako obvykle to bylo Písmo svaté - a zuřivě se zabral do čtení.

Dorotku nevídal a nevídal ani její matku. V kanceláři pracoval dlouho a často chodil do města. Nevěděl, že Dorotka pravidelně opouští dům, sotva vytáhl paty, a krade chvilky s milým pod záminkou procházky s ženichem.

Dorotka věděla, že je jen otázka času, než se její malá lest prozradí. Uprosila matku, aby na Milíče zatím nenaléhala, ale bylo jasné, že paní Alena s konečným dotazem nebude čekat dlouho. Dceřina náhlá

povolnost jí určitě je podezřelá, i když Dorotčiny city k notáři byly vždycky něžné a znamenal by záchranu před obávaným sňatkem s řezníkem. A že se ten její větroplach do kostela zrovna nehrnul, to už bylo zřejmé. Ani jednou se před matkou neukázal jako nápadník, a že po té nešťastné Dorotčině pletce s nepodařeným knězem měl důvod i doufat. Marně se těšila, jak ho vyprovodí. Portýr z hampejzu!

Jak život zvolna mizel pod příkrovem smrti, i paní Keruši se méně dařilo. Návštěvníků ubývalo. Báli se. Zůstali jenom stálí hosté, ale ani těm se nákaza nevyhýbala. Když první z nevěstek večer nevstala a černající tělo prozradilo neúprosnou příčinu, ostatní holky se rozutekly. Ondřej večer před domem zastihl už jen zpola naložený vůz, do kterého podomek vynášel nejcennější věci.

„Sedni si ke mně," houkla na něj z kozlíku paní Hofarta. „Jsi silný, chci tě mít s sebou. Aspoň než dojedu."

„Ale já..."

„Chceš svůj plat? Dám ti i odškodné. Víc, než bychom vydělali tady."

Podomek zůstal stát před vozem a úporně se držel koně.

„Vylez si na vůz," vyzvala ho Hofarta. „A drž plachtu, ať neztratíme náklad. To víš, že tě tady nenechám. Husy!" odfrkla si na účet rozprchlého hejna svých oveček. „Dobře, ať si chcípnou. Musíme z města ven, než zavřou na noc brány."

„V noci?" zeptal se Ondřej pochybovačně. Ve tmě se lupičům všeho druhu nejlíp dařilo.

Ulicí se kdosi potácel. Padl, přidržel se zdi a vstal, udělal pár kroků a padl znovu. Zůstal ležet.

„Radši ať mě rozseká nějaký vrah než tohle," řekla Hofarta chmurně. Snažila se vypadat nedotčeně, ale hlas se jí třásl. „Jedeme."

Ondřej chtěl od ní převzít otěže, ale potřásla hlavou. „Máš nějakou zbraň?" zeptala se.

„Vždycky ji nosím."

„Tak se radši dobře dívej kolem sebe. Já to s koňmi umím."

Městské brány se právě zavíraly, ale paní Keruši Hoffartovou branný dobře znal. Pustil ji bez řečí.

„Mám za městem poplužní dvůr," řekla. „Snad přežiju."

„A my?"

„Co my?" rozzuřila se. „Copak tam můžu zůstat sama? Už dvakrát je přepadli. Vždycky přišel jen jeden, ale kdyby jich bylo víc... Čele-

dín ovládá ze zbraní jen vidle.“ Podívala se na Ondřeje. „Jenomže ty se chceš asi vrátit za svou křehotinkou, viď?“

Ondřej rychle přemýšlel. Statek není hampejz. Kdyby mě tam pak paní nechala... „Mohla by se mnou?“ zeptal se.

„Co umí?“

„To, co jsi chtěla od svých holek, ne.“

„Na to teď není pomyšlení.“

„A co pak?“

Zamračila se. „Ještě jsme nepřežili. Tak si ji přiveď, bude třeba vařit. Bez tebe se neobejdu. Umíš se rvát.“

Má pravdu. Ještě jsme nepřežili. Zbytečné čekání. Možná nám zbývá jenom pár chvil. Oddat se dáme cestou. Znám dobře faráře od Filipa a Jakuba. Možná by bylo bezpečnější jít po druhém břehu kolem Kartouz a radši přebrodit pod Zderazem, ale ona nebude chtít bez svátosti oltářní. Ani já ne. Ostatně ve dne nám nic nehrozí. Kolikrát jsme se ztratili i z města ven do zahrad pod Strahovem.

„Dobře. To stihnu za zítřek.“

Dojeli v pohodě. Koně si odfrkávali, ale statečně táhli do kopce. Jarní noc byla klidná, hvězdy vysoko a nic nenasvědčovalo tomu, že Bůh tam nahoře jaksi zapomněl na milosrdenství s lidmi. Mor, smrt a zločin byly kdesi daleko. Zapomenuty. Kéž navždy.

Čeledín s děvečkou už spali, ale vzbudil je přijíždějící vůz. Čeledín na ně vyběhl s vidlemi. Když poznal paní, tvář se mu rozjasnila. Čím víc jich bude, tím menší strach z přepadem. Dobře ukrytá úroda je do žní uživí. Z moru strach neměl. Ještě se s ním nesetkal.

Ondřej za zítřek stačil jenom připravit světničku, která měla být domovem jeho štěstí. Děvečka mu pomáhala s kuplířským úsměvem. Už se těšila na společnost jeho mladé ženy. Paní se tvářila odtažitě. Pověst o její podivné živnosti sem na samotu nedolehla. Děvečce se zdála příliš vznešená na to, než aby se mohly spřátelit. Její muž byl zamračený a moc řečí nenadělal. Děti neměli.

Ondřej se vyspal v peřinách mnohem pohodlněji než kdy v katově domě a ráno v růžové náladě vyrazil. Věděl, že Dorotka bude čekat. Vždycky čekala po poledni, kdy už byl vyspalý po noční službě. Včera se nedočkala. Ale snad mi to nevyčte, až jí řeknu, co mě zdrželo.

Dorotka skutečně čekala na smluveném místě a byla docela vyděšená. Tady na Menším Městě mor tolik neřádil, ale v končinách, kde její milý trávil své noci, bylo hůř než zle.

„Počkej, skočím si domů pro své věci. Přece s tebou nepůjdu jenom tak.“

„Co řekneš matce?“

„Není doma. Šla shánět něco k večeři. Notář jí zaplatil až dnes. Ani jsme neobědvali.“

„Máš hlad?“

„To počká.“

Nakoukla do Milíčovy světničky. Samozřejmě byl v kanceláři. Se zpěvem svázala raneček a vyrazila za Ondřejem. Vyhnuli se tržišti a ulicím s krámy, po Pískách se dostali k lávce a přešli přes řeku.

Ticho, které vládlo v ulicích Většího Města, bylo až přízračné. Sem tam potkali vyplašeného chodce, který se obloukem vyhýbal. Ondřejovi to nepřišlo, ale Dorotka se tvářila ustrašeně. Dávno tu nebyla.

„Kam jdeme?“

„Do kostela,“ usmál se. „Naše svatba nebude o nic méně právoplatná, než kdyby nás oddávali v hradní bazilice. Ale musíme k Filipu a Jakubu. Jinde to tak narychlo zařídit nešlo. Platil jsem ráno předem. Snad farář mezitím neumřel.“

„Co to povídáš!“ vykřikla.

„Odpusť. Trochu jsem si zvykl na slovník paní Hofarty. Už budu hodný.“

Svatba proběhla jaksepatří, i když skromně. Cesta z kostela je vedla kolem katovny a *toho* domu. Vrata dokořán. Před nimi vůz jako předevčírem. Ondřej se zastavil.

„Tomu nerozumím,“ řekl zmateně.

„To už máš jedno. Pojď.“

„Ale jestli se vrátila... Pojď, podíváme se.“

„Tam já dovnitř nepůjdu!“

Rozhlédl se. Nikde ani živáčka, jen zevnitř se ozývaly zvuky, jak někdo něco vlekl po schodech. „Tak počkej tady. Vrátím se hned.“

Pro jistotu se přesvědčil, že jeho dýka je spolehlivě ve svém úkrytu. Nosil ji u sebe přes přísný zákaz.

„Kdo je tu?“ vykřikl ve dveřích.

Zvuky uvnitř ustaly, jako když utne. Ještě naposled se ohlédl, usmál se na ni a zmizel v průjezdu.

Dorotka ani nestačila vykřiknout, když se jí přes ústa položila cizí dlaň.

„Tak se podívejme, koho tady máme," promluvil za ní spokojeně známý hlas. „To sis myslela, že ti to jen tak projde, holubičko? Málem jsi mě dostala na šibenici. Ale dneska je nás víc, rozumíš? A kdyby někdo chtěl žalovat rychtáři, tak nesežene drába, který by chtěl skončit tak, jako teď skončí ten tvůj Ondřej. A ty... No nemýlil jsem se. Jsi moc pěkná. Chceš za svým miláčkem? Tak pojď. Bude to pohodlnější v tom hampejzu." Pokusila se vysmeknout, ale marně. Ondřejův zoufalý výkřik zevnitř domu už zazněl příliš pozdě. „Utíkej!!!"

Staroměstský rychtář čekal na Milíče před kanceláří. Vypadal zamračeně.

„V zájmu spravedlnosti, pane... Samozřejmě vás nemohu k ničemu nutit a je mi nepříjemné vodit vás do takového domu, ale dráb říká, že jste jediný, kdo tu dívku zná."

„Dívku? Já?"

„Prý se to zdála být počestná panna. Ale našli jsme ji v hampejzu."

„Nerozumím," zakoktal překvapený Milíč.

„Prokážete mi tu laskavost?"

„Jistě."

„Víte, my mrtvé nacházíme denně. Jenže ta nákaza je něco jiného. I v takových časech je vražda zločin, který zasluhuje trest. Zvlášť taková."

Milíč ho následoval jako ve snách. Dorotko!?

Před domem shluk lidí. Chlap jako hora utěšoval plačící staženku. Pražský kat a jeho matka. Vrata dokořán. Hlídající dráb je pustil dovnitř.

„Stará Háta je zvědavá. Šla právě domů, když se vedle strhla ta mela. Věděla, že souseďka před dvěma dny odjela s naloženým vozem, a šla se podívat. V tmavé chodbě zakopla o mrtvolu toho portýra a pak viděla, jak si tam ti chlapi podávají tu dívku. Naštěstí pro babku je to tak zajímalo, že si jí nevšimli. Utekla a zavřela se doma ve sklepě. Její syn ji tam po návratu našel zamčenou. Dlouho trvalo, než se dala přesvědčit, že to je on, a otevřela. Ještě teď je hrůzou bez sebe."

„Poznala je?" ozval se za nimi Seidl kramář, kterého někde nahonem sehnali. Milíč jen bezmocné polykal, jak se o něj pokoušely mdloby.

„Tak ji přece přikrej," osopil se rychtář na liknavého drába. „To-

hle není pohled pro pana notáře.“ Obrátil se k Jakubu Seidlovi. „Byla to tlupa toho mizerného kněze,“ řekl zamračeně. „Už s tím budeme muset něco udělat. Když potkají drába, jenom se vysmívají. Je jich dobře dvacítka. A všichni nejspíš...“ Podíval se na plachtu, pod níž bylo teď vidět jenom hlavu s rozcuchanými plavými vlasy a pohmožděnými rty. „Chudinka. Ale co dělala tady?“

„Dovnitř ji zavlekli,“ ozval se za nimi kat chmurně. „Matka viděla nějakou tahanici na ulici, když přicházela. A ten portýr odjížděl předevčírem s paní Hofartou. Věděl, že je dům prázdný. Nebo by měl být. Asi chtěl vyrušit zloděje. Na jednoho by stačil, ale nemohl tušit, že jich je tak moc. Ten Martin si pořídil takovou vražednickou smečku, že byste s nimi nic nesvedli.“

„Znáte ji, pane?“ obrátil se rychtář na Milíče.

Ten jen bezmocně kývl. Hrdlo se mu stahovalo. Chvíli mu trvalo, než našel hlas. „Je to dcera mé bytné. S tím portýrem se měli brát, až opustí tu hříšnou živnost. Snad to je Boží trest.“

„Tohle?“ řekl kat nerudně a zavrtěl hlavou.

„Co s tím uděláte?“ zeptal se Milíč rychtáře.

Seidl kramář zakročil dřív, než se notář dočkal odpovědi. „Rychtář si s tím už poradí,“ řekl vlídně. „Není to prvně, co došlo ke zločinu, i když ještě nikdy nebyl takhle ohavný.“

„Ale on je kněz! Přece víte, jak to dopadlo!“

„To víme, pane. Ale ti ostatní kněži nejsou. Sousedé nám musí vyzbrojit menší vojsko, abychom je dostali.“ Položil Janovi ruku na rameno. „S tím se netrapte. Utěšit matku toho děvčete nebude snadný úkol. Už tím vykonáte dost. Vypadáte otřeseně. Máme vás dovést?“

Milíč se vyprostil. „Ne, díky,“ řekl hluše. „Dojdu sám.“

Rychtář s konšelem se za ním dívali, jak se potácí směrem k mostu. „Umlčel jsi mě právě včas, Jakube,“ řekl rychtář. „Málem jsem řekl, na co myslím.“

„A na co myslíš?“

„Na totéž co ty.“

Oba se ohlédli po katovi. Vypadalo to, že si rozumějí všichni tři.

MARTIN CVIK

Kanovník pražského kostela a ředitel stavby Svatovítského chrámu Beneš Krabice z Weitmile vypráví ve své kronice tuto historku:

L. P. 1361 byla veliká drahota, protože obilí ve všech zemích

špatně vzešlo, takže míra čili strych žita stála v Praze půl kopy a zemřelo mnoho tisíc lidí hladem a jiní na mor, který dosud řádil. Tu se stalo, že rychtář a konšelé Většího Města pražského nechali vstrčit do pytle a utopit kněze jménem Martin, služebníka pražského kostela. Císař rychtáře i konšely dal sesadit z úřadů a nechtěl vstoupit do města dřív, dokud všichni neodejdou. Viníci se obrátili na arcibiskupa a dosáhli rozhřešení za pokání, aby rozdělili na almužnu chudým sedm tisíc strychů žita...

Potud císařův dvorní kronikář. Z jiných pramenů se dovídáme, že kněz se jmenoval Martin Cvik z Královic a byl řemeslný zloděj. Přistižen a chycen, byl nejprve podle zákona předán k potrestání arcibiskupskému oficiálovi, který ho ale zase pustil na svobodu. Tím zlodějova drzost vzrostla, takže postavil ze zločinců celý gang, který terorizoval Větší (Staré) Město. Rychtář Mikuláš, syn Reinbota Goldnera, a konšel Seidl kramář ho po polapení pro jistotu dali utopit ve Vltavě, čímž se provinili proti zákonu, který zakazoval stíhání osob duchovních světskou mocí. Byli by ho směli soudit teprve, až jim ho církev předá.

Zprávy o sankcích se různí. Žito chudým poskytl ze svých sýpek arcibiskup. Naproti tomu konšelé financovali stavbu Hladové zdi přes Petřín, čímž byl dokončen pás hradeb kolem Prahy.

V době zločinu a trestu ani arcibiskup, ani císař nebyli v Praze - arcibiskup byl od října do března v Avignonu a potom v Norimberku, kde 11. dubna 1361 křtil císařova syna Václava. Do Prahy se vrátil až někdy potom, nejspíš ještě před císařem, kterého říšské záležitosti zdržely za hranicemi až do poloviny května. Jeho pozdní příjezd pravděpodobně neměl nic společného s proviněním rychtáře a konšelů. Nový rychtář František Rokycanský z Okoře se jmenuje až o rok později, kdy Mikuláš Reinbotův už zemřel.

Slavnosti nebraly konce. Anna, rozkvetlá a usměvavá, se jich účastnila po Karlově boku bez známky únavy.

Jaro bylo krásné a nic nebránilo tomu, aby malý princ zůstával stále se svými rodiči. Většinou spal. Jen když ho v norimberském chrámu svatého Sebalda ponořili tři arcibiskupové do křtitelnice, spustil nevídaný řev. V jeho věku to byl výkon, nad kterým všichni žasli. Pouhých šest neděl a už takový hlas!

Křest provedl s náležitou velebností Arnošt z Pardubic a dva kur-

fiřti-arcibiskupové mu přisluhovali. A kdyby trevírskému Boemundovi nemohoucnost stáří nezabránila v příjezdu, byli by u toho všichni tři duchovní kurfiřti římské říše. Takovou slávu nejen Norimberští, ale nejspíš nikdo v celém křesťanském světě nepamatoval.

Císař jen zářil. Jeho neskrývaná radost hraničila s dětinstvím a po norimberských krčmách na jeho účet koloval nejeden vtip. Ale dobromyslné žerty spíš budily k němu sympatie.

Najednou, ač stále ve zlatě a nad knížaty, sestoupil z piedestalu mezi obyčejné smrtelníky, přístupné lidským slabostem. V tom bláznivém týdnu se z obou císařských manželů najednou dospělejší zdála Anna. Pohled, kterým proměněného císaře sledovala, byl plný lásky a shovívavosti, jako když matka pozoruje skotačící dítě. A on se na ni i na synka díval s výrazem čirého zbožňování a překypující štěstí nijak neskrýval.

Už dopis, který pilné ruce úředníků rozmnožily pro všechny panovníky, byl psán ze srdce překypujícího blahem a bez navyklých formulí.

„S potěšením vás činíme trvalými účastníky naší radosti oznamujíce vám, že jsme dostali od naší nejdražší manželky syna, zrozeného ve znamení šťastné hvězdy. Radujte se tedy! A nechť vás hřeje nejkrásnější naděje, že když klín naší Jasnosti chová základ početného potomstva, nemůže už trpět škodlivým nedostatkem králů. Nám, poněvadž i ostatním knížatům se rodí synové, nechť je to k slávě a poddaným ke štěstí. Vyprošujte tedy společnými modlitbami od božské Prozřetelnosti, aby tomu, komu poskytla možnost se narodit, propůjčila i dlouhý věk, a komu udělila život, aby mu dala i schopnosti.“

VĚRNÍ NAŠI MILÍ!

Nebyl to jediný dopis, který z Norimberka oznamoval tu slavnou událost. Také k věrným Čechům se císař obrátil zvláštním osobním listem:

„Celé Čechy spolu s připojenými krajinami, jásejte nad velkým štěstím, které vás potkalo! Vy bohatí i chudí, vy mladí i starší, jeden jako druhý, jásejte! Neboť hle, královský kmen nasadil urozenou ratolest! Nebesa konečně vyslyšela naše vroucí přání a císařovna, naše manželka, nám porodila dědice a následníka trůnu, vyprošeného od Hospodina! Máme syna, jásejte, věrní milí! Zbavuje vás obavy, že byste viděli náš královský kmen odumřelý a tím království uvedené

v rozvrat. Přináší opět rozjasnění na vaše čela, jež byla v jeho očekávání až dosud zachmuřena starostí a smutkem. Máme prince!“

Účast na křtinách byla úměrně té námaze skvělá. Když slavný průvod vycházel z kostela, Karel s uspokojením přehlížel dav, který se tísnil na prostranství před vchodem. Ani všichni vznešení se dovnitř nevešli. Říšská hrabata a pánové tu byli do jednoho. Vzdálenější vladaři poslali aspoň reprezentativní posly. Dokonce i ti, mezi nimiž a císařem panovaly zrovna v té chvíli napjatější vztahy. Ani Kazimírův zástupce nechyběl. Účast pomořanských vévodů byla pozoruhodnější než těch slezských, kteří vlastně patřili k České koruně. Barnim Pomořanský tady sice mohl být jako bratranec Annina strýce Bolka, ale ne tak už Kažko, jediný vnuk polského krále, o kterém Karel věděl, že je to vyhlédnutý Kazimírův nástupce. O čemž ovšem krom něho, Pomořanských a snad i Bolka nikdo neměl zdání, a zejména ne na uherském dvoře, který také vyslal svého zástupce.

Karel Kažkovu přítomnost chápal jako výraz tajného srozumění s ne vždy přátelsky naladěným Kazimírem a přijal ji s povděkem. Také mu věnoval zvláštní pozornost, když s Annou vycházeli z kostela. Mladý vévoda opětoval jeho úsměv a chlapec, který stál před ním - patrně příbuzný, protože podoba byla nápadná - pod císařovým pohledem zrudl, a jak se pokoušel ustoupit, zakopl a málem upadl. Kažko ho zachytil a jejich okolí se otřáslo zadržovaným smíchem. I císař se usmál silněji. Ale protože se usmíval prostě pořád, neobratný panošík se schoval mezi ostatními, aniž vzbudil větší pozornost, a Karel na něj obratem zapomněl.

Turnaje střídaly hostiny provázené vystoupením kejklířů či minnesangrů, kteří si dávali nemálo záležet na vychvalování neobyčejných vlastností královského děcka, jako by se na kojenci už mohla projevovat moudrost, statečnost a ostatní velebené ctnosti. Z těch snad se úspěšně dalo hádat jen na krásu.

Bylo to vskutku neobyčejně hezké dítě a zdá se i zdatné. Aspoň hned při narození vážilo celých šestnáct liber, což šťastný otec ocenil tím, že ho vyvážil zlatem, které poslal jako dar do Cách, korunovačního města římských králů, na oltář chrámu Karla Velikého. Na počest princova narození dal otevřít norimberské věznice, k malé radosti pokojných měšťanů. V přeplněném slavnostním městě se vskutku dařilo zlodějíčkům i zlodějům, což purkrabí Fridrich vyřešil zdárně po svém.

Ty obzvlášť podezřelé dal sledovat hned od bran vězení a při prvním přehmatu je jeho drábové bez větších okolků pochytali a - samozřejmě potají - hezky strčili zpátky do kobek. Jen několika propuštěným zachránila získanou svobodu jejich nově probuzená počestnost.

Další rozsáhlou amnestii, vztahující se na všechna říšská města i na České království, Karlovi rozmluvil Arnošt z Pardubic, který se právě včas vrátil z Avignonu. Sám, bez svého důvěrníka a přítele vikáře Štěpána z Uherčic. Zprávy, které na papežském dvoře přednesl posel pražského oficiála a podepřené svědectvím několika minoritů, byly tak podivné a pobuřující, že Arnošt svého vikáře radši do Prahy poslal napřed, aby klatbu, kterou jako arcibiskup musel vynést nad měšťany, přednesl v takovém stupni přísnosti či umírnění, jak si viníci zasluhovali.

Jistěže porušili všechny zásady, když obešli pravomoc církve a sami vykonali ortel nad osobou duchovního stavu. Ale Arnošt neměl důvěru v pomluvy příslušníků žebravého řádu a začalo se mu zdát, že ani jeho oficiál si vždycky nepočíná, jak by měl. Zpustlých kněží utěšeně přibývalo a církev by měla být přísnější než světský soud. Ne, ten případ byl nejvýš podezřelý, zvlášť když Dětřich z Portic, který je přece také biskup, se k celé události vůbec nevyslovil.

Štěpán z Uherčic poslal do Norimberka po prvním šetření velice znepokojivou zprávu. Jak to vypadá, tak všechno vzniklo právě proto, že zločinec předtím vyvázl bez trestu. A Karel, který je takový zastánce pořádku a bezpečí svého lidu, by měl vědět, že amnestie nemůže nikdy nahradit spravedlivý soud.

„Mám z tvého syna skutečně neskonalou radost," řekl.

Karel zrovna nadskočil. „Ale co?" vyštěkl. „Jaké ale?"

Arcibiskup chvíli mlčel, protože velmi obezřele hledal slova, jak si uvědomil Karlovu novou přecitlivělost. „Myslíš, že pro nemluvně vzejde nějaký prospěch z toho, když po svobodě budou běhat vrahové?" zeptal se.

Karel se zamračil. „Proč hned vrahové," zahučel. „Ti většinou nekončí v žaláři, ale na šibenici."

„Taky vždycky ne. Odpouštět je křesťanské, ale než udělíš milost, přece vždycky důkladně zvažuješ každý případ. A najednou.. ."

„Vždycky nemám syna."

„Myslíš, že už jich nebudeš mít víc?"

„Proč to říkáš?"

„Kdybys vždycky propustil všechny vězně, nedělal bys pak nic jiného, než pronásledoval lupiče. Nechci zasahovat do tvých práv. Jsem ostatně kněz a přeju odpuštění. Jenom chci, aby ses zamyslel.“

„Zamýšlím se. Dobře, omezím se na Norimberk. Můj syn se přece narodil jenom tady.“

Anna překypující příval hostů sledovala s rostoucím úžasem. Samozřejmě Karel před ní netajil, koho všechny zve do Norimberka, ale jaksi si to nedovedla představit. Zdálo se jí, že křtiny jejího syna nadřadil dokonce i císařské korunovaci v Římě, a ta představa ji spíš skličovala, než povznášela. Hrdinsky potlačovala bezděčnou úzkost před rozjařeným chotěm. Nedokázala by mu ji vysvětlit. Byl tu snad každý. A ti, kdo chyběli, nebyli ani v Římě. Habsburkové. Jan Moravský.

„Tvůj bratr nepřijede?“ odvážila se nesmělé otázky, když spolu přihlíželi jednomu z přeslavných turnajů, jakých probíhalo několik každý den. „Přece jsi poslal do Čech pana Dětřicha. Jistě mohl i Jan stanovit na Moravě místodržícího.“

Karel se zamračil. „Musí mít nos u rakouské hranice. Když tu není, znamená to, že ani Rudolf s Kateřinou se sem nechystá. Doufal jsem, že milý zeť přijede ještě před sněmem a že jeho záležitost dáme do pořádku, abychom ji nemuseli znovu přednášet kurfiřtům. Stačilo by tak jeho pouhé prohlášení. A Kateřina... Co nadělám. Přestala mě mít zkrátka ráda. Měl jsem ji provdat za méně skvělého mladíka, který by mi ji neodloudil. Rudolf je hezký, to mu musím přiznat. Chytrý je taky, jenomže ještě nedokáže odhadnout, co si může dovolit. Pekelnou ctižádost u knížecího syna bych chápal, zvlášť když byl vychován tak jako on. Albrechtovi přezdívali Moudrý. Nevím. Asi se to netýkalo jeho vychovatelských schopností. Teď máme nadělení na jižní hranici.“

„Jen kvůli tomu tě mrzí, že Jan nepřijel?“

„Ne. Vůbec ho postrádám.“

Chvíli mlčela. „Tvůj bratr je nešťastný, že se Václav narodil, viď?“ řekla pak nesměle.

„Proč si to myslíš, proboha?“

„Přece se mohl stát sám českým králem.“

„Jan není takový. Máme se rádi, jak sis už asi všimla. Aspoň nám nezažene z kolbiště Jošta z Rožmberka. Před dvanácti lety, když byly křtiny v Praze...“ Odmlčel se.

„Ano?“ povzbudila ho Anna. „Pokračuj. Já přece nežárlím, jak

bych mohla. Bylo mi tenkrát sotva deset.“

„Ne, jen jsem si vzpomněl na toho zemřelého. A že byl taky silný a zdravý.“ Otřásl se. „Jenomže Anna byla nerozumná matka,“ řekl sveřepě. „To ty nejsi. Nemám, nesmím mít strach.“ Letmo ji políbil a pokračoval uvolněně. „Byly to taky slavné křtiny. Královniny barvy měl hájit pan Jošt, ale rozmluvil jsem jí to. Nabídl jsem jí místo něho bratra.“

„Ty jsi se klání nezúčastnil?“

„Nezúčastňuju se ani dnes.“

„To přece není totéž.“

„Jistěže ne. Dnes jsem korunovaný císař. A stařík, který by se špatně vyjímal mezi těmi urostlými rytíři. A...“

„Dost. Tohle nechci poslouchat.“ A položila mu ruku na usmívající se rty.

Zlehka ji políbil. „Nebuď tak přecitlivělá. Jsem, jaký jsem. A pokud to nevadí tobě, tak mně vůbec ne. Jí to vadilo, to už jsem ti říkal. Chtěla mít chotě nejkrásnějšího, nejstatečnějšího a nejmocnějšího. To všechno dohromady jsem nikdy nebyl, a když jsem ztratil i to málo z toho, co jsem kdy měl...“ Mávl rukou. „K čemu ty vzpomínky. Dnes jsem šťastný. Určitě mnohem šťastnější než tenkrát.“

„To se ti jen zdá.“

„Ne, nezdá. Tenkrát jsem ještě nevěděl, co to je, všechno ztratit. A znovu to najít znásobené láskou a stokrát krásnější.“

Usmála se. „Rád přeháníš.“ Podívala se dolů na kolbiště, kde Jošt z Rožmberka právě elegantně skolil mohutného falckého rytíře. „Proč jsi své choti rozmlouval pana Jošta? Vždyť je skvělý.“

„Odstoupil sám, proti Janovi neměl šanci.“ Sledoval její pohled. „Dnes by ji možná už měl. Tehdy byl chlapec. A od té doby zesílil a vidím, že se zlepšil, zatímco Jan se oddává manželskému zápecnictví. Turnaje nepořádá, pokud vím. Jenom honičky přes hranici na pány z Rakouska. Ne, dnes bych ti ho za rytíře nevybral. Tentokrát je to na Joštovi skutečně.“

„Jak to? Přece není můj rytíř,“ podivila se.

„Že není?“ Karel se usmál. „Pan Jošt si na české královny Anny potrpí. Jeho choť je jenom docela nepatrná Anna. Anežka. A není to česká královna.“

Jako na potvrzení jeho slov Jošt z Rožmberka převzal z rukou pážete ukořistěný chochol a na špičce kopí ho složil Anně k nohám.

Odměnila ho úsměvem.

„Tobě se líbí?“ zeptal se Karel nedbale. Ani se na ni při té otázce nepodíval.

„Přál sis, abych byla k němu roztomilá. Tak tedy jsem.“

Vzdychl. „Hlupák jsem byl vždycky.“ Náhle se zbystřeně zadíval na kolbiště. „Neměl by nám pošramotit Kažka,“ řekl. „Snad není tak ctižádostivý jako jeho děd, ale určitě by se nerad vyválel na zemi.“

„Přece nemusel do šraňků,“ usmála se Anna. „Myslím, že je mu teprve šestnáct, možná ani ne. Určitě je zvyklý, že ho zdatnější rytíři porážejí. Ty jsi byl hned od počátku král turnajů?“

Karel si vzpomněl, jakou lekci mu kdysi udělili čeští páni, a usmál se. „Nebyl jsem nejhorší, ale určitě ne od prvního zkřížení dřevců na kolbišti. Míval jsem turnaje rád. Ale nikdy ne tolik jako můj otec. Myslím, že jsem většinou měl vážnější starosti.“

„Dnes je nemáš?“

„Dnes nemám vůbec žádné.“ Podíval se na nemluvně, které tiše pospávalo mezi nimi. „Vidíš? Klidně si spí při té podívané. Ani on nebude nadšený bojovník. To je jen dobře. Pro vladaře se to opravdu moc nehodí. Můj otec. Francouzský král Jan. Skvělí rytíři, ale...“

Jošt z Rožmberka dole sklidil pochvalu. Vyjíždějící rytířek byl proti němu zřetelně bez vyhlídek. Pan Jošt se srážce nevyhnul, ale sílu nevložil do dřevce, jen do odražení rány a kolísajícího soupeře ještě svým štítem obratně zachytil a usadil ho znovu pevně v sedle. Mladý vévoda se nedal zahanbit. Pustil štít, odepjal svůj chochol a nabídl ho vítězi. Ten mu jen pokynul k císařské lóži a odcválal hledat dalšího soupeře.

Kazimír Pomořanský odjel ke hrazení, dal se odstrojit z nejtěžších kusů zbroje a odebral se hledištěm k císaři.

„Nebudeš pokračovat ve hře?“ zeptala se Anna. Kažko byl její bratranec, a ač ho viděla vlastně pořádně jen jednou loni v Praze, připadal jí bližší než většina ostatních.

„Už nemám právo nastoupit, když jsem prohrál,“ řekl Kažko vesele a zazubil se na Karla. „České pány mám rád od chvíle, kdy jsem se s nimi setkal prvně. Na přání vítěze ti věnuju svůj chochol, Výsosti. Jsem spokojený. Čekal jsem to dřív.“

„Vlastně oba patří mému synovi,“ řekla Anna a ozdobila malá nosítka z každé strany jedním chocholem. „Zaslouží si to jako hold svých pánů. Je to nejmenší český král.“

KŘEHKÁ SÍŤ SMÍRU

Arnošt zachmuřeně vyslechl svého vikáře. „Chtěl bych mluvit s tím notářem, Štěpáne.“

„Už čeká,“ řekl Štěpán z Uherčic. „Jakmile jsem se dověděl, že přijíždíš, zavolal jsem ho.“

Milíč předstoupil bez rozpaků. Díval se na arcibiskupa stejně zvídavě jako on na něho.

„Ty pracuješ v císařské kanceláři?“ zeptal se Arnošt.

„V královské, Excelence. Prozatím, do návratu Jeho Veličenstva stejně jako kancléř, pan Dětřich. Poslali mě s ním z Laufu, protože.. .“ Zaváhal, ale nakonec doplnil: „Neumím moc německy.“

„A latinsky?“

„To jistě ano, jinak bych nemohl být notářem. Studoval jsem ve škole při olomouckém kostele. Olomoucký biskup mě dobře zná. To on mě doporučil císaři. „.

„A vysoké učení?“

„Navštěvuju v Praze některé lekce, ale...“

„Ale?“

„Nemyslím, že ho někdy dokončím.“

„Ty nemáš ctižádost?“

„Nevím. Přál bych si, abych ji neměl, ale někdy.. .“

„Ctižádost přece není hřích.“

„Ctižádost a pýcha se velmi podobají. Honba za ziskem. Za hodnostmi. Obě zavádějí lidi nakonec ke zločinu. Chtěl bych být pokorný.“

Arnošt se usmál.

„Ale když to chceš nejvíc, zrovna nejsi. Jinak bys nekáral arcibiskupa.“

„Já že tě...“

„Ale ovšem. Já dobře rozumím, co jsi mi naznačoval. Jsi kněz?“

„Ne, nejsem.“

„Nechceš být?“

„Velmi po tom toužím.“

„Tak proč?“

„Ještě se necítím být svěcení hoden, pane.“ Vydržel zpytavý arci-

biskupův pohled a neodvrátil oči.

„Myslím, že ti věřím," řekl Arnošt pomalu. „I když, abych řekl pravdu, tomu příliš nerozumím. Ty myslíš, že každý, kdo je kněz, je toho hoden?"

„To bohužel ne."

„Pravda." Arnošt si zhluboka povzdechl. „Případ, kvůli kterému jsem tě vlastně dal zavolat, se týká kněze. Řekni mi, co o tom víš."

„Vlastně nic, nebyl jsem při tom, když ho utopili."

„To vím. O tom jsem slyšel dost. Rychtář byl velmi neopatrný, když uspořádal to představení s výhledem pro minority, kteří právě procházeli ze svého kláštera. K Františku to od lávky není daleko."

„Možná si nevšiml. Prý byli schovaní."

„Kdo ti to říkal?"

„Seidl kramář. Konšel."

Ano, ten druhý. Arnošt se zamračil. Oba dal do klatby a přitom cítil, že je něco velmi v nepořádku. Jenomže těžko mohl jinak. On, hlava církve v Českém království. Žaloba ho dostihla v Avignonu a pocházela od jeho vlastního oficiála. Svědkové to odpřisáhli, jako by šlo o vraždu.

„Chci vědět, co se stalo předtím. Prý jsi byl při tom. Oba provinilci se tvého svědectví shodně dovolávají. A kancléř, mindenský biskup, mi řekl, že jsi za ním s tou historkou přišel, ještě než starší města ten zločin spáchali. O zločin podle lidských zákonů prý nejde, když rychtář užil svého práva. Co o tom víš?"

Milíč přes jeho svolení neusedl. Začal vyprávět, nejdřív roztřeseně, jak ho přítomnost arcibiskupa svazovala, ale pak se jeho slova začala rovnat do plamenných vět. Jeho hlas stoupal a zněl jako tehdy, kdy ho jeho zvuk prvně udivil. Arnošt ho poslouchal beze slova.

Když Milíč skončil, ticho bylo tak dlouhé, až se zalekl, že arcibiskupa rozhněval.

Ale Arnoštova první slova se vůbec netýkala toho, o čem se původně chtěl dovědět.

„Opravdu nechceš být knězem?" zeptal se zamyšleně. „Byl by z tebe skvělý kazatel. Na chvíli jako bych to všechno viděl před sebou. Jsi přesvědčivý."

„Protože jsem říkal pravdu z hloubi svého srdce. Jinak..."

„I kněz má z kazatelny promlouvat z hloubi svého srdce slova pravdy," řekl Arnošt. „Kdo v ni nevěří, není dobrým prorokem. Duše

lidí můžeš získávat jen upřímností. Samozřejmě je třeba i výmluvnosti, ale ty ji máš. Sledoval jsem pozorně tok tvých vět. Jsou bez vady a tvoje myšlenky jsou čisté. Tak co mi ještě povíš?“

„O čem?“ zeptal se Milíč překvapeně.

„Pražský kostel potřebuje lidi jako ty. Ne jako byl ten druhý. A já...“ Arnošt vzdychl. „Jmenování arcijáhnů bohužel ovlivňuje papež. A často i potřeby říše a císaře. Takže se mi stává, že arcijáhen, který má bdít nad kněžskými mravy v celé mé diecézi, sídlí kdovíkde, většinou v Avignonu, a za ním chodí jen výnosy jeho úřadu. Nejsou tak vysoké, jak by mohly být. Pro skutečného arcijáhna, ovšem bez titulu, by ještě dost zbylo, pokud by vizitace konal poctivě.“

„Nerozumím,“ zakoktal překvapený Milíč.

„Ptal jsem se na tebe dřív, než jsem tě dal zavolat. Potřeboval jsem se přesvědčit o tvé důvěryhodnosti. Teď vidím, že i jiné tvoje schopnosti jsou velké. Přemýšlej o mé nabídce. Když se rozhodneš přijmout ji a opustit kancelář, zasadím se o to, aby ses stal kanovníkem a sakristou pražského kostela. Potřebuju arcijáhna, jako jsi ty. Ten Martin Cvik nebyl jediný kněz nehodný svého stavu. Jsou i takoví faráři. Chci, aby v Čechách a na Moravě vládl pořádek, a má-li církev právo chránit svoje duchovní před zásahy světské moci, musí být čistá skutečně. Rozumíš?“

„Rozumím velmi dobře. Ale nevím... Nikdy jsem o sobě neuvažoval jako...“

„Nechceš pomáhat chudákovi arcibiskupovi pást stádo jemu svěřené?“ Arnošt se usmál. Vstal a položil ruku na rameno zmateného notáře. „Rozmysli se. Já nenaléhám. Muž jako ty, stane-li se knězem, neodloží svěcení jako nepohodlný šat při první příležitosti, kdy ho začne tísnit, ale chápe své poslání pro celý život. Až do smrti. Nechci, aby ses ukvapil a byl nešťastný. Ale mysli na to, co můžeš vykonat.“ Zamyslel se. „Ten rychtář a konšel jsou boháči, pravda?“

„Byli, Excelence.“

„Jak to myslíš, že byli?“

„Arcibiskupský oficiál jim vyměřil vysokou pokutu.“

Arnošt spustil zaťatou pěst na stůl, ale rychle se ovládl. O pokutě mu nikdo neřekl. Nejspíš zmizela v něčím měšci. Podíval se na Milíče a uvědomil si, že ten spravedlivý muž má právo vědět.

„V Praze je bída, hlad a mor,“ řekl. „Dal jsem rozdělit obilí ze svých sýpek, ale to nestačí. Nikdo nic nekupuje a řemeslníci zchudli.

Postarám se, aby ty peníze přišly tam, kam patří. K podpoře těm, kteří jsou bez práce. Rozestavěné císařské hradby zůstaly opuštěné pro nedostatek prostředků. Ale ty se najdou díky štědrosti pražských měšťanů. Máš k nim blízko, vyřiď to. A ať už nemají strach z trestu."

AKVILEJ

Akvilejský patriarcha Mikuláš, císařův bratr, zemřel už 29. června 1358, ale papež dlouho váhal s jmenováním jeho nástupce. Své kandidáty měli jak uherský král, tak i římský císař a s žádným z nich se Inocenc nemínil nepohodnout. Váhal dlouho, téměř rok. Čímž mimoděk poskytl prostor Rudolfovi Rakouskému k jeho první a zdaleka ne poslední zlovolné intrice proti laskavému tchánovi. Dopis, v němž Karel Čtvrtý údajně sděloval, že činí proti uherskému uchazeči, freisinskému biskupovi Pavlovi, závažné kroky u papeže v Avignonu, se náhle objevil v rakouské kanceláři a jaksi se dostal do rukou biskupovi, který byl papežským nunciem a měl tudíž pohodlný přístup k svaté stolici. To ještě Karel, který si nechtěl Ludvíka znepřátelit, dokázal přinutit úskočného zetě, aby obdržení takového dopisu vůbec popřel.

Rudolf zatím jen pošťuchoval a vůbec si nechtěl tchána znepřátelit nadobro, protože dosud nebyl vyřčen konečný soud nad jeho listinami, které zázračně objevila táž kancelář. Císařovu požadavku vyhověl. Ale nelenil a téměř současně hodil udičku i na druhou stranu. Důvěrně vyzradil Karlovi, že Ludvík Uherský za pomoci dvou duchovních kurfiřtů, mohučského Gerlacha a kolínského Viléma, usiluje v Avignonu o jeho sesazení a vlastní volbu na římský trůn. Oba obvinění to okamžitě popřeli a důrazně žádali Rudolfa i Ludvíka Uherského, aby o jakémkoli podobném jednání mezi nimi předložili důkazy. Tím všechno skončilo. Popřel to i Ludvík a Karlův nevlídný vztah k Rudolfovi jen zesílil. Papež měl štěstí, že se ho celá záležitost vlastně netýkala. Jen by mu přibylo starostí. Měl jich už tak dost. Akvilejský patriarchát a především spor mezi Anglií a Francií.

Obě záležitosti vyřešil téměř současně. Vyslal své zástupce k mírovému jednání do Brétigny a hned několik dní nato, 10. května 1359, jmenoval do Akvileje nového patriarchu, lombardského šlechtice Lodovica della Torre, který nebyl přívržencem nikoho, jen svým. Což se projevilo okamžitou snahou o navrácení statků patriarchátu v Korutansku, Kraňsku a Štýrsku.

Patriarcha žádal císaře o zakročení a přes všechny špatné zkuše-

nosti s Rudolfem Karel odmítl zaplést se do jejich sporu. Mít ho přímo na své straně by se ovšem hodilo i Rudolfovi, který v Akvileji narážel i na zájmy Ludvíka Uherského a do vyřešení sporu nemohl s jeho spojenectvím počítat. Odhodlal se tedy aspoň k dočasnému smíru, který Karel z duše, i když ne bez podezření, uvítal.

Co mohlo lépe svědčit o konečně nastolené shodě mezi mocným jihočeským panským rodem a jejich králem než přítomnost všech Rožmberků v Českých Budějovicích při setkání císaře Karla a jeho bratra, moravského markrabího Jana Jindřicha, s Rudolfem Habsburským a jeho bratry. Rožmberkové měli nakonec i důvod počítat se do královské rodiny. Hned jejich otec, pan Petr z Rožmberka, byl v prvním loži ženatý s královnou vdovou po posledním Přemyslovci. A ještě dál do minulosti - ne, radši nevzpomínat na Závise z Falkenštejna a jeho slavnou lásku ke královně. Ten skončil, na rozdíl od pana Petra, nedobře. Nevzpomínat by bylo moudřejší, ale někdy se to nedaří.

Tu dávnou historku znali i mladí Rožmberkové a nepochybně měla svůj podíl na zvláštních citech nejstaršího Jošta, kterého cosi tak silně přitahovalo k českým královnám. Ano, i teď. Karel dobře věděl, že půvab pro někdejšího nejvyššího komořího nemá ani tak on sám jako spíš jeho choť. Ale příliš to nerozlišoval. Když se někdo dvořil Aničce, bylo to, jako by se dvořil jemu. A hlavně synkovi, který spokojeně spal v kolébce při každém jednám. Pokud byl vzhůru, seděl na otcově klíně jako hříbek a velmi soustředěně vladařským okem pozoroval všechny přítomné, zatímco tříletá Eliška radostně skotačila venku s mladými kleriky z Karlovy kanceláře. Kancléř je k zábavě s královským dítětem okamžitě uvolnil přes námitky přísného notáře, který bdělým okem dohlížel na kázeň v kanceláři.

„Jen je nech, pane Milíči. Vždyť sami jsou ještě děti. Princezně prospěje, když se s ní trochu proběhnou. Chůva je stará a rodiče i jejich hodnostáři mívají většinou jiné starosti."

Jan Milíč dobře věděl, že společníci Eliščiných her hledí jen uniknout nudě písařských pultů a klidně nechají všechnu práci na něm, ale kancléři odporovat si netroufal. Přežehnal se jen křížem a s povzdechem se dál věnoval císařským listinám, kterých jako obvykle byla záplava. Práce mu konečně nevadila. Před tváří Všemohoucího jen zvyšovala jeho zásluhy a možná to bylo lepší než dohlížet na bandu nezvedenců, kteří si vykládali košilaté vtipy, dokonce i když byl v

kanceláři přítomen císařský rada a kancléř Jan ze Středy! A kancléř je ani nepokáral. Biskup! Pravda, chránil se přisadit si, ale po jeho tváři chvilkami přeběhl úsměv, který svědčil o tom, že dobře poslouchá a není pohoršen.

Z houfu kleriků si nakonec Eliška vybrala jediného, a protože ostatní neměli přístup do císařských komnat, kam zaběhla, k Milíčově radosti se váhavě vrátili ke své práci. Nepřítomnost písaře Jana ho tolik nepohoršovala. Vzal, ač s jistým přemáháním, na vědomí, že dvacetiletý Jan vlastně patří do panovnické rodiny, protože byl synem císařova bratra Jana Jindřicha. A ačkoli ho jeho nelegitimní původ pobuřoval, spravedlivě uznával, že dítě nemůže za hříchy rodičů. A Jan byl pilný, přestože určitě měl víc možností než druzí, jak se práci vyhýbat.

Teď se v královském příbytku schylovalo k rodinné večeři a mladý klerik, kterého vlekla za ruku energická Eliška, měl zase jednu z četných možností představit se jako člen vladařského rodu. U císařovy hostiny a v otcově přítomnosti ovšem bez kleriky. Nebylo to prvně, kdy ho mocný strýc pozval k rodinnému stolu a příchylnost jeho malé sestřenice určitě měla podíl na tom, že se tak často stávalo, i když markrabí Jan Jindřich nebyl u toho.

Karel pohodu vnímal všemi smysly. Anička. Václav a Eliška. Dokonce k nim přibyla i Kateřina, tentokrát usměvavá a přítulná. Ovšem, milovaný Rudolf byl s otcem ve výjimečné shodě. Za tu ovšem bylo co děkovat jen Karlově trpělivosti.

Poslední večer. Konečně bez Rožmberků. Karel je sice kolem sebe vídal rád, protože úspěch jeho vlády v Čechách závisel na shodě s mocnými panskými rody - a Rožmberkové k nim patřili možná i před ostatními -, ale příliš živé sympatie k nim nechoval. Ostatně jistě ani oni k němu, protože na neshody mezi nimi bylo možné zapomenout jen zdánlivě. Vskrytu stále žily. Ale důležitější než láska je vědomí vlastního prospěchu a už dávno si všichni ujasnili, že ten je jen ve shodě. Annu zastihl se všemi svými dětmi. Společně s Kateřinou zahnaly chůvu a přebalovaly samy malého Václava.

„Učíš se?“ zeptal se Karel dcery ode dveří. „Vidíš? Už jsem měl strach, že dřív než syna se dočkám vnuka. Ne že by mi to vadilo. Ale dokud tenhle muž nevstoupil do mého života, zneklidňovala mě představa, že mě vždycky budou obklopovat jenom ženy, i když nezapírám, ženy jsem měl vždycky rád.“

Kateřina se začervenala. „Nějak... nějak se nám to nedaří," pípla.

„Co se vám nedaří? Milovat se?"

Zčervenala ještě víc. „To ne. Ale to dítě, víš?"

„Nedělej si starosti, to někdy trvá."

„Jak to? Ty jsi měl první dítě hned."

„Ano. Ale od Markétčina narození k tvému uplynulo celých sedm let. Sedm let, rozumíš? A ujišťuju tě, že jsem se snažil. A tvoje matka též."

„A s Annou Falckou..."

To ano. Od svatby neuplynulo víc než těch devět měsíců. To mi, mé dítě, radši nepřipomínej. Můj Václav se ještě zdaleka nevyrovnal věkem svému nešťastnému jmenovci. V půl roce života to bylo taky čiperné a zdravé dítě. Bože, ne!

Anna okamžitě pochopila bolestnou odmlku a hbitě odvedla řeč jinam. „Zato Eliška se narodila až pět let po svatbě," usmála se.

„Ale kolik ti bylo, když ses vdávala?" vykřikla Kateřina.

„O celé tři roky víc než tobě. Ale i kdyby, na dni svatby přece nezáleží."

Jan Jindřich, který přišel s Karlem, se vmísil do rozhovoru. „Já jsem byl ženatý patnáct let," řekl vesele, „a za celou tu dobu jsem nezplodil ani morce."

Důvody tehdejší neplodnosti úspěšného otce z časů, kdy byl tyrolským vévodou, byly víc než známé. Kateřina se usmála. „Že ne? A co ten mladý klerik, který si hraje s Eliškou?"

Markrabí zvážněl. „Takového syna by Rudolf mohl mít i bez tebe. Ale neboj se. Má milující choť, nepotřebuje to."

„Markéta - myslím tu první - o tebe nestála?"

„Jak se to vezme. Jenomže stála o každého. Můj císařský bratr by o tom mohl vyprávět."

Kateřina vyprskla. „Házela očkem i po Rudolfovi, když se setkali!"

„Z toho nemusíš mít strach."

„Nemám. Taková hora tuku!"

„Vždycky taková nebyla," řekl Karel a podíval se nevlídně na bratra. Co bylo, bylo. Vytrpěl sis dost, ale hodně taky vlastní vinou, bratře. První Markéta! Taky jsem měl *první Annu*, která se chovala všelijak, čehož živoucím dokladem je právě přítomný pan Jošt z Rožmberka, ale nepomlouvám ji. To se nesluší a zvlášť ne před dítětem. Proto-

že Kateřina je a zůstane pro mě dítě, i až jí bude padesát.

„O nenaplněném manželství snad není řeč," řekla káravě Anna a podívala se na Kateřinu. „Jak dlouho spolu s Rudolfem žijete? Jako manželé, myslím."

„Teprve rok," špitla Kateřina zahanbeně. „A už mi bylo devatenáct! Paní tchyně nedovolila dřív."

„Máš čas," řekla Anna pokojně. „Eliščino narození od té první chvíle mezi mnou a tvým otcem dělily celé tři roky. A jestli se chystáš na synka, tak ještě víc."

„Šest let?!" vykřikla Kateřina. „To máme ještě tak dlouho čekat?"

„Nemysli na to. Ujišťuju tě, že se to pak povede spíš. Pořád se trápit a počítat dny nemá smysl. Příroda bývá zlomyslná, to mi věř."

Karel, který celou dobu vděčně hladil Anninu ruku, ji teď zvedl ke svým rtům. „Hlavně se mějte rádi, jako se máme my," řekl vážně. „Potom se všechno podaří. Nebo ti Rudolf vyčítá?"

„To ne. To vůbec ne," ohradila se Kateřina. „Řekla bych, že on na to nemyslí tolik jako já. Pořád má spoustu jiných starostí. Ale já..."

„Jestli ti smím radit, tak s ním o tom nezačínej," řekl vážně. Přidat tak Rudolfovi další posedlost! A Kateřina je ke všemu moje dcera. Nakonec by to, že ještě nemají děti, pokládal za schválnost ode mne. „Buď jistá, že až jednou to dítě přijde, uvítá ho s nadšením. Možná i s větším než ty sama."

„To nemůže," zasmála se. „Já... Pokusím se být trpělivá. Ostatně mi nic jiného nezbývá."

Václav v čistých plenkách spokojeně usnul. Anna vstala. „Můžeme jít," řekla s úsměvem. „Kuchař už jistě trne strachem, aby neusušil večeři."

„A kde máš svou habsburskou líheň?" zeptal se Karel dcery.

„Ty to nevíš? Odjeli přece napřed do Krumlova. Jošt z Rožmberka je pozval, sotva přijeli."

Karel se zamračil. „Nevím to. Myslel jsem, že se řádně rozloučíme. Nebo se pro tebe Rudolf vrátí?"

„Já... Řekla jsem mu, že mi jistě dáš doprovod. Neměla jsem?"

„To víš, že tě nenechám jet samotnou hraničním hvozdem, kdyby páni Habsburkové náhodou jeli napřed až do Vídně. Zaráží mě Rudolfova nevychovanost. Ani se nerozloučil."

„Se mnou se rozloučil," zasáhla honem Anna, když viděla, jak se do Kateřininých očí krade bojovnost. „Byl jsi zaneprázdněn a zlobit se

můžeš jenom na mne. Řekla jsem mu, aby si Rožmberků hleděl. Právě tak, jako jsi to ty doporučil mně.“

„Na tebe se nemůžu zlobit nikdy.“ Karel ji políbil a zadíval se na dceru. Bylo víc než jasné, že Anna si kvůli ní vymyslela milosrdnou lež. A možná taky trochu kvůli mně. Začínám být na Rudolfa už přecitlivělý. „Jsem rád, že jsme se konečně smířili,“ dodal pokojně. „Nenávidím neshody v rodině a od chvíle, kdy můj otec oslepl a přestal mi strojit léčky, jsem jim už úplně odvykl. Ani kvůli tobě si nechci znovu zvykat.“

„Já přece taky ne!“ ohradila se Kateřina. „A jistě ani Rudolf. Jenomže je mladý a moc podléhá Ludvíkovi Uherskému. Ten si to všechno vymýšlí.“

Karel si pomyslel, že to je spíš naopak, ale řekl smířlivě: „Tomu se dá snadno uvěřit. V Uhrách třímá vládu pevně paní matka. Je to fúrie a čertova babička. Nejradši by mě viděla pod drnem.“

„Ale no tak!“ okřikla ho Anna. „Jsem já snad čert?“

„Promiň. Vždycky zapomínám, jaké posvátné svazky krve vás pojí. Snad že mi ji naštěstí ničím nepřipomínáš. Jenom si vzpomeň, jak jsi ty sama před čtyřmi lety trpěla při té nekonečné cestě. Jedubába! Tenkrát jsem ji kolikrát chtěl uškrtit. Možná jsem měl. Byl by teď s Ludvíkem pokoj.“

Anna už byla zticha. Svést všechno na uherskou královnu matku bylo snad opravdu lepší než vyvolat další nedorozumění s Kateřinou a Rudolfem. Ostatně - kdoví. Karel měl nesporně pravdu, když hodnotil jejich vzájemný vztah. Jen by se mohl trochu krotit. Kdyby se Budějovice hemžily uherskými špehy, byla by válka znovu na spadnutí. Strýc Ludvík je na matku víc než citlivý.

Měla docela pravdu a ukázalo se to celkem brzy, i když nešlo o uši v budějovických zdech. Kateřina to neprozřetelně vyklopila Rudolfovi, sotva se setkali. A Rudolf to dobře uložil do paměti pro případ, že někdy stane znovu proti tchánovi.

Zatím - snad - byli zadobře. Vztahy mezi Habsburky a Uherským královstvím byly v té chvíli horší.

Září se toho roku vydařilo. Ještě koncem měsíce se císařský průvod vydával na cestu za dne tak teplého, že by se za něj nemuselo stydět ani léto. A také Karlovu šťastnou pohodu nemohlo v tom roce porušit vůbec nic. Opouštěl Čechy nerad jako vždycky. Ale stesk, který

provázel obvykle jeho cesty za hranice uprostřed nedokončeného domácího díla, se tentokrát nedostavil. Jako by ho rozptyloval sluneční svit. Nebo Annina ruka, kterou potají občas pohladil v záhybech císařského pláště. Přesto si postěžoval - ale s úsměvem.

„Pořád mi vyčítají, že se starám jen o Čechy a že zanedbávám německé země římské říše - a vidíš. Letos se mi podařilo zůstat doma sotva čtyři měsíce."

„Císaře jenom pro sebe by chtěl mít každý," usmála se. „Pan Petrarca, ten si zase myslí, že bys měl být tak nejspíš v Římě. A možná má docela pravdu. Přece jsi císař římský, ne český nebo německý."

„Ty bys chtěla?"

„Nevím. Nevím, jestli bych se tam kdy cítila doma. Ale kdyby sis to přál ty, tak ano. Můj domov je u tebe."

Kradmo se ohlédl přes rameno a rychle ji políbil. Být císař má svůj půvab i v soukromém životě. Pořád jsme jako tajní milenci. Líbat se kdykoli na očích veřejnosti se nehodí. Kdybych měl tu volnost, asi bych už nikdy nemohl dělat nic jiného než objímat ji. Je to tak krásné, až se mi někdy zdá, že to nemůže být pravda. Možná jenom sním.

„Petrarca." Karel se skoro pomazlil s tím jménem. Ještě ho hřál na srdci básníkův dopis, ve kterém sliboval, tentokrát naurčito, že docela jistě přijde a bude žít na dvoře císaře. Nemalou zásluhu na tom rozhodnutí přičítal Karel Arnoštovi, který si s Petrarkou čile psal. A taky Anička. Jan ze Středy. On sám si našel čas jen zřídka. Ale i to zdá se stačilo. Taky proč ne? Pozvání, dokonce opakované pozvání od císaře, ani Petrarca nemohl pominout.

„Budiž. Možná ho do Itálie znovu vezmu s sebou, až přijde čas."

„Přijde takový čas?" zeptala se Anna. „Skutečně se i my vrátíme do Říma?"

„Vrátíme, lásko. Aspoň doufám. Vrátíme se tam s papežem. A tentokrát zůstaneme delší dobu. I když nevím, jestli pan Petrarca bude laskavě spokojen aspoň s tím. Natrvalo v Římě - ne, to nemůžu."

„Vezmeme s sebou taky Václava?"

„Doufám, že ne," zasmál se. „Doufám, až k tomu dojde, že bude ještě příliš malý na tak dlouhou cestu. Stejně se tam jednou podívá jako dospělý ke své vlastní císařské korunovaci. Tu už bohužel já neuvidím." Ohlédl se, dobře posté od chvíle, co ráno vyrazili.

„Neohlížej se pořád," rozesmála se Anna. „Václav je v nosítkách v bezpečí. Vidíš? Bolek se od něj nehne ani na krok."

„Chtěl bych sám.“

„Já taky. Jenomže se to nehodí.“

Nehodilo se to a ani to nebylo nutné. Zářijový den byl překrásný a malý Václav, který se už statečně držel sám vsedě, část cesty trávil v sedle před otcem k malé radosti Bolka Svídnického, který si velmi rychle zvykl na svou novou úlohu chůvy, ač mu ji nikdo nevnucoval. Ale malinkatý král ho okouzloval stejně jako každého. Navíc - byl to syn jeho miláčka Anny. Sám neměl vlastního. Nedokázal se od něj vůbec odtrhnout. Závistivci na něj zahlíželi. Snadná cesta k srdci bláhově zamilovaného císaře, který synáčka zbožňoval den ze dne víc, jak mu rostl a krásněl před očima. A snadná cesta k neslýchaným výhodám. Na Bolkovu hlavu se jich snášelo požehnaně. Byl císařovnin strýc a jiné snaživce k svému pokladu jednoduše nepustil.

Karel sice jen nerad opouštěl milovanou Prahu, ale utěšovalo ho, že cílem jejich cesty je právě Norimberk. Město, které mu tak mimořádně přirostlo k srdci, protože jeho Anička v něm dala život vytouženému synovi.

Norimberk, jako vždycky pohostinný, je uvítal zprávou na první pohled příznivou. Přesto Karlovi při ní přeběhl po zádech lehký mrazík.

Nejstarší Wittelsbach, Ludvík kdysi Braniborský, můj nepřítel a záludný sok mého bratra, až donedávna nelegální choť tlusté Markéty z časů, kdy byla ještě svůdná, a otec dvacetiletého dědice Tyrol Menharta, zemřel osmnáctého dne měsíce září. Prvorozený syn kdysi císaře Ludvíka, narozený o dva měsíce později ve stejném roce jako já. Ani se neptám, co se mu stalo, a radši si budu představovat nehodu. Ta může potkat i mladého. Přece jsme ještě neuzráli pro tu paní s kosou.

Fridrich z Hohenzollernu mi tu zprávu přednesl s veselou tváří. Raduje se z ní zcela nepokrytě, protože, marná sláva, s Ludvíkovým odchodem jedno nepřátelství končí. Nejen mně, ale všem sousedům Bavorska. Jeho bratři na veliké skutky nemají. A ostatně se nikdy nesnášeli. Jedině Ludvík mezi nimi dokázal v kritických chvílích udržet kázeň, když už ne bratrskou shodu. Teď už si mladý Ludvíček Braniborský na odlišení nemusí říkat Říman. Je sám. Jediný Ludvík. Sbohem, Wittelsbachové.

Projevíme velkomyslnost a píšeme soustrastný dopis vévodkyni vdově. Starý hněv neživím a ostatně hříšný pár s církví smířil přece

přede dvěma lety můj vlastní zeť. Můj zeť Rudolf, s nímž jsme teď v dokonalé shodě. Snad mladý tyrolský hrabě nemá strach setkat se s císařem? Jenom ať přijde. Leccos pro něj přece můžu udělat.

Ano, už je to tady. Vydali jsme se z Norimberka načas do Laufu, aby to mladý Menhart měl blíž. Konečně přichází a já žasnu. Velká vodnatelná hlava. Vyboulené oči. Něco jsem slyšel, ale netušil jsem, že to je tak zlé. Taktak je rozumět, co blekotá, a stále se přitrouble směje. Panebože, vévoda! Dá se říct, že to je zasloužený trest? Ludvík se v Tyrolech nezdržoval a už to chápu. Dvojnásob. Z pohledu na tohle dítě na něj musela padat hrůza. Bezděky s tím mrtvým cítím. A už se skutečně nehněvám ani na Markétu. Když si představím, že by Václav... Ne! Tohle si nepředstavuju. Moje Anička není chlípná cizoložnice.

Ale samozřejmě své pocity úspěšně skrývám před těmi pány, kteří Menharta doprovázejí. Leckoho z nich znám či jsem znával jejich otce. Co si asi představují, že se stane s Tyroly? Zplodí-li tenhle blbeček ještě následníka... Hrůza pomyslet. A jako obvykle myslím hlavně na ženy. Ta dívka, kterou Habsburkové prodali za Tyroly. Jeho choť. Chtěl bych ji obejmout a nechat ji, aby se mi vyplakala na rameni. Stěží se někdo najde, kdo na to pomyslel.

„Paní vévodkyně mě nepoctí svou přítomností?“ zeptal jsem se jenom tak mimochodem, šťastný, že Menharta nedoprovázela. Ale odpověď mě zarmoutila. Zajisté. Paní Markéta se nemůže dočkat setkání s Veličenstvem. Bohužel právě teď... Ale docela jistě se chystá do Norimberka. Prý město chystá skvělé masopustní veselí.

Tak na masopust, Markéto? Odpočinout si od pohledu na svého syna? No dobře. Za čtyři měsíce už snesu pohled na dalšího člena té zdařilé rodiny. Možná bych měl pozvat bratra, aby za mnou přijel, ale při pohledu na Menharta mě zlomyslnost opouští. Otcovsky poklepávám chlapci na rameno a snažím se nevnímat, jak se pitvoří. Říšský hrabě! Už jsem to jednou slíbil a on si přijel pro titul. Už ho nemohu neudělit. Ale připadám si jako podvodník vůči všem, které jsem před ním vyznamenal stejně. A všem, které ještě po něm vyznamenám.

Anna byla velmi zamlklá, když večer před zrcadlem odkládala šperky. Ani Karlovi nebylo do řeči. Ulehli mlčky vedle sebe.

„To je hrůza,“ řekla konečně a přitulila se k němu. „Pojď ke mně blíž. S tebou nemám strach.“

Objal ji beze slova. Milostnou hru tentokrát pokrýval jakýsi

příkrov smutku, ale vítězná rozkoš ho nakonec přece jen protrhla.

„Tohle mohl mít doma můj bratr," řekl konečně Karel. „Představ si. Měl víc rozumu než dohromady my všichni ostatní, kteří jsme ho měli k naplnění manželství."

„Nemusela to přece být zrovna její vina," namítla Anna.

„Spíš ano. Už její sestra byla slabomyslná. Byla starší a měla Korutany s Tyrolskem zdědit, ale všechno přiznali Markétě. My jsme Adletu nikdy neviděli. Můj otec uvítal, že Markéta byla mladší a k Janovi věkem spíš, a dál už nepátral. Vždyť prohlášení nesvéprávnosti bývá zhusta podvod a nebylo v našem zájmu ho odhalit."

Václav v koutku zavrněl ze spaní. Anna vstala a lehkým krokem přešla ke kolébce. Chvíli se dívala do drobné tvářičky a pak řekla uvolněně: „Vidíš? Zlobí se, že myslíme na ošklivé věci, když je tu s námi on."

„Už nebudu. Přísahám, že nebudu. Svět je přece plný krásných zdravých dětí." Přistoupil k ní a objal ji zezadu kolem ramen. „Zdravých a krásných určitě," pokračoval, „ale nikdo nikdy nebyl, není a nebude krásnější, než je on."

„Přestaň," okřikla ho. „Nezakřikni to."

„Ty myslíš, že bych mohl?" Sklonil se k dítěti. Spalo s rozhozenýma ručkama a zhluboka oddychovalo.

V tak těsném sepětí jsem nežil se žádným ze svých dětí. Většinou spaly s chůvami a já sám. Či s chotí, když se to hodilo. Anebo s některou jinou, když jsem byl daleko. Za těch osm měsíců jsem se neodloučil od Václava ani od Aničky. Ještě že také ona ho chce mít pořád u sebe. Eliška je na tom hůř. Až Václav povyroste, taky bude. Větší dítě už nemůže spát s námi v ložnici. Milujeme se. A ve dne nám naše vznešenost nedovoluje dotýkat se. Aspoň ne tolik, jak bych si já přál. A snad i ona. Přesvědčila mě o tom tisíci milostných důkazů. Znásobují je slova lásky. Nikdo jich nemá takovou zásobu jako moje Anička. A nikdo neumí vyslovit je tak jímavě a v pravý okamžik jako ona. Ani já to neumím. Připadám si jako hlupák vedle ní. Medvěď a víla. Ano, taková pohádka skutečně je. Vyprávěla mi ji ve Francii má krásná teta Marie.

Anna přestala pohupovat kolébkou a vrátila se na lože. „Budeme na Vánoce v Norimberku?" zeptala se s hlavou na jeho rameni.

„Jistě. Sotva jsme přijeli a zjara je svolán sněm. Ani by nestálo za to se vracet domů."

„To je dobře. V Praze jsem tě nikdy neslyšela číst *nařízení císaře Augusta.*“

„Vskutku ne?“ podivil se. Ano, na Vánoce bývali obvykle v některém z říšských měst. Kdy naposledy to bylo v Praze! „Nepřipadám ti směšný, když tam tak stojím s mečem v ruce a recituji slova z Písma?“

„Vůbec ne. Chci, abys přednášel jen pro mě. Líbí se mi to.“ Drobně se zasmála. „Řekla bych, že ženám vůbec se to líbí. Arnošt mi vyprávěl, jaký dojem jsi hned napoprvé udělal před třinácti lety v Basileji.“

„Ano?“ řekl neurčitě. V Basileji, ovšem. S tou vzpomínkou byla neodlučitelně spjatá Kateřina. Pravý opak Anny. A přece i ji kdysi miloval.

„Vyprávěl mi taky, jak jsi musel tenkrát schován v loďce prchat před nástrahami žárlivých manželů.“

„Arcibiskup by si neměl vymýšlet. Myslíš, že to je vhodné?“ zeptal se přísně. „Neví o tom nic. V té loďce nebyl a na tom plese předtím taky ne.“

„Já se přece nezlobím,“ řekla smířlivě. „Vždyť jsem tě ani neznala.“

„Ale znala jsi mě. Nepamatuješ? Když jsem tě prvně viděl v Budíně, tak ti bylo pět. A slíbil jsem ti, že tě udělám českou královnou. To jsem svatě splnil.“

„Splnil jsi i víc.“

„Ovšemže ano. Jsi teď dokonce císařovna.“

„Tak to nemyslím. Jsem žena, která je navýsost šťastná. Matka, která je blažená. Nedovedu si představit krásnější život, než je ten můj s tebou.“

„Ani já.“ Jemně odsunul její hlavu, opřel se o loket a naklonil se nad ni. „Proč mě to nikdy nenecháš říct prvního?“ zeptal se. „Takhle můžu jen opakovat, co jsi už řekla.“

„Můžeš víc,“ vzdychla.

Ano, jistě mohl víc. Zachvění jejího těla znovu probudilo touhu, tentokrát beze všech děsivých přízraků. Milujeme se. Kéž to tak zůstane až na věky věků. Kéž mám dost síly pro ni tak dlouho, jak si ona bude přát.

„Budu přednášet nařízení císaře Augusta jen pro tebe, když se ti to líbí. To ti přísahám.“

Slib splnil. V mihotavém světle svící v kostele svatého Sebalda, kde zjara křtili Václava, těžko si někdo mohl všimnout, že císařův zrak se nehnutě upírá k jedinému místu. A i kdyby si toho všiml, jistě by mnoho nenamítal. Na místě, kam se díval, seděla přece jeho choť, a ač to ve vznešených kruzích nebývalo zvykem, držela dítě na klíně. Všude vládla vánoční pohoda.

„Šidím ostatní," řekla Anna. „Už si to vyčítám. Chtěla jsem, aby tě slyšel i Václav. Před rokem byl sice přítomen, ale nikdo neměl zdání, že to bude právě on."

„Zdání nikdo mít nemohl, protože takové dítě *se* ještě nenarodilo." zasmál se.

„Ani letos to nevíme."

„Co nevíme?"

„Já nevím, jestli ti to mám říct." Na chvíli se odmlčela.

„Ty máš přede mnou tajnosti?"

„Ne, tajnosti ne, ale... Vlastně to nevím docela jistě, víš?"

„Třeba ti poradím. Tak mluv."

„Ty mi poradíš!" Rozesmála se a Karel se na ni zadíval s očekáváním.

„Jsou Vánoce," povzbudil ji. „Čas dobrých zpráv."

„Ano, v Betlémě sčítali narozené. Loni jsem přemýšlela, jestli k nim můžeme přičíst i Václava."

„To letos už určitě," zasmál se.

„Václava ano. Ale možná že ještě někoho."

„Cože?"

„Nezlob se, jestli tě zklamu!" vykřikla. „Chtěla jsem počkat, až to budu vědět jistě, ale mám pocit, že ti to musím říct právě dnes. Možná že v srpnu dostane Václav bratříčka."

SPOR RAKOUSKÉHO VÉVODY

Jestliže císař v Budějovicích vyšel vstříc svému zeti a shovívavě přešel jeho dosavadní nehoráznosti výměnou za nevěrohodný slib, že v nich nebude pokračovat, vyhradil si právo nezúčastněného rozhodčího v jeho sporu s akvilejským patriarchou v naději, že se mu tak podaří zprostředkovat žádoucí mír, nedokázal nic. Rudolfovi se zdařilo nad patriarchou zvítězit a dokonce ho zajmout. Přivlekl ho - docela potupně - do Vídně už v září a podle dohody ho měl poslat císaři ke konečnému výroku. Jenomže věděl, že od císaře nemůže očekávat ryze stra-

nický rozsudek ve svůj prospěch. Spíš zvážení všech práv a hledání pro obě strany přijatelného kompromisu. Patriarcha byl chráněnec Avignonu a násilné řešení mohlo do sporu s kurií přivést i mladého rakouského vévodu. V průběhu války se císařova nestrannost hodila, ale s tím byl konec. Teď se Rudolf cítil vítězem a v nejmenším nemínil ustupovat sebeoprávněnějším požadavkům.

Když jeho zeť na výzvy k vydání zajatého patriarchy neodpovídal, vyslal císař do Vídně o Vánocích 1361 svého bratra moravského markraběte Jana Jindřicha, saského vévodu Rudolfa Druhého a svého předního rádce olomouckého biskupa Jana Očka, aby s patriarchou a Rudolfem přímo jednali. Ctižádostivý mladík dobře věděl, že Ludvík Uherský, až dosud pobouřený jeho postupem v patriarchátu, který pokládal za předpolí svých italských výbojů, musí být silně znepokojen podezřením, že za Rudolfovou činností vskrytu stojí i jeho tchán. S příjezdem císařských vyslanců nastala nejpříhodnější chvíle k dovršení celého úkladu. Rudolf se tedy přestal starat o patriarchu - v patriarchátu už koneckonců obhájil své a nepochyboval, že to dokáže i nadále - a před nosem Karlových vyjednavačů ujel do Budína, kde mocnému sousedovi předložil jako skutečný dopis další výrobek své kanceláře, věrohodně formulovaný podle císařova vlastního výroku. Začátkem roku 1362 pak rakouský vévoda zdárně uzavřel s Ludvíkem Uherským spojeneckou smlouvu o vzájemné pomoci proti císaři a jeho bratrovi. Uherské spojenectví byl pro Rudolfa zisk, protože zároveň znamenalo pomoc polského Kazimíra, který byl Ludvíkovi smluvně zavázán proti všem. Ale jeho hranice s Karlovým panstvím byla příliš dlouhá a nebyla kryta od západu ani od jihu. Ještě v lednu se Rudolfovi podařilo uzavřít spojeneckou smlouvu se salcburským arcibiskupem, který byl ve sporu s dolnobavorskými vévody a potřeboval mít v zádech silnou oporu. Smrt Ludvíka Bavorského, který mu byl zavázán za smír s církví, zproblematizovala jeho vztah k Tyrolům, zvlášť když se vědělo, že se jich po Ludvíkově smrti mínil zmocnit na základě věnování vévodkyně Markéty, zpochybněného až příliš častými výtvory rakouské kanceláře. Sama Markéta to nikdy nepopřela ani nepotvrdila. Rudolf se tedy pokusil o Menharta a málem se mu to zdařilo. Byl okouzlující mladý muž a slabomyslný Menhart snadno podlehl jeho osobnosti. Což se ovšem nehodilo Menhartovým tyrolským a hornobavorským poručníkům, kteří Rudolfův - tentokrát pravý - dopis mladému vévodovi obratem předložili císaři.

Masopust byl v Norimberku obzvlášť zdařilý. Anna se chtěla účastnit reje v ulicích, ale Karel jí dovolil jen dívat se z okna jednoho z Hohenzollernových domů v městě. Ostatně průvod maškar táhl i ke hradu. Ale bylo pohodlnější být hosty purkrabího už proto, že mu Fridrich zdvořile zabavil Markétu Tyrolskou. Hostitelem byl v Norimberku přece on.

Karel zlomyslně čekal na zlatý hřeb slavnosti, až k nim nahoru vyběhne urostlý maskovaný mladík, jak bylo domluveno. A protože byli v nerušeném privatissimu, vykřikl vesele: „Tak už jsem tady, strýčku! Vyřídili mi, že mě chceš vidět."

„Ano, to chci, a doslova. Sundej tu kápi, prosím. Přece nás nepřišel přepadnout lapka, který chce zůstat nepoznán."

„Promiň." Chlapec shrnul kápi dozadu a ukázal hezkou rozveselenou tvář.

Markétě prve neušlo to oslovení, i když česky příliš nerozuměla. Jen sem tam pochytla slůvko, jak po sobě kdysi v Tyrolu pokřikovala česká družina jejího někdejšího chotě. Tohle mezi ně patřilo. Žertem si tak říkávali. Strýčku. A vysvětlili jí, co to znamená.

V první chvíli ji ve snu nenapadlo spojovat císařova synovce s Janem Jindřichem. I když jakási podoba tu byla. Ale byl z lucemburského rodu a některé rysy se opakují i v tváři císaře. Která z jeho sester asi...

Jak to!? Francouzský princ, syn Bonny, to není určitě. Nebyl by tady v Norimberku a hlavně nemá pražádný důvod k bezstarostné veselosti, která z toho chlapce zrovna vyzařuje. Markéta umřela už před dvaceti lety a její syn ji předešel do hrobu. Anna, která si vzala Otu Rakouského, umřela v patnácti bezdětná. Ani císařův nevlastní bratr Václav Lucemburský nemá syna. Kde by ho taky dospělého vzal? Samotnému je stěží pětadvacet.

Strýčku. To není přece možné! *Jeho* nejstaršímu nemůže být víc než deset let.

„Chtěl jsem vás seznámit se synem svého vlastního bratra, paní," řekl Karel.

Markéta se ošila. Kdysi si tykali, ale pořád to takhle bylo lepší, než když pod Tyrolem, který obléhali, na ni před hradní posádkou i před svou hotovostí hulákal *kurvo.* Dnes se choval aspoň zdvořile a vlastně byl velice laskavý k Menhartovi.

Menhart. A tenhle?

„Jakého vlastního bratra?“ pípla bezmocně.

„Mám jen jednoho.“

Ovšem. Se svou druhou chotí má pěknou řádku dětí. Tři syny a kdovíkolik dcer.

„To nemůže být přece syn mého... syn vašeho bratra,“ řekla zvysoka. „Pokud vím, je to dvanáct let, co se oženil.“

„Syny nemusí mít vždycky ženatí,“ řekl nezbedně. „Přece jste ani vy nebyla skutečnou chotí zvěčnělého Ludvíka, když se narodil váš syn.“

„Byla jsem!“ vykřikla. „Byla jsem nevinná, když nás oddávali. Můj předchozí sňatek byl neplatný.“

„Právoplatně jste byli oddáni až před dvěma lety,“ opravil ji poklidně. „Ale nechci vám staré viny vyčítat. Taková provinění trestá jenom Bůh. On nezapomíná.“

„Co tím chcete říct?“ zeptala se. „Já jsem přijela v dobré vůli, Veličenstvo, a...“

„Já vím. Promiňte mi tu řeč. Ale začala jste sama.“

Markéta se zadívala na mladíka. „Takže vy jste...?“

„Jan,“ řekl. „Můj otec je moravský markrabí a já se připravuju pro duchovní dráhu. Markrabím bude můj bratr Jošt.“

„Váš vlastní bratr?“

Jan se podíval na Karla, ale ten mu nenaznačil ani mrknutím, jakou odpověď si přeje. „Ne,“ odpověděl tedy popravdě.

„A vaše matka žije?“

Hra pohledů mezi synovcem a strýcem se opakovala v nezměněné podobě. Slušelo by se říct, že matka umřela? Ale připadalo mu to podlé, jako by mohl přivolat neštěstí na bytost, kterou miloval. Radši mlčel.

„Řekni paní Markétě všechno, co bude chtít slyšet, chlapče,“ vyzval ho Karel vlídně. „Přece nemáme před ní tajemství.“

„Ano, matka žije, naštěstí,“ řekl tedy Jan s úlevou. „Jsem rád, že to tak je.“

„Kolik že vám je let? Vypadáte dospělý.“

„To taky jsem. Už mi bude dvacet.“

Dvacet let! Markéta na něj zůstala zírat s otevřenými ústy. Dvacet let? Ale to přece... „Kdo je vaše matka? Češka?“ zeptala se.

„Ne, narodila se v Meranu. Do Čech přišla až s otcem. Vlastně,

jak mi říkali, už před ním. Když jsem se měl narodit. On měl v Tyrolech ještě něco na práci.“

Na práci! To tedy měl. V Meranu! Raději snášel osočování z impotence, než by se pokusil mě obejmout. A zatím dole, nejspíš v podhradí kdoví s kým, protože kdyby to byla dcera z panského rodu, nenarodila by se přece v Meranu, ale na hradě svého otce. A ostatně bych o tom určitě věděla. Tyrolští páni se navzájem nemají moc rádi a někdo by mi už donesl tu novinu.

Zaplavila ji hořkost příkoří. Najednou si připadala jako ubohá oběť. „A to se nestydíte,“ obrátila se na Karla, „nestydíte se... mně dnes... toho...“

„Řekl jsem něco špatně?“ zeptal se Jan šeptem Anny, která u okna mlčela.

S úsměvem zavrtěla hlavou. „Vůbec ne.“

„Asi jsem nerozuměl, co jste říkala,“ ozval se Karel. „Mohla byste to opakovat, prosím?“

Markéta schlípla. Jen šílená matka mohla takhle mluvit s císařem, který měl v rukou budoucnost jejího syna. Syna! Panebože, má Menhart budoucnost?

„Pojďte sem,“ vyzvala Jana a zadívala se mu zblízka do očí.

„Je to hezký chlapec,“ řekl Karel prostořece. „A neobyčejně se podobá svému otci, nemyslíte?“

„To si bohužel nepamatuju.“ Všimla jsem si vůbec někdy pořádně, jak ten kluk vypadal? Připadal mi jako budižkničemu a docela hloupý. Hloupá jsem byla nejspíš já. Možná že s ním jsem mohla mít takového syna. Takového, jaký stojí tady přede mnou, krásný, plný radosti ze života. Ne Menharta.

„Můžete mě políbit,“ řekla dojatě. „A jděte.“

Jan bleskl pohledem po Karlovi, s nevalným nadšením se dotkl ducaté tváře místo nastavených rtů, po strýcové souhlasném kývnutí si stáhl znovu kápi a s úlevou vyběhl dolů do rozverné společnosti svých vrstevníků a vrstevnic.

Markéta dlouho mlčela. „Chtěl jste mě potrestat,“ řekla pak sklesle. „To se vám vskutku podařilo.“

„Nejsem tu od toho, abych vás trestal,“ ohradil se Karel. „Myslel jsem si, že na Janovy děti budete aspoň trochu zvědavá, stejně tak jako já jsem byl na vašeho syna. Mohly být vaše. Ale nechtěla jste.“

„Tenhle by stejně nebyl můj,“ utrousila odtažitě. „Skutečně hezky

jsme si zavzpomínali.“ Podívala se na Karla. „Ale nepřijela jsem s vámi probírat minulost. Můj syn je ženatý se sestrou vašeho zetě. Chci vás ujistit, že Tyroly jsou moje dědictví, a požádat vás o pomoc, kdyby si na ně chtěli činit nárok Wittelsbachové.“

„Přece jste si tak ochotně vzala znovu Ludvíka. Váš Menhart je ostatně také Wittelsbach, či není?“

„Samozřejmě je!“ vykřikla. „Co mi to podsouváte?“

„Já nic. Váš syn je velmi mladý, ale přesto - stává se to - může i on zůstat bezdětný. Rozumím vaší péči o Tyroly. Ale jak jsem mluvil s tyrolskými pány, nejsou, pokud vím, v názoru na případné dědictví jednotni. To nebyli nikdy. Ostatně, má drahá hraběnko, ty úvahy jsou velmi předčasné. Jsem přesvědčen, že se ve zdraví dočkáte svých vnuků. Kdyby ne, budu respektovat vaše přání. Jak správně říkáte, Rudolf je můj zeť. Váš syn má naštěstí schopné rádce, kteří nedovolí zatáhnout svou zem do nějaké nebezpečné hry.“

„O čem to mluvíte?“ zeptala se napjatě.

„O rakouském vévodovi. Někdy je - řekněme - zvláštní. Ale je to nepochybně nadaný vladař a co víc, miluje mou dceru. Proto mu odpouštím i snahu svést vašeho syna k otevřenému odboji proti císaři a římské říši. Tyrolští páni jsou mi totiž věrní, víte? Dnes už všichni zajedno. Dobře vědí, že nejsem Habsburk ani Wittelsbach, a vzhledem k tomu, že můj bratr se už dávno usadil jinde, žádný Lucemburk nebude uplatňovat nárok na Tyroly. Pokud ho ovšem neuplatní mladý Jan. Je přece z Merana.“

Markéta to spolkla. Dalo se čekat, že Karel odhalí tu nešikovnou pletku a řádně jim to osladí. Ty posměvačné řeči byly ještě vlídné. Dobře se na jeho zlomyslnosti pamatovala z minulých dob. Snažila se tu vystupovat jako anděl míru, protože dobře věděla, že to spiknutí je holý nesmysl. To by rakouský vévoda musel mít v říši ještě jiné spojence než Menharta. Jenomže před rokem si právě tady všechny popudil, když se pokusil vyvýšit nad kurfiřty.

Karlovi musím přiznat, že je mazaný jako nikdo. Pěkně se zbavil Wittelsbachů. Teď se šťouchají bratr s bratrem o císařskou kost, kterou nastrčí pod nos tu jednomu, tu zase druhým. Dobře jim tak. Je to zrádné plemeno. Slibovali mi hory doly. Manžela. Rodinu. Celá ta léta dřepím v Tyrolu sama a mám jen Menharta. Choť! Sem tak zaskočil jak tajný milenec, a kdyby se tak aspoň choval! Těch nocí bylo pořídku a nemohu se zbavit dojmu, že mohly být i lepší. Třeba hned s

tímhle, kdyby chtěl. A možná i s jeho bratrem, kterého jsem bezhlavě zapudila. Jen proto, že Wittelsbach si chtěl hrábnout po Tyrolech, po mně ne. Už si nehrábne. Ještě mám svoje práva a císařskou záštitu. No vida. Přejde dvacet let a všechno je jinak. Lucemburk na mé straně a na straně Habsburků!

Já tomu hezkému Rudolfovi přeju, ale nedá si říct. Proti Karlovi! Na to ještě dávno nemá a kdoví jestli kdy bude mít. Nemělo smysl něco rozmlouvat Menhartovi, protože sám ani nechápal, oč jde. Natož aby byl schopen posoudit, jak se projevuje věrnost císaři a říši.

Karel ji pozoroval tak upřeně, až se zdálo, že je přímým svědkem jejích úvah. Začervenala se a sklopila oči. Kdysi s tím dělala dojem na muže. I mně se zdála neobyčejně svůdná. Dnes... Marnost nad marnost!

„Předložil jsem doklady o tom říšskému sněmu," řekl jí nicméně vlídně. „Vašeho syna z ničeho neviním. Nebojte se. Chápeme, že Menhart je v tom nevinně. Můj zeť je někdy jako jankovitý kůň. Vyhazuje. Ale takový kůň, když konečně dostane rozum, bývá nejlepší."

Kéž by! Už je mu přece třiadvacet. Nějak mu trvá, než z toho vyroste. Mám v rukou jeho dopis Menhartovi, ten nešikovný pokus získat spojence stůj co stůj - copak ho nezná? Přece za něj provdal svou sestru! - a přesto pořád váhám. Kvůli Kateřině. Projevuju mu shovívavost, jak to jde, ale tohle už není shovívavost, to by byla slabost. A ukázat ji, jeho drzost by ještě vzrostla a skončil by v záhubě. Jak jinak. A ještě by proti sobě sjednotil Wittelsbachy, to se mi nehodí. Budiž. Kateřina se zase bude zlobit, ale já jinak nemůžu. Ostatně, on ukazuje mé zfalšované dopisy Ludvíkovi, tak já můžu kurfiřtům snad se ctí předložit ty jeho pravé.

Vykonáno. On si pro rozsudek stejně nepřijde, i kdyby neměl zrovna tolik starostí jinde.

Kéž by ho zaměstnávaly víc!

V OBKLÍČENÍ

Jak se dalo očekávat, na předvolání se Rudolf nedostavil a jeho královští spojenci na východě výroku kurfiřtů nepodléhali. Dohoda potvrzená v Budíně v březnu už upřesňovala otázky očekávané války včetně rozdělení budoucí kořisti. Na císaři dobyté hrady, města a území měly být rozděleny mezi spojence rovným dílem a jejich případné spory měli řešit rozhodčí, na kterých by se všichni shodli. Kruh se

zdál být uzavřen.

Ale zjara, v čase nejpříhodnějším k válce, k tažení nedošlo. V akvilejském patriarchátu se proti Rudolfovi vzbouřila téměř všechna velká města, takže byl nucen ve Vídni uzavřít předběžný mír s uvězněným patriarchou, který projevil ochotu vykoupit osobní svobodu řadou zásadních ústupků. Což ovšem pobouřilo spojence Ludvíka, který nemínil nechat patriarchát tak docela v moci Rakouska. Sám bděl nad uzavřením konečného míru na svém území v Záhřebu, kde se Rudolf pro udržení spojenectví zavázal zachovat patriarchův vliv ve Friaulsku, a s vidinou neuskutečnitelné výhry před očima - protože Uhry ani Polsko nemohly mluvit do záležitostí říše - se ukvapeně vzdal všech zisků, které mohl aspoň zčásti zachovat.

Jaro, čas květů. Vskutku čas nejpříhodnější k válce? Čas nesmyslného prolévání krve v Čechách ještě nenastal. Zato válka dál zuřila ve Francii. Drobná, nehrdinská válka, kterou se král, když se vrátil ze zajetí, rozhodl proměnit v hrdinský čin. O nic úspěšněji než s důstojným protivníkem na válečném poli. Rytířský vládce jistě nemínil svou zemi nechat napospas bandám lupičů. Ale trpělivě dobývat pevnůstku po pevnůstce? Vyhladovět posádku po zdlouhavém obléhání? Nejradši by je smetl najednou jediným vznešeným úderem. Ani on, ani jeho slavní rytíři se u Poitiers nepoučili. Obléhání je pro pěšáky. My ženeme útokem.

Jenže protřelí hejtmani rozpuštěných vojsk seděli na dobytých hrádcích pevně a král hned při prvním pokusu o rekovný čin žalostně ztroskotal. Porážka byla zdrcující. Zajatci. Další výkupné. Mrtví. Pohled na zmírající zemi byl strašný, ale mravenčí píle, které bylo třeba k jejímu zachování, Janovi vždycky chyběla.

Jediný vladař, s kterým si ještě mohl připadat mocný, byl papež v Avignonu. Jediný dvůr, kde ještě mohl vystupovat jako slavný král. Kde se shromaždovali vyslanci z míst, kam poznání skutečných výsledků francouzské porážky nedolehlo. Ano, byl poražen, ale slavně. To se rytířům stává. Ale žabomyší vojna s hloučky propuštěných žoldnéřů? Vedených kdejakým dobrodruhem, s nímž zkřížit královský meč je potupné? Avignon! Sem se sjíždějí i korunované hlavy, jejichž starosti byly těm jeho vzdálené. A mnohdy tak vznešené, jak by si sám pro sebe přál.

Jana, královna neapolská. Jaymé Třetí, král Mallorky, který si v

Avignonu hojil ztracené sebevědomí. Král vyhnanec. Král bez vlastní země. Ale mladistvým půvabem i vznešeným rodem byl ozdobou každé společnosti. Nejvýznamnější byl ten třetí, i když jeho úděl se od Jaymého lišil jen nemnoho. Král jeruzalémský Petr Lusignan.

Království jeruzalémské už patřilo jen vzpomínce. Poslední Evropané ze Sýrie se spasili na Kypru a jejich styky s pevninou už zůstaly jen obchodní. Když kvete obchod, nadšení pro svatou válku za osvobození Svatého hrobu usíná. Přežívá jenom jako nedílná součást rytířství.

Petr Lusignan, král ostrova Kypru! Se zápalem mládí se vrhl aspoň do menších šarvátek s tureckými obchodníky, což mu v Evropě vysloužilo pověst hrdiny. Směřoval však k vznešenějšímu cíli, než bylo přízemní pirátství. Obnovit slavnou říši předků kolem osvobozeného Svatého hrobu! Jediný cíl hodný skutečného rytíře.

Pro krále poražené Francie to byl útěk do neskutečného světa. Pokrýt se slávou, proti které Eduardovo vítězství nebylo nic.

„To nemyslíš vážně, otče!“ vykřikl dauphin, když mu král sdělil svůj úmysl odebrat se do Avignonu. „Já přece nejsem schopen vést vojáky!“

Ve chvíli jasnozřivého poznání Jan málem odpověděl já *taky ne*, ale vzpamatoval se včas. Poklepal synovi na rameno a řekl s nuceným úsměvem: „To se naučíš.“

Naučím se to?

Možná bych našel i odhodlanou paži. A možná by mně i Francii bylo líp, kdyby on zmizel natrvalo. Jenomže takhle? Avignon není na konci světa, a cokoli podniknu, může on v příští chvíli zmařit. Co víc, jsem unavený. Chce se mi sedět u nešťastné Jany, držet ji za ruku a prožívat s ní náš hrůzný žal. Možná i zešílet jako ona. Sedět, nevnímat a žít dál v šťastnější minulosti. Aspoň v té pro nás dva. Pro nás čtyři.

Jan se díval na jeho měnící se tvář a kupodivu pochopil. „Potřebuješ se něčím zaměstnávat, synu,“ řekl otcovsky. „Když budu pryč, jsi stále regentem. No tak, hlavu vzhůru. Však ty si poradíš. Už jsem to slíbil poslům kyperského krále. Bude to důležité a slavné setkání. Přijede i Jaymé z Mallorky a Jana Neapolská. Svět je veliký a nevládne v něm jen římský císař nebo anglický král.“

Karel si odpustil poznámku, že Jaymé Třetí nevládne nikde. „Pro koho důležité setkání?“ zeptal se jen.

„Pro všechny. Pro mne jistě,“ odsekl král už rozhněván.

„A pro Francii?“

Tichá výčitka Jana rozzuřila. „Rozumbrado!“ vykřikl. „Tak zubožené zemi stačí zubožený vladař, jako jsi ty. Krále je hodno hledět vysoko. Hleď se to naučit dřív, než se jím staneš. Zatím se možná tvoje hnidopišství i hodí. Ale slávu své zemi tak nezískáš.“

Je sláva hromadný hrob? Dauphin přemožen mlčel. Otec mu připadal jako postava z neskutečného snu.

Jan se na něj dlouho díval a přemýšlel, jestli svého syna měl vůbec někdy rád. Nakonec dospěl k názoru, že spíš ano. Sluší se to, i když se mi moc nepovedl. Vlastně je to dobře. Je uvážlivý a můžu na něj bez výčitek shodit nepohodlné břemeno.

„Ještě počkám,“ řekl smířlivě. „Do léta. Možná do podzimu. Lusignan do Avignonu dřív nepřijde. Teprve jsem mluvil s jeho poslem. Můj je na cestě a ta je daleká. Zkus se mezitím vzpamatovat. Mně také umřely dvě děti. Je pravda, že ses narodil před nimi a zůstal jsi živ. Kdyby jedno z nich byl syn...“

„Pro Krista mlč!“ vykřikl dauphin. „Dítě je dítě. Já je miloval.“

„Já jsem miloval všechny svoje děti,“ řekl ostře král. „A miluju. Ale vždycky jsem se snažil zůstat muž.“

Dauphina jeho výbuch už mrzel. Můj žal přece on nemůže pochopit. „Měli bychom vykoupit aspoň Ludvíka,“ řekl tiše. „Bez další splátky Eduard nikoho nepropustí.“

Jan svraštil obočí. „A zač bys ho chtěl vykupovat? Nemůžu před papeže předstoupit jako žebráček. Měj přece rozum. Jsem francouzský král a musí to být vidět, synu. Má říše sahá od Atlantiku po Středomoří. A Bůh je můj svědek, dokud jsem živ, ještě ji rozmnožím. Samozřejmě že nenechám své syny shnít v zajetí. Ale nebylo mi tam zle a jim není taky. Ještě to vydrží. Mám jiné starosti.“

Starosti! Říše od moře k moři! A co ta bída mezi nimi? „Ty se hleď vzchopit. K velikonočnímu týdnu se tvá smutná tvář hodí, ale na jeho konci Kristus vstává z mrtvých. Na to nezapomínej.“

Císař Velikonoce oslavil v Praze, kam se odebral z Norimberka v tom jarním čase, vhodném pro válku i pro lásku. Nelibě si uvědomoval, že jeho čeká obojí, ačkoli bez bitev by se radši obešel. Ale vypadalo to, že se jim nelze vyhnout. Od moře k moři sahala i římská říše. A od moře k moři byl teď obklíčen v širokém pásu od Rakouska přes Uhry a Polsko. I úzký kruh spojenců na západě byl obklopen nespo-

lehlivými Wittelsbachy. Nebýt jejich sporu s Rudolfem o Tyroly, měl by k znepokojení příčin daleko víc. Dobře, válka je nevyhnutelná, budeme tedy válčit. A Bůh dá, že úspěšně. Moje obavy zatlačuje do pozadí bezmezný vztek. Několik měsíců zmařím na neplodném tažení, dlouhých několik měsíců, které jsem mohl strávit radostným očekáváním u své lásky! Doma mě obklopuje milostná pohoda a musím ji opustit kvůli ctižádostivému zeti. Nejradši bych ho uškrtil. Aničku ani děti do války s sebou vzít nemůžu, i kdyby na ni nečekala potřetí slavná chvíle.

„Kohopak bys chtěl vidět radši?“ zeptala se ho v žertu. „Chlapce, či holčičku?“

Překvapeně se na ni podíval. „Na tom nikdy nezáleželo. Václava jsem vítal s nadšením, ale spokojil bych se i s dcerou. Elišku miluju.“

„Já bych snad radši přivítala druhého syna. Manželé tvých dcer tě honí do války.“ Objala ho. „Přísahej mi, že se nedáš strhnout k žádnému bláznivému kousku. Už jsi dost často prokázal, že jsi hrdina. Teď k tomu není pravá chvíle. Mysli na mě! A na ty maličké!“

„Já na vás přece myslím, kudy chodím. Neboj se. Ale nemůžu sedět v Praze a dovolit, aby mi plenili zemi žoldnéři. Když chtějí bojovat, tak ne u nás. Musím jim vyrazit vstříc. Jakmile budu vědět, kde se srocují... Tak neplač! Spoléhám na Kazimíra. Naše vztahy teď právě nejsou nejlepší, ale už mnohokrát jsme se oba přesvědčili, že se nám vedle sebe daří lépe v míru. Možná spoléhám trochu i na Ludvíka. V ležení na něj nebude dohlížet paní matka a Rudolf brzy začne zlobit. Ten podivný smír, který v Záhřebu uzavřeli o Akvileji, ho určitě dlouho těšit nebude.“

„Ale mezitím...“

„Mezitím si musím počínat jako císař. Nezaleží. Ludvík i Kazimír jsou svrchovaní vládci, ale Rudolf je můj leník. Vlastně je vzbouřenec, a nebýt Kateřiny, zatočil bych s ním hůř.“ Podíval se na ni a usmál se. „Ty moje lásko,“ řekl tiše. „Víc než tři měsíce to trvat nebude. Nejpozději v srpnu se vrátím, včas k jeho či jejímu narození. To ti slibuju.“

„Věřím ti.“ Stulila se mu do náruče.“ Václava jsme křtili teprve před rokem,“ řekla zasněně. „Prokletí jsme už zažehnali. Myslím, že teď se nám narodí dítě každý rok. Těší mě je s tebou mít.“

Usmál se. „Přičiním se rád. A žádné, přísahám, bych nechtěl zmeškat.“

„Nezmeškáš ho. Počkám s tím na tebe. Jen kdyby nebylo toho válčení.“

Teď, když ji držel na klíně a od vedle se ozývaly hlásky jejich dětí, mu celé tažení připadalo jenom jako drobná nepříjemnost. A snad to ani nic jiného nebude. Budeme se strašit sem a tam a mezitím se přičiní vyjednávači.

Rozdělují si kořist předem? Přece Kazimír ani Ludvík nejsou tak bláhoví. A možná se vůbec války vedou jenom kvůli tomu, aby se vášně vybily a mohl se smluvit pevnější mír.

Pro mě čas k tažení není zrovna teď nejpříhodnější, je-li čas k boji vůbec kdy příhodný. Ale možná i proto tak ostře vnímám hlubokou pohodu této chvíle. Nesmím být neskromný. Perel těch vzácných okamžiků na náhrdelníku života přibývá. Už je jich na několik šňůr. Štěstí. Měl jsem ho možná vždycky, ale nikdy jsem si ho nevážil tak hluboce jako dnes.

Sklonil tvář do jejích vlasů. „Vrátím se víc než včas,“ zašeptal. „A vlastně ani neodjedu. Má duše zůstává vždycky u tebe.“